W.C70.I 3260.I KAUTALIYA

WxC70
32G0.1

MUL
064321

RATHNAM PRESS
BINDERS
BADRIAN STREET
MADRAS.

Madras University Library.

DOCTRINA VIM PROMOVET INSITAM

Call Number.

Accession Number.

Available for loan from.

This book should be returned on or before the date last marked below.

30 APR.

23 DEC.

23 DEC

-5 AUG 1967

O. 61

ŚRĪ VAÑCI SETU LAKṢMĪ SERIES.

No. XII.

KAUTALĪYA

With a Malayalam Commentary

UNIVERSITY LIBRARY

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

Curator for the Publication of Sanskrit and Malayalam Manuscripts.

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,
1930.

All Rights Reserved.]

64321
8313.

Wxc70
32Gv.1

ശ്രീ

ക്ഷമാഭരണസമ്പദാ സതതസംശ്രിതാ സർവ്വതഃ
ക്ഷമാഭരണമേവ യാ ലസതി രാജരാജേശ്വരീ
രമാരമണസേവിനീ നിഖിലധർമ്മസംവർദ്ധനീ
സമാദൃതസമപ്രജാ ജയതി സേതുലക്ഷ്മീരസൌ.

യത് കാരുണ്യകലാബലാദിഹ കലാ-
സാമഗ്ര്യസമ്പന്നയാ
ഗൈർവ്വാണ്യാ സഹ കൈരളീ ച കൃതിഭി-
ർന്നീതാ പ്രസിദ്ധീകൃതിം
തസ്യാ വഞ്ചിവസുന്ധരാഗതജന-
പ്രത്യക്ഷലക്ഷ്മ്യാ മഹാ-
രാജ്ഞ്യാ മങ്ഗളമാലികേയമദിതാ
സദ്ഗ്രന്ഥരത്നാവലിഃ.

കെ. സാംബശിവശാസ്ത്രീ.

UNIVERSITY LIBRARY

അവതാരിക.

കൌടലീയം അൎത്ഥശാസ്ത്രം, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുവാൻ ഇടയായതിൽ, നമ്മുടെ ഭാഷാഗ്രന്ഥാവലിയ്ക്ക്, അനന്യസാമാന്യമായ ധന്യതയ്ക്ക് അവകാശം ഉണ്ട്. ഗഹനഗഹനങ്ങളായ രാജ്യതന്ത്രമൎമ്മവിജ്ഞാനങ്ങൾ, സ്വശിഷ്യനായ ചന്ദ്രഗുപ്തന്, അസപത്നമായ അധിരാജ്യപ്രതിഷ്ഠാപനത്തിൽ കൈകണ്ട് അനുഭവിച്ച—കുടലഗോത്രജാതനായ കൌടല്യൻ, അഥവാ ചണകദേശക്കാരനായ ചാണക്യൻ, അല്ലെങ്കിൽ വിഷ്ണുഭക്തനായ പിതാവ് ഭൂമിപരിപാലനത്തിൽ കൂടയന്ത്രസൂത്രധാരിയായ വിഷ്ണുവിനാൽ ഗുപ്തനായതുകൊണ്ട്, അനുരൂപമായ നാമകരണംചെയ്ത വിഷ്ണുഗുപ്തൻ നിൎമ്മിച്ചിട്ടുള്ള അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിനു വ്യാഖ്യാനം എന്നതുതന്നെ ദുഷ്കരം. തത്രാപി ഭാഷയിൽ സൎവ്വഥാ അസംഭവ്യം എന്നത്രേ സാമാന്യമായി തോന്നുക. എന്നാൽ ഇതൊന്നും അല്ല വസ്തുസ്ഥിതി. ഈ അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിന്, ശ്രീഭട്ടസ്വാമിപ്രണീതമായി പ്രതിപദപഞ്ചികാഖ്യമായും, ശ്രീമാധവയജ്വപ്രണീതമായി നയചന്ദ്രികാഖ്യമായും, ശ്രീഭിക്ഷുപ്രഭമതിപ്രണീതമായി ജയമങ്ഗളാഖ്യമായും—സംസ്കൃതത്തിൽ പ്രാചീനങ്ങളായ മൂന്നു വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉണ്ട്. ഇവയിൽ ആദ്യത്തേതു്, ദ്വിതീയാധികരണത്തിൽ-എട്ടാംഅദ്ധ്യായംതുടങ്ങി, ആ അധികരണത്തിൻെറ അവസാനംവരെയും, രണ്ടാമത്തേതു്, സപ്തമാധികരണത്തിൽ ഏഴാംഅദ്ധ്യായംതുടങ്ങി, ദ്വാദശാധികരണത്തിലേ ചതുൎത്ഥാദ്ധ്യായംവരെയും, മൂന്നാമത്തേതു്, ആദ്യം രണ്ടധികരണവും, മൂന്നാമത്തേ അധികരണത്തിൽ പ്രഥമാദ്ധ്യായംവരെയും മാത്രമേ കിട്ടീട്ടുള്ളൂ. ഇവ മൂന്നും, കേരളസമ്പാദിതങ്ങളായ അതിജരത്തമമാതൃകകളിൽനിന്നു പകൎത്തിയവയും, അവിടവിടെ വികലപങ്ക്തികളും ആയിരിക്കുന്നു. ഇതിനുംപുറമേ പഴയമലയാളഭാഷയിൽ, ശാന്തമായും സരസമായും അൎത്ഥവിവരണംചെയ്യുന്ന മറെറാരു വ്യാഖ്യാനവും, ആരംഭംമുതൽ ഏഴാംഅധികരണംവരെയുള്ള ഭാഗങ്ങൾക്ക് ഉപലബ്ധമായിട്ടുണ്ട്. ഇച്ചൊന്ന നാലാമത്തേ വ്യാഖ്യാനമാണ്, നമ്മുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൻെറ മാതൃക. ഭട്ടസ്വാമിവ്യാഖ്യയായ പ്രതിപദപഞ്ചികയെ അനുസരിച്ചാണ് ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം കാണപ്പെടുന്ന

തെന്നു്, മഹാമഹോപാദ്ധ്യായൻ ഡാക്ടർ ടി. ഗണപതിശാസ്ത്രികളവർകൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനമാതൃക, നമ്മുടെ മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ വലിയകൊട്ടാരംഗ്രന്ഥപ്പുരവകയാണെന്നുള്ള യഥാൎത്ഥംകൂടി, ഈയവസരത്തിൽ സാഭിമാനം പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളാം. ഇനി അഞ്ചാമത്തേതു്, മഹാമഹോപാദ്ധ്യായൻ ഡാക്ടർ ടി. ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ ഈയിടെ നിൎമ്മിച്ചു്, സംസ്കൃതഗ്രന്ഥമാലയിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ട 'ശ്രീമൂലാ'ഖ്യമായ സംസ്കൃതവ്യാഖ്യാനമാണു്. അശ്രാന്തപരിശ്രമിയും, പണ്ഡിതപ്രകാണ്ഡവും, സരസസാഹിതീസൌധവിനിൎമ്മിതിവിശ്വകൎമ്മാവും ആയ ബ്രഹ്മശ്രീ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ, നമ്മുടെ വഞ്ചിരാജ്യത്തിലെന്നല്ല ഭാരതഖണ്ഡത്തിലും അതിനുമപ്പുറത്തേ മററു സകലഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലും അനശ്വരങ്ങളായ യശസ്തംഭങ്ങൾ നാട്ടി, അവയിൽ സുമനോരുചിരങ്ങളായ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥമാലകൾ കെട്ടി അലങ്കരിച്ചു് പുണ്യപുരുഷനായ മഹോന്നതമഹിമശ്രീ ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലേ സുരഭിസുന്ദരങ്ങളായ അപദാനഗാനങ്ങൾ കീൎത്തനംചെയ്തു ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാനാണെന്നുള്ളതു സൎവ്വവിദിതമാണല്ലോ. ഇതുനിമിത്തംതന്നെയാണു്, തന്റെ അൎത്ഥശാസ്ത്രവ്യാഖ്യാനത്തിനു 'ശ്രീമൂലം' എന്നു സംജ്ഞചെയ്തിട്ടുള്ളതും. ഈ സങ്ഗതി, ശാസ്ത്രികൾതന്നെ 'ഉപോദ്ഘാത'ത്തിൽ:—

“മദീയവ്യാഖ്യാനപ്രണയനസമുദ്യമസ്യാരംഭേ, സഫലതാസമ്പത്തൌ ച മദ്രക്ഷകസ്യ മഹാമഹിമ്നോ വഞ്ചിമണ്ഡലകിരീടപതേഃ ശ്രീരാമവൎമ്മമഹാരാജസ്യ കൃപൈവൈകാ ശ്രീപദ്മനാഭകൃപാനുകാരിണീ കാരണം അഭവദ് ഇതി കൃതാ വ്യാഖ്യാനസ്യാസ്യ തന്നാമധേയസമ്ബന്ധയുക്തം വ്യപദേശം സമുചിതംമന്യമാനഃ 'ശ്രീമൂലമ്' ഇതി സംജ്ഞാം ശ്രിയഃ സമ്പദോ മൂലം വ്യാഖ്യേയഗ്രന്ഥദ്വാരേണ ഇത്യനുഗതാൎത്ഥാമകാഷ്മ്. അസ്മന്മഹാരാജോ ഹി മൂലനക്ഷത്രയുക്തകാലജാതത്വാത് ശ്രീമൂലാഖ്യയാ ലോകേ പ്രഖ്യായതേ.”

എന്നീ പങ്‌ക്തികൾകൊണ്ടു വിശദപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. കിം ബഹുനാ, വിമൎശമാത്രദത്തദൃഷ്ടികളായ അനേകം വിദ്വന്നിധികൾക്കും, രസാസ്വാദൈകകുതുകികളായ വളരെ വളരെ സഹൃദയന്മാൎക്കും, കേവലകൎക്കശചരിത്രശ്രദ്ധാലുക്കളായ ലക്ഷോപ

ലക്ഷം പ്രഫ്സർമാക്കും, പ്രതിനവമാത്രലാഭശ്രവണതരളിതരായ അസംഖ്യം വിദ്വാഭിമാനികൾക്കും ഒന്നുപോലെ വിവാദസംവാദകേളീഫലകങ്ങൾക്ക് ഉത്ഥാപകനായി നമ്മുടെ വഞ്ചിരാജ്യത്തിൽനിന്നു ശ്രീമദ്ഭാസനാടകചക്രം ഇദമുപക്രമമായി കണ്ടുപിടിച്ചു തിരിച്ചതും ഈ മഹാനുഭാവൻ ശാസ്ത്രികൾതന്നെയാണല്ലോ.

ഇങ്ങനെ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിന് അഞ്ചു വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ കണ്ടിട്ടുള്ളതിൽ, ആദ്യത്തെ മൂന്നും (അതായതു ഭട്ടസ്വാമീയവും, മാധവീയവും, ഭിക്ഷുപ്രഭമതിയവും) മലയാളഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തേക്കാൾ പ്രാചീനങ്ങളാണെന്നോ, അർവാചീനങ്ങളാണെന്നോ ഒരു വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ തക്ക ലക്ഷ്യം കാണുന്നില്ല. ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ, ഭട്ടസ്വാമിയെ അനുയാനംചെയ്താണ്, മലയാളഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ആവിർഭവിച്ചിട്ടുള്ളത് എന്നുപറയുന്ന അഭിപ്രായത്തിനു തെളിവ് ഒന്നും ഇല്ലെന്നുതന്നെയല്ല, പ്രത്യുത, ഭട്ടസ്വാമി മലയാളഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തെ അനുഗമിച്ചിട്ടില്ലെന്നു സാധിച്ചിട്ടുമില്ല. രണ്ടുകൃതികൾക്കു പരസ്പരം കാണുന്ന സാദൃശ്യം, ഏതെങ്കിലും ഒന്ന്, മറ്റൊന്നിന്റെ ഉപജീവ്യമായിരിക്കണം എന്ന ആശയത്തെ വ്യക്തപ്പെടുത്തുമെങ്കിലും, അതിൽ ഇന്നതാണ് ഉപജീവ്യം എന്ന നിശ്ചയം, പ്രത്യേകം തെളിവിന്മേൽ മാത്രംവന്നുകൂടുന്നതാണല്ലോ. ഭട്ടസ്വാമിയുടേയും, മാധവയജ്വാവിന്റേയും വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ കേരളദേശോപലബ്ധങ്ങൾ ആണ് എന്നുള്ളതു്, ആ വ്യാഖ്യാതാക്കൾ കേരളീയരായതുകൊണ്ടും സംഭാവ്യമാണ്. ഇങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം അവയ്ക്കുപജീവ്യമല്ലായിരുന്നു എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ മാർഗ്ഗം ഇല്ല. സംസ്കൃതഭാഷയിലുള്ളതു പ്രാചീനമാകണം എന്നോ, മലയാളഭാഷയിലുള്ളത് അർവാചീനമാകണം എന്നോ ആണ്, ശാസ്ത്രികളുടെ സങ്കല്പം എങ്കിൽ അതു സ്വാനുഷ്ഠാനവിരുദ്ധമാണെന്നു താമസിയാതെ തെളിയുന്നതാകുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ, യഥാസംഭവം എല്ലാ വ്യാഖ്യാനങ്ങളുടേയും സ്വരൂപത്തിനു ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിച്ചു, അവയുടെ താരതമ്യത്തിൽ ദൃഷ്ടിവയ്ക്കാം:—

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ—

"അർത്ഥാൻ സംശ്രുത്യ വിപ്രലബ്ധഃ ദദാനീതി പ്രതിജ്ഞായ തദദാനേന വഞ്ചിതഃ, ശില്പേ ഉപകാരേ വാ തുല്യകാരിണോഃ സമാനം കർമ്മ കൃതവതോർമ്മദ്ധ്യേ വിമാനിതഃ അനഭിന-

ന്ദിതോ/ന്യതരഃ, വല്ലഭാവരുദ്ധഃ രാജ്ഞഃ പരമാപ്തസേവകൈഃ പ്രതിഷിദ്ധരാജകുലപ്രവേശഃ സമാഹൂയ പരാജിതഃ ദ്യൂതക്രീഡാർത്ഥമാഹൂയ ഹൃതധനഃ... ... ...,... ...

... . . , ... , ...

സ്വധർമ്മാദ് ദായാദ്യാദ്വാ ഉപരുദ്ധഃ സ്വധർമ്മോ ദാക്ഷിണാത്യാനാം മാതുലകന്യാപരിണയാദിഃ, ദായാദ്യം ദായതേ്വന ഭോഗ്യം ഭാഗിനേയാനാം കേരളേഷു മാതുലധനം, താദൃശാത് സ്വധർമ്മാദ് ദായാദ്യാച്ച പ്രതിഷിദ്ധഃ."

(വാല്യം. ൧. പേജ്. ൱൧)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം—

"യാവനൊരുത്തന്നു ധനം കൊടുപ്പാൻ ചൊല്ലീട്ടു കൊടാതൊഴിഞ്ഞിതു് അവനും, ശില്പത്തിലും ഉപകാരം ചെയ്യുമിടത്തും സദൃശരായുള്ളോരിരുവരിൽ യാവനൊരുത്തനെക്കൊണ്ടാടാതൊഴിഞ്ഞിതു് അവനും, രാജകുലവരാൽ പുറത്തു നിറുത്തപ്പെട്ടവനും, വിവാദിൽ വല്ലിപ്പാൻ വിളിച്ചു തോല്പിക്കപ്പെട്ടവനും... ... ...

... . , ...

സ്വധർമ്മത്തിലും ദായാദത്തിലും നിൻറു ചെറുക്കപ്പെട്ടവനും സ്വധർമ്മമാവിതു ദാക്ഷിണാത്യർക്കു മാതുലകന്യാവിവാഹാദികൾ; ദായാദമാവിതു, ദാക്ഷിണാത്യർക്കേ തമ്മാമൻ ധനം മരുമക്കൾ കൊള്ളുമതു, അങ്ങനെയുള്ള ധർമ്മത്തിലും ദായാദത്തിലും ചെറുക്കപ്പെട്ടവൻ."

(അധി. ൧. അധ്യാ. ൧൪. പേജ്. ൧൯)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ —

"തന്ത്രം നാമ സ്വരാജ്യക്ഷേമസാധനാനുകൂലഃ പഞ്ചസ്വാദ്യേഷ്വധികരണേഷു പഞ്ചനവത്യാ സൂത്രൈഃ പ്രതിപാദ്യമാനോ/ർത്ഥഃ. ആവാപഃ ശത്രുരാഷ്ട്രഹരണാനുകൂലഃ ഷഷ്ഠാദിഷു ത്രയോദശാന്തേഷു അഷ്ടസ്വധികരണേഷു സൂത്രാണാം ഏകാശീത്യാ പ്രതിപാദ്യമാനോ/ർത്ഥഃ, അർത്ഥം ഹ്യേനം വിജ്ഞായ പ്രവർത്തമാനോ വിജിഗീഷുഃ പരരാഷ്ട്രം സ്വവശേ കരോതീതി...... ... ...

... . ,.. ... ... , ... , ... , ...

തേഷ്വേവ സർവേഷ്വധീനം രാജ്യകുടുംബഭരണകർമ്മേതി തദേതം ചതുരധികരണ്യർത്ഥം തന്ത്രമാഹുഃ, തത്രിധാതോഃ കുടുംബധാരണാർത്ഥത്വാത്."

(വാല്യം. ൧. പേജ്. ൫)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം —

"തന്ത്രമാവിതു തൻരാജ്യം രക്ഷിപ്പാനായ് അഞ്ച് അധികരണത്തിലും ൻന്നു സൂത്രങ്കളെക്കൊണ്ടു ചൊല്ലിൻറ അൎത്ഥം ആവാപമാവിതു് എട്ടധികരണത്തിലുമുള്ള വ൬ സൂത്രങ്കളുടയ അൎത്ഥങ്കളറിഞ്ഞു ചെയ്താൽ വിജിഗീഷുവിന്നു ശത്രുരാജ്യംക്രുടിക്കൊള്ളുമെൻറു് ഇവററുക്ക് ആവാപമെൻറു സംജ്ഞാ. ....

....

തന്നുടെ രാജ്യംരക്ഷിപ്പാനായി ഇന്നാലു അധികരണമും വേണ്ടുകിൻറമയിനാൽ തന്ത്രമെൻറു ചൊല്ലീതു, തന്ത്രിയാകിൻറ ധാതുവിന്നു കുടുംബധാരണം പൊരുളാകിൻറമയാൽ."

(അധി. ൫. അധ്യാ. ൨. പേജ്. ൧,൨)

ഈ ഉദാഹരണങ്ങൾ, അൎത്ഥംകൊണ്ടും പ്രകൃതിശബ്ദംകൊണ്ടും, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികളുടെ ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാനത്തിന്നു സൎവ്വഥാ ഏകശരണമായ ഉപജീവ്യമായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനെ തുറന്നുപറയുന്നു.

ഭട്ടസ്വാമീ —

"വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാര ഇതി സൂത്രം. വിശിഖാ രഥ്യാ ച സാമാന്യാഭിധാനേഽപി സൌവൎണ്ണികവിപണിമാൎഗ്ഗഃ പരിഗൃഹ്യതേ. തസ്യാം വിശിഖായാം. സുവൎണ്ണേ നിയുക്തഃ സൌവൎണ്ണികഃ തസ്യ പ്രചാരോ വ്യാപാരോ വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാരഃ. സ ഇഹാഭിധീയത ഇതി സൂത്രാൎത്ഥഃ. സംബന്ധസ്തു കോശപ്രകൃതിപ്രക്രാന്തസ്യ രാജക്രിയസുവൎണ്ണരൂപ്യഘടനാദ്യുപദേശപ്രകാരൈ രക്ഷണമുക്തം. ഇദാനീം......"

(അധി. ൨. അധ്യാ. ൧൪)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ —

"വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാര ഇതി സൂത്രം. വിശിഖായാം, വിശിഖാ ഇഹ സൌവൎണ്ണികവിപണിഃ തസ്യാം, സൌവൎണ്ണികപ്രചാരഃ സൌവൎണ്ണികസ്യ സുവൎണ്ണേ നിയുക്തസ്യ പ്രചാരോ വ്യാപാരഃ, സോഽഭിധീയത ഇത്യൎത്ഥഃ. പൂൎവ്വാധ്യായേ ശില്പവത്ത്വാഭിജാത്യപ്രാത്യയികത്വാദിഗുണയുക്തം വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികം കുൎയ്യാദിത്യുക്തം. തസ്യ വ്യാപാരസ്തു നോക്തഃ, സ ഇഹോച്യത ഇതി സംബന്ധഃ."

(വാല്യം. ൧. പേജ്. ൨൨൧)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാ—

"വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാരഃ എൻപിതു സൂത്രം. വിശിഖയാവിതു നാൽക്കവല, അതിനിൽ നിയുക്തനായ സൌവൎണ്ണികനുടയ വ്യാപാരം ചൊല്ലിൻറതു എൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു—കീഴേ അധ്യായത്തിൽ അഭിജാതനമായ് ശില്പകങ്ങളും വല്ലിത്തേറപ്പെട്ടവിതും ചെയ്ത് ജാനപദാദിഗുണങ്ങളയും ഉടയനായിരിക്കും സൌവൎണ്ണികനൈ നാൽക്കവലയിൽ വൈക്കമാറു ചൊല്ലീതു്. അവനുടയ വ്യാപാരം ചൊല്ലീതില്ല. അനന്തരം വ്യാപാരം ചൊല്ലിൻറിതു് എൻപിതു സംബന്ധം."

(അധി. ൨. അധ്യാ. ൧൪)

ഈ ഭാഗം, ഭട്ടസ്വാമീയമായ സംസ്കൃതവ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും, ശാസ്ത്രികൾ ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാനത്തിന്, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തേയാണ് ഉപജീവിച്ചതും, സംസ്കൃതഭാഷയിൽ പകൎത്തിയതും എന്നുള്ള അഭിപ്രായത്തേ പരസ്യമായി തെളിയിക്കുന്നു.

മാധവയജ്വാ—

"ഭിന്നയോൎഘടനമേവ ഹി സന്ധിൎന്നാമ, തസ്യ ദ്രവ്യദേശകാലാദിനിയമരൂപം പണബന്ധം കാരണമഭ്യുപചാരാത് സന്ധിരുക്തഃ, തസ്യ ച പ്രകാരാഃ സാമവായികാദീനാം ദണ്ഡോപനതപൎയ്യന്താനാം ദൎശിതാഃ ഇദാനീം തസ്യ താത്ത്വികത്വനിശ്ചയം വിനാ വസ്തുതോഽപി അസത്കല്പത്വാത് തദഭിധാനാൎത്ഥം സൂത്രം—സന്ധികൎമ്മേതി. സന്ധേഃ പണബന്ധസ്യ യദ് വിശ്വാസോപഗമനം കൎമ്മ തത് ക്രിയാ, തദുച്യത ഇത്യൎത്ഥഃ."

(മുദ്രി. പേ. ൪൫. അധി. ൭. അധ്യാ. ൧൭)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ—

"സന്ധികൎമ്മേതി സൂത്രം. സന്ധേഃ കൎമ്മ വിശ്വാസാൎത്ഥം സത്യശപഥാദിനാ ദൃഢീകരണം സന്ധികൎമ്മ, തദുച്യത ഇത്യൎത്ഥഃ. പണബന്ധഃ സന്ധിഃ പൂൎവ്വമുക്തഃ. സ കൃതോഽപി അദൃഢീകൃതോഽകൃത ഏവേതി തസ്യ ദൃഢീകരണമധുനോച്യതേ."

(വാല്യം ൩. പേജ്. ൩൪൭)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാ—

"സന്ധികൎമ്മമെൻപിതു സൂത്രം. സന്ധിയിനുടയ കൎമ്മമാവിതു ശപഥാദികൊണ്ടു സന്ധിയിനുടയ ദൃഢീകരണം. അതു

ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം. പണബന്ധമാവിതു—പണബന്ധം സന്ധി എൻറു കീഴ് ചൊല്ലീതു. സന്ധിചെയ്യാല്ലമതിന്നു ദൃഢീകരണം ചെയ്യാക്കാൽ അകൃതമേ ആം, എൻറപ്പോൾ ദൃഢീകരണം ചൊല്ലിൻറിതെൻപിതു സംബന്ധം."

(അധി. ൭. അധ്യാ. ൧൭)

ഈ സന്ദർഭങ്ങൾ, മാധവയജ്വാവിൻെറ 'നയചന്ദ്രികാ'-വ്യാഖ്യാനത്തേ സ്പർശിയ്ക്കാതേതന്നെ, 'ശ്രീമൂല'വ്യാഖ്യാനകർത്താവായ നമ്മുടെ ശാസ്ത്രികൾ, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തെ അതേരൂപത്തിൽ പകർത്താൻ സംസ്കൃതഭാഷ അനുവദിക്കായ്കയാൽ പ്രത്യയങ്ങൾചേർത്തു സംസ്കരിച്ചു സ്വന്തം സ്വത്താക്കിത്തീർത്തിരിയ്ക്കുന്നു എന്നുള്ളതിനെ വിളിച്ചുപറയുന്നു.

ജയമങ്ഗളാ—

"മര്യാദാം സ്ഥാപയേദ് ആചാര്യാനമാത്യാനേ്വതി. മര്യാദാമിവ സീമാമിവ അനതിക്രമണീയത്വാത്. യ ഏനമിതി. യേ ആചാര്യാ അമാത്യാ വാ ഏനം രാജാനം അപായസ്ഥാനേഭ്യഃ യത്രാപായാ അവശ്യം സന്നിഹിതാഃ തേഭ്യോ വാരയേയുഃ യുഷ്മാഭിരഹം പ്രസങ്ഗേഭ്യോ നിവാരണീയ ഇതി. തത്രാചാര്യാഃ ധർമ്മവിരോധാത്, അമാത്യാഃ അർത്ഥവിരോധാദ് വാരയന്തി."

(അധി. ൧. അധ്യാ. ൭)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ—

"മര്യാദാമിതി. ആചാര്യാൻ ഗുരൂൻ അമാത്യാൻ മന്ത്രിണോ വാ മര്യാദാം സ്ഥാപയേത് സീമാം പരികല്പയേത്, താദർമ്മ്യാത് താച്ഛബ്ദ്യം, സീമാമിവ അലങ്ഘനസ്ഥാനമാത്മനോ വിദധ്യാദിത്യർത്ഥഃ. തേ കീദൃശാഃ, യ ഏനം രാജാനം അപായസ്ഥാനേഭ്യോ വാരയേയുഃ അനർത്ഥകാരണാനുഷ്ഠാനേഭ്യോ നിവർത്തയേയുഃ."

(വാല്യം. ൧. പേ. ൪൦)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാ—

"മര്യാദമായി ആചാര്യന്മാരെയും അമാത്യരെയും സ്ഥാപിപ്പൂ. മര്യാദമെൻറവാറു അതിർ. അതിക്കണക്കേ അലങ്ഘനീയമാകിൻറമൈയാൽ ഇവരളെയും മര്യാദമെ

ൻറു ചൊല്ലിൻറതു. യാവർ ചിലർ രാജാവിനെ അമാത്യസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു വിലക്കുവോർ എൻറവാറു അനത്ഥനിമിത്തമായുള്ള അനുഷ്ഠാനമൊഴിപ്പോർ."

(പേജ്. ൪൯)

ഈ അംശങ്ങൾ, മുൻ നിരൂപണംചെയ്തതുപോലെ, 'ശ്രീമൂല'വ്യാഖ്യാനത്തെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിൻെറ രൂപാന്തരമായി സ്ഥാപിക്കുന്നു. ജയമങ്ഗളാവ്യാഖ്യാനം ശാസ്ത്രികൾ കണ്ടിട്ടില്ലെന്നു വേണമെങ്കിൽ ഇവിടെ ഒരു സമാധാനം പറയാം. എന്നാൽ ഭട്ടസ്വാമിയാദികൾ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. വിശേഷം ഒന്നും തദനുഗമനത്തിൽ കാണാത്തതിനാൽ, കണ്ടിരുന്നാൽതന്നെയും ഇവിടെയും 'തഥൈവ' എന്നേ പറയാൻ തരമുള്ളു.

മാധവയജ്വാ—

"അപസൃതാതിക്ഷിപ്തയോരിതി. അപസൃതം ഏകരാജ്യേ ബലൈർബഹുശഃ ഉദ്വേജിതം, അതിക്ഷിപ്തം തു ബഹുഷു രാജ്യേഷ്വിതി ഭേദസ്തയോഃ. അപസൃതമിത്യസ്യ വ്യാഖ്യാനം ഏകരാജ്യാതിക്രാന്തമിതി. ഏകരാജ്യഗ(തം? തൈഃ) ബലൈർബഹുശോ/ന്യഥാപ്പിതം അസ്ത്രേണ സാങ്ഗ്രാമികോക്തവ്യൂഹപ്രതിവ്യൂഹാദ്യുപായബലേന, വ്യായാമേന തദഭിഭവനയോഗ്യശിക്ഷാബലേന ച സത്രമരണ്യാദികം മിത്രബലം ചാശ്രിത്യ യുധ്യേതേത്യത്ഥഃ. അതിക്ഷിപ്തമിത്യസ്യ വ്യാഖ്യാനം അനേകരാജ്യാതിക്രാന്തമിതി. അനേകരാജ്യഗതൈർബ്ബലൈർബഹുശോ ഭഗ്നം ന യോദ്ധുമുത്സഹേത ഇതി."

(അധി. ൨. അധ്യാ. ൭)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ—

"ഏകസ്മിൻ രാജ്യേ അതിക്രാന്തം ബലൈർവിപ്രകൃതം യത് തദപസൃതമുച്യതേ, അനേകേഷു രാജ്യേഷു അതിക്രാന്തം ബലൈഃ കൃതഭങ്ഗം യത് തദ് അതിക്ഷിപ്തമുച്യതേ. തയോർമ്മദ്ധ്യേ അപസൃതം ശാസ്ത്രദൃഷ്ടോപായചിന്താലക്ഷണേന മന്ത്രേണ, ശിക്ഷാവിശേഷലക്ഷണേന വ്യായാമേന ച അരണ്യം മിത്രം ച വാശ്രിത്യ യുധ്യേത. ന ത്വതിക്ഷിപ്തം അനേകരാജ്യാനുഭൂതബഹുപീഡത്വാദിത്യാഹ— അപസൃതാതിക്ഷിപ്തയോരിത്യാദി. സത്രം അരണ്യം."

(വാല്യം. ൩. പേജ്. ൩൭)

മാധവയജ്വാ—

"തദേവം അരിവിജിഗീഷോഃ പ്രകൃതിവ്യസനയൌഗപദ്യേ-നാങ്ഗതയാ തദ്ഗൌരവലാഘവേ നിരൂപ്യ ശക്ത്യാദീനാമാപദന്താനാംബലാബലനിരൂപണമപ്യനന്തരം കാര്യ-മിതി അധികരണസംബന്ധേ സ്ഥിതേ യാതവ്യയാസ്യതോ-വ്യസനഭാവമാത്രമേവ ന യാനാങ്ഗം, അപിതു ശ-ക്തിദേശകാലബലാബലജ്ഞാനമപീതി തദഭിധാനാൎത്ഥം സൂത്രം —ശക്തിദേശകാലബലാബലജ്ഞാനമിതി. ശക്തയഃ ഉത്സാഹപ്രഭാവമന്ത്രാഖ്യാഃ, ദേശഃ ചക്രവൎത്തിക്ഷേത്രൈക-ദേശരൂപഃ സമവിഷമാദിഃ, കാലഃ ശീതോഷ്ണാദ്യാത്മകഃ, ഏഷാം ആത്മബലസ്യ യുദ്ധായോഗ്യത്വം, പരബലസ്യ തദയോഗ്യത്വം ച ജ്ഞേയമിതി തദുച്യത ഇത്യൎത്ഥഃ."

(അധി ൯. അധ്യാ. ൧)

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാ—

"അഭിയാസ്യതഃപൂൎവാധികരണനിരൂപിതപ്രകൃതിവ്യസനഗുരു-ലാഘവഭാവജ്ഞാനവത് ശക്ത്യാദീനാം ബലാബലസ്യ ജ്ഞാ-നമപ്യപേക്ഷിതമിതി തന്നിരൂപണായ ഇദമധികരണ-മാരഭ്യതേ അഭിയാസ്യത്കൎമ്മാഖ്യം. തത്രേദം പ്രഥമം ശക്തിദേശകാലബലാബലജ്ഞാനമിതി സൂത്രം. ശക്തേ-രുത്സാഹപ്രഭാവമന്ത്രലക്ഷണായാഃ ദേശസ്യ സമവിഷമാ-ദ്യാത്മകസ്യ കാലസ്യ ശീതോഷ്ണാദിരൂപസ്യ ച യദ് ബലം സ്വസൈന്യസ്യ യുദ്ധയോഗ്യത്വം, യച്ചാബലം പരസൈ-ന്യസ്യ യുദ്ധായോഗ്യത്വം, തയോൎജ്ഞാനം വിചാരഃ ക്രിയത ഇതി സൂത്രാൎത്ഥഃ."

(വാച്യം. നം. പേജ്. ൪൩)

ഈ പങ്ക്തികൾ, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം കിട്ടീട്ടില്ലാത്തഭാഗം, ശാസ്ത്രികൾ ഏതുവിധമാണ വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുള്ളത് എന്നതിനെ വിശദപ്പെടുത്തുവാൻ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. മാധവയജ്വാവിൻെറ നയ ചന്ദ്രിക എന്ന വ്യാഖ്യാനംമാത്രമേ ഇവിടെ ശരണമായിട്ടുള്ളു. വാച്യമായും വ്യങ്ഗ്യമായും, ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാനം ഇവിടെ നയചന്ദ്രികയുടെ തണലത്താണ് ഒതുങ്ങിയിരിക്കുന്നതെന്നു സൂക്ഷ്മദൃക്കുകൾക്കു കാണ്മാൻ കഴിയുന്നതാണ്. ആകപ്പാടെ, പതിനഞ്ചു് അധികരണങ്ങൾകൊണ്ടു പൂൎത്തിയാകുന്ന കൌടലീയം അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിന്, പന്ത്രണ്ടു് അധികരണത്തോളമേ ഈ

മാധവയജ്വാവിന്റെ വ്യാഖ്യാനവും ഉപലബ്ധമായിട്ടുള്ളു. അതിനു ശേഷം 'ശ്രീമൂല'വ്യാഖ്യാനം സർവ്വഥാ സ്വതന്ത്രമാണെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ശരാശരിക്ക് മുൻ പന്ത്രണ്ടധികരണത്തിനും, മേൽ മൂന്നധികരണത്തിനും ഉള്ള വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ തമ്മിൽ നോക്കിയാൽ, രണ്ടാമത്തേതു വളരെവളരെ അല്പപരിമാണമായേ കാണുന്നുള്ളു. എന്നുതന്നെയല്ല, പ്രായേണ പലേടത്തും മൂലത്തിന്റെ ഒരു പദവിഭാഗച്ഛായയായിട്ടാണിരിക്കുന്നതും. ഇതു്, മുൻപിലത്തെ അദ്ധ്യായങ്ങൾകൊണ്ടുതന്നെ, പല വർണ്ണനീയഭാഗങ്ങളും വർണ്ണിച്ചുകഴികയാലും, മൂലാനുസൃതമാകയാലും പരിമിതാകൃതിയായതിൽ ആശ്ചര്യപ്പെടാനില്ല. നമ്മുടെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിനു സമ്പൂർണ്ണമായി സമ്പാദിക്കുവാൻ യോഗം ഉണ്ടാകുന്ന ഒരവസരത്തിലല്ലാതെ, ഈ അംശത്തിൽ യാതൊന്നും വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തിപ്പറയുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. ഇത്രയും ഉദാഹരണപ്രദർശനങ്ങൾകൊണ്ട് ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിയിൽ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം സർവ്വഥാ സ്വതന്ത്രമായ ഒന്നാണെന്നും, ഇതിനെ സംസ്കൃതത്തിൽ, ഡാക്ടർ ടി. ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ തർജ്ജിമചെയ്യുകമാത്രമാണുണ്ടായിട്ടുള്ളതെന്നും, സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭട്ടമതാനുയായിയാണ് ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം എന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു യോജിക്കാത്തതാണെന്നും വന്നിരിക്കുന്നു. 'ഭൂമീകോണശതാംശ'ത്തിൽ ഒരംശമായി കിടക്കുന്ന ഈ കേരളത്തിൽ അദ്യാപി അന്യാവിദിതമായി ഗൂഢനിക്ഷിപ്തമായ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനനിധി, സംസ്കൃതപാത്രത്തിൽ പകന്നാൽ വിദേശീയരായ കേവലസംസ്കൃതപണ്ഡിതന്മാർ ഭ്രമിക്കുവാൻ വളരെ വകയുണ്ടു്. സർവ്വഥാ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിനു മൃഗ്യവനം ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാനംകൊണ്ട് അർത്ഥപ്രകാശനം ചെയ്ത ഡാക്ടർ ടി. ഗണപതിശാസ്ത്രികളോട് ഈയുള്ളവർ എത്രയും കൃതജ്ഞന്മാരായിരിക്കുന്നു. സ്വകപോലകല്പിതമായി ഒരർത്ഥം നിരൂപണംചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ, പരാശയാനുവർത്തനത്തിൽ അസാധാരണമായ ക്ലേശം ഉള്ളതുകൊണ്ട്, ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്ലേശസഹിഷ്ണുവായ ധൈര്യം എല്ലാവരും അഭിനന്ദിക്കേണ്ടതാണ്.

ഈവിധം സർവ്വപ്രകാരേണയും കടപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തെപ്പററി, ഡാക്ടർ ശാസ്ത്രികൾ സ്വവ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ ൧-ാം 'വാല്യ'ത്തിലെ ഉപോദ്ഘാതത്തിൽ:—

"കിഞ്ച, പ്രാചീനകേരളഭാഷാത്മകഃ കശ്ചിത് താലപത്രഗ്രന്ഥോ ദ്വിത്രശതവർഷവൃദ്ധഃ കൌടലീയാർത്ഥശാസ്ത്രാർത്ഥപ്രതിപാദനപരോ ഭട്ടസ്വാമ്യനുയായീ അത്രത്യരാജകീയഗ്രന്ഥശാലായാം സപ്തമാധികരണാവധിരുപലബ്ധഃ. യസ്യ സർവാത്മനാ സധർമ്മാ മദ്രാസ് രാജകീയഗ്രന്ഥശാലായാമപ്യാദർശോƒസ്തി. യദ്യപ്യയമശുദ്ധോƒന്തരാന്തരാ ഗളിതബഹുവാക്യഃ പഞ്ചഷാദ്ധ്യായവികലശ്ച, തഥാപി തന്മൂലാർത്ഥപരിജ്ഞാനം പ്രതി, മൂലപാഠനിശ്ചയം പ്രതി ച സ മേ മഹാൻ സഹായോƒഭവത്."

എന്നിങ്ങനെ കൃതജ്ഞതാനുസ്മരണം ചെയ്തുകാണുന്നു. ഇതിന്:—

പഴയമലയാളഭാഷയിൽ ഒരർത്ഥശാസ്ത്രവ്യാഖ്യാനഗ്രന്ഥം തിരുവനന്തപുരം വലിയകൊട്ടാരംഗ്രന്ഥപ്പുരയിൽ ഉണ്ടെന്നും, അതിന് ഏകദേശം മുന്നൂറുവർഷത്തോളം പഴക്കം ഉണ്ടെന്നും, അതു ഭട്ടസ്വാമിമതാനുസാരിയാണെന്നും, എല്ലാംകൊണ്ടും അതിനുതുല്യമായ് മദ്രാസ് ഗ്രന്ഥശാലയിലും ഒരു ഗ്രന്ഥം ഉണ്ടെന്നും, അവിടവിടെ വളരെ വളരെ വാക്യങ്ങൾ വിട്ടുപോയിട്ടുള്ളതുകൂടാതെ അശുദ്ധമാണെന്നും, എങ്കിലും മൂലാർത്ഥപരിജ്ഞാനത്തിലും, മൂലപാഠനിശ്ചയത്തിലും വളരെ സഹായം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും ആണ് താത്പര്യം. പൂർവോക്തരീത്യാ സ്വവ്യാഖ്യാനത്തിനു സർവാധാരമായി മൂലഭൂതമായുള്ള ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തെപ്പററി ഇത്രയും കൃതജ്ഞതാഭിനന്ദനങ്ങൾ കീർത്തനംചെയ്തതു മതിയാകുമോ എന്നതു്, വിമർശകന്മാർ തീർച്ചപ്പെടുത്തട്ടേ.

ഇത്രയും മഹിമയേറിയ ഈ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിൻെറ കർത്താവു്, ഗ്രന്ഥാന്തർഗ്ഗതങ്ങളായ—

അർത്ഥശാസ്ത്രകർത്താവു്.

"സുഖഗ്രഹണവിജ്ഞേയം
തത്ത്വാർത്ഥപദനിശ്ചിതം
കൌടല്യേന കൃതം ശാസ്ത്രം
വിമുക്തഗ്രന്ഥവിസ്തരം."

(അധി. ൧, അദ്ധ്യായം. ൧, ശ്ലോകം. ൧)

"സർവശാസ്ത്രാണ്യനുക്രമ്യ
പ്രയോഗമുപലഭ്യ ച

കൌടല്യേന നരേന്ദ്രാർത്ഥേ
ശാസനസ്യ വിധിഃ കൃതഃ."

(അധി. ൨. അധ്യാ. ൧൦. അന്തിമശ്ലോകം)

"യേന ശസ്ത്രം ച ശാസ്ത്രം ച
നന്ദരാജഗതാ ച ഭൂഃ
അമർഷേണോദ്ധൃതാ ന്യാശു
തേന ശാസ്ത്രമിദം കൃതം.

ദൃഷ്ട്വാ വിപ്രതിപത്തിം
ബഹുധാ ശാസ്ത്രേഷു ഭാഷ്യകാരാണാം,
സ്വയമേവ വിഷ്ണുഗുപ്ത-
ശ്ചകാര സൂത്രം ച ഭാഷ്യം ച."

(ഗ്രന്ഥാന്തിമശ്ലോകങ്ങൾ)

എന്നീപ്രമാണങ്ങളാൽ കൌടല്യനാമധേയനായ ഒരാചാര്യനാണ് എന്നു സ്പഷ്ടപ്പെടുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിനുതന്നെ, ചണകദേശജാതനാകയാൽ ചാണക്യനെന്നും, പിതാവിനാലുള്ള നാമകരണം നിമിത്തം വിഷ്ണുഗുപ്തനെന്നും രണ്ടു നാമധേയങ്ങൾകൂടി കാണുന്നുണ്ട്.

കാമന്ദകൻ നീതിസാരഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ:—

"വംശേ വിശാലവംശാനാ-
മൃഷീണാമിവ ഭൂയസാം
അപ്രതിഗ്രാഹകാണാം യോ
ബഭൂവ ഭുവി വിശ്രുതഃ.

ജാതവേദാ ഇവാർച്ചിഷ്മാൻ
വേദാൻ വേദവിദാം വരഃ
യോഽധീതവാൻ സുചതുര-
ശ്ചതുരോഽപ്യേകവേദവത്.

യസ്യാഭിചാരവജ്രേണ
വജ്രജ്വലനതേജസഃ
പപാതാമൂലതഃ ശ്രീമാൻ
സുപർവ്വാ നന്ദപർവ്വതഃ.

ഏകാകീ മന്ത്രശക്ത്യാ യഃ
ശക്ത്യശക്തിധരോപമഃ

ആജഹാര നൃചന്ദ്രായ
ചന്ദ്രഗുപ്തായ മേദിനീം.
നീതിശാസ്ത്രാമൃതം ശ്രീമാ-
നൎത്ഥശാസ്ത്രമഹോദധേഃ
യ ഉദ്ദധ്രേ നമസ്തസ്മൈ
വിഷ്ണുഗുപ്തായ വേധസേ.”

എന്നിങ്ങനെ വിഷ്ണുഗുപ്താചാൎയ്യനേ വൈദുഷ്യവും, തദനുഗുണമായ ശക്തിയും നിമിത്തം സാക്ഷാദ്വേധസ്സായി (ബ്രഹ്മാവായി)തന്നെ കീൎത്തനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

നാനാൎത്ഥാൎണ്ണവസങ്ക്ഷേപത്തിൽ തത്കൎത്താവായ കേശവസ്വാമി—

“അഥ സ്യാത് കുടലോ ഗോത്ര-
കൃത്യൃഷൌ പുംസി നപ് പുനഃ
വിദ്യാദാഭരണേഽഥ ത്രിഃ
കുടിലം കുഞ്ചിതേ ഭവേത്.”

എന്ന ശ്ലോകംകൊണ്ടു്, കുടലൻ എന്ന പേരോടുകൂടി, ഒരു ഗോത്രപ്രവൎത്തകനായ ഋഷി ഉണ്ടെന്നു സമ്മതിയ്ക്കുന്നു. ഇതുകൂടാതേ, കാമന്ദകീയനീതിസാരവ്യാഖ്യയായ ‘ജയമങ്ഗള’യിൽ —

“കൌടല്യ ഇതി ഗോത്രനിബന്ധനാ വിഷ്ണുഗുപ്തസ്യ സംജ്ഞാ.”

എന്നുള്ള വാക്യത്താൽ, വിഷ്ണുഗുപ്തനേ കൌടല്യൻ എന്നുള്ളതു വംശപ്പേരാണെന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നു. കൌടില്യൻ എന്നു് ഇകാരഘടിതമായ പദം അപപാഠമാണെന്നും, കൌടല്യൻ എന്നു് അകാരഘടിതമായ പാഠമാണു ശരിയായിട്ടുള്ളതെന്നും, ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു. അതിന് അദ്ദേഹം പറയുന്നതായ പ്രമാണം, പ്രാചീനങ്ങളായ മൂലഗ്രന്ഥമാതൃകകളിലും, വിവരണാദൎശങ്ങളിലും, അകാരഘടിതപാഠമേ കാണുന്നുള്ളു എന്നും, ഉക്തരീത്യാ നീതിസാരഗ്രന്ഥവ്യാഖ്യാനമനുസരിച്ചു്, കുടലഗോത്രാപത്യം എന്ന അൎത്ഥത്തിൽ കൌടല്യശബ്ദം നിഷ്പാദനംചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതാണെന്നും ആകുന്നു. ശബ്ദാൎത്ഥചിന്താമണീസംജ്ഞമായ കോശഗ്രന്ഥത്തിൽ—

“കൌടല്യഃ—വാത്സ്യായനമുനിഃ”

എന്ന ഭാഗത്താൽ, കൌടല്യശബ്ദത്തിനു വാത്സ്യായനമുനി എന്ന് അൎത്ഥം പറഞ്ഞുകാണുന്നു. നാനാൎത്ഥാൎണ്ണവസംക്ഷേപകാരനായ കേശവസ്വാമി, 'കുടലഃ' എന്ന ഗോത്രപ്രവൎത്തകനായ ഒരു ഋഷിയുണ്ടെന്നല്ലാതെ, തദ്ഭവനായ കൌടല്യൻ അൎത്ഥശാസ്ത്രനിൎമ്മാതാവാണെന്നു പറയുന്നില്ല. കാമന്ദകീയവ്യാഖ്യാതാവായ ജയമംഗലാകാരൻ, കൌടല്യൻ എന്നുള്ളതു വിഷ്ണുഗുപ്തന്റെ ഗോത്രനിബന്ധനമായുള്ള സംജ്ഞയാണെന്നു പറയുന്നതു, പക്ഷേ, ഇകാരമദ്ധ്യഘടിതമായ പാഠത്തിൽ അശ്രദ്ധയോ, പ്രമാദമോ നിമിത്തമായിട്ടാണെന്നും സംഭവിച്ചുകൂടാത്തതല്ല. സൎവ്വഥാ കൌടല്യൻ എന്ന അൎത്ഥശാസ്ത്രകൎത്താവായ ആചാൎയ്യന്റെ നാമധേയം അകാരമദ്ധ്യമാണെന്നു സ്ഥാപിക്കുന്നതു്, നവീനമായ ഒരു സംജ്ഞയെ ഉത്ഥാപനം ചെയ്യുകയാണ്. ഏതായാലും അടുത്ത വാല്യത്തിൽ ഇതുസംബന്ധിച്ചു കൂടുതൽ തെളിവുകൾ സമ്പാദിച്ച് ആവശ്യമുള്ള ചൎച്ചകൾ ചെയ്തുകൊള്ളാം.

ചാണക്യജീവിതകാലം.

അൎത്ഥശാസ്ത്രകൎത്താവായ ചാണക്യാചാൎയ്യൻ ജീവിച്ചിരുന്നതു്, ചന്ദ്രഗുപ്തസമകാലികനാകയാൽ, ബി. സി. ൪൦൦-ാമത്തെ വൎഷത്തിലായിരിക്കണം. ജഗദ്ഗുരു ശ്രീശങ്കരാചാൎയ്യഭഗവത്പാദശിഷ്യനാണെന്നു വെച്ചിട്ടുള്ള വിശ്വരൂപാചാൎയ്യർ ബാലക്രീഡാഭിധമായ യാജ്ഞവല്ക്യസ്മൃതിവ്യാഖ്യാനത്തിൽ കൌടലീയത്തെ സ്മരിയ്ക്കായ്കയാലും, തദുപജീവ്യമായ ബാൎഹസ്പത്യാദിശാസ്ത്രത്തെ ഉദാഹരിക്കായ്കയാലും കൌടല്യൻ വിശ്വരൂപാചാൎയ്യനെക്കാൾ അൎവ്വാചീനനാണെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ ഇതിന്, യാജ്ഞവല്ക്യസ്മൃതിക്ക് ഉപഷ്ടംഭകമായി ഉദ്ധരിക്കേണ്ടുന്ന പ്രമാണം ആ സ്മൃതിക്ക് മുൻപുള്ളതായിരിക്കണം എന്നും, യാജ്ഞവല്ക്യാപേക്ഷയാ കൌടലീയം അൎവ്വാചീനമാണെന്നും, തന്നിമിത്തമാണു വിശ്വരൂപാചാൎയ്യർ കൌടലീയത്തെ സ്മരിക്കാത്തതെന്നും, ഇതുകൊണ്ടു വിശ്വരൂപാചാൎയ്യക്കു കൌടലീയം അപരിചിതമെന്നോ, അപ്രാചീനമെന്നോ നിരൂപണം ചെയ്വാൻ സാധിക്കയില്ലെന്നും ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ, ശരിയായ മറുപടി പറഞ്ഞ് അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഉപോദ്ഘാതത്തിൽ സമാധാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഇതിനും പുറമേ ആസ്ത്രീയദേശത്തിലെ പ്രഫ്സർ വിൻറർനററ്സും, ജർമ്മൻ ദേശത്തിലെ പ്രഫ്സർ ജാളിയും, ഇംഗ്ലണ്ടിലെ പ്രഫ്സർ കീത്തും ഒന്നുപോലെ, ചന്ദ്രഗുപ്തസമകാലികനായ വിഷ്ണുഗുപ്തനാണ് ഈ അർത്ഥശാസ്ത്രം നിർമ്മിച്ചതെന്നുള്ള ആശയത്തിനു വിപരീതമായി താഴെ പറയുംപ്രകാരം, പല ഊഹങ്ങളും ആവിർഭവിപ്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

൧. ചന്ദ്രഗുപ്തസാമ്രാജ്യം താൻ നടത്തിയിരുന്നതായി എവിടെയെങ്കിലും സൂചിപ്പിക്കുകയോ, ചന്ദ്രഗുപ്തസ്ഥാനമായ പാടലീപുത്രത്തെ സ്മരിയ്ക്കുയോ ചെയ്തിട്ടില്ല.

൨. ക്ഷുദ്രങ്ങളായ സ്വതന്ത്രരാജ്യതന്ത്രപ്രകാരമല്ലാതെ, ഗൌരവപ്പെട്ട സാമ്രാജ്യതന്ത്രസമ്പ്രദായം ഉപദേശിച്ചിട്ടില്ല.

൩. ചന്ദ്രഗുപ്തസമകാലികനായി പരിചയിച്ചിരുന്ന മെഗാസ്തനീസ്ന മാവായ യവനപണ്ഡിതൻ ഉണ്ടാക്കിയ ചരിത്രത്തിൽ കൌടല്യനാമധേയം കാണാത്തതിനാൽ അപ്രകാരം ഒരാളേ ഇല്ല.

൪. കൌടല്യൻ എന്ന് അവിടവിടെ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ നിർദ്ദേശിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നത്, ഗ്രന്ഥകാരനിൽനിന്ന് അന്യൻതന്നെയാണ്. കൌടല്യൻ ഈ അർത്ഥശാസ്ത്രകർത്താവായിരുന്നു എങ്കിൽ, പരപക്ഷങ്ങളെ ഉപന്യസിച്ച് ഒടുവിൽ സ്വപക്ഷസ്ഥാപനം ചെയ്യുന്ന ഗ്രന്ഥകാരശൈലിയേ ഉപേക്ഷിച്ച്, "ഏവമേവൈകൈകശസ്ത്വമമാത്യഃ കാരയേദിതി കൌടല്യഃ" എന്നാരംഭിച്ച്,

"നൈവമിതി ഭാരദ്വാജഃ"

എന്നു ഖണ്ഡനപരമായ ഭാരദ്വാജമതത്തിൽ അവസാനിപ്പിയ്ക്കുയില്ലായിരുന്നു.

൫. കൌടില്യൻ എന്ന നാമധേയം ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഒരിടത്തും, നിന്ദാർത്ഥവാചകമാകയാൽ, ഗ്രന്ഥകർത്താവു സ്വീകരിയ്ക്കാത്തതാണ്.

ഇതിനെല്ലാം ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ സ്വവ്യാഖ്യോപോദ്ഘാതത്തിൽ ഭംഗിയായി ഖണ്ഡനം ചെയ്ത്, സവിസ്തരം; കൌടല്യന്റെ പ്രാചീനത്വവും, അർത്ഥശാസ്ത്രകർത്തൃത്വവും സ്ഥാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

ഖണ്ഡനപ്രകാരസാരം ഇപ്രകാരമാണ്:—

൧. ചന്ദ്രഗുപ്തസാമ്രാജ്യം താൻ അദ്ധ്യക്ഷിച്ചിരുന്നതായി ഗ്രന്ഥമദ്ധ്യത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും, അവസാനത്തിൽ വിശദപ്പെട്ടത്തീട്ടുണ്ട്. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ പാടലീപുത്രസ്മരണവും സിദ്ധപ്രായമായി.

൨. ഈ അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ ക്ഷുദ്രരാജ്യമഹാരാജ്യസാമ്രാജ്യങ്ങൾക്ക സാമാന്യമായും, ഷാഡ്ഗുണ്യാധികരണത്തിന്റെ ൧൧-ം ൧൨-ം അധികരണങ്ങളിൽ സാമ്രാജ്യസംബന്ധിയായി വിശേഷിച്ചും തന്ത്രണരീതികൾ ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നു.

൩. മേഗാസ്തനീസമഹാശയൻ കൌടല്യാനന്തരം വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞു ചന്ദ്രഗുപ്തന്റെ പരിചയം സമ്പാദിച്ച ചന്ദ്രഗുപ്തസ്വാരാജ്യതുപ്തനായി തദ്വൎണ്ണനശ്രദ്ധാലുവായി കൌടല്യന്റെ കഥ വിട്ടതായിരിക്കണം.

൪. പരമതങ്ങളുപന്യസിച്ച സ്വമതം സ്ഥാപിക്കുന്ന പതിവു പോലെ സ്വമതമുദ്ധരിച്ച തദ്വിരുദ്ധമായ മറെറാരു മതം പിന്നീട പറയുന്നതും ദൂഷ്യമല്ല.

൫. കൌത്സാദിശബ്ദംപോലെ നിന്ദാൎത്ഥമായ ശബ്ദവും നാമധേയമാകാൻ വഹിയായ്കയില്ല. എന്നാലിവിടെ ഇകാരഘടിതമല്ല, അകാരമദ്ധ്യമായ കൌടല്യൻ എന്നേ പേരൊള്ളു.

ഈ കൌടല്യന്റെ മററു ചില കൃതികളും പ്രസ്താവയോഗ്യങ്ങളാണ്. വ്യാഖ്യാതാവായ ഭട്ടസ്വാമി അദ്ധ്യക്ഷപ്രചാരം എന്ന അധികരണത്തിൽ 'ധാതുകൌടലീയം' എന്ന് ഒരു ഗ്രന്ഥത്തെ പ്രമാണമാക്കുന്നു. ഇതു കൌടല്യകൃതമായ ധാതുതത്വനിരൂപണപരമായുള്ള ഒരു കൃതിയായിരിക്കണം. ഇതുപോലെ വരാഹമിഹിരാചാൎയ്യൻ—

'ഉക്തം ചാചാൎയ്യവിഷ്ണുഗുപ്തേന'

എന്നാരംഭിച്ച്, ജ്യോതിസ്തന്ത്രവിഷയമായി—

"അപ്യൎണ്ണവസ്യ പുരുഷഃ പ്രതരൻ കദാചി-
ദാസാദയേദനിലവേഗവശേന പാരം
ന ത്വസ്യ കാലപുരുഷാഖ്യമഹാൎണ്ണവസ്യ
ഗച്ഛേത് കദാചിദനൃഷിൎമ്മനസാപി പാരം."

എന്നൊരു ശ്ലോകമുദാഹരിക്കുന്നു. ഇതിൽനിന്നു ജ്യോതിർവിഷയമായ ഒരു ഗ്രന്ഥം കൌടല്യകൃതമായിട്ടുണ്ടായിരിക്കണമെന്നൂഹിക്കാം.

കാമസൂത്രവ്യാഖ്യയായ ജയമങ്ഗളയിൽ:—

"തദ് യഥാ കൌടലീയം—

ദാദേഃ ക്ഷാന്തസ്യ കാദേശ്ച

സ്വരയോരുഭയോരപി

ബിന്ദൂഷ്മണോർവ്വിപര്യ്യാസാദ്

ദുർബ്ബോധമിതി സംജ്ഞിതഃ."

എന്നൊരു കാരിക കാണുന്നതു മുൻപറഞ്ഞവയല്ലാതെ വേറെയൊരു ഗ്രന്ഥംകൂടി കൌടല്യവിരചിതമായിട്ടുണ്ടെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

കൌടല്യൻ സ്വകീയമായ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ സ്മരിച്ചിട്ടുള്ള പ്രാമാണികന്മാരുടെ പേരുകൾ താഴെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

൧.	മാനവന്മാർ	= മനുശിഷ്യന്മാർ.
൨.	ബാർഹസ്പത്യന്മാർ	= ബൃഹസ്പതിശിഷ്യന്മാർ.
൩.	ഔശനസന്മാർ	= ഉശനസ്സിൻെറ [ശുക്രൻെറ] ശിഷ്യന്മാർ.
൪.	വിശാലാക്ഷൻ	= ഒരു പ്രാചീനമഹർഷി.
൫.	പരാശരൻ	= വ്യാസജനകൻ.
൬.	പിശുനൻ	= നാരദൻ.
൭.	കൌണപദന്തൻ	= ഭീഷ്മൻ.
൮.	വാതവ്യാധി	= ഉദ്ധവൻ.
൯.	ബാഹുദന്തീപുത്രൻ	= ഇന്ദ്രൻ.

ഈ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിനു പ്രതിപദപഞ്ചിക, നയചന്ദ്രിക, ജയമങ്ഗള, ഭാഷാവ്യാഖ്യ, ശ്രീമൂലം എന്നു് അഞ്ചുവ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉള്ളതിൽ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനമൊഴിച്ചു മററുള്ളവയുടെ കർത്തൃനാമധേയം അറിയാനിടയുണ്ടു്.

വ്യാഖ്യാതാക്കൾ.

അതിൽ പ്രതിപദപഞ്ചികയ്ക്കു:—

"ഇതി ഭട്ടസ്വാമിനഃ കൃതൌ പ്രതിപദപഞ്ചികായാം അധ്യക്ഷപ്രചാരികേ ദ്വിതീയേഽധികരണേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ സമാപ്തഃ" എന്നിത്യാദിയായി അധ്യായാവസാനത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള വാക്യത്തിൽ നിന്നു് ഒരു ഭട്ടസ്വാമിയാണു കർത്താവെന്നു വിശദപ്പെടുന്നു.

നയചന്ദ്രികയ്ക്കു്:—

"ഇതി വാദികവിചൂഡാമണി മഹോപാധ്യായശ്രീമന്മാധവയജ്വമിശ്രവിരചിതായാം കൌടലീയവ്യാഖ്യായാം നയചന്ദ്രികായാം ഷാഡ്ഗുണ്യേ ഷോഡശോऽധ്യായഃ സമാപ്തഃ"

എന്നിത്യാദിയായുള്ള പരിസമാപ്തിവാക്യങ്ങൾ മാധവയജ്വാവാണു കൎത്താവെന്നു സ്പഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നു.

ജയമങ്ഗളയ്ക്കു:—

"ഇതി ഭിക്ഷുപ്രഭമതികൃതായാം ചാണക്യടീകായാം ചാധ്യക്ഷേ ദുൎഗ്ഗവിധാനം ദ്വിതീയം പ്രകരണം തൃതീയശ്ചാധ്യായഃ." എന്നവാക്യംകൊണ്ടു ഭിക്ഷുപ്രഭമത്യാചാൎയ്യനാണു കൎത്താവെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

ശ്രീമൂലവ്യാഖ്യാനത്തിനു മഹാമഹോപാധ്യായൻ ഡാക്ടർ റ്റി. ഗണപതിശാസ്ത്രികളാണു കൎത്താവെന്നുള്ളതു സുപ്രസിദ്ധമാകയാൽ വിശിഷ്യ നിരൂപണം ചെയ്യേണ്ടയാവശ്യമില്ല.

ഭാഷാവ്യാഖ്യാന കൎത്താവു്.

പ്രസ്തുതമായ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിനു പേരെന്താണെന്നും കൎത്താവാരാണെന്നും മനസ്സിലാക്കുവാൻ യാതൊരു മാൎഗ്ഗവും കാണുന്നില്ല. ഇദ്ദേഹം സുശിക്ഷിതമായ രാജ്യതന്ത്രനൈപുണ്യം കൌടല്യനെപ്പോലെ കൈകണ്ടു ഫലിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു നാടുവാഴിയായിരുന്ന രാജാവോ, അഥവാ അവരുടെ മന്ത്രിസ്ഥാനം വഹിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാപുരുഷനോ ആയിരുന്നിരിക്കണം എന്നുള്ളതു സ്വതന്ത്രങ്ങളായ വ്യാഖ്യാനഭാഗങ്ങൾ വ്യക്തപ്പെടുത്തുന്നു. പ്രാചീനമലയാളഭാഷയുടെ ആകൃതിയിൽ കാണുന്ന തമിഴമിശ്രതയാൽ ഇദ്ദേഹം വിദേശീയനോ സ്വദേശീയനോ എന്നും നിശ്ചയിക്കുവാൻ ക്രൂലംകഷമായ പ്രമാണങ്ങൾ കിട്ടുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിൽത്തന്നെ ൯ ൪ -ാം അധ്യായത്തിൽ (പേ. ൬൯)

"സംശ്രുത്യാൎത്ഥാൻ വിപ്രലബ്ധഃ" എന്നാരംഭിച്ച് "ഇതി ക്രുദ്ധവൎഗ്ഗഃ" എന്നവസാനിക്കുന്ന ഭാഗത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ "സ്വധൎമ്മാദ് ദായാദ്യാദ് വോപരുദ്ധഃ" എന്ന അംശത്തെ വിവരിക്കുന്നിടത്തു്:—

"സ്വധൎമ്മമാവിതു ദാക്ഷിണാത്യൎക്കു മാതുലകന്യാവിവാഹാദികൾ; ദായാദമാവിതു ദാക്ഷിണാത്യൎക്കേ തമ്മസ്സമ്പൻധനം

മരുമക്കാം കൊള്ളുമതു. അങ്ങനെയുള്ള ധമ്മത്തിലും ദായാ
ദത്തിലും ചെറുക്കപ്പെട്ടവൻ"

എന്നിങ്ങനെ സ്വധമ്മദായാദസ്വഭാവങ്ങാം ഉദാഹരിച്ചുകാണുന്നു. സവ്ദേശങ്ങാംക്കും സാമാന്യമായി സ്വധമ്മപദവും ദായാദപദവും നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിൽ മൂലകാരൻെറ ആശയം വിവരിക്കുവാൻ വ്യാഖ്യാതാവു ദാക്ഷിണാത്യരെ പ്രവേശിപ്പിച്ചതു് സ്വയം ദാക്ഷിണാത്യനാണെന്നുള്ളതിനെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. വിശിഷ്യ ദായാദവർണ്ണനത്തിൽ 'തമ്മാമൻധനം മരുമക്കാം കൊള്ളുമതു്' എന്നിങ്ങനെ മരുമക്കാംക്കുള്ള ദായക്രമം ഉപന്യസിക്കുകയാൽ താൻ ഒരു മരുമക്കത്തായികുടുംബാങ്ഗമാണെന്നും അനുമാനിക്കാൻ അവസരം ഉദിക്കുന്നു. സ്വദേശാചാരമനുസരിച്ചു ന്യായപ്രാപ്തമായ ധനം കിട്ടാത്തവൻ എന്നാണു സാരം. അതു മലയാളത്തിലാകുമ്പോഠം ഭാഗിനേയൻ അക്കാലത്തെ സ്ഥിതിക്ക് അമ്മാവൻെറ ധനം കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ക്രുദ്ധനായി. വിദേശമാണെങ്കിൽ അച്ഛൻെറ സ്വത്തു മുറയ്ക്കു ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ പുത്രൻ ക്രുദ്ധവർഗ്ഗത്തിൽപെട്ടു എന്നു മാത്രം ഭേദം. എന്നാൽ ഈ അംശത്തിൽ ജയമങ്ഗളാവ്യാഖ്യാതാവായ ഭിക്ഷുപ്രഭമതി:—

"പൈതൃഷ്വസ്രീയോദ്വാഹാദികാത് സ്വധമ്മാദവരുദ്ധോ ഭ്രംശിതഃ, ദേശാന്തരവിരുദ്ധത്വാത് സമാശ്രയവദ്ഭ്യോ ദായാദേഭ്യോ ലബ്ധവ്യാദ്ദായാദ്യാത് പൈതൃകാദവരുദ്ധഃ."

എന്നാണു വിവരണം ചെയ്യുന്നതു്. ഇതിനു സ്വധമ്മമായ പിതൃസഹോദരീപുത്രിയുടെ വിവാഹം ക്രമപ്രാപ്തമായതു ലഭിക്കാതെയും ദേശാന്തരവിരുദ്ധമാകയാൽ ആശ്രയവാത്സല്യംനിമിത്തം മരുമകനു കൊടുക്കയാൽ അച്ഛൻെറ സ്വത്തു പുത്രനു ലഭിക്കാതെയും രണ്ടുവിധം ക്രുദ്ധവർഗ്ഗത്തിൽ ആളുകഠം ഉണ്ടാകുന്നു എന്നാണു താത്പയ്യം. ഇതുകൊണ്ടു മുൻനിരൂപണംചെയ്തുവന്ന രീതിക്കു ഭിക്ഷുപ്രഭമതി മക്കവഴിക്കാരുടെ ദേശമായ വിദേശത്തിൽപെട്ടവനാണെന്ന് ഊഹിക്കാം. മരുമക്കത്തായം ഉള്ള കാലത്തുതന്നെ പുത്രവാത്സല്യംനിമിത്തവും ഭാഗിനേയദൌജ്ജന്യംമൂലവും ധനം മക്കാംക്കുതന്നെ കൊടുത്തു കേരളത്തിലും, അതുപോലെ ശുശ്രൂഷാവാത്സല്യം ഹേതുവായി മരുമകനെ സ്വത്തിന് അവകാശിയാക്കിയും അനുവത്തനഹീനതയാൽ പുത്രനെ പുറത്താ

ക്കിയും പ്രവൎത്തിക്കയാൽ വിദേശങ്ങളിലും യഥാക്രമം മരുമകനും പുത്രനും ക്രമധാവൎഗ്ഗത്തിൽ ആയിത്തീരുന്നു എന്നു സാരം. ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം തൎജ്ജിമചെയ്യുന്നിടത്ത് ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ "ദായാദ്യം, ദായത്വേന ഭോഗ്യം ഭാഗിനേയാനാം കേരളേഷു മാതുലധനം" എന്നീ ഭാഗത്തിൽ ഭാഷാവ്യാഖ്യാതാവിൻെറ ദാക്ഷിണാത്യശബ്ദാൎത്ഥത്തെ കേരളപദം കൊണ്ടു സങ്കോചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കേരളീയരിൽ തന്നെ മക്കവഴിക്കാർ എന്നപോലെ അകേരളീയരായ ദാക്ഷിണാത്യരിൽ മരുമക്കവഴിക്കാർ പലരുമുണ്ടായിരുന്നതായി ഊഹിക്കാൻ അവസരംകൊടുക്കുന്ന ഭാഷാവ്യാഖ്യാതാവിൻെറ വിപുലമായ ആശയം ഈവിധം സങ്കോചിപ്പിച്ചതിൻെറ സങ്കല്പം ദുരൂഹമായിരിക്കുന്നു. ഏതായാലും നമ്മുടെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാതാവ് ഒരു ദാക്ഷിണാത്യനും സ്വദേശാഭിമാനിയായ ഒരാളുമാണെന്നു തൽ-കാലം വിചാരിയ്ക്കാം എന്നു തോന്നുന്നു.

ജീവിതസമയം. ഇദ്ദേഹം, ഭാഷാശൈലിയും പ്രയോഗവിശേഷങ്ങളും ആചാരപരിപാടികളും കൊണ്ടു ക്രിസ്തുവൎഷം പത്താംശതകത്തിൽ നിന്ന് അൎവ്വാചീനനല്ലെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതുസംബന്ധിച്ചു മഹാകവി എസ്. പരമേശ്വരയ്യർ അവൎകളുടെ അഭിപ്രായം താഴേ ചേൎത്തുകൊള്ളുന്നു.

"കൌടലീയത്തിൻെറ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ഞാൻ നോക്കി. അതു തമിഴിലെ പ്രാചീനമലയാളംതന്നെ. ക്രി. പി. പത്താം ശതകത്തോളംതന്നെ പഴക്കം തോന്നുന്നുണ്ട്. പത്തുമുതൽ പതിമൂന്നുവരെയുള്ള ശതകങ്ങൾക്കിടയ്ക്കാവാം. ഗ്രന്ഥംകണ്ടാൽ ഒന്നുകൂടി തീൎച്ചപറയാം. അക്കാലത്തു നടപ്പുള്ള ഭാഷാശൈലിയും, പ്രയോഗവൈജാത്യവും, പദാവലിയും ധാരാളമായി കാണുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ പെരുമാക്കന്മാൎക്കു പ്രാമാണ്യമുണ്ടായിരുന്ന പത്താംശതകത്തിൽ തന്നെയെന്നും വന്നുകൂടായ്കയില്ല."

ഈവിധമല്ലാതെ കൂടുതലായി നമ്മുടെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാതാവിനെപ്പററി തൽകാലം അറിവു സമ്പാദിക്കാൻ തക്കതായ മാൎഗ്ഗങ്ങൾ കാണുന്നില്ല.

സൎവ്വഥാ ഈ വ്യാഖ്യാനം, നമ്മുടെകേരളം, രാജ്യതന്ത്രനിപുണന്മാരായ ശാസ്ത്രപണ്ഡിതന്മാരുടെ ആവിൎഭാവംകൊണ്ട്

ഏറിയകാലംമുതൽ അനശ്വരമായ യശസ്സോടുകൂടി വിജയിച്ചു പോരുന്നു എന്നുള്ള അഭിമാനത്തിന് ഒരു നല്ല സുവൎണ്ണമുദ്രയായ് പ്രകാശിക്കുന്നു.

അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ ൧൫ അധികരണമുള്ളതിൽ ഇപ്പോൾ ആദ്യത്തെ അധികരണമായ വിനയാധികാരികത്തിനു മാത്രം മൂലത്തോടുകൂടി ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളുന്നു. ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ആകെ ൧-മുതൽ ൭-ാമതു അധികരണംവരെ മാത്രമേ ഉപലബ്ധമായിട്ടുള്ളു. മേല്പെട്ടുള്ള അധികരണങ്ങൾക്കു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനംതന്നെയുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നുള്ള ഭാഗം പ്രത്യേകപരിശ്രമത്തിന്മേൽമാത്രം വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ഭാഷാവ്യാഖ്യാനഭാഗത്തിന്റെ പരിശോധനയ്ക്കു്:—

൧. തിരുവനന്തപുരം വലിയകൊട്ടാരം ഗ്രന്ഥപ്പുരവക ൧-മുതൽ ൭-വരെ അധികരണങ്ങളുള്ളതും,

൨. മദ്രാസ് ഓറിയൻറൽ ലൈബ്രറിയിൽനിന്നു പകൎത്തിയതായ ൧, ൩, ൫, ൬, ൭ അധികരണങ്ങളുൾപ്പെട്ടതും,

൩. ബ്രിട്ടീഷുമലബാറിൽ കൂടല്ലൂർ ബ്രഹ്മശ്രീ ബ്രഹ്മദത്തൻനമ്പൂരിപ്പാട്ട് അവർകളുടെവക ൨-ാം അധികരണം ഏകദേശംമുതൽ ൪ അധികരണം അവസാനംവരെയും ൫-ം ൬-ം ൭-ം അധികരണങ്ങളുള്ളതും ആയ മൂന്നു മാതൃകകൾ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഇവയിൽ രണ്ടാമത്തേത് ഒന്നാമത്തേതിന്റെതന്നെ രൂപാന്തരവും, മൂന്നാമത്തേതു മേല്പെട്ടുള്ള അധികരണങ്ങൾ മാത്രം ഉള്ളതിനാൽ തത്കാലം അൎത്ഥസംവാദത്തിനായി അങ്ഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളതുമാകുന്നു.

ഈ മൂന്നു മാതൃകകളിൽ ഒന്നാമതും മൂന്നാമതും താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളും, രണ്ടാമതു പത്രാത്മകവും ആണു്. താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങൾ രണ്ടിനും ഒന്നുപോലെ ൩൦൦ വൎഷത്തിൽ കുറയാത്ത പഴക്കം കാണുന്നു.

ഞാൻ സംസ്കൃതക്യൂറേറ്ററായി ചാർജ്ജെററതിനുശേഷം ആദ്യമായി കൂടപ്പെട്ട ൧൦൮൩-ലെ അഡൈ്വസറിബോഡ്ഡുമീററിങ്ങിൽ, അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിൻെറ മലയാളഭാഷാവ്യാഖ്യാനം വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ടതാണെന്നും, സംസ്കൃതപ്രസിദ്ധീകരണം നടത്തിയിട്ടുള്ള ഈ ആഫീസിൽനിന്നുതന്നെ അതു നിൎവ്വഹിക്കണമെന്നും, ഇതുപോലെ സംസ്കൃതത്തോടു ബന്ധമുള്ള മററു മലയാളഗ്രന്ഥങ്ങളും ഇവിടെത്തന്നെ പ്രസാധനം ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നും ഒരു നിയമം പാസ്സാക്കാനിടയായി. ആ നിയമത്തിൻെറ നിൎവ്യാജമായ ശുദ്ധതയാലോ എന്നു തോന്നുമാറു ൧൦൮൪ തുലാത്തിൽ മലയാളംആഫീസിൻെറ ചാൎജ്ജു ദൈവഗത്യാ ഇവിടെ സംഘടിതമായി. എല്ലാംകൊണ്ടും ഉപദേശകസംഘത്തിൻെറ ഉദ്ദേശം ഫലവത്താക്കിത്തീൎക്കുന്നതിനു സൎവ്വഥാ സന്നദ്ധനായഎനിക്കു ഈവിധം അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിൻെറ ഒരു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം മഹാജനസമക്ഷം പ്രസാധനംചെയ്തു ഉപഹരിക്കുവാൻ ഇടയായതിൽ കൃത്യനിഷ്ഠാഫലമായ ധന്യതയ്ക്കു സാമാന്യത്തിലധികം അവകാശമുണ്ടു്.

തിരുവനന്തപുരം,
൧൦൮൯. } കെ. സാമ്പശിവശാസ്ത്രീ.

വിഷയാനുക്രമണി.

അധികരണാദ്ധ്യായം.	പ്രകരണം.	വിഷയം.	പുറം.
൧		ശാസ്ത്രപ്രയോജനാദി	൧-൩
൨		പ്രകരണാധികരണസമുദ്ദേശഃ	൪-൩൫
൩, ൪	൧	വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ—	൩൫-൪൧
൩		ആന്വീക്ഷികീസ്ഥാപനം	൩൫-൩൭
,,		ത്രയീസ്ഥാപനം	൩൭-൩൯
൪		വാൎത്താദണ്ഡനീതിസ്ഥാപനം	൪൦, ൪൧
൫	൨	വൃദ്ധസംയോഗഃ	൪൧-൪൪
൬, ൭	൩	ഇന്ദ്രിയജയഃ—	൪൪-൪൮
൬	,,	അരിഷഡ്വൎഗ്ഗത്യാഗഃ	൪൪-൪൭
൭	,,	രാജൎഷിവൃത്തം	൪൭, ൪൮
൮	൪	അമാത്യോത്പത്തിഃ	൪൮-൫൨
൯	൫	മന്ത്രിപുരോഹിതോത്പത്തിഃ	൫൨-൫൬
൧൦	൬	ഉപധാഭിഃ ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാത്യാനാം	൫൬-൬൧
൧൧, ൧൨	൭	ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിഃ—	൬൧-൬൮
൧൧		സംസ്ഥോത്പത്തിഃ	൬൧-൬൬
൧൨		സഞ്ചാരോത്പത്തിഃ	൬൬-൬൮
,,	൮	ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിഃ	൬൮-൭൪
൧൩	൯	സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണം	൭൫-൭൮
൧൪	൧൦	പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ	൭൮-൮൩
൧൫	൧൧	മന്ത്രാധികാരഃ	൮൩-൯൦
൧൬	൧൨	ദൂതപ്രണിധിഃ	൯൦-൯൫

അധികരണാധ്യായം.	പ്രകരണം.	വിഷയം.	പുറം.
൧൭	൧൩	രാജപുത്രരക്ഷണം	൯൫-൧൦൦
൧൮	൧൪	അവരുദ്ധവൃത്തം	൧൦൧-൧൦൩
,,	൧൫	അവരുദ്ധേ ച വൃത്തിഃ	൧൦൩, ൧൦൪
൧൯	൧൬	രാജപ്രണിധിഃ	൧൦൪-൧൦൯
൨൦	൧൭	നിശാന്തപ്രണിധിഃ	൧൦൯-൧൧൪
൨൧	൧൮	ആത്മരക്ഷിതകം	൧൧൪-൧൨൦

ശ്രീ

ശ്രീഗണേശായ നമഃ

കൌടലീയം

അൎത്ഥശാസ്ത്രം

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടിയതു്.

വിനയാധികാരികം-പ്രഥമമധികരണം.

ഓം നമഃ ശുക്രബൃഹസ്പതിഭ്യാം.

ആചാൎയ്യൻ ചാണക്യൻ ചൊന്ന ശാസ്ത്രത്തിന്നു എന്തു സംബന്ധമെൻറാൽ ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങളിൽ അൎത്ഥം പ്രധാനമായുള്ള പുരുഷാൎത്ഥമാവിതു്. അൎത്ഥമില്ലാക്കാൽ ധൎമ്മകാമങ്ങളും അരുതാകിൻറമയാൽ അവററിന്നും അൎത്ഥമേ കാരണമാകിൻറമയാലും അൎത്ഥംതേടുവാൻ ഉപായമിൻറി അരുതാകിൻറമയാലും അൎത്ഥം തേടുവാനുള്ള ഉപായമറിയിപ്പാനായിശ്ശാസ്ത്രം തുടങ്ങിററു.

ഇശ്ശാസ്ത്രത്തിന്നു അൎത്ഥലാഭോപായപരിജ്ഞാനം പ്രയോജനമാവിതു. ഇശ്ശാസ്ത്രത്തോടും പ്രയോജനത്തോടും തമ്മിൽ ഉപായോപേയലക്ഷണത്വസംബന്ധമാവിതു അൎത്ഥപ്രാപ്തിക്കു പ്രയോജനമാവിതു ത്രിവൎഗ്ഗലക്ഷണമായിരുന്ന പുരുഷാൎത്ഥങ്ങളുടയ സംപത്തി. എല്ലാകൎമ്മങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും ആരംഭിക്കുമിടത്തു ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരംചെയ്തുകൊണ്ടു ആരംഭിക്കക്കെണ്ടിതു. ആകിൻറമയാൽ ആചാൎയ്യനും ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരം "നമഃ ശുക്രബൃഹസ്പതിഭ്യാം" എൻറ വാക്യംകൊണ്ടു ചെയ്താൻ.

ശുക്രനാവോൻ അസുരഗുരു. ബൃഹസ്പതി ദേവഗുരു. ശുക്രശ്ച ബൃഹസ്പതിശ്ച ശുക്രബൃഹസ്പതീ എൻറു ദ്വന്ദ്വസമാസം. താഭ്യാം നമഃ എൻറു നമശ്ശബ്ദംതൊട്ടുള്ള യോഗത്തിൽ ചതുൎത്ഥീ. 'നമഃസ്വസ്തിസ്വാഹാ—' (൨-൩-൧൬) എൻപതു സൂത്രം. നമശ്ശബ്ദത്തിൻറു പൂജനയും പ്രശംസനയും പ്രണാമമും പൊരുളാ

G. P. T. 930. 300. 10-8-104. B

UNIVERSITY LIBRARY MADRAS 11 FEB

വിതു്. ഇവിടത്തു ക്രിയാപദം അദ്ധ്യാഹരിച്ചുകൊൾവിതു. നമോ ഽസ്തു ഇതി. ഇങ്ങനെ ഇരുന്തവിഷയത്തിൽ ചിലർ ചോദിപ്പർ—'ആനങ് ഋതോ ദ്വന്ദ്വേ' (൬-൩-൨൫) 'ദേവതാദ്വന്ദ്വേ ച' (൬-൩-൨൬) എൻറാള്ള സൂത്രത്താൽ ആനങാദേശം പ്രാപ്തമായിതു. അതെന്തിനൊഴിച്ചുതെൻറാൽ അതു ഒഴിവാൻ നിമിത്തമാവിതു ദേവതാദ്വന്ദ്വമൊണ്ടാതനിലും അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിനുടെ പ്രണേതാവായിരുന്ന ആചാൎയ്യത്വമും ഋഷിത്വമും വിവക്ഷിച്ചിട്ടു് ആനങാദേശം ഒഴിഞ്ഞിതു. ശുക്രനുക്കു പൂൎവ്വനിപാതമാകിൻറിതു അല്പാച്തരത്വമായിട്ടും അഭ്യൎഹിതമായിട്ടും. ശുക്രനുക്കും ബൃഹസ്പതിക്കും തോൻറും ഒരു വിദ്യാവഴി മേലാകിൻറമയാൽ ശുക്രനഭ്യൎഹിതൻ. മററുമനേകദേവതൈക്കു പാതേ ഉളരായിരുക്കച്ചെയ്യേ ഇവരുളേ നമസ്കരിപ്പാൻ നിമിത്തമാവിതു. ഇവർ അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തിന്നു കൎത്താവാകിൻേറാർ. ഇവരൎത്ഥം ചൊല്ലിൻറതിന്നു പ്രത്യാസന്നഭ്രതം ഇശ്ശാസ്ത്രമെന്നിട്ടു ശുക്രബൃഹസ്പതികളേ നമസ്കരിപ്പിതും. ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരത്തിന്നു സദാചാരപരിപാലനമും വിഘ്നവിനാശനോപശമനമും പ്രയോജനം. ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരത്തിൽനിൻറു ധൎമ്മം ജനിക്കും, ധൎമ്മത്തിൽനിൻറു് അധൎമ്മപ്രതിബന്ധം വരും, അധൎമ്മപ്രതിബന്ധത്തിൽനിൻറു വിഘ്നവിനാശങ്കൾ ശമിക്കും.

'കാരണമില്ലെയാകിൽ കാൎയ്യമും ഇല്ലാ' എന്നും ന്യായത്താൽ അനന്തരമാചാൎയ്യർ തന്നുടൈയ ശാസ്ത്രപ്രയോജനമും തദ്വ്യാപാരമും ഗുരുപൂൎവ്വക്രമലക്ഷണമായിരുന്ത സംബന്ധമുമായിരുപ്പാനായിക്കൊണ്ടു ചൊന്നാർ.—

പൃഥിവ്യാ ലാഭേ പാലനേ ച യാവന്ത്യൎത്ഥശാസ്ത്രാണി പൂൎവ്വാചാൎയ്യൈഃ പ്രസ്ഥാപിതാനി, പ്രായശസ്താനി[1] ഉപസംഹൃത്യൈകമിദമൎത്ഥശാസ്ത്രം [2]പ്രണീതം.

പൃഥിവിയെ ലഭിപ്പാനായും ലബ്ധമായതിനെ രക്ഷിപ്പാനായുമിശ്ശാസ്ത്രം ചൊല്ലിതു. ആകിൻറമയാൽ പൃഥിവീലാഭമും പാലനമുമിശ്ശാസ്ത്രത്തിന്നു പ്രയോജനമാവിതു. "യാവന്ത്യൎത്ഥശാസ്ത്രാണി പൂൎവ്വാചാൎയ്യൈഃ പ്രസ്ഥാപിതാനി" എന്നും ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു

൧. 'നിസം' എന്നും, ൨. 'കൃതം' എന്നും മുദ്രിതവും ക. പാഠവും.

ഇതു സ്വമതപരികല്പിതമല്ല, ഗുരുപരമ്പരാകൃതം ശാസ്ത്രമെന്നു
മിവൎത്ഥം ചൊല്ലീതു. „പ്രായശസ്താന്യുപസംഹൃത്യ ഏകമിദ-
മൎത്ഥശാസ്ത്രം പ്രണീതം'' എന്റൊള്ള ഗ്രന്ഥത്തിനാൽ തന്നുടേ
വ്യാപാരത്തിന്നുള്ള പ്രയോജനമും ചൊല്ലിതാവിതു. അതെങ്ങനേ
യൻറാൽ—പൂൎവാചാൎയ്യപ്രണീതമാകിന്റ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഗ്രന്ഥം
പെരിതാകിന്റമയാലും പല ഗ്രന്ഥങ്ങളാൽ ചൊല്ലിന്റമയാൽ
ഇൻറുള്ള ജനത്തിന്നും ആയുസ്സു ചുരുങ്ങി ഓതവും ഗ്രഹിക്കവും
ഒൽത്താകാകിന്റമയാൽ ആചാൎയ്യൻ സംക്ഷേപിപ്പിതും ചെയ്തു
പരിപൂൎണ്ണമാകി സുഖമാ ഓതവും ഗ്രഹിക്കാറുമാംവണ്ണം ഇശ്ശാ
സ്ത്രം ചൊന്നാൽ രാജാക്കളുക്കനുഗ്രഹാൎത്ഥമായി. അവയവാൎത്ഥ
മാവിതു പൃഥിവ്യാഃ എന്റവാറു. ലാഭമാവിതു പ്രാപ്തിഃ. അതു
നിമിത്തമായി യാവചില അൎത്ഥശാസ്ത്രങ്ങൾ ഒള്ളോ വിശാലാ
ക്ഷനെ ശുക്രനെ ബൃഹസ്പതിയെ എൻറുള്ള പൂൎവാചാൎയ്യന്മാരാൽ
പ്രണീതങ്ങൾ എന്റവാറു ചൊല്ലപ്പട്ടേർ. പ്രായശഃ എന്റവാറു
പെരുക്കെല്ലാം അൎത്ഥശാസ്ത്രങ്ങളെ. ഉപസംഹൃത്യ എന്റവാറു
സംക്ഷേപിച്ചു ഒൻറാകി പ്രധാനഭൂതമായിശ്ശാസ്ത്രം ചൊല്ലപ്പെ
ട്ടിതും. അൎത്ഥലാഭത്തിനുടയ ഉപായപരിജ്ഞാനാൎത്ഥമായി കൃത
മെൻറു ചൊല്ലിയതാവിതു.

ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു രചിച്ചമയാൽ അൎത്ഥത്തിനുടയ നിത്യത
യിനാൽ നിത്യമേ ശാസ്ത്രങ്ങളപ്പലവററിനുക്കും സംക്ഷേപിച്ചമ
യാൽ ഇതുവും പെരിതായിട്ടു ഓതവും ഗ്രഹിക്കവും അറുതാവാൻ
അട്ടുക്ക[1]മെൻറു ശാസ്ത്രത്തിനുടയ പ്രകരണങ്ങളെ(യുമധികരണങ്ങ
ളെ)യും സംക്ഷേപിച്ചു ചൊല്ലിന്റതു. പ്രകരണം എന്റതിന്നു
പൊരുളാവതു പ്രക്രിയന്തേ ഏഷ്വൎത്ഥാ ഇതി പ്രകൎഷേണ
ചൊല്ലപ്പെടിന്റൊ അൎത്ഥങ്ങളെന്റിട്ടു പ്രകരണമാകിന്റിതു.
അധികരിക്കപ്പെടിന്റൊ പ്രകരണങ്ങളെന്റിട്ടു അധികരണങ്ങ
ളാവിതു. ഇവ്വിരണ്ടിനുടയ സമുദ്ദേശം ശാസ്ത്രസംക്ഷേപരൂപം.

ഇതി പ്രഥമോഽദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ.

---

1. 'മെന്റ ശങ്കയിൽവച്ചു ഈ അങ്ങനെ ഗ്രന്ഥം ഇതെല്ലേതെന്റു സമ്മോ
ഹമെതിന്റവരാൎക്കു മൊഴിവാനായിക്കൊണ്ടു ചൊന്നാൻ "തസ്യായം പ്രകര
ണാധികരണസമുദ്ദേശഃ'' എൻറുള്ള സൂത്രംകൊണ്ടും, തസ്യ എന്റു ബുദ്ധിസ്ഥ-
മായിരുന്ന അൎത്ഥംശാസ്ത്ര' ഖ. പാഠം.

൧. പ്രകരണാധികരണസമുദ്ദേശഃ.

വിനയാധികാരികമധികരണത്തിൽ മുന്നം 'പ്രകരണാധികരണസമുദ്ദേശം' എൻപതു സൂത്രം. ഇശ്ശാസ്ത്രത്തിലൊള്ള പ്രകരണങ്കളേയുമധികരണങ്കളേയുമിത്തനൈ എൻറു ക്കുറിട്ടു ചൊല്ലിൻറിതു്.

൨. വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ.

രാജാവു വിനയമുടയനായ്‌വേണ്ടും. രാജ്യം രക്ഷിപ്പാൻ വിനയവിദ്യകളിൻറി അടാതാകിൻറമയിനാൽ 'വിദ്യാസമുദ്ദേശം' എൻപിതു സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൩. വൃദ്ധസംയോഗഃ.

ആ വിദ്യകളും വൃദ്ധസംയോഗമിൻറി അറിവാനടാതാകിൻറമയിനാൽ അതിനനന്തരം 'വൃദ്ധസംയോഗമാ'കിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൪. ഇന്ദ്രിയജയഃ.

വൃദ്ധസംയോഗമുമിന്ദ്രിയജയമുടയവനുക്കൻറി അടാതാകിൻറമയിനാൽ അതിനനന്തരം 'ഇന്ദ്രിയജയമാ'കിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൫. അമാത്യോത്പത്തിഃ.

വിദ്യകൾ നാലും വല്ലിശാസ്ത്രജ്ഞാനമുടയവരാൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടവിതും ചെയ്തു് ഇന്ദ്രിയജയമുടയനായിരുന്താലും തനക്കുതുണൈയില്ലാക്കാൽ കാൎയ്യങ്കൾ സാധിപ്പാനരുതു. ആകിൻറമയിനാൽ അനന്തരം 'അമാത്യോത്പത്തി' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൬. മന്ത്രിപുരോഹിതോത്പത്തിഃ.

അവ്വമാത്യകൾ ചിലർ ബുദ്ധിസചിവരായിരിക്കും, ചിലർ നിത്യവഴിമേലും നൈമിത്തികവഴിമേലും ശാന്തികപൌഷ്ടികം ചെയ്യവേണ്ടും. അതിന്നു മന്തിരിയും പുരോഹിതനും വേണ്ടുമാകിൻറമയാൽ അനന്തരം 'മന്ത്രിപുരോഹിതോത്പത്തി' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൭. ഉപധാഭിഃ ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാത്യാനാം.

അവർകൾ നാലുജാതിയിനാലും ശുദ്ധരായിരിക്കവേണ്ടുമാകിൻറമയിനാൽ അനന്തരം 'ഉപധാഭിഃ ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാത്യാനാം' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൭. ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിഃ.

അവ്വണ്ണം ഉപധാശുദ്ധി അറിവാനൊററാക്കളിന്റി അരിതാകിൻറമയാൽ അനന്തരം 'ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തി' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൮. ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിഃ.

അമ്മറഞ്ഞുപരുമാരുമവരളും സ്വാമിനിയോഗമിൻറിയേ ചെയ്യാരാകിൻറമയാൽ അനന്തരം 'ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധി' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൧൦. സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണം.

൧൧. പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ.

അവർകളെ നിയോഗിച്ചാൽ അവരളെക്കൊണ്ടു തമ്മുടെ രാജ്യത്തിലുള്ള ലുബ്ധാദികളെ അറിഞ്ഞു അതിന്നു പ്രതിവിധാനം ചെയ്തു ഒഴിച്ചുക്കൊൾവതും, പരവിഷയത്തിൽ കുബ്ജലുബ്ധാദികളെ അറിഞ്ഞു ഭേദിച്ചു തങ്കളോടു കൂട്ടിക്കൊള്ളുവതും ചെയ്യവേണ്ടുമാതലാൽ 'സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണം' എന്നും സൂത്രമും 'പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ' എന്നും സൂത്രമും ഇരണ്ടും ചൊല്ലീതു.

൧൨. മന്ത്രാധികാരഃ.

തന്നുടെ രാജ്യം രക്ഷിച്ചതമ്മേവുഭയവനുക്കു പരവിഷയം കൂട്ടിക്കൊള്ളാവിതെന്നിട്ടു ഇവരണ്ടും തന്ത്രാവാപമാവൊ. അവൈ തന്നുടയ നാട്ടുരക്ഷിക്കുന്നതു തന്ത്രം. ശത്രുവിന്നുടയ നാട്ടു കൂട്ടിക്കൊള്ളിൻറതു ആവാപം. ഇവ ഇരണ്ടു മന്ത്രമിൻറി അരുതാകിൻറമയിനാൽ 'മന്ത്രാധികാരഃ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു. മന്ത്രമാവിതു തമുക്കും തംബന്ധുക്കൾക്കും പിഴയാതെ ഇരിപ്പിതു. ശത്രുവിനുക്കും ശത്രുബന്ധുക്കൾക്കും പിഴക്കുംവണ്ണമിരിപ്പിതു, അവരാൽ നിനെക്കിൻറതുക്കു പഴുതുപോകിൻ താങ്കളും നിനെക്കിൻറതുക്കു പഴുതുവരാതെ ഇരിക്കും തുനിവു മന്ത്രമാവിതു എന്നിട്ടു മന്ത്രാധികാരം ചൊല്ലീതു.

൧൩. ദൂതപ്രണിധിഃ.

പരവിഷയത്തിലുള്ള കാര്യങ്കൾ തനക്കു ചെയ്വാനരുതാകിൻറമയാൽ ദൂതകൾ വേണ്ടുമെൻറിട്ടു അനന്തരം 'ദൂതപ്രണിധിഃ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൰൬. രാജപുത്രരക്ഷണം.

തന്നുടെ പുത്രാദികളിൽനിന്റു തന്നെ രക്ഷിക്കവേണ്ടും[1] ശത്രുക്കളിൽനിന്റും രക്ഷിക്കവേണ്ടുമാകിന്റമയാൽ 'രാജപുത്ര രക്ഷണം' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൰൭. അവരുദ്ധവൃത്തം

രാജപുത്രനെ രക്ഷിച്ചാൽ അവൻ രാജാവിനുക്കു ഒരു പിഴയും ചെയ്യാൻ, തനക്കുമൊരുപിഴയും ചെയ്യാ. ശത്രുവിനാൽ ഭേദിക്കവ്വും പിഴചെയ്യവ്വും പടാതായിട്ടു രക്ഷമാവിതു തൂഷ്ണീം ദണ്ഡകരപുറത്തുവച്ചു രക്ഷിപ്പിതുതാൻ ചെയ്യിതു പുറത്തുവച്ചു രക്ഷിക്കുമാറു ഒരു കാൎയ്യം കാട്ടിത്താൻ അദ്ധ്രാജ്യത്തിക്കു അൎഹനാക്കി വൈപ്പിതുംചെയ്യിതു അവരോധമാവിതു. അവരുദ്ധനാകിന്റ രാജപുത്രൻ ഇളങ്കൊപ്പട്ടമുടയവൻ എങ്ങനെ രാജാവിനോട്ടു ഇയങ്കുമാറു 'എന്നുമൎത്ഥത്തെക്കാട്ടി 'അവരുദ്ധവൃത്തം' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൰൮. അവരുദ്ധേ ച വൃത്തിഃ.

അവരുദ്ധനെന്നും രാജപുത്രൻകൾ രാജാവു എങ്ങനെ വ്യവഹരിക്കുമാറു എന്നും വിഷയത്തിൽ 'അവരുദ്ധേ ച വൃത്തിഃ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൰൯. രാജപ്രണിധിഃ.

ഇവ്വണ്ണം തന്നെ രക്ഷിക്കിന്റ രാജാവു ഇരാത്രിയെയും പകലെയും മൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികചെയ്തു കൂറിട്ടു കാൎയ്യങ്ങൾ ചെയ്യിതു. അവരൾ അവ ചെയ്യുമാറും മുതൽ മൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ രക്ഷചെയ്യിതും ആയവ്യയമറിവിതു. ഇരണ്ടാംമൂന്റേറമുക്കാൽ നാഴികയിൽ നഗരത്തിലും നാട്ടിലുമുള്ള കാൎയ്യംകേൾപ്പിതു. മൂൻറാംമൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ കുളിപ്പിതുമാരാതിപ്പതുമുണ്‌-പിതും ചെയ്യിതു. നാലാംമൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ അദ്ധ്യക്ഷന്മാരിടൈപ്പ്പോൾപ്പിച്ചു കൊൾവിതു. അഞ്ചാംമൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ മന്ത്രികൾ കൂട്ടമാവിതു അധികാരികൾ കൂട്ടമതിനൊടു കൂടിയിരുന്തു ഓലൈവിടുവിതും ഒററാക്കൾ ചൊല്ലുവിതും രഹസ്യം ചൊല്ലുമവർകളുടെയും കേട്ടറിവിതു. ആറാംമൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ വിളയാടിയിരിപ്പി[2]തുരാൻ മന്ത്രിപ്പിതുതാൻ ചെയ്യിതു. ഏഴാം മൂന്റേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ ആനൈ തേർ കുതിരൈ

1. 'ണ്ടു മാകി' ക. പാഠം. 2. 'തു ഏഴാം'. ഖ. പാഠം.

കാലാതകാണ്ണിതു. എട്ടാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ പടനായകം ചെയ്യുമവനോടുകൂടി പടൈച്ചെയ്യുമാറു ചിന്തിപ്പിതു. അർദ്ധാസ്തമനത്തിൽ സന്ധ്യോപാസനംചെയ്യിതു. രാത്രിയിൽ മൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ മുതലിൽ ഒററുവിടയായി വന്തവർകളൈക്കാൺപിതു. ഇരണ്ടാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ കുളിപ്പിതുമുൺപിതു. കേട്ടതുപയിററുവ്വതുംചെയ്യിതു. മൂൻറാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ പഞ്ചമഹാശബ്ദത്തോടുകൂട പള്ളിയറയിൽപുക്ക ശയനത്തിലിരുന്നുനാലാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയും അഞ്ചാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയും ഉറങ്കുവിതു. ആറാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ ശാസ്ത്രങ്കളെയും ഇതികത്തവ്യതയും ആരാസ്സിതു. ഏഴാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ മന്ത്രിപ്പിതും ദൂതകളൈ വിടുവിതുമൊററാക്കളൈ വിടുവിതും ചെയ്യിതു. എട്ടാംമൂൻേറമുക്കാൽനാഴികയിൽ ആചാൎയ്യകളോടും പുരോഹിതരോടും പുണ്യാഹാദികളും ആശികളും കൊൾവിതു. വൈദ്യകളൈയും പെരുമടമച്ചെയ്യുമവരെയും ചോതിടവരോടും അവസൈഥകൾചൊല്ലുവിതു. അർദ്ധോദയത്തിൽ ആണെവകണ്ടു നമസ്കരിച്ചു സൂൎയ്യോപസ്ഥാനം ചെയ്യിതു.)) ഇപ്പതിനാറുകാലം ചെയ്യുമതിനെ 'രാജപ്രണിധി' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൰൮. നിശാന്തപ്രണിധിഃ.

തന്നുടെ ദേവിമാരിൽനിൻറു തന്നൈ രക്ഷിക്കവേണ്ടുമെന്നുംവിഷയത്തിൽ 'നിശാന്തപ്രണിധി എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു. നിശാന്തമാവിതു അന്തഃപുരം. അന്തഃപുരമാവിതു ദേവിമാരിരിക്കുമകംകോയിൽ.

൰൯. ആത്മരക്ഷിതകം.

രാജാവു വിഷാദികളെടിൽനിൻറും തന്നൈ രക്ഷിക്കവേണ്ടുമെന്നുംവിഷയത്തിൽ 'ആത്മരക്ഷിതകം' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

വിനയാധി*കാരികമാകിൻറമുതലധികരണം മുടിഞ്ചിതു.

ഇവ്വണ്ണം തനൈക്ക അടക്കത്തെപ്പണ്ണിക്കൊണ്ടിരുന്ത രാജാവു തന്ത്രാവാപങ്കളിരണ്ടിന്നും അധികാരിയാം തന്ത്രമാവിതു തൻരാജ്യം രക്ഷിപ്പാനായ് അഞ്ചധികരണത്തിലും തൊണ്ണൂററാറു സൂത്രങ്കളൈക്കൊണ്ടു ചൊല്ലിൻറ അൎത്ഥം. ആവാപമാവിതു

* 'കാൎയ്യം' എന്നു മൂലകോശപാഠം.

എട്ടധികരണത്തിലും ഉള്ള എൺപതു സൂത്രങ്ങളുടെയ അൎത്ഥങ്ങളറിഞ്ഞു ചെയ്താൽ വിജിഗീഷുവിന്നു ശത്രുരാജ്യം കൂടി കൊള്ളുമെൻറു ഇവിററുക്ക ആവാപമെൻറു സംജ്ഞ. ഇവ്വിഷയത്തിൽ വെച്ച അദ്ധ്യക്ഷപ്രചാരമാകിൻറ ഇരണ്ടാമധികരണത്തിൽ മുപ്പത്തെട്ടു സൂത്രങ്ങളിലൊള്ള അൎത്ഥങ്ങളും, മൂൻറാമധികരണമായ ധൎമ്മസ്ഥീയത്തിൽ പത്തൊൻപതുസൂത്രങ്ങളിലൊള്ള അൎത്ഥങ്ങളും, നാലാമധികരണമായ ദുൎഗ്ഗരാഷ്ട്രങ്ങളിലൊള്ള കണ്ടകശോധനത്തിൽ പതിമൂൻറുസൂത്രങ്ങളുടൈ അൎത്ഥങ്ങളും, അഞ്ചാമധികരണമായ രാജരാജ്യത്തിലൊള്ള കണ്ടകശോധനം ചൊല്ലിൻറ യോഗവൃത്തത്തിലേഴുസൂത്രങ്ങളിലൊള്ള അൎത്ഥങ്ങളുമാക നാലു അധികരണത്തിലുള്ള സൂത്രങ്ങളെഴുപത്തേഴും തന്നുടൈ രാജ്യം രക്ഷിപ്പാനായി ഇന്നാലു അധികരണമും വേണ്ടുമാകിൻറമയിനാൽ തന്ത്രമെൻറു ചൊല്ലീതു.

തന്ത്രിയാകിൻറ ധാതുവിന്നു കുടുംബധാരണം പൊരുളാകിൻറമയാൽ ഇരണ്ടുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ആവാപമായ മണ്ഡലയോനി അധികരണമും, ഇരുപത്തൊൻപതുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ആവാപമായ ഷാഡ്ഗുണ്യമധികരണമും, എട്ടുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ആവാപമായ വ്യസനാധികാരികമായ അധികരണമും, പന്നിരണ്ടുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ അഭിയാസ്യൽകൎമ്മമാകിൻറ ആവാപാധികരണമും, പതിമൂൻറു സൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ സാംഗ്രാമികമാകിൻറ ആവാപാധികരണമും, ഇരണ്ടുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ സംഘവൃത്തമാകിൻറ ആവാപാധികരണമും, എട്ടുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ആബലീയസമാകിൻറ ആവാപാധികരണമും, ആറുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ദുൎഗ്ഗലംഭോപായ ആവാപാധികരണമും, ആക എട്ടധികരണത്തിലുമാക സൂത്രം എണ്പതും ശത്രുവിൻരാജ്യം കൂട്ടിക്കൊൾവാനായികൊണ്ടൊള്ളാ എൻറിട്ടു ഇവയിററിന്നൈ ആവാപമെൻറു ചൊല്ലീതു.

മൂൻറുസൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ഔപനിഷദമാകിൻറ അധികരണം തന്ത്രാവാപങ്ങളിരണ്ടിന്നുമൊക്കും.

ഒടുക്കത്തൊള്ള ഒരു സൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ തന്ത്രയുക്തിയാകിൻറ അധികരണങ്കൊണ്ടു കൌടില്യശാസ്ത്രത്തിലൊള്ള മുപ്പത്തിരണ്ടു തന്ത്രയുക്തികളേയും ചൊല്ലിൻറതു.

ക. ജനപദനിവേശഃ.

അങ്ങനെയിരുന്നവിഷയത്തിൽ തന്നുടയ രാജ്യംരക്ഷിപ്പാനായിക്കൊണ്ടു രാജധാനിപണ്ണവേണ്ടുമെന്നൎത്ഥം കാട്ടി അദ്ധ്യക്ഷപ്രചാരമധികരണത്തിൽ 'ജനപദനിവേശ'മാകിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലപ്പട്ടിതു.

വ. ഭൂമിച്ഛിദ്രവിധാനം.

തന്നുടയ രാജ്യത്തിൽ മലയും കാടും കുഴിയുമായി വാഴാതെ കിടക്കും ഭൂമി വാഴിക്കുമാറു ചെയ്യവേണ്ടുമെൻറുമൎത്ഥംകാട്ടി 'ഭൂമിച്ഛിദ്ര[1]വിധാന'മെന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

ന. ദുൎഗ്ഗവിധാനം.

രാജാവു തന്നെയും തൻരാജ്യത്തെയും രക്ഷിപ്പാനായി ശത്രുക്കൾക്കു മീ[2]തുന്നു ചെല്ലാതവണ്ണമിരിപ്പാൻ ദേശം വേണ്ടുമെന്നുൎത്ഥംകാട്ടി 'ദുൎഗ്ഗവിധാന'മെന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

ര. ദുൎഗ്ഗനിവേശഃ.

ദുൎഗ്ഗം പണ്ണുമാറും പരമ്പുരായും മതിലും കിടക്കുമാട്ടാലെയും പ്രതോളിയും അവൃത്തുട്ടിവാതിലുമിവയെല്ലാമുണ്ടായിരുക്കവേണ്ടുമെൻറുമൎത്ഥംകാട്ടി 'ദുൎഗ്ഗനിവേശ'മെൻറു സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

ദ. സന്നിധാതൃനിചയകൎമ്മ.

അവ്വിടത്തു ഭണ്ഡാരമുടെയവൻ അൎത്ഥം കൂട്ടവേണ്ടുമെന്നുമിവ്വൎത്ഥംകാട്ടി 'സന്നിധാതൃനിചയകൎമ്മ'മെൻറും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

ന്ന. സമാഹൎത്തൃസമുദയപ്രസ്ഥാപനം.

'സമാഹൎത്തൃസമുദയപ്രസ്ഥാപന'മെൻപിതു സൂത്രം അൎത്ഥങ്ങളാകരത്തിൻനിൻറുമുൾക്കു കൊള്ളുമിടത്തും കൂട്ടിയതും ഭണ്ഡാരത്തിൽ വൈക്കുമാറും.

൭. അക്ഷപടലേ ഗാണനിക്യാധികാരഃ.

ഭണ്ഡാരത്തിൽ വച്ച ധനമും വയ്യാതധനമുമെങ്ങനെ അറിയുമാറു എന്നും വിഷയത്തിൽ 'അക്ഷപടലേ ഗാണനിക്യാധികാരഃ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു. അക്ഷങ്കളാവോ ഗണനയോഗ്യങ്കളായിരുന്ന രൂപകാദികൾ. അവററിനുടെയ സ്ഥാനം പടലമാവിതു. അവിടത്തു കണക്കു കാണ്മാനേകപ്പട്ടവൻ ഗാണനിക്യനാവോൻ. അവനുടയ അധികാരമാവിതു കണക്കുകാണുമതു.

---

1. 'ദ്രാ' ക. ഖ. പാഠം. 2. 'ഉരത്തുന്നു' ഖ. പാഠം.

൮. സമുദയസ്യ യുക്താപഹൃതസ്യ പ്രത്യാനയനം.

'സമുദയസ്യ യുക്താപഹൃതസ്യ പ്രത്യാനയനം' എൻപിതു സൂത്രം. ആ സമുദയമാവിതു ഭണ്ഡാരംകൂട്ടുമവരക്കു നിയുക്തരാവോർ. പ്രത്യാനയനമാവിതു താങ്കൾ കൊണ്ടിട്ടു ഭണ്ഡാരത്തിൽ വയ്യാതെ ഇരുന്ത ധനം വൈയ്യിക്കുമാറു.

൯. ഉപയുക്തപരീക്ഷാ.

ഉപയുക്തരാവോർ ഏല്പപ്പെട്ടവർ. അവരളെ ഒററാക്കളെക്കൊണ്ടു പരീക്ഷിക്കവേണ്ടുമെന്നും അൎത്ഥം കാട്ടി 'ഉപയുക്തപരീക്ഷാ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു.

൧൦. ശാസനാധികാരഃ.

തന്നാൽ കാൎയ്യം ചെയ്യൊല്ലാതയിടത്തു എങ്ങനെ കാൎയ്യം ചെയ്യുമാറെന്നുംവിഷയത്തിൽ 'ശാസനാധികാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ശാസനമാവിതു എഴുതുമോലൈ. അതുക്കു അധികാരമാവിതു എഴുതുവാനൊരുത്തനൈ നിയോഗിക്കുമാറു.

൧൧. കോശപ്രാ[1]വേശ്യരത്നപരീക്ഷാ.

'കോശപ്രാവേശ്യരത്നപരീക്ഷാ' എൻപിതു സൂത്രം. ഭണ്ഡാരമുടയവൻ ഭണ്ഡാരത്തിൽവൈക്കും രത്നങ്ങൾ പരീക്ഷിക്കവേണ്ടും. രത്നമെൻപിതു ഉപലക്ഷണം, മററും പൊന്നും വെള്ളിയുമിജ്ജാതികളും പരീക്ഷിക്കവേണ്ടും.

൧൨. ആകരകൎമ്മാന്തപ്രവൎത്തനം

'ആകരകൎമ്മാന്തപ്രവൎത്തനം' എൻപിതു സൂത്രം. ആകരമാവിതു പൊന്നും വെള്ളിയും രത്നമുമൊണ്ടാമിടം. അവററിനുടയ കൎമ്മാന്തമാവിതു അവൈ കൊൾവാനായ്കൊണ്ടൊള്ള വ്യാപാരം, പ്രവൎത്തനമാവിതു അതു ചെയ്യുമതു.

൧൩. അക്ഷശാലായാം സു[2]ൎണ്ണാധ്യക്ഷഃ.

അവ്വവ്വോസ്ഥാനങ്കൾക്കു ഓരോ അധ്യക്ഷന്മാരൈ വൈക്കവേണ്ടുമെന്നമിവ്വൎത്ഥം കാട്ടി 'അക്ഷശാലായാം സുൎണ്ണാധ്യക്ഷഃ' എന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു. അക്ഷമാവിതു ഗണ്ഡഗണ്യാദികമായൊള്ള ധനം. ഗണ്ഡമെൻപിതു നാലുകവടിക്കൂടിയതിനു പേർ. അതിനുടയ കണക്കു കാണ്പാനൊള്ള ശാല അക്ഷശാലയാവിതു. അവ്വക്ഷശാലയിൽ ധനം കുറികൊൾവാൻ നില്ക്കുമവൻ

1. 'പ്ര' എന്നും, 2. 'സുവൎണ്ണാ' എന്നും മുദ്രിതപാഠം.

സ്വൎണ്ണാദ്ധ്യക്ഷനാവോൻ. അവൻ തന്നുടയ കാൎയ്യം കുറികൊണ്ടു നില്ക്കുമാറു.

൧൪. വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാരഃ

'വിശിഖായാം സൌവൎണ്ണികപ്രചാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. വിശിഖയാവിതു തട്ടാൻപണിപണ്ണുവാനായൊള്ള നിലം. അതിനെയെ ആപണാരഥ്യമെന്നും ചൊല്ലുവർ. അവിടത്തു സൌവൎണ്ണികനാവോൻ സ്വൎണ്ണാദ്ധ്യക്ഷൻ. അവൻ പരുമാറിത്തട്ടാരെക്കുറികൊൾക.

൧൫. കോഷ്ഠാഗാരാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'കോഷ്ഠാഗാരാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കോഷ്ഠാഗാരമാവിതു നെല്ലും വരകും എൻറിജ്ജാതികൾ ഇടുമിടം. അതുക്കു നായകമുടയവൻ അധ്യക്ഷനാവോൻ.

൧൬. പണ്യാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'പണ്യാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പണ്യമാവിതു വിലൈക്കുക്കൊള്ളും ദ്രവ്യം. അതു വാണിയർ ചതിയാതവാറു കുറികൊൾവാൻ നിറക്കുമവൻ പണ്യാദ്ധ്യക്ഷനാവോൻ.

൧൭. കുപ്യാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'കുപ്യാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കുപ്യമാവിതു അസാരമായൊള്ള ദ്രവ്യം. അതു കുറികൊള്ളുമവൻ.

൧൮. ആയുധാഗാരാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'ആയുധാഗാരാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ആയുധം വച്ചിരുക്കുമതുക്കു നായകം ചെയ്യുമവൻ കുറികൊൾക.

൧൯. തുലാമാനപൌതവം.

കോഷ്ഠാഗാരാദ്ധ്യക്ഷനും പണ്യാദ്ധ്യക്ഷനും സ്വൎണ്ണാദ്ധ്യക്ഷനും ഇവരുളർ മൂവരും നിറകോൽകൊണ്ടും നാഴികൊണ്ടും നിറയുമളവുമൊക്കെച്ചെയ്യവേണ്ടുമെന്നുമൎത്ഥംകാട്ടി 'തുലാമാനപൌതവ'മെന്നും സൂത്രം ചൊല്ലീതു. വാണിയർ ചതിയാതൊഴിവാനായ് നിറയുമളവുമൊക്കെച്ചെയ്യവേണ്ടിൻറിതു.

൨൦. ദേശകാലമാനം.

'ദേശകാലമാന'മെൻപിതു സൂത്രം. ദേശകാലമും അളവിടുമാറും. ദേശമളവിടുമാറാവിതു കാതം അരൈക്കാതം ക്രൂപ്രാട്ടു

എൻറിങ്ങനേ കോൽകൊണ്ടു അളവിട്ടമാറു. കാലമളവിട്ടമാറും തുടിലവാദികളെക്കൊണ്ടു യുഗത്തളവും ചെല്ല അളവിട്ടമാറു.

൨൧. ശുല്കാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'ശുല്കാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ശുല്കാദ്ധ്യക്ഷനാവോ നൽകു[1]പാട്ടംകൊള്ളുമവൻ. വാണിയരിൽനിൻറു ഇന്നതിനിൽ ഇന്നതിനെ ഉൽകു[2]പട്ടമെൻപിതറിഞ്ഞുകൊൾവിതു.

൨൨. സൂത്രാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'സൂത്രാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സൂത്രമാവിതു പരിത്തിനൂൽതുടകത്തുള്ള വുതിററി[3]. അതിനുനായകം ചെയ്യുമവൻ.

൨൩. സീതാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'സീതാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഉഴ[4]വിനു മേനായകം ചെയ്യുമവൻ. അവൻ വൃക്ഷായുൎവ്വേദമറിഞ്ഞു് അതുക്കു തക്കവാറു വിളവു പണ്ണിപ്പിതു.

൨൪. സുരാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'സുരാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സുരയാവിതു മധുമൈരേയാദി. അതു കൂ[5]ട്ടുമാറുമറിഞ്ഞു നായകഞ്ചെയ്യുമവൻ.

൨൫. സൂനാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'സൂനാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സൂനമാവിതു ഇറച്ചി വില്ക്കുമ[6]വരൾ. അവരളനൊല്ലാത ഇറച്ചിവില്ലാതവാറു കാത്തു അതിനു മേനായകംചെയ്യുമവൻ.

൨൬. ഗണികാദ്ധ്യക്ഷഃ.

'ഗണികാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഗണികൈകളാവോർ അൎത്ഥത്തെ ഗണിക്കുമവരൾ. അവരളാവോ വേശൈകൾ. അവരൾക്കു മേനോക്കുടൈയ ച്ചുതുവള്ളുവംചെയ്യുമവൻ.

൨൭. നാവദ്ധ്യക്ഷഃ.

'നാ[7]വദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. നാവായ് രക്ഷിച്ചു കടത്തിക്കൊള്ളിൻറ കൂലിക്കു മേനായകംചെയ്യുമവൻ. കാലമല്ലാക്കാലത്തു കൊട്ടുക്കുമവരളെയും കുറികൊള്ളക്കടവിയവൻ.

1., 2. 'ക', 3. 'രി', 4. 'വ' ഖ. പാഠം, 5. 'ട്ടു' ക. പാഠം, 6. 'ചൻ, അ' ഖ. പാഠം. 7. 'വാ' ക. ഖ. പാഠം.

൨൮. ഗോദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚ഗോദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പശുവുമെരുമയും ഇജ്ജാതിമുന്നി[1]രെയും മേയ്ക്കിൻറ ഇടയക്കും അജവക്കും നായകംചെയ്യുമവൻ. വെട്ടിനായകനാവോൻ.

൨൯. അശ്വാദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚അശ്വാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കുതിരയുടെയ ലക്ഷണമും നലമും കുലമുമറിഞ്ഞു അവിറ്റൈ കാപ്പിക്കുമവൻ.

൩൦. ഹസ്ത്യദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚ഹസ്ത്യദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. യാനൈശാസ്ത്രമറിഞ്ഞു ഭദ്രമന്ദ്രമൃഗങ്കളെൻറിജ്ജാതി അറിഞ്ഞു അതിനൈ രക്ഷിക്കുമവൻ ഹസ്ത്യദ്ധ്യക്ഷനാവോൻ. അവന്നു പേർ ആനൈവള്ളുവമുടയവനെൻപിതു.

൩൧. രഥാദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚രഥാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തേർപണ്ണുമാറുമറിഞ്ഞു അവിററുക്കു മേനായകംചെയ്യുമവൻ.

൩൨. പത്ത്യദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚പത്ത്യദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പത്തിയാവിതു ആനയും തേരും കുതിരയും കാലാളും[2] കൂടി പടൈ. അതിനു നായകം ചെയ്യുമവൻ.

൩൩. സേനാപതിപ്രചാരഃ.

‚സേനാപതിപ്രചാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. (സേനാപതിയാവിതു) പടൈക്കു നായകംചെയ്യുമവൻ. പ്രചാരമാവിതു അവൻ തന്നുടയ കർമ്മത്തിൽ നില്ക്കുമാറു.

൩൪. മുദ്രാദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚മുദ്രാദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. മുദ്രയാവിതു രാജാവിൻ തിരുനാമംകുഴിച്ചുള്ള ഇലച്ചിനമോതിരം (അതു)കൊണ്ടു (ഇലച്ചിച്ചു ?) നഗരത്തിലകംപുകുമവരളയും പുറത്തുപോമവരെയും ഇലച്ചിക്കുമതുക്കു നായകമുടയവൻ.

൩൫. വിവീതാദ്ധ്യക്ഷഃ.

‚വിവീ[3]താദ്ധ്യക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. വിവീ[4]തമാവിതു

1. 'റൈ', 2. 'ളും പ', 3., 4. 'ക്ഷി' ഖ. പാഠം.

പശ്ശുപ്പെറുമാറുവാനിരുക്കും ദേശം. അതന്നെയേ ചിലർ രഹസ്യ(ത്തി?)സ്ഥാനമെൻറും ചൊല്ലുവർ. ചിലതുഴവാനരുതായിട്ടു പശ്ശുക്കൾ മേയ്പാരി[2]ട്ടിരുക്കുമിടത്തെയും ചൊല്ലുവർ. അവ്വിടത്തിന്നു മേനോക്കിയാവോൻ കള്ളരിൽനിൻറും അടവിപതികളിൽനിൻറും പശ്ശുവിനൈ രക്ഷിച്ചു അവൈകൊണ്ടു ജനത്തെക്കാക്കിൻറവൻ.

൩൬. സമാഹൎത്തൃപ്രചാരഃ.

'സമാഹൎത്തൃപ്രചാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സമാഹൎത്താവാവോൻ ആയമുഖത്തിൽനിൻറും ആയശരീരത്തിൽനിൻറും ധനം കുറികൊണ്ടു കൂട്ടിൻറവൻ. അവനുടയ പ്രചാരമാവിതു അദ്ധ്യക്ഷജനപദകൃത്യാദികളുടയ പരിമാററം അറിവാനായിക്കൊണ്ടു ദേശങ്കളിൽ ചരുമാറും.

൩൭. ഗൃഹപതികവൈദേഹകതാപസവ്യഞ്ജനാഃ പ്രണിധയഃ.

'ഗൃഹപതികവൈദേഹകതാപസവ്യഞ്ജനാഃ പ്രണിധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഗൃഹസ്ഥരായും വാണികരായും തപസ്വികളായുമൊററ കളത്തു[3]മകന്തു[4]പേരുമവൎക്ളിൽനിൻറു എല്ലാരുടെ പെരുമാററമറിവിതു.

൩൮. നാഗരികപ്രണിധിഃ.

'നാഗരികപ്രണിധിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. നാഗരികനാവോൻ നഗരം രക്ഷിക്കുമവൻ. അവനുടെ പ്രണിധിയാവിതു നഗരം രക്ഷിക്കുമിടത്തൊള്ള കുറികൊൾ അൻറിയെ അവനൈ ഒററാളാക്കി അന്നഗരത്തിൽ ജനത്തിനുടയ പരിമാററമറിയുമാറു.

അദ്ധ്യക്ഷപ്രചാരം മുടിഞ്ചിതു.

---

൫. വ്യവഹാരസ്ഥാപനാ.

ധൎമ്മസ്ഥീയമധികരണം. ധൎമ്മസ്ഥരാവോർ ധൎമ്മശാസ്ത്രമറിയുമവരൾ. അതാവിതു ധൎമ്മസഭൈ. അവരൾ ഇടൈമിടൈ ചൊല്ലിതായിട്ടു ധൎമ്മസ്ഥീയമാവിതു. അതിനിൽ മുതൽ സൂത്രം 'വ്യവഹാരസ്ഥാപനാ' എൻപിതു (സൂത്രം?). അതിനിൽ ആദിൽ

---

1. 'രു' ക. പാഠം. 2. 'ചി', 3. 'ത്രകമത്തഃപ' ഖ. പാഠം. 4. 'പെരുമാറുമ' ക. പാഠം.

വ്യവഹാരം സിദ്ധിപ്പിതു ആരിൽ സിദ്ധിയാത്തിതു എൻറിങ്ങനെ ഒള്ള വ്യവഹാരസ്ഥാപന ആവിതു.

൨. വിവാദപദനിബന്ധഃ.

'വിവാദപദനിബന്ധഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പൂർവ്വപക്ഷമുത്തരപക്ഷങ്കൾകൊണ്ടു വിവാദം ചെയ്യുമാറു.

൩. വിവാഹസംയുക്തം.

'വിവാഹസംയുക്തം' എൻപിതു സൂത്രം. വിവാഹങ്കളാവൊ ബ്രാഹ്മാദികൾ എട്ടുള അവിറേറാടുക്രൂടിയുള്ള വ്യവഹാരങ്കൾ. വിവാഹപൂർവ്വങ്കളാ എല്ലാ വ്യവഹാരങ്കളും ഇരിക്കിൻറമയാൽ അവിറ്റൈറച്ചൊല്ലുകിൻറതു.

൪. ദായവിഭാഗഃ.

. 'ദായവിഭാഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തമ്മപ്പനുടയ ധനമും ചിറുതമ്മപ്പനുടയ ധനമും ദായമാവിതു. അതു അവരൾഅനന്തരം മക്കളുക്കു ജ്യേഷ്ഠാദിക്രമത്താൽ ക്രൂറിടുമാറു.

൫. വാസ്തുകം.

'വാസ്തുകം' എൻപിതു സൂത്രം. വസ്തു ആവിതു ഗൃഹം. അതു നിമിത്തമായുള്ള ആചരണം വാസ്തുകമാവിതു. വസ്തുവെൻറിതു ഉപലക്ഷണം. ഇല്ലമും തോട്ടമും വയലും അതിരുമെൻറിജ്ജാതികളും ചൊല്ലിതു.

൬. സമയസ്യാനപാകർമ്മ.

'സമയസ്യാനപാകർമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. അപാകരണമാവിതു ത്യാഗം. അതിനുടയ വിപരീതം അനപാകർമ്മമാവിതു. സമയമാവിതു സങ്കേതിതമായുള്ള അനുഷ്ഠാനം. പലർക്രൂടി ഒരു കാര്യ്യം തുനിഞ്ഞു ചെയ്യുമതു സമയം. അതിനെ വിടാതേചെയ്യുമതു സമയസ്യാനപാകർമ്മമാവിതു.

൭. ഋണാദാനം.

'ഋണാദാനം' എൻപിതു സൂത്രം. കടംകൊടുക്കുമാകിലും കൊള്ളുമാകിലുമൊള്ള വ്യവഹാരം.

൮. ഔപനിധികം.

'ഔപനിധികം' എൻപിതു സൂത്രം ഉപനിധിയാവിതു നിക്ഷേപം. അതുനിമിത്തമായുള്ള ആചരണം.

൯. ദാസകർമ്മകരകല്പഃ

'ദാസകർമ്മകരകല്പഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ദാസരാവോർ കുടിയടിയാർ. കർമ്മകരരാവോർ കൂലിക്കു പണിചെയ്യുമവരാം. അവരളെ കല്പിക്കുമാറു.

൧൦. സംഭൂയസമുത്ഥാനം.

'സംഭൂയസമുത്ഥാനം' എൻപിതു സൂത്രം. വാണികരൈ ത്തുടങ്കിയുള്ള ജനമെല്ലാംകൂടി ഒരു കാര്യം ചെയ്യുമാറു.

൧൧. വിക്രീതക്രീതാനുശയഃ.

'വിക്രീതക്രീതാനുശയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. വിക്രീതമാവിതു വിററതു. ക്രീതം വിലൈക്കുകൊണ്ടതു. അവററിലുള്ള പഴേ നേർപാടുനിന്നൈച്ചുള്ള വിചാരം അനുശയമാവിതു.

൧൨. ദത്തസ്യാനപാകർമ്മ.

'ദത്തസ്യാനപാകർമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. ദത്തമെൻപിതു കൊടുപ്പാനമൈഞ്ചൊള്ള ധനം. അതു് ഒരുവിഷയത്തിൽ കൊടുപ്പിതും കൊടാതൊഴിവുമതും ചെയ്പിതു.

൧൩. അസ്വാമിവിക്രയഃ.

'അസ്വാമിവിക്രയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അസ്വാമിയാവോൻ പരദ്രവ്യംകൊണ്ടു വ്യവഹരിക്കുമവൻ വില്ക്കുമതു.

൧൪. സ്വസ്വാമിസംബന്ധഃ.

'സ്വസ്വാമിസംബന്ധഃ'*

൧൫. സാഹസം.

'സാഹസം' എൻപിതു സൂത്രം. സാഹസമാവിതു ഒന്റേറാരാതെ ചെയ്യുമതു. അതാവിതു പശുവിന്നൈക്കൊൽവിതും ബ്രാഹ്മണരൈക്കൊൽവിതും ചെയ്യുമതു.

൧൬. വാക്പാരുഷ്യം.

'വാക്പാരുഷ്യം' എൻപിതു സൂത്രം. വാക്പാരുഷ്യമാവിതു ഒരു അൻപുകെട്ടു ദൂഷിച്ചുംപറയുമതു.

൧൭. ദണ്ഡപാരുഷ്യം.

'ദണ്ഡപാരുഷ്യം' എൻപിതു സൂത്രം. ദണ്ഡിച്ചു ദ്രോഹിക്കുമാറു.

---

* 'എൻപിതു സൂത്രം' എന്നും മററുമുള്ള സൂത്രാർത്ഥവിവരണം ക. ഖ. മാതൃകകളിൽ വിട്ടുപോയിരിക്കണം.

൧൯. ദ്യൂതസമാഹ്വയം.

'ദ്യൂതസമാഹ്വയം' എൻപിതു സൂത്രം. ദ്യൂതമാവിതു സജീവനിർജ്ജീവങ്കളായെയൊള്ള വസ്തുക്കളെക്കൊണ്ടു വെൻറിതുവൈ ഒട്ടിയൊള്ള ക്രീഡൈ. നിർജ്ജീവമാവിതു ചൂതും ചതുരങ്കമെ[1]ൻറിജ്ജാതി. സജീവമാവിതു കടായും കോഴിയും കവി[2]കാരിയും ഇജ്ജാതി.

൨൦. പ്രകീർണ്ണകാനി.

'പ്രകീർണ്ണകാനി' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രകീർണ്ണകമെൻപിതു കീഴ്ചൊന്ന വിവാദപദമിൻറിയേയൊള്ളുവ നിശ്ചിക്കുമാറു.

ധർമ്മസ്ഥീയമാകിൻറ അധികരണം മുടിഞ്ചിതു.

കണ്ടകശോധനമാകിൻറ അധികരണം ചൊല്ലിൻറിതു. എല്ലായിടത്തും അധികരണങ്കളുക്കും തമ്മുടൈയ പേർകൊണ്ടേ അറിക കരുമവും.

൧. കാരുകരക്ഷണം.

'കാരുകരക്ഷണം' എൻപിതു സൂത്രം. കാരുകരാവോർ ആയകർ ആടൈവാണിയർ തച്ചർ തട്ടാർ എൻറിജ്ജാതികൾ. അവ[3]രളെ രക്ഷിക്കുമാറു ആവിതു ലോഹത്തെച്ചതിയാത്തവാറു കാത്തുകൊൾവിതു.

൨. വൈദേഹകരക്ഷണം.

'വൈദേഹകരക്ഷണം' എൻപിതു സൂത്രം. വൈദേഹകരാവോർ വാണികർ. അവരൾ പ്രസിദ്ധരായെയൊള്ളർ പ്രജകളെ ചതിച്ചുകൊള്ളാത്തവാറു കാപ്പിതു.

൩. ഉപനിപാതപ്രതീകാരഃ.

'ഉപനിപാതപ്രതീകാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഉപനിപാതമാവിതു ദേവവഴിമേലുള്ള ദ്രോഹം. അതിങ്കു പ്രതീകാരമാവിതു അതിങ്കു ദേവാരാധനാദികൾ ചെയ്യിതു.

---

1. 'ൻറമുൻറു ഇജ്ജാ', 2. 'താ', 3. 'രവരളെ' ഖ. പാഠം,

ൻ. ഗൂഢാജീവിനാം രക്ഷാഃ.

'ഗൂഢാജീവിനാം രക്ഷാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഗൂഢാജീവികളാവോർ കൈക്കൂലികൊണ്ടു സ്വാമിയെയും പ്രജകളെയും വഞ്ചിക്കുമവരൾ. അവരളെ അറിഞ്ഞു ദണ്ഡിച്ചു ഒഴിച്ചു അവരളിൽനിൻറു പ്രജയെ രക്ഷിപ്പിതു.

ഠ. സിദ്ധവ്യഞ്ജനൈൎമ്മാണവപ്രകാശനം.

'സിദ്ധവ്യഞ്ജനൈൎമ്മാണവപ്രകാശനം' എൻപിതു സൂത്രം. സിദ്ധവ്യഞ്ജനരാവോർ ചടയൊണ്ടായിരിപ്പിതു തോലുമുടത്തതും കളെഞ്ഞു ഉരുക്കരന്തു തപസ്വികളായിരുക്കുമവരൾ ധൂൎത്തർ. അവരളെക്കൊണ്ടു മാണവവിദ്യ എൻപിതു അവരളെക്കൊണ്ടു ചതിച്ചുകൊള്ളുമാറു അറിവിതു.

ന്റ. ശങ്കാരൂപകൎമ്മാഭിഗ്രഹഃ.

'ശങ്കാരൂപകൎമ്മാഭിഗ്രഹഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ശങ്കാഭിഗ്രഹംകൊണ്ടും രൂപാഭിഗ്രഹംകൊണ്ടും കൎമ്മാഭിഗ്രഹംകൊണ്ടും കള്ളരെ അറിഞ്ഞുകൊള്ളുമാറു. ഇവററിൽ ശങ്കയാവിതു ഇരണ്ടു ജാതി; താൻ പിററരെ ശങ്കിക്കുമതും, തന്നെ പിറർ ശങ്കിക്കുമതും. രൂപമാവിതു കട്ടകളവിനോട്ടുക്കൂട അവനെക്കാണുമതു. കൎമ്മമാവിതു കട്ടുകൊണ്ടു ഇല്ലത്തു ചുവർമുറിപ്പതുമെൻറിജ്ജാതികൾ. (ഇവററിനെ)കൊണ്ടു കള്ളരെയറിഞ്ഞു പിടിച്ചുക്കൊള്ളുമതു അഭിഗ്രഹമാവിതു.

൭. ആശുമൃതകപരീക്ഷാ.

'ആശുമൃതകപരീക്ഷാ' എൻപിതു സൂത്രം. കട്ടുകച്ചത്തവനെ പരീക്ഷിക്കുമാറു താനേചത്തോനോ ചിലരാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു ചത്തോനോ എന്നുമതു അവങ്കലൊള്ള അടയാളംകൊണ്ടു പരീക്ഷിച്ചു അറിയുമാറു.

വ്വ. വാക്യകൎമ്മാനുയോഗഃ.

'വാക്യകൎമ്മാനുയോഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഉപപത്തിയുക്തങ്ങളായൊള്ള വചനങ്ങളെക്കൊണ്ടു സാമപൂൎവ്വമായ് കള്ളരെ വിയാരിക്കുമാറു. കൎമ്മംകൊണ്ടു അനുയോഗമാവിതു കയ്യെകൊണ്ടു തകത്തു വിയാരിക്കുമാറു.

൯. സ്വാധികരണരക്ഷണം.

'സ്വാധികരണരക്ഷണം' എൻപിതു സൂത്രം. സ്വാധികരണരാവോർ അദ്ധ്യക്ഷപ്രചാരത്തിൽ ചൊല്ലിയ അദ്ധ്യക്ഷന്മാരെല്ലാരും, അവരാം കീഴനില്ക്കും പുരുഷരും. അവരളിൽനിൻറു പ്രജൈകളയും ധനമും രക്ഷിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതു.

൧൦. ഏകാങ്ഗവധനിഷ്ക്രയഃ.

'ഏകാങ്ഗവധനിഷ്ക്രയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഏകാങ്ഗവധമാവിതു അവ്വവോ പിഴചെയ്തവനെ ഓരോ അങ്കങ്കൾ കളെഞ്ഞു പിഴൈ തീക്കുമാറു.

൧൧. ശുദ്ധശ്ചിത്രശ്ച ദണ്ഡകല്പഃ.

'ശുദ്ധശ്ചിത്രശ്ച ദണ്ഡകല്പഃ' എൻപിതു സൂത്രം (ദണ്ഡകല്പം) ദണ്ഡിക്കുമാറു. ശുദ്ധമെൻറും ചിത്രമെൻറും ഇരണ്ടുജാതി ദണ്ഡിക്കുമാറു. ശുദ്ധദണ്ഡം കട്ടകച്ചാംവണ്ണമുള്ള കൊലൈ. ചിത്രമാവിതു ഉഴെച്ചുനിൻറു ചാമാറുചെയ്യുമതു.

൧൨. കന്യാപ്രകർമ്മ.

'കന്യാപ്രകർമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. കന്യാക്കളാവോർ തെരുളാതെയിരുന്ത പെൺ. അവരളൈ വലിയപ്പിടിച്ചാലിന്നതു ദണ്ഡമെൻറു ചൊല്ലിൻറതു.

൧൩. അതിചാരദ[1]ണ്ഡാഃ.

'അ[2]തിചാരദണ്ഡാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. നാലുവർണ്ണങ്കളിലും തത്താന്തമക്കൾ അമൈഞ്ഞൊള്ള ആഹാരാചാരങ്കളെൻറിയേ അനുഷ്ഠിക്കുമതു അ[3]തിചാരമാവിതു. അതിൽകൊള്ള ദണ്ഡം കൃച്ഛ്രമാവിതു.

കണ്ടകശോധനം മുടിഞ്ചിതു.

യോഗവൃത്തമധികരണമാവിതു ഉപാംശുദണ്ഡാദികളെക്കൊണ്ടു പ്രയോഗിക്കുമതു ചൊല്ലിൻറതായിട്ടു യോഗവൃത്തമധികരണമെൻറു ചൊല്ലീതു.

---

1. 'ണ്ഡഃ' എന്ന മുദ്രിതപാഠം. 2., 3. 'തി' ക. പാഠം.

൧. ദാണ്ഡകൎമ്മികം.

'ദാണ്ഡകൎമ്മികം' എൻപിതു സൂത്രം. ദൂഷ്യരേയും കൃത്യരേയും ദണ്ഡിക്കുമാറു മൂൎദ്ധജാതി ഉപാംശുവായും പ്രകാശമായും കൂട യുദ്ധമായും, അതു ചൊല്ലിൻറതു.

൨. കോശാഭിസംഹരണം.

'കോശാഭിസംഹരണം' എൻപിതു സൂത്രം. ഭൃത്യർ ധനം ഉടൈയരായിട്ടു സ്വാമിക്കു അടങ്കാർ. അടക്കുവാൻ ധനം വൈപ്പിച്ചുകൊള്ളുമാറു.

൩. ഭൃത്യഭരണീയം.

'ഭൃത്യഭരണീയം' എൻപിതു സൂത്രം. ഭൃതരേതുമുപായമി ല്ലൈയായാലുമടങ്കാർ. അവരാംകു വേണ്ടുമതു കൊടുത്തുഭരിക്കുമാറു.

൪. അനുജീവിവൃത്തം.

'അനുജീവിവൃത്തം' എൻപിതു സൂത്രം. അനുജീവികൾ രാജാവിനോടെങ്ങനെയിയങ്കുമാറെന്നുംവിഷയത്തിൽ... ... ...

൫. [1]സമയാചാരികം.

'സമയാചാരികം' എൻപിതു സൂത്രം. സമയമാവിതു പഴയ ആചാൎയ്യന്മാർചെയ്ത വ്യവസ്ഥൈ, അതിന്നുടെയ ആചാരം ചൊല്ലിൻറിതു.

൬. രാജ്യപ്രതിസന്ധാനം.

'രാജ്യപ്രതിസന്ധാനം' എൻപിതു സൂത്രം. പിഴൈയാതെയിരുക്കും രാജാവിന്നു കെട്ട രാജ്യമും ഭൃത്യ(ർ) താങ്കി[2]കൊടുക്കുമാറു.

൭. ഏകൈശ്വൎയ്യം.

'ഏകൈശ്വൎയ്യം' എൻപിതു സൂത്രം. രാജാവിനുക്കു മകൻ [3]റാൻ മകൻമകൻറാൻ ഇല്ലൈയാകിൽ സാമന്തർതങ്ങളിൽ പ്രകൃതിസമ്പന്നനുമായ് ആത്മസമ്പന്നനുമായ് ഇരിപ്പോനൊരുത്തനൈക്കൊണ്ടു രാജ്യം വാഴിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതു. ഒരുത്തനൈ

1. 'സാ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം. 2. 'ക' ക., 'കെ' ഖ. പാഠം. 3. 'റാ മകൻറാൻ ഇ' ഖ. പാഠം.

ച്ചൊല്ലി ഇരിക്കുമതു പലർ വാഴ്ന്തിരിക്കിലരാജകമാം, അതൊഴി പ്പാനായ്ക്കൊണ്ടു.

യോഗവൃത്തം അഞ്ചാമധികരണം മുടിഞ്ചിതു.

---

൧. പ്രകൃതിസമ്പദഃ.

മണ്ഡലയോന്യധികരണം തുടങ്കി ആവാപം. മണ്ഡലയോനി അധികരണത്തിൽ 'പ്രകൃതിസമ്പദഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രകൃതികളാവോർ സ്വാമ്യമാത്യാദികൾ. അവരുടയ സമ്പത്താവിതു സ്വാമ്യാദികളുക്കു അമൈഞ്ചൊള്ള ഗുണങ്ങളുടയ പെരുക്കം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു.

൨. ശമവ്യായാമികം.

'ശമവ്യായാമികം' എൻപിതു സൂത്രം. ശമമാവിതു കർമ്മഫലോപഭോഗങ്കളുക്കു ക്ഷേമത്തിന്നു സാധനമായിരുക്കുമതു. വ്യായാമമാവിതു കർമ്മാരംഭങ്കളുടയ യോഗാരാധനം. അവ്വിരണ്ടും ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു.

മണ്ഡലയോനിഃ ഷഷ്ഠമധികരണം സമാപ്തം.

---

൧. ഷാഡ്ഗുണ്യസമുദ്ദേശഃ.

ഷാഡ്ഗുണ്യമധികരണത്തിൽ 'ഷാഡ്ഗുണ്യസമുദ്ദേശഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സന്ധ്യാദി ആറുഗുണങ്കളെയും സംക്ഷേപിച്ചു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു.

൨. ക്ഷയസ്ഥാനവൃദ്ധിനിശ്ചയഃ.

ഇവററിന്നുടയ പ്രയോജനമാവിതു എന്തെന്നുംവിഷയത്തിൽ 'ക്ഷയസ്ഥാനവൃദ്ധിനിശ്ചയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ക്ഷയമാവതു ചുരുക്കം. സ്ഥാനം നിൻറനിലൈ. വൃദ്ധി പെരുകുമതു. നിശ്ചയമാവിതു സ്വരൂപാവധാരണം. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു.

൩. സംശ്രയവൃത്തിഃ.

ക്ഷീണൻ എന്തുചെയ്യുമതെന്നുംവിഷയത്തിൽ 'സംശ്രയവൃത്തിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തന്നിൽവലിയൊരുത്തനൈ അനുസരിച്ചുനില്ക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൫. സമഹീനജ്ജ്യായസാം ഗുണാഭിനിവേശഃ.

'സമഹീനജ്ജ്യായസാം ഗുണാഭിനിവേശഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സമൻ ഒക്കുമവൻ. ഹീനനായുള്ളവൻ എളിയവൻ. ജ്ജ്യായാൻ പെരിയവൻ. അവരുള്ളടെയ ഗുണാഭിനിവേശമാവിതു ഇന്നവ നിന്നഗുണമനുഷ്ഠിപ്പിതെൻറുള്ള അവസ്ഥാപനം. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൬. ഹീനസന്ധയഃ.

'ഹീനസന്ധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഹീനനായുള്ളവൻ കോശദണ്ഡഭൂമികളൈക്കൊട്ടു സന്ധിചെയ്യുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൭. വിഗൃഹ്യാസനം.

'വിഗൃഹ്യാസനം' എൻപിതു സൂത്രം. മുന്നം വിഗ്രഹിച്ചു ദാഹവിലോപാദികൎമ്മങ്കൾ ചെയ്തു സ്വകൎമ്മാനുഷ്ഠാനംചെയ്തു സ്വവിഷയത്തിലേയ്'രിപ്പിതു. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൮. സന്ധായാസനം.

'സന്ധായാസനം' എൻപിതു സൂത്രം. ഒൻറോരോത്തർമേൽ ചെല്ലുതില്ലാത്തവരൾ തമ്മിലേ സന്ധിചെയ്തിരിക്കുമതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൯. വിഗൃഹ്യയാനം.

'വിഗൃഹ്യയാനം' എൻപിതു സൂത്രം. പാൎഷ്ണിഗ്രാഹാദികളോടു വിഗ്രഹിച്ചു ശത്രുവിന്മേൽ ചെല്ലുമതു വിഗൃഹ്യയാനമാവിതു. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൦. സന്ധായയാനം.

'സന്ധായയാനം' എൻപിതു സൂത്രം. പാൎഷ്ണിഗ്രാഹാദികളോടു സന്ധിചെയ്തു ശത്രുവിന്മേൽ ചെല്ലുമതു സന്ധായയാനം. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൧. സംഭൂയപ്രയാണം.

'സംഭൂയപ്രയാണം' എൻപിതു സൂത്രം. സമനും ഹീനനും ജ്ജ്യായാനും തമ്മിലൊൻറാത്തു ശത്രുവിന്മേൽ ചെല്ലുമതു സംഭൂയപ്രയാണം. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൧. യാതവ്യാമിത്രയോരഭിഗ്രഹചിന്താ.

'യാതവ്യാമിത്രയോരഭിഗ്രഹചിന്താ' എൻപിതു സൂത്രം. യാതവ്യനമമിത്രനമാമെടത്തു ആർമേച്ചെല്ലിതെന്നും ആരാട് ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൨. ക്ഷയലോഭവിരാഗഹേതവഃ പ്രകൃതീനാം.

'ക്ഷയലോഭവിരാഗഹേതവഃ പ്രകൃതീനാം' എൻപിതു സൂത്രം. ക്ഷയമാവിതു യുഗ്യപുരുഷാപചയം, വ്യയത്തിന്നും ഉപലക്ഷണാൎത്ഥം. ലോഭമാവിതു തൃഷ്ണ. വിരാഗമാവിതു പ്രദ്വേഷം. അവററിനുടെയ ഹേതുക്കൾ അമാത്യാദിപ്രകൃതികൾക്കുളവാം. അവു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൩. സാമവായികവിപരിമൎശഃ.

'സാമവായികവിപരിമൎശഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സാമവായികരാവോർ വിജിഗീഷുവിനോടുക്കൂടെപ്പോം രാജാക്കൾ. വിപരിമൎശമാവതു ഗുരുലാഘവചിന്തൈ. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം[1].

൧൪. സംഹിതപ്രയാണികം.

'സംഹിതപ്രയാണികം' എൻപിതു സൂത്രം. ശത്രുവും വിജിഗീഷുവും തമ്മിലെ സന്ധുചെയ്തു ഭിന്നദിക്കുമായ് പ്രയാണം ചെയ്യുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൫. പരിപണിതാപരിപണിതാപസൃതാശ്ച സന്ധയഃ.

'പരിപണിതാപരിപണിതാപസൃതാശ്ച സന്ധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പരിപണിതമും അപരിപണിതമും അപസൃതമുമെൻറു മൂൻറുജാതി സന്ധി. അവിററിൽ പരിപണിതമാവിതു ഇന്നദേശംപുക്കു ഇന്നകാലത്തു ഇന്നകാൎയ്യം ചെയ്യാനയും ഇന്നദേശം പുക്കു ഇന്നകാലത്തിന്നകാൎയ്യം ചെയ്യിൻേറൻ, ലാഭം ഇരുവോമൊക്കക്കൂറിട്ടുകൊൾവോമെൻറിങ്ങനെ ഉള്ളിതു (പരിപണിതമാവിതു?). അപരിപണിതമാവിതു ഇതെൻമറുപാടു. അപസൃതമാവിതു തമ്മുടയ ജനം ശത്രുക്കളോടുക്കൂടിനിൻറ (വാറു). അവരളോടു പിന്നെയൊള്ള സന്ധി (അപസൃതമാവിതു?). ഇവു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാ[2]ൎത്ഥം.

---

1. 'ൎത്ഥം പരിപണിതാ' ഖ. പാഠം. 2. 'ൎത്ഥം. സംഹിതപ്രയാണികം എൻപിതു സൂത്രം. പാൎഷ്ണിഗ്രാഹാദികളൈ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ശത്രുവിന്മേൽ ചെല്ലമതു സംഹിതപ്രയാണികമാവിതു. ദ്വൈധി' ക. ഖ. പാഠം.

൧൬. ദ്വൈധീഭാവികാഃ സന്ധിവിക്രമാഃ.

'ദ്വൈധീഭാവികാഃ സന്ധിവിക്രമാഃ'[1]. ദ്വൈധീഭാവത്തിലൊള്ള സന്ധിയും വിക്രമങ്ങളും ചൊല്ലപ്പടിൻറ (തെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം).

൧൭. യാതവ്യവൃത്തിഃ.

'യാതവ്യവൃത്തിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. യാതവ്യനാവോൻ മേൽ [2]ചെല്ലപ്പടിൻറവൻ. വിജിഗീഷുതാൻ യാതവ്യനാന്നാളും യാതവ്യന്മേൽ താൻ ചെല്ലുന്നാളുമുള്ള അനുഷ്ഠാനം ചൊല്ലിൻറ തെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൮. അനുഗ്രാഹ്യമിത്രവിശേഷാഃ.

'അനുഗ്രാഹ്യമിത്രവിശേഷാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അനുഗ്രഹയോഗ്യരായൊള്ള മിത്രവിശേഷന്മാരെ ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൯. മിത്രഹിരണ്യഭൂമികൎമ്മസന്ധയഃ.

'മിത്രഹിരണ്യഭൂമികൎമ്മസന്ധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. മിത്രഹിരണ്യഭൂമികൎമ്മ[3]സന്ധികൾ ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൦. പാൎഷ്ണിഗ്രാഹചിന്താ.

'പാൎഷ്ണിഗ്രാഹചിന്താ' എൻപിതു സൂത്രം. പാൎഷ്ണിഗ്രാഹാവസ്ഥയിനൈ പ്രാപിച്ചിട്ടിരുന്ത വിജിഗീഷുവിനുടൈയ അനുഷ്ഠാനം ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൧. ഹീനശക്തിപൂരണം.

'ഹീനശക്തിപൂരണം' എൻപിതു സൂത്രം. ഹീനങ്കളായിരുന്ത ശക്തികളൈ പൂരിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. ശക്തികളാവോ മന്ത്രശക്തിയും ഉത്സാഹശക്തിയും പ്രഭുശക്തിയുമെൻറു മൂൻറു.

൨൨. ബലവതാ വിഗൃഹ്യോപരോധഹേതവഃ.

'ബലവതാ വിഗൃഹ്യോപരോധഹേതവഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ബലവാനോടു വിഗ്രഹിച്ച വിജിഗീഷു ദുൎഗ്ഗത്തിൽ പുകുവാൻ കാരണങ്കൾ ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

1. 'ഗ്രഹാഃ' ക. ഖ. പാഠം. 2. 'ചെ', 3. 'മ്മ ചൊ' ഖ. പാഠം.

൨൩. ദണ്ഡോപനതവൃത്തം.

'ദണ്ഡോപനതവൃത്തം' എൻപിതു സൂത്രം. വിജിഗീഷു ബലവാനെ നോക്കി അനുഷ്ഠിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൪. ദണ്ഡോപനായിവൃത്തം.

'ദണ്ഡോപനായിവൃത്തം' എൻപിതു സൂത്രം. പടൈകൊണ്ടു അനന്തരൈകാന്തരപ്രകൃതികളൈ വണക്കിൻറ വിജിഗീഷു വണങ്കിൻറവരൊളെ നോക്കി അനുഷ്ഠിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൫. സന്ധികൎമ്മ.

'സന്ധികൎമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. സന്ധികൎമ്മമാവിതു ശപഥാദികളൈക്കൊണ്ടു സന്ധിയിനൈ ദൃഢീകരിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൬. സന്ധിമോക്ഷഃ.

'സന്ധിമോക്ഷഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സന്ധിനിമിത്തം വൈച്ച കൈച്ചിറൈ വിടുവിച്ചുകൊള്ളുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൭. മദ്ധ്യമചരിതം.

'മദ്ധ്യമചരിതം' എൻപിതു സൂത്രം. മദ്ധ്യമരൈ നോക്കി വിജിഗീഷുവിനുടയ അനുഷ്ഠാനം ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൮. ഉദാസീനചരിതം.

'ഉദാസീനചരിതം' എൻപിതു സൂത്രം. ഉദാസീനനൈ നോക്കി വിജിഗീഷുവിനുടൈയ അനുഷ്ഠാനം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨൯. മണ്ഡലചരിതം.

'മണ്ഡലചരിതം' എൻപിതു സൂത്രം. മണ്ഡലമാവിതു അരിമിത്രലക്ഷണം. അതിനൊള്ള ചരിതം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

ഷാഡ്ഗുണ്യമധികരണം സമാപ്തം.

൧. പ്രകൃതിവ്യസനവൎഗ്ഗഃ.

വ്യസനാധികാരികമധികരണത്തിൽ 'പ്രകൃതിവ്യസനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രകൃതികളാവോർ സ്വാമ്യമാത്യാദികൾ. വ്യസനങ്ങളാവോ ഗുണപ്രാതിലോമ്യാദികൾ. അവററിനുടൈയ വൎഗ്ഗമാവിതു സമൂഹം. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨. രാജരാജ്യയോൎവ്യസനചിന്താ.

('രാജരാജ്യയോൎവ്യസനചിന്താ' എൻപിതു സൂത്രം). രാജാവാവോൻ സ്വാമി. രാജ്യം അമാത്യാദിപ്രകൃതികൾ അഞ്ചു, ദ്രവ്യപ്രകൃതികളഞ്ചും. ഇവിററുനുടൈയ വ്യസനചിന്തയാവിതു ഗുരുലാഘവസംപ്രധാരണം, അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൩. പുരുഷവ്യസനവൎഗ്ഗഃ.

'പുരുഷവ്യസനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പുരുഷവ്യസനവൎഗ്ഗമാവിതു പുരുഷനുടയ വ്യസനസമൂഹം പ്രസംഗലക്ഷണമേറ്റും ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൪. പീഡനവൎഗ്ഗഃ.

'പീഡനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പീഡനമാവിതു അഗ്ന്യുദകാദിവഴിമേൽ ശക്തിക്കി അപചയംവരുമതു അതു ദൈവം മാനുഷം തൈരശ്ച്യം എൻറു മൂൻറുജാതി അതിനുടയ വൎഗ്ഗം സമൂഹം. അതു സംഖ്യാസ്വരൂപഗുരുലാഘവവഴിമേൽ ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൫. സ്തംഭനവൎഗ്ഗഃ.

'സ്തംഭനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സ്തംഭനമാവിതു രാജാവിനുടയ കാൎയ്യത്തെ ചെറുക്കമതു. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൬. കോശസംഗവൎഗ്ഗഃ.

'കോശസംഗവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കോശസംഗവൎഗ്ഗമാവിതു ഇറയിടക്കടവിഅരർ രാജാവിനു ഇറയിടാതൊഴിയുമതു. അതു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൭. ബലവ്യസനവൎഗ്ഗഃ.

'ബലവ്യസനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ബലമാവിതു ചതുരംഗം ബലം. അതു മൌലഭൃതകാദികൾഭേദത്തിനാൽ ആറുജാതി,

അതിന്നുടെയ വ്യസനവൎഗ്ഗ[1]മതു അമാനിതവിമാനിതാദിമുപ്പത്തു മൂൻറുപ്രകാരം ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൮. മിത്രവ്യസനവൎഗ്ഗഃ.

'മിത്രവ്യസനവൎഗ്ഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. മിത്രരുടയ വ്യസനവൎഗ്ഗം ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

വ്യസനാധികാരമെല്ലാമധികരണം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൯. ശക്തിദേശകാലബലാബലജ്ഞാനം.

അഭിയാസ്യത്കൎമ്മ എൻപിതു അധികരണം. (മുതൽസൂത്രം?) 'ശക്തിദേശകാലബലാബലജ്ഞാനം' എൻപിതു സൂത്രം. ശക്തിദേശകാലങ്കളുടയ ബലാബലമറിയുമാറു ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨. യാത്രാകാലാഃ.

'യാത്രാകാലാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. യാത്രയാവിതു ശത്രുവിൻമേൽ പടയെടുക്കുമതു. അതിന്നു കാലമാവിതു കാൎയ്യങ്കളായുള്ള ഋതുക്കൾ അവെ ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൩. ബലോപാദാനകാലൌ.

'ബലോപാദാനകാലൌ' എൻപിതു സൂത്രം. ബലങ്കളാവോ മൌലാദികൾ. അവററിനുടയ ഉപാദാനമാവിതു ഉദ്യോജനം. അവററിനുടയ കാലമാവിതു നിമിത്തം എൻറവാറു. മൌലാദിബലങ്കളിൽ ഇന്ന ബലം ഇപ്പോ ഇപ്പോഴ് കൊണ്ടുപോവാൻ കാലം എൻപിതും ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൪. സന്നാഹഗുണാഃ.

'സന്നാഹഗുണാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സന്നാഹമാവതു ശസ്ത്രാവരണഗ്രഹണം. അതിന്നുടെയ ഗുണമാവതു അനുക്രമം. അതു ചൊല്ലുകിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൫. പ്രതിബലകൎമ്മ.

'പ്രതിബലകൎമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രതിബലമാവിതു ശത്രുപ്പടെക്കു മാററപ്പട കല്പിക്കുമാറു എൻറവാറു. ശത്രുപ്പടെയുടയ സാരാസാരത്തെ അറിഞ്ഞു അതിനെ ജയിക്കുംവണ്ണമൊള്ള പട കല്പിക്കിൻററതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

---

1. 'മാവിതു' ക. പാഠം.

൬. പശ്ചാത്കോപചിന്താ.

'പശ്ചാത്കോപചിന്താ' എൻപിതു സൂത്രം. പശ്ചാത് കോപമാവിതു പാൎഷ്ണിഗ്രാഹാദികൃതമായൊള്ള കോപം ദാഹവിലോപാദി. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൭. ബാഹ്യാഭ്യന്തരപ്രകൃതികോപപ്രതീകാരഃ.

'ബാഹ്യാഭ്യന്തരപ്രകൃതികോപപ്രതീകാരഃ.' എൻപിതു സൂത്രം. ബാഹ്യങ്കളായൊള്ള പ്രകൃതികളാവോർ രാഷ്ട്രമുഖ്യാന്തപാലാദികൾ. അഭ്യന്തരപ്രകൃതികളാവോർ മന്ത്രിപുരോഹിതാദികൾ. അവരുടയ കോപമാവിതു ചിത്തവികാരം. അതിന്നു പ്രതിവിധാനം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൮. ക്ഷയവ്യയലാഭവിപരിമൎശഃ.

'ക്ഷയവ്യയലാഭവിപരിമൎശഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ക്ഷയവ്യയലാഭങ്കളുടയ ഗുരുലാഘവസംപ്രധാരണം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൯. ബാഹ്യാഭ്യന്തരാശ്ചാപദഃ.

'ബാഹ്യാഭ്യന്തരാശ്ചാപദഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ബാഹ്യരായിരുന്ന രാഷ്ട്രമുഖ്യാന്തപാലാദികളിൽനിൻറു വരികിൻറ ആപത്തും അഭ്യന്തരരാം മന്ത്രിപുരോഹിതാദികളിൽനിൻറു വരുകിൻറ ആപത്തും ഇരണ്ടും സ്വരൂപവഴിമേലും പ്രതിവിധാനവഴിമേലും ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൦. ദൂഷ്യശത്രുസംയുക്താഃ.

'ദൂഷ്യശത്രുസംയുക്താഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ദൂഷ്യരാവോ(ര ? ർ) ക്രുദ്ധർ പൌരജാനപദരും അവരിൽ മുഖ്യരും. ദൂഷ്യരും ശത്രുക്കളും കൂടി ചെയ്യിൻറ ആപത്തു പ്രതിവിധാനത്തോടുകൂടി ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൧. അൎത്ഥാനൎത്ഥസംശയയുക്താഃ.

'അൎത്ഥാനൎത്ഥസംശയയുക്താഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അൎത്ഥങ്കളാവോ മിത്രഹിരണ്യഭൂമികൾ. അനൎത്ഥങ്കളാവോ അവറ്റിനുടയ നാശമും ശരീരനാശമും, സംശയമും. അൎത്ഥാനൎത്ഥങ്കളെ വിഷയീകരിച്ചൊള്ള ഇമ്മൂൻറിനോടുംകൂടിയുള്ള ആപത്തുകൾ ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൨. താസാമുപായവികല്പജാഃ സിദ്ധയഃ.

'താസാമുപായവികല്പജാഃ സിദ്ധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കീഴ്ച്ചൊന്ന ആപത്തുകളെ ശമിപ്പിപ്പാനായൊള്ള ഉപായങ്ങളാവോ സാമാദികൾ. അവററിനുടയ വികല്പമാവിതു പ്രയോഗിക്കുമാറിലുള്ള ഭേദം. അവററിനിൻറു ജനിക്കിൻറ സിദ്ധികളാവോ പ്രതീകാരങ്ങൾ. അവ്വു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

അഭിയാസ്യത്ക¹ർമ്മ എൻറു അധികരണം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൧. സ്കന്ധാവാരനിവേശഃ

സാംഗ്രാമികമധികരണം ചൊല്ലുകിൻറതു. 'സ്കന്ധാവാരനിവേശഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സ്കന്ധാവാരമാവിതു പടവീടു. അതുചെയ്യും പ്രകാരഭേദം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨. സ്കന്ധാവാരപ്രയാണം.

'സ്കന്ധാവാരപ്രയാണം' എൻപിതു സൂത്രം. സ്കന്ധാവാരമാവിതു കടകം. അതിനുടയ പ്രയാണമാവിതു ദേശകാലാദ്യനുരൂപവഴിമേൽ ബലകല്പനചെയ്തുകൊണ്ടു പടൈ എടുക്കുമാറു (അതു) ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൩. ബലവ്യസനാവസ്കന്ദകാലരക്ഷണം.

'ബലവ്യസനാവസ്കന്ദകാലരക്ഷണം' എൻപിതു സൂത്രം. ബലവ്യസനങ്ങളാവോ അ(വ?)മാനിത(വി)മാനിതാദികൾ. അവസ്കന്ദകാല(?)ങ്ങളാവോ ദീൎഘകാന്താരാന്ധകാദികൾ. അവ്വിടങ്ങളിലും വെച്ചു പടയൈ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൪. കൂടയുദ്ധവികല്പാഃ

'കൂടയുദ്ധവികല്പാഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കൂടയുദ്ധമാവതു കപടയുദ്ധം. ബലവ്യസനാവസ്കന്ദകാലാദികളെ അറിഞ്ഞു ശത്രുക്കളെ ക്കൊല്ലുമതു. അതിനുടയ വികല്പമാവിതു ഭേദങ്ങൾ. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

---

1. 'ർമ്മം' ക. പാഠം.

൫. സ്വസൈന്യോത്സാഹനം.

'സ്വസൈന്യോത്സാഹനം' എൻപിതു സൂത്രം. തന്നുടെയ പടൈ സംഗ്രാമനല്ലവാറു ചൊല്ലിക്കൊതികൊളുത്തുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൬. സ്വബലാന്യബലവ്യായോഗഃ.

'സ്വബലാന്യബലവ്യായോഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തന്നുടെയ പടകൊണ്ടു ശത്രുപ്പടൈക്കു ദിക്സൂൎയ്യവാതഭൂമികളനുഗുണമായ് ഗുണവ്യൂഹം രചിക്കുമതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൭. യുദ്ധഭൂമയഃ.

'യുദ്ധഭൂമയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. യുദ്ധത്തിന്നു് അനുഗുണങ്ങളായുള്ള ഭൂമികൾ. സമസ്ഥിരാഭികാശാദിലക്ഷണം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൮. പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തികൎമ്മാണി.

'പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തികൎമ്മാണി' എൻപിതു സൂത്രം. പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തികളുടെയ കൎമ്മമാവിതു വ്യാപാരം. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൯. പക്ഷകക്ഷോരസ്യാനാം ബലാഗ്രതോ വ്യൂഹവിഭാഗഃ.

'പക്ഷകക്ഷോരസ്യാനാം ബലാഗ്രതോ വ്യൂഹവിഭാഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അഞ്ചണിയായി പട നിറുത്തിയാൽ ഒടുക്കത്തിലുള്ള ഇരണ്ടരികും പക്ഷം. അതിനകത്തുള്ളതു കക്ഷം. നടുവത്തതു ഉരസ്യം. ബലാഗ്രമാവിതു ബലസംഖ്യൈ. പക്ഷകക്ഷോരസ്യവ്യൂഹവിഭാഗം ബലസംഖ്യാവഴിമേൽ ചെയ്യുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൦. സാരഫല്ഗുബലവിഭാഗഃ.

'സാരഫല്ഗുബലവിഭാഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സാരബലമാവിതു പിതൃപൈതാമഹാദിയുമായ് ദണ്ഡസമ്പത്തിനോടും കൂടി ഇരിക്കുമതു. അതിന്നു വിപരീതമായ് അതിഭീരുവുമായിരിക്കുമതു ഫല്ഗുബലം. അവിരണ്ടുംകൂടി വ്യൂഹരചനം ചെയ്യുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൧. പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തിയുദ്ധാനി.

‘പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തിയുദ്ധാനി’ എൻപിതു സൂത്രം. പത്ത്യശ്വരഥഹസ്തിയുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്യുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൨. ദണ്ഡഭോഗമണ്ഡലാസംഹതവ്യൂഹവ്യൂഹനം.

‘ദണ്ഡഭോഗമണ്ഡലാസംഹതവ്യൂഹ[1]വ്യൂഹനം’ എൻപിതു സൂത്രം. ദണ്ഡവ്യൂഹം ഭോഗവ്യൂഹം മണ്ഡലവ്യൂഹം അസംഹതവ്യൂഹമെൻറു നാലു പ്രകൃതിവ്യൂഹങ്ങളിൽനിൻറു നാനാജാതിവ്യൂഹങ്ങൾ കല്പിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൧൩. തസ്യ[2] ച പ്രതിവ്യൂഹ[3]സ്ഥാപനം

‘തസ്യ ച പ്രതിവ്യൂഹ[4]സ്ഥാപനം’ എൻപിതു സൂത്രം. കീഴ്ചൊന്ന ദണ്ഡാദിവ്യൂഹങ്ങളുക്കു പ്രതിവ്യൂഹം നിറുത്തുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

സാംഗ്രാമികം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൧. ഭേദോപാദാനാനി.

സംഘവൃത്തമെൻപതു അധികരണം. ‘ഭേദോപാദാനാനി’ എൻപിതു മുതൽസൂത്രം. ഭേദമാവിതു ശങ്കാജനനലക്ഷണമായിരുന്ത വി[5]ശ്ലേഷം. അതിനുടയ ഉപാദാനമാവിതു നിമിത്തം. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൨. ഉപാംശുദണ്ഡാഃ.

‘ഉപാംശുദണ്ഡാഃ’ എൻപിതു സൂത്രം. ഉപാംശുദണ്ഡങ്ങളാവിതു തൂ(ണ ? ഷ്ണീം)ദണ്ഡങ്ങൾ. അവ ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

സംഘവൃത്തമാകിൻറ പതിനൊൻറാമധികരണം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൧. ദൂതകൎമ്മ.

ആബലീയസമെൻപിതു അധികരണം. ‘ദൂതകൎമ്മ’ എൻപിതു സൂത്രം. ദൂതനാവോൻ നിസൃഷ്ടാൎത്ഥൻ പരിമിതാൎത്ഥൻ

---

1. ‘ഹനം’ ക. ഖ. പാഠം 2. ‘സ്യ പ്ര’ എന്നും, 3. ‘ഹസംസ്ഥാ’ എന്നും മുദ്രിതപാഠം. 4. ‘ഹനസ്ഥാനം’ ക. പാഠം, 5. ‘ശ്ലേ’ ഖ. പാഠം.

ശാസനഹാരകൻ എൻറു മൂൻറു ജാതി അവരുടെയ വ്യാപാരം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൨. മന്ത്രയുദ്ധം.

'മന്ത്രയുദ്ധം' എൻപിതു സൂത്രം. മന്ത്രമാവിതു പ്രജ്ഞോത്കർഷം. അതുകൊണ്ടു യുദ്ധം ചെയ്യുമാറാവിതു ശത്രുഷഡ്വർഗ്ഗവശഗരായുള്ള രാജാക്കൾ കേട്ടവാറു കാട്ടി ശത്രുരാജാക്കളെ ചതിക്കുമാറു. (അതു) ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൩. സേനാമുഖ്യവധഃ.

'സേനാമുഖ്യവധഃ' എൻപിതു സൂത്രം. സേനയാവിതു ചതുരംഗബലം. അതിനിൽ മുഖ്യരാവോർ സേനാപതിനായകാദികൾ പതികളുളവും ചെല്ലവുള്ളവരാം. അവരെക്കൊല്ലുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൪. മണ്ഡലപ്രോത്സാഹനം.

'മണ്ഡലപ്രോത്സാഹനം' എൻപിതു സൂത്രം. മണ്ഡലമാവിതു മിത്രാദിമണ്ഡലം. പ്രോത്സാഹനമാവിതു വിജിഗീഷു ആത്മരക്ഷെക്കു ഉദ്യോഗിക്കുമാറു. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൫. ശസ്ത്രാഗ്നിരസപ്രണിധയഃ.

'ശസ്ത്രാഗ്നിരസപ്രണിധയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ശസ്ത്രാഗ്നിരസങ്കൾ ശ(സ്ത്രം ? ത്രു)പടൈയിൽ പ്രയോഗിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൬. വിവധാസാരപ്രസാരവധഃ.

[1]'വിവധാസാരപ്രസാരവധഃ' എൻപിതു സൂത്രം. [2]വിവധമാവിതു സ്വദേശത്തിൽനിൻറു തണ്ഡുലാദികൾ ചുമന്നുവരുമവരാം. ആസാരമാവിതു മിത്രബലം. പ്രസാരമാവിതു അടവിയിൽനിൻറു യവസേന്ധനാദികൾ കൊണ്ടുവരുമവരാം. അവർകളെ വധിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം.

൭. യോഗാരിസന്ധാനം.

'യോഗാ[3]രിസന്ധാനം' എൻപിതു സൂത്രം. യോഗങ്കളാവോ ദേവതാദ്യപ്രവിഷ്ടനായിരുന്ത ശത്രുവിന്മേൽ ശിലായന്ത്രാമോക്ഷ

1., 2. 'വീ', 3. 'മി' ഖ. പാഠം.

ണാദി. അതുകൊണ്ടു ശത്രുവിനെച്ചതിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറ തെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൮. ദണ്ഡാതിസന്ധാനം.

'ദണ്ഡാതിസന്ധാനം' എൻപിതു സൂത്രം. ദണ്ഡമാവിതു വധപരിക്ലേശാത്ഥാഹരണങ്ങൾ. അവകൊണ്ടു ശത്രുവിനെ ജയിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൯. ഏകവിജയഃ.

'ഏകവിജയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. വിജിഗീഷു താനൊരുത്തനെ ശത്രുവിനെ ജയിച്ചു പുറപ്പെടുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

ആബലീയസമധികരണം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൧. ഉപജാപഃ.

'ദുഗ്ഗലംഭോപായഃ' എൻപിതു അധികരണം. 'ഉപജാപഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ഉപജാപമാവിതു ഭേദമെൻറും ഭ്രമിയുദ്ധമെൻറും ചൊല്ലും. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൨. യോഗവാമനം.

'യോഗവാമനം' എൻപിതു സൂത്രം. യോഗങ്ങളാവോ മുണ്ഡജടിലാദിപ്രയോഗങ്ങൾ. അവുകൊണ്ടു ശത്രുവിനെ ദുഗ്ഗത്തിൽനിൻറു പുറപ്പെടുക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൩. അപസപ്പപ്രണിധിഃ.

'അപസപ്പപ്രണിധിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അപസപ്പരാവോർ ഗൂഢപുരുഷർ. അവരളെ ശത്രുവിഷയത്തിങ്കൽ കൊടുത്തുപോക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൪. പയ്യുപാസനകമ്മ.

'പയ്യുപാസനകമ്മ' എൻപിതു സൂത്രം. പരനുടെയ ദുഗ്ഗത്തെ ചുഴൻറു പടവിട്ടിരിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

൫. അവമൎദ്ദഃ.

'അവമൎദ്ദഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അവമൎദ്ദം പരന്റെയ ദുൎഗ്ഗം ഗ്രഹിക്കുമതു. അതു യാതൊരുകാലത്തു ഇന്ന ജാതി ഗ്രഹിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൬. ലബ്ധപ്രശമനം.

'ലബ്ധപ്രശമനം' എൻപിതു സൂത്രം. ലബ്ധരായിരുന്ത ദുൎഗ്ഗാദികളുടെയ പ്രശമനമാവിതു അപൂൎവ്വരാജാവു എൻറുചൊല്ലി ദുൎഗ്ഗസ്ഥൎക്കു വരുത്തം ചെയ്യാമതു ഒഴിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

ദുൎഗ്ഗലംഭോപായമെൻറ അധികരണം മുടിഞ്ചിതു.

---

൭. പരഘാതപ്രയോഗഃ.

*'ഔപനിഷദികം' എൻപിതു അധികരണം ചൊല്ലുകിൻറതു. 'പരഘാതപ്രയോഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ശത്രുവിനൈ ക്കൊൽവാനുള്ള ഔഷധപ്രയോഗം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

൮. പ്രലംഭനം.

'പ്രലംഭനം' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രലംഭനമാവിതു ക്ഷുത്പ്രതീകാരവിരൂപകരണാദികൾ ചെയ്തു ശത്രുവിനെ വഞ്ചിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

†മന്ത്രഭൈഷജ്യപ്രയോഗഃ.

'മന്ത്രഭൈഷജ്യപ്രയോഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. മന്ത്രമാവിതു "ബലിം വൈരോചനം വന്ദേ" എൻറുള്ളതു. ഭൈഷജ്യമെൻപിതു മാൎജ്ജാരോഷ്ട്രമൃഗാദികം. ഇവററുടൈയ പ്രയോജനമാവിതു രാക്കൺ തോൻറുവാനും അദൃശ്യകരണപ്രസ്ഥാപനാദികളും. ഇവററിൻ പ്രയോഗം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം.

---

* 'ഔപനിഷദം' എന്നു മുൻപു ൫-ാമത്തെ പേജിൽ പറഞ്ഞു. † ഈ സൂത്രം മുദ്രിതത്തിലില്ല. അധ്യക്ഷപ്രചാരാരംഭത്തിൽ "മൂൻറു സൂത്രംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയ ഔപനിഷദമാകിൻറ അധികരണം" (പേ. ൩൩ വ) എന്നു വ്യാഖ്യാതാവു പറഞ്ഞതു് ഈ മന്ത്രഭൈഷജ്യപ്രയോഗം പ്രലംഭനത്തിലുൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാലാണു്.

൩. സ്വബലോപഘാതപ്രതീകാരഃ.

'സ്വബലോപഘാതപ്രതീകാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തന്നുടെയ പടൈക്കു പരപ്രയുക്തമായിരുന്ന ഗരവിഷാംബുദൂഷണാദി വഴിമേൽ വരും ഉപഘാതപ്രശമനം ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം.

ഔപനിഷദികമധികരണം മുടിഞ്ചിതു.

---

൧. തന്ത്രയുക്തയഃ.

'തന്ത്രയുക്തി' അധികരണത്തിൽ 'തന്ത്രയുക്തയഃ' എൻപിതു സൂത്രം. തന്ത്രമാവിതു തന്ത്രാവാപാത്മകമായിരുന്ന ശാസ്ത്രം. അതിനുടെ യുക്തികളാവോ വ്യാഖ്യാനോപായഭൂതങ്ങളായിരുന്ന ന്യായങ്ങൾ. അവ ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം. [1]

തന്ത്രയുക്തിയാകിൻറ അധികരണവും രണ്ടാം അദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ചിതു.

---

൧. പ്രകരണം. വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ—ആന്വീക്ഷികീസ്ഥാപനാ.

'വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ' എൻപിതു സൂത്രം.

ആന്വീക്ഷികീ ത്രയീ വാൎത്താ ദണ്ഡനീതിശ്ചേതി വിദ്യാഃ.

വിദ്യകളാവോ ആന്വീക്ഷിക്യാദിയും.

ത്രയീ വാൎത്താ ദണ്ഡനീതിശ്ചേതി മാനവാഃ, ത്രയീവിശേഷോ ഹ്യാന്വീക്ഷികീതി.

ത്രയിയും വാൎത്തയും ദണ്ഡനീതിയും എൻറു മാനവർ ചൊല്ലുവതു എന്തിനെൻറാൽ ത്രയീവിദ്യയിലെ അകപ്പെട്ടും ആന്വീക്ഷികിയുമെൻറിട്ടു.

---

1 ഇതിനുമേൽ—"ശാസ്ത്രസമുദ്ദേശഃ പഞ്ചദശാധികരണാനി സപഞ്ചാശദധ്യായശതം സാശീതി പ്രകരണശതം ഷട്ശ്ലോകസഹസ്രാണീതി.

സുഖഗ്രഹണവിജ്ഞേയം തത്ത്വാൎത്ഥപദനിശ്ചിതം

കൌടില്യേന കൃതം ശാസ്ത്രം വിമുക്തഗ്രന്ഥവിസ്തരം."

ഇത്രയും ഭാഗങ്ങൾ മുദ്രിതത്തിൽ കൂടുതൽ കാണുന്നു. ഈ അംശത്തിനു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനവും, മുദ്രിതത്തിൽകാണുന്ന അദ്ധ്യായസമാപ്തിയും മാതൃകകളിൽ ഇല്ല.

വാൎത്താ ദണ്ഡനീതിശ്ചേതി ബാൎഹസ്പത്യാഃ, സംവരണ-മാത്രം ഹി ത്രയീ ലോകയാത്രാവിദ ഇതി.

വാൎത്തയും ദണ്ഡനീതിയുമെൻറു ഇരണ്ടേ വിദ്യകളെൻറു ബാൎഹസ്പത്യർ ചൊല്ലുവിതു. ലോകയാത്രാവിത്തുകളായൊള്ള ജനത്തിൻ സംവരണമാത്രം ത്രയീ എൻറവാറു അല്പപ്രയോജനമാകിൻറമയാൽ ഒരുവരെ നാസ്തിക്യനെൻേറ ദുൎജ്ജനം നിന്ദിയാതെ ഒഴിവാൻ. ത്രയീആക്ഷേപത്തിനാലെ ആന്വീക്ഷികിയും ആക്ഷേപിച്ചോരിൽ പടിതും.

ദണ്ഡനീതിരേകാ വിദ്യേത്യൌശനസാഃ, തസ്യാം ഹി സൎവവിദ്യാരംഭാഃ പ്രതിബദ്ധാ ഇതി.

ദണ്ഡനീതി ഒൻേറ വിദ്യ എൻറു ഔശനസർ ചൊല്ലുമതു എന്തിനെൻറാൽ അതിനിൽ മറേറവിദ്യകൾ പ്രതിബന്ധിച്ചിരിക്കിൻറമയാൽ. എൻറിവൈ ആചാൎയ്യന്മാരുടെയ പക്ഷങ്കൾ.

ചതസ്ര ഏവ വിദ്യാ ഇതി കൌടല്യഃ. താഭിൎധൎമ്മാ-ൎത്ഥൌ യദ് വിദ്യാത്, തദ് വിദ്യാനാം വിദ്യാത്വം.

അവൈ നാലുംകൊണ്ടേ ധൎമ്മാൎത്ഥങ്ങളെ അറിയാകിൻറമയാൽ നാലുമുള വിദ്യകളെൻറു കൌടല്യൻപക്ഷം. എൻറു കാൎയ്യവഴിമേലും നിൎവ്വചനവഴിമേലും വിദ്യാചതുഷ്കം പ്രതിപാദിച്ചു.

സാംഖ്യം യോഗോ ലോകായതം ചേത്യാന്വീക്ഷികീ. ധൎമ്മാധൎമ്മൌ ത്രയ്യാം. അൎത്ഥാനൎത്ഥൌ വാൎത്തായാം. നയാപ-നയൌ ദണ്ഡനീത്യാം. ബലാബലേ ചൈതാസാം ഹേതുഭി-രന്വീക്ഷമാണാന്വീക്ഷികീ ലോകസ്യോപകരോതി, വ്യസനേ-ഭ്യുദയേ ച ബുദ്ധിമവസ്ഥാപയതി, പ്രജ്ഞാവാക്യക്രിയാ-വൈശാരദ്യം ച കരോതി.

സ്വരൂപവഴിമേൽ പ്രതിപാദിക്കിൻറതു — സാംഖ്യമും യോഗമും ലോകായതമും ആന്വീക്ഷികിയാവിതു. സാംഖ്യമാവിതു കപിലപ്രോക്തം. യോഗമാവിതു പ്രത്യാഹാരധ്യാനധാരണാദിജ്ഞാനം. ലോകായതികമെൻറും ന്യായശാസ്ത്രം ബൃഹസ്പത്യം ചൊന്നതു. ധൎമ്മാധൎമ്മങ്കൾ ത്രയിയിൽ ചൊല്ലുകിൻറതു.

അൎത്ഥാനൎത്ഥങ്ങൾ വാൎത്തയിൽ ചൊല്ലുവിതു. നയാനയങ്ങളും ബലാബലങ്ങളും ദണ്ഡനീതിയിൽ ചൊല്ലുകിൻറതു. നാലുവിദ്യകളിലുംവെച്ചു ആന്വീക്ഷികയാകിൻറ വിദ്യൈ (ഹേതു)ക്കളെക്കൊണ്ടു ഉപായോപേയജ്ഞാനത്തേ സമ്യക്കായ് അറിയിപ്പുകൊടുത്തു ലോകത്തെത്തെ ഉപകരിക്കും. വ്യസനത്തിലും അഭ്യുദയത്തിലും ബുദ്ധിയിന്നെ വികരിക്ക ഒട്ടാതെനിൻറ വണ്ണം നിറുത്തും പ്രജ്ഞാവാക്യങ്ങൾക്ക പാടവമും ചെയ്യും.

പ്രദീപഃ സൎവവിദ്യാനാമുപായഃ സൎവകൎമ്മണാം
ആശ്രയഃ സൎവധൎമ്മാണാം ശശ്വദാന്വീക്ഷികീ മതാ.

എല്ലാവിദ്യകൾക്കും പ്രദീപം എല്ലാവിദ്യകളേയും ഇതുകൊണ്ടു പരീക്ഷിപ്പുതായിട്ടു. എല്ലാകൎമ്മങ്ങൾക്കമുപായം ആന്വീക്ഷികികൊണ്ടു പരീക്ഷിച്ചു പിന്നെ കൎമ്മം ചെയ്തുതുടങ്ങുവതാകിൻറമയാൽ. എല്ലാധൎമ്മങ്ങൾക്കമാശ്രയമാവിതുകൊണ്ടു എപ്പോഴും.

ആന്വീക്ഷികി മുടിഞ്ചിതു. 1

---

൧. പ്രക. വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ— ത്രയീസ്ഥാപനാ.

സാമൎഗ്യജുൎവേദാസ്ത്രയസ്ത്രയീ. അഥൎവവേദേതിഹാസവേദൌ ച വേദാഃ. ശീക്ഷാ കല്പോ വ്യാകരണം നിരുക്തം ഛന്ദോവിചിതിൎജ്യോതിഷമിതി ചാങ്ഗാനി.

സാമം ഋക് യജുസ്സ് എൻറു മൂൻറു വേദമും ത്രയീ ആവോ. അഥൎവ്വവേദമെൻറും ഇതിഹാസവേദങ്ങളും വേദങ്ങളെ. ശീക്ഷയും കല്പം വ്യാകരണം നിരുക്തം ഛന്ദോവിചിതി ജ്യോതിഷം എൻറിവു ആറു അങ്ഗങ്ങൾ.

ഏഷ ത്രയീധൎമ്മശ്ചതുൎണ്ണാം വൎണ്ണാനാമാശ്രമാണാം ച ധൎമ്മസ്ഥാപനാദൌപകാരികഃ.

ഇച്ചൊല്ലിൻറ ത്രയീധൎമ്മങ്ങൾ നാലുവൎണ്ണങ്ങൾക്കും നാലു ആശ്രമങ്ങൾക്കും തന്താ[2]ന്തമ്മുടൈയ ധൎമ്മങ്ങളൈ നിറുത്തി ഉപകാരംചെയ്യും.

---

1. മൂലത്തിൽ ഇവിടെ ൨-ാം അദ്ധ്യായത്തിൻെറ സമാപ്തി കാണുന്നു.
2. 'ത്ത' ഖ. പാഠം.

സ്വധൎമ്മോ ബ്രാഹ്മണസ്യ അധ്യയനം അധ്യാപനം യജനം യാജനം ദാനം പ്രതിഗ്രഹശ്ചേതി. ക്ഷത്രിയസ്യ അധ്യയനം യജനം ദാനം ശസ്ത്രാജീവോ ഭൂതരക്ഷണം ച. വൈശ്യസ്യ അധ്യയനം യജനം ദാനം കൃഷിപാശുപാല്യേ വണിജ്യാ ച. ശൂദ്രസ്യ ദ്വിജാതിശുശ്രൂഷാ വാൎത്താ കാരുകുശീലവകൎമ്മ ച.

തമ്മുടെയ ധൎമ്മമാവിതു:— ബ്രാഹ്മണന്നു അധ്യയനം, അധ്യാപനം, യജനം, യാജനം, ദാനം, പ്രതിഗ്രഹം എൻറിവ്വ. ക്ഷത്രിയന്നു ധൎമ്മമാവിതു:— അധ്യയനം, യജനം, ദാനം, ശസ്ത്രാജീവം, ഭൂതരക്ഷ എൻറിവ്വ. വൈശ്യന്നു:— അധ്യയനം, യജനം, ദാനം, കൃഷി, പാശുപാല്യം, വണിജ്യെ എൻറിവ്വ. ശൂദ്രന്നു ദ്വിജാതിശുശ്രൂഷാ വാൎത്താ കാരുകുശീലവകൎമ്മങ്കൾ എൻറിവ്വ.

ഗൃഹസ്ഥസ്യ സ്വകൎമ്മാജീവസ്തുല്യൈരസമാനൎഷിഭിൎവൈവാഹ്യമൃതുഗാമിത്വം ദേവപിത്രതിഥിഭൃത്യേഷു ത്യാഗഃ ശേഷഭോജനം ച.

ഗൃഹസ്ഥന്നു ധൎമ്മമാവിതു:— തന്നൈക്കമെഞ്ഞ കൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്തുജീവിപ്പിതു. സമാനകുലത്തിൽ സഗോത്രമല്ലാത്തിടത്തു വിവാഹം ചെയ്യിതു. ഋതുഗാമിത്വമും ദേവപിത്രതിഥിപൂജയും ഭൃത്യൎക്കു കൊടുക്കമതും ശേഷഭോജനമെൻറിതു ധൎമ്മം.

ബ്രഹ്മചാരിണഃ സ്വാധ്യായോഽഗ്നികാൎയ്യാഭിഷേകൌ ഭൈക്ഷവ്രതത്വമാചാൎയ്യേ പ്രാണാന്തികീ വൃത്തിസ്തദഭാവേ ഗുരുപുത്രേ സബ്രഹ്മചാരിണി വാ.

ബ്രഹ്മചാരിക്കു— സ്വാധ്യായം, അഗ്നികാൎയ്യം, അഭിഷേകം, ഭൈക്ഷം, ഗോദാനാന്തവ്രതങ്ങളും, ആചാൎയ്യനിൽ പ്രാണാന്തികിയായൊള്ള വൃത്തിയും, ആചാൎയ്യനില്ലാകിൽ ഗുരുപുത്രനിൽതാൻ സബ്രഹ്മചാരിയിൽതാൻ പ്രാണാന്തികീവൃത്തിയിന്നൈ അനുഷ്ഠിക്കും ബ്രഹ്മചാരിക്കു.

വാനപ്രസ്ഥസ്യ ബ്രഹ്മചൎയ്യം ഭൂമൌ ശയ്യാ ജടാജിനധാരണമഗ്നിഹോത്രാഭിഷേകൌ ദേവതാപിത്രതിഥിപൂജാ വന്യശ്ചാഹാരഃ.

വാനപ്രസ്ഥന്നു ധൎമ്മമാവിതു:— ബ്രഹ്മചൎയ്യം, ഭൂമിശയനം, ജടാജിനധാരണം, അഗ്നിഹോത്രം, അഭിഷേകം, ദേവതാ (പിത്ര) തിഥിപൂജൈ, വന്യങ്കളായുള്ള ആഹാരമെൻറിവൈ.

പരിവ്രാജകസ്യ സംയതേന്ദ്രിയത്വമനാരംഭോ നിഷ്കി-ഞ്ചനത്വം സങ്ഗത്യാഗോ ഭൈക്ഷമനേകത്ര അരണ്യവാ-സോ ബാഹ്യാഭ്യന്തരം ച ശൌചം.

പരിവ്രാജകൻധൎമ്മമാവിതു:— ജിതേന്ദ്രിയത്വം, അനാരംഭഃ, നിഷ്കിഞ്ചനത്വം, സങ്ഗമൊഴിയുമതു, പലമിടത്തും ഭൈക്ഷംപുക്കമതും, അരണ്യവാസമും, ബാഹ്യാഭ്യന്തരം ശൌചമും. ആഭ്യന്തര ശൌചം പ്രാണായാമാദി, ബാഹ്യം മൃത്തും ഉദകമുംകൊണ്ടു ചെയ്യുമതു.

സൎവ്വേഷാമഹിംസാ സത്യം ശൌചമനസൂയാനൃശം-സ്യം ക്ഷമാ ച.

എല്ലാക്കും സാധാരണധൎമ്മമാവിതു:— അഹിംസൈ, സത്യം, ശൌചം, അനസൂയൈ, ആനൃശംസ്യം, ക്ഷമൈ എൻറിവു.

സ്വധൎമ്മഃ സ്വൎഗ്ഗായാനന്ത്യായ ച. തസ്യാതിക്രമേ ലോകഃ സങ്കരാദുച്ഛിദ്യേത.

ഇവു സ്വൎഗ്ഗത്തിന്നായും ആനന്ത്യത്തിന്നായും ആം. ഇച്ചൊന്ന ധൎമ്മമതിക്രമിക്കിൽ ലോകം സങ്കരിച്ചിട്ടു ഉച്ഛിന്നമാം.

തസ്മാത് സ്വധൎമ്മം ഭൂതാനാം രാജാ ന വ്യഭിചാരയേത്
സ്വധൎമ്മം സന്ദധാനോ ഹി പ്രേത്യ ചേഹ ച നന്ദതി.

ആകിൻറമയാൽ രാജാവു ഭൂതങ്ങളുടെ സ്വധൎമ്മം വ്യഭിചരിപ്പിയാതെ ഒഴിയവേണ്ടും. സ്വധൎമ്മം പിഴയാതെ നില്ക്കുമവൻ ജന്മാന്തരത്തിലും ഇജ്ജന്മത്തിലും സുഖമായിനില്ക്കും.

വ്യവസ്ഥിതാൎയ്യമൎയ്യാദഃ കൃതവൎണ്ണാശ്രമസ്ഥിതിഃ
ത്രയ്യാഭിരക്ഷിതോ ലോകഃ പ്രസീദതി ന സീദതി.

വ്യവസ്ഥിതമായിരുന്ത നല്ലമൎയ്യാദകളെയുമുടൈച്ചായ് ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്ത വൎണ്ണാശ്രമസ്ഥിതികളൈയുമുടൈച്ചായ് ത്രയിയിനാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്തലോകം പ്രസന്നമായിരിക്കും, സന്നമാകാ.

വിനയാധികാരികത്തിൽ മൂൻറാമദ്ധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.

൧. അ. ൧. പ്രക. വിദ്യാസമുദ്ദേശഃ — വാൎത്താദണ്ഡനീതി സ്ഥാപനാ.

കൃഷിപാശുപാല്യേ വണിജ്യാ ച വാൎത്താ ധാന്യപശു-ഹിരണ്യകുപ്യവിഷ്ടിപ്രദാനാദൌപകാരികീ. തയാ സ്വപക്ഷം പരപക്ഷം ച വശീകരോതി കോശദണ്ഡാഭ്യാം.

വാൎത്തയാവിതു— കൃഷിയും പാശുപാല്യമും വണിജ്യയും. വാൎത്തയാവിതു ധാന്യപശുഹിരണ്യ(ത്രു?ക്യ)പ്യവിഷ്ടികളെ കൊടുത്തു രാജാവിന്നുപകരിക്കും. വാൎത്തകൊണ്ടു രാജാവു സ്വപക്ഷത്തേയും വശീകരിക്കും. പരപക്ഷത്തേയും വശീകരിക്കും. വാൎത്തകൊണ്ടു വശീകരിക്കുമാറാവിതു. വാൎത്താജനിതമായിരുന്ത കോശദണ്ഡങ്കളെക്കൊണ്ടു വശീകരിച്ചിട്ടു.

ആന്വീക്ഷികീത്രയീവാൎത്താനാം യോഗക്ഷേമസാധനോ ദണ്ഡഃ, തസ്യ നീതിൎദ്ദണ്ഡനീതിഃ അലബ്ധലാഭാൎത്ഥാ, ലബ്ധ-പരിരക്ഷണീ, രക്ഷിതവിവൎദ്ധനീ, വൃദ്ധസ്യ തീൎത്ഥേഷു പ്രതി-പാദനീ ച. തസ്യാമായത്താ ലോകയാത്രാ. തസ്മാല്ലോ-കയാത്രാൎത്ഥീ നിത്യമുദ്യതദണ്ഡഃ സ്യാത്.

ആന്വീക്ഷികീത്രയീവാൎത്തകൾ മൂൻറിന്നു യോഗക്ഷേമത്തെച്ചെയ്യിൻറതു ദണ്ഡം. അന്ത ദണ്ഡത്തിന്നുടെയ നീതി ദണ്ഡനീതി. അതനാൽ പ്രയോജനമാവിതു— അലബ്ധം ലഭിക്കും, ലബ്ധം രക്ഷിക്കും, രക്ഷിച്ചതു പെരുക്കും, പെരുക്കിയതു യോഗ്യരെനോക്കി കുടുപ്പിക്കും. അങ്ങനെ ഇരുന്ത ദണ്ഡനീതിയിൽ ആ(യ)ത്തെയായിരിപ്പതു ലോകയാത്രയാകിൻറമയാൽ ലോകയാത്ര അറിയുമവർ (അ?എ)പ്പോഴും ഉദ്യതദണ്ഡനായേ ഇരിപ്പിതു.

നഹ്യേവംവിധം വശോപനയനമസ്തി ഭൂതാനാം യഥാ ദണ്ഡ ഇത്യാചാൎയ്യാഃ.

ഭൂതങ്ങളെ വശീകരിപ്പാൻ ദണ്ഡത്തിനോടൊത്തതൊൻറില്ലയെൻറു് ആചാൎയ്യന്മാർ ചൊല്ലുവിതു.

നേതി കൌടല്യഃ. തീക്ഷ്ണദണ്ഡോ ഹി ഭൂതാനാമു-ദ്വേജനീയഃ. മൃദുദണ്ഡഃ പരിഭൂയതേ. യഥാൎഹദണ്ഡഃ പൂജ്യഃ. സുവിജ്ഞാതപ്രണീതോ ഹി ദണ്ഡഃ പ്രജാ ധൎമ്മാൎത്ഥകാ-മൈൎയ്യോജയതി. ദുഷ്പ്രണീതഃ കാമക്രോധാഭ്യാമജ്ഞാ-

ന്നാദ് വാനപ്രസ്ഥപരിവ്രാജകാനപി കോപയതി, കിമങ്ഗ പുനർഗൃഹസ്ഥാൻ. അപ്രണീതോ ഹി മാത്സ്യന്യായമുദ്ഭാവയതി. ബലീയാനബലം ഹി ഗ്രസതേ ദണ്ഡധരാഭാവേ, തേന ഗുപ്തഃ പ്രഭവതീതി.

അല്ലവെൻറു കൌടല്യൻ. തീക്ഷ്ണദണ്ഡനെ പ്രജകൾ വെറുക്കും. മൃദുദണ്ഡനെ പരിഭവിക്കും. ആകിൻറമൈയാൽ യഥാൎഹദണ്ഡം പ്രയോഗിക്കുമവൻ നല്ലൻ. എന്തിനെൻറാൽ സുവിജ്ഞാതപ്രണീതമായെയുള്ള ദണ്ഡം പ്രജെകളെ ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങളോടു കൂട്ടും. കാമക്രോധവഴിമേൽത്താൻ ദുഷ്പ്രണീതമായിരുന്ത ദണ്ഡം വാനപ്രസ്ഥപരിവ്രാജകന്മാരെപ്പോല് വിതു കോവിപ്പിക്കും. ഗൃഹസ്ഥന്മാരെയോ ചൊല്ലവേണ്ടിൻറതില്ലൈ. ദണ്ഡമറവെയൊഴികിൽ മാത്സ്യന്യായത്തെച്ചെയ്യും. ബലവാൻ ദുർബലനെ ഗ്രഹിക്കും ദണ്ഡധരൻ ഇല്ലാക്കിൽ. ദണ്ഡധരനുള്ളനാകിൽ അവനാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടു ദുർബലനും പ്രഭുവായിരിക്കും.

ചതുൎവ്വൎണ്ണാശ്രമോ ലോകോ രാജ്ഞാ ദണ്ഡേന പാലിതഃ
സ്വധൎമ്മകൎമ്മാഭിരതോ വൎത്തതേ സ്വേഷു *കൎമ്മസു

ചതുൎവ്വൎണ്ണാശ്രമാത്മകമായിരുന്ത ലോകം രാജാവിനാൽ ദണ്ഡുകൊണ്ടു പാലിക്കപ്പെടിൻറിതു്. തത്താന്തമ്മുടെയ ധൎമ്മത്തിലു(അധ?ക)ൎമ്മത്തിലുമഭിരതമായി തമക്കുമൈഞ്ച മാൎഗ്ഗം വിടാതെഞ്ഞരിക്കും.

വിദ്യാസമുദ്ദേശമാകിൻറ സൂത്രം മുടിഞ്ചിതു.

(വിനയാധികാരികത്തിൽ നാലാമദ്ധ്യായമും മുടിഞ്ചിതു.)

---

൨. പ്രക. വൃദ്ധസംയോഗഃ

'വൃദ്ധസംയോഗഃ' എൻപിതു സൂത്രം. വൃദ്ധരാവോർ ആന്വീക്ഷിക്യാദിവിദ്യാവിത്തുക്കൾ. അവരളോടു ശിഷ്യാചാൎയ്യലക്ഷണമായെയുള്ള സംബന്ധം ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബ

---

*'ക്ഷേമസു' എന്നു മൂലപാഠം.

ന്ധമാവിതു — വിദ്യാസമുദ്ദേശം കീഴ്ചൊല്ലീതു. വിദ്യാധിഗമത്തുക്ക ആചാൎയ്യൻ വേണ്ടുകിന്റമയാൽ ആചാൎയ്യസംയോഗം ചൊല്ലുകിന്റതു.

തസ്മാദ് ദണ്ഡമൂലാസ്തിസ്രോ വിദ്യാഃ. വിനയമൂലാ ദണ്ഡഃ പ്രാണഭൃതാം യോഗക്ഷേമാവഹഃ.

ചാതുൎവ്വൎണ്ണ്യാശ്രമമായിരുന്ന ലോകം രാജാവിനാൽ ദണ്ഡം കൊണ്ടു രക്ഷിക്കപ്പെട്ടുകിൽ തന്താന്തമ്മുടെയ ധൎമ്മത്തിലും കൎമ്മത്തിലുമഭിരതമായ് തമ്മുടെയ വഴിമേലിയങ്ങുവതു. ആകിന്റമയാൽ ദണ്ഡമൂലമായ് വിദ്യകൾ മൂന്റുമിരിപ്പിതു. ദണ്ഡവും വിനയമൂലമായിരിക്കിൽ പ്രജെകൾ യോഗക്ഷേമം ചെയ്യിതു.

കൃതകഃ സ്വാഭാവികശ്ച വിനയഃ. ക്രിയാ ഹി ദ്രവ്യം വിനയതി നാദ്രവ്യം. ശുശ്രൂഷാശ്രവണഗ്രഹണധാരണവിജ്ഞാനോഹാപോഹതത്ത്വാഭിനിവിഷ്ടബുദ്ധിം വിദ്യാ വിനയതി നേതരം.

(വിനയം) സ്വാഭാവികവും കൃതകവുമെന്റിരണ്ടുജാതി. അവററിൽ കൃതകമാവിതു ശാസ്ത്രസംസ്കാരവഴിമേലുണ്ടാമതു. സ്വാഭാവികം താനേ ഒണ്ടാമതു. ക്രിയയും ദ്രവ്യത്തിനെ വിനയഞ്ചെയ്യിതു അദ്രവ്യത്തുക്കളെച്ചെയ്യാ എന്റവാറു ശാസ്ത്രസംസ്കാരമും സ്വാഭാവികഗുണമുടയവനുക്കേ വിനയംചെയ്യിതു, അതില്ലാത്തവനു വിനയംചെയ്യാ എന്റവാറു സ്വാഭാവികഗുണമും കൃത്രിമത്തുക്കു കാരണം. സ്വാഭാവികം ഗുണമാവന — ശുശ്രൂഷാശ്രവണഗ്രഹണധാരണവിജ്ഞാനോഹാപോഹതത്ത്വാഭിനിവേശങ്ങൾ. ഈ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയിരുന്ന ബുദ്ധിയുടെയവനുക്കു വിദ്യെ വിനയംചെയ്യിതു. ഇല്ലാത്തവനു വിദ്യെ വിനയംചെയ്യുകില്ലാ. എന്റിവ്വണ്ണം വിദ്യാധികാരിയെച്ചൊല്ലി അനധികാരിയേയും ചൊല്ലി.

വിദ്യാനാം തു യഥാസ്വമാചാൎയ്യപ്രാമാണ്യാദ് വിനയോ നിയമശ്ച.

അനന്തരം വിദ്യാഗ്രഹണകാലത്തിൽ ശിഷ്യൻ ചെയ്യവേണ്ടും ചടങ്ങു ചൊല്ലുകിന്റതു. വിദ്യകൾ മൂന്റിലും യാതൊരുവിദ്യെക്കു യാവനൊരുത്തൻ ആചാൎയ്യൻ, അവനുടയ ശിക്ഷാവഴിമേലും വിനയമും നിയമമും. വിനയമാവിതു അവനികളരാതൊഴി

വിതു, ഇരുന്നപ്പോളിരുപ്പിതു, ഇരുക്കക്കിടവാതൊഴിവിതു, കിടന്നപ്പോൾ കിടപ്പിതു. നിയമമാവിതു കാര്യം തക്കവാറു ആചാര്യൻ നില്ലെച്ചെയ്യേയുമിരിക്കവെൻറു ചൊല്ലുകിൽ ഇരിപ്പിതു. എൻറിജ്ജാതി.

വൃത്തചൌളകർമ്മാ ലിപിം സംഖ്യാനം ചോപയുഞ്ജീത വൃത്തോപനയനസ്ത്രയീമാന്വീക്ഷിത്രീം ച ശിഷ്ടേഭ്യഃ, വാർത്താമദ്ധ്യക്ഷേഭ്യഃ, ദണ്ഡനീതിം വക്തൃപ്രയോക്തൃഭ്യഃ.

ചൌളകർമ്മം ചെയ്ത് അനന്തരമെഴുത്തും കണക്കും പയിററുവിതു. ഉപനിച്ചാത്രയിയും ആന്വീക്ഷികിയും ശിക്ഷിപ്പിതു. ത്രയീവേദങ്ങൾ. ആന്വീക്ഷികീ തർക്കവിദ്യൈകൾ. അതിൽനിൻറു ശിക്ഷിപ്പിതെൻറാൽ ശിഷ്ടരിൽനിൻറു ശിക്ഷിപ്പിതു. ശിഷ്ടരാവോർ സമ്യക്കായ് അധിഗതമായിരുന്ത വിദ്യൈയുടയവരാം. വാർത്ത സീതാദ്ധ്യക്ഷാദികളിൽനിൻറു പയിററുവിതു. ദണ്ഡനീതി വക്തൃത്വപ്രയോക്തൃത്വഗുണങ്കളിരണ്ടുമുടയവരെളിൽനിൻറു പയിററുവിതു.

ബ്രഹ്മചര്യം ച ആഷോഡശാദ് വർഷാത്. അതോ ഗോദാനം ദാരകർമ്മ ച. അസ്യനിത്യശ്ച വിദ്യാവൃദ്ധസംയോഗോ വിനയവൃദ്ധ്യർത്ഥം, തന്മൂലത്വാദ് വിനയസ്യ.

പതിനാറാണ്ടളവും ബ്രഹ്മചര്യം രക്ഷിപ്പിതു. അനന്തരം ഗോദാനം ചെയ്തു വിവാഹം ചെയ്വിതു. വിനയം വർദ്ധിപ്പാനായിക്കൊണ്ടു പലപോണം വിദ്യാവൃദ്ധസംയോഗം ചെയ്വിതു. അതു വിനയത്തിനു മൂലമാവിതു.

പൂർവമഹർഭാഗം ഹസ്ത്യശ്വരഥപ്രഹരണവിദ്യാസു വിനയം ഗച്ഛേത്, പശ്ചിമമിതിഹാസശ്രവണേ. പുരാണമിതിവൃത്തമാഖ്യായികോദാഹരണം ധർമ്മശാസ്ത്രമർത്ഥശാസ്ത്രം ചേതീതിഹാസഃ. ശേഷമഹോരാത്രഭാഗമപൂർവഗ്രഹണം ഗൃഹീതപരിചയം കുര്യാദ്, അഗൃഹീതാനാമാഭീക്ഷ്ണ്യശ്രവണം ച.

ഒരു പകലൈക്കൊണ്ടു മൂൻറുക്കൂറിട്ടു മുൻക്കൂററിൽ ഹസ്ത്യശ്വരഥപ്രഹരണവിദ്യകൾ പയിററുവിതു. മൂൻറാംക്കൂററിൽ ഇതിഹാസശ്രവണം ചൊല്ലീട്ടു്. ഇതിഹാസമാവിതു—പുരാണം, ഇതിവൃത്തം, മഹാഭാരതരാമായണാദികൾ, ആഖ്യായികൈയാവിതു—ദിവ്യമനുഷ്യാദിചരിതം, ഉദാഹരണം തന്ത്രാദികൾ, ധർമ്മശാസ്ത്രം

മാനവാദികാം, അത്ഥശാസ്ത്രം ഔശനസം ബാൎഹസ്പത്യം, എൻറ വൈ ഇതിഹാസമാവൊ. ശേഷം അഹൎഭാഗത്തിൽ അപൂൎവ്വം ഗ്രഹിപ്പിതു, ഗ്രഹിച്ചതു പയിററുവിതും ചെയ്യിതു. ഗൃഹീതമല്ലാത്തവു എപ്പോണ്ടം കേൾപ്പിതു.

ശ്രുതാദ്ധി പ്രജ്ഞോപജായതേ, പ്രജ്ഞായാ യോഗോ യോഗാദാത്മവത്തേതി വിദ്യാസാമത്ഥ്യം.

കേട്ടാൽ പ്രജ്ഞ ഒണ്ടാവിതു. പ്രജ്ഞയിനാൽ യോഗമുണ്ടാം. യോഗമാവിതു ശാസ്ത്രോക്താനുഷ്ഠാനശ്രദ്ധൈ. യോഗത്തിൽ നിൻറു *ആത്മവാത്തെയുണ്ടാം എൻറിതു വിദ്യാസാമത്ഥ്യം.

വിദ്യാവിനീതോ രാജാ ഹി പ്രജാനാം വിനയേ രതഃ
അനന്യാം പൃഥിവീം ഭുങ്‌ക്തേ സൎവ്വഭൂതഹിതേ രതഃ.

ശ്ലോകാത്ഥം.†

(വിനയാധികാരികത്തിൽ അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.)

ന. പ്രക. ഇന്ദ്രിയജയഃ അരിഷഡ്വൎഗ്ഗത്യാഗഃ.

"ഇന്ദ്രിയജയഃ" എൻപിതു സൂത്രം ഇന്ദ്രിയജയമാവിതു ശ്രോത്രാദികൾ ശബ്ദാദികളിൽ അവിരുദ്ധമായി താമേ പ്രവൎത്തിക്കുമതു സ്വാഭാവികമിന്ദ്രിയജയം. കൃതകമാവിതു ശാസ്ത്രാനുഷ്ഠാനവഴിമേൽ അവിരുദ്ധമായേ പ്രവൎത്തിക്കുമതു. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു കീഴ് വൃദ്ധസംയോഗം ചൊല്ലീതു. വൃദ്ധസംയോഗനിമിത്തം ഇന്ദ്രിയജയമാകിൻറമയാൽ അനന്തരം ഇന്ദ്രിയജയം ചൊല്ലിൻറിതു.

വിദ്യാവിനയഹേതുരിന്ദ്രിയജയഃ കാമക്രോധലോഭമാനമദഹൎഷത്യാഗാത് കാൎയ്യഃ. കൎണ്ണത്വക്ചക്ഷുൎജ്ജിഹ്വാഘ്രാണേന്ദ്രിയാണാം ശബ്ദസ്പൎശരൂപരസഗന്ധേഷ്വവിപ്രതിപത്തിരിന്ദ്രിയജയഃ, ശാസ്ത്രാത്ഥാനുഷ്ഠാനം വാ. കൃത്സ്നം ഹി ശാസ്ത്രമിദമിന്ദ്രിയജയഃ.

---

* 'ആത്മവാത്താ' എന്നായിരിക്കാം വ്യാഖ്യാതാവിൻെറ മൂലപാഠം † ശേഷം ഭാഗം വിട്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

„വിദ്യാവിനയഹേതുരിന്ദ്രിയജയഃ” എൻറവാറു വിദ്യാവിനയത്തെ ഹേതുവാകവുടൈച്ചായിരിപ്പിതു ഇന്ദ്രിയജയം, അതു കാമക്രോധലോഭമാനമദഹൎഷത്യാഗവഴിമേൽ വരുവിതു. കാമമാവിതു, പരസ്ത്രീവിഷയമായൊള്ള അഭിലാഷ പ്രതിഷേധിക്കിൻറതു. ബ്രാഹ്മണാദി വിഷയമായൊള്ള ഹിംസാപ്രവൎത്തകമായൊള്ള ചിത്തവികാരമേ ക്രോധമാവിതു. പരദ്രവ്യാഭിലാഷ താൻ തന്നുടെയ ദ്രവ്യംവേണ്ടുമതിന്നു അഴിയാതെയൊഴിയുമതു ലോഭമാവിതു. ബാല്യത്തിനാൽ എന്നോടൊപ്പോരില്ല എൻറുവരും ബുദ്ധി മാനമാവിതു. ധനം വിദ്യെ കുലം എൻറിവുള്ള എൻറുവരും ഗവ്വം മദമാവിതു. അൻറിയെബലമുടയവനെൻറിട്ടു വരുംകളിപ്പുമദമാകിലുമാക അഭിലഷിതാൎത്ഥപ്രാപ്തിനിമിത്തമായും അഭിലഷിതാൎത്ഥോപഭോഗം നിമിത്തമായും വരും പ്രീതി ഹൎഷമാവിതു. കണ്ണുത്വഗക്ഷിജിഹ്വാഘ്രാണാത്മകങ്കളായിരുന്ത ഇന്ദ്രിയങ്കൾക്കു യഥാക്രമം ശബ്ദസ്പൎശരൂപരസഗന്ധാത്മകങ്കളായിരുന്ത വിഷയങ്കളിൽ അവിരുദ്ധമായിരുന്ത പ്രതിപത്തി പ്രവൃത്തി എൻറവാറു അതു ഇന്ദ്രിയജയമാവിതു. അൻറിയേശാസ്ത്രാൎത്ഥാനുഷ്ഠാനമിന്ദ്രിയജയമാവിതു. സകലം ശാസ്ത്രമേ ഇന്ദ്രിയജയമെൻറവാറു. ഇന്ദ്രിയജയത്തിനും ശാസ്ത്രം കാരണമാകിൻറമൈയാൽ കാരണത്തിങ്കൽ കാൎയ്യോപചാരം ചെയ്തു ശാസ്ത്രത്തെയെ ഇന്ദ്രിയജയമെൻറു ചൊല്ലിൻറിതു.

തദ്വിരുദ്ധവൃത്തിരവശ്യേന്ദ്രിയശ്ചാതുരന്തോഽപി രാജാ സദ്യോ വിനശ്യതി. യഥാ ദാണ്ഡക്യോ നാമ ഭോജഃ കാമാദ് ബ്രാഹ്മണകന്യാമഭിമന്യമാനഃ സബന്ധുരാഷ്ട്രോ വിനനാശ; കരാളശ്ച വൈദേഹഃ, കോപാജ്ജനമേജയോ ബ്രാഹ്മണേഷു വിക്രാന്തഃ താളജങ്ഘശ്ച ഭൃഗുഷു; ലോഭാദൈലശ്ചാതുൎവ്വൎണ്യമത്യാഹാരയമാണഃ സൌവീരശ്ചാജബിന്ദുഃ. മാനാദ് രാവണഃ പരദാരാനപ്രയച്ഛൻ ദുൎയ്യോധനോ രാജ്യാദംശം ച. മദാദ ഡംഭോദ്ഭവോ ഭൂതാവമാനീ ഹൈഹയശ്ചാൎജ്ജുനഃ. ഹൎഷാദ് വാതാപിരഗസ്ത്യമത്യാസാദയൻ വൃഷ്ണിസങ്ഘശ്ച ദ്വൈപായനമിതി.

ശാസ്ത്രവിരുദ്ധാനുഷ്ഠാനം ചെയ്യുമവൻ അവശ്യേന്ദ്രിയൻ. അവൻ *ചതുസ്സാഗരപൎയ്യന്തമായൊള്ള ഭൂമി വാഴ്വോനേയാകിലും

കടുകി നാശത്തെ ചെല്ലും. ദൃഷ്ടാന്തം — ദാണ്ഡക്യനാകിൻറ രാജാവു ഭോജദേശം വാ*ഴ്വോൻ. അവൻ കാമത്തിനാൽ ബ്രാഹ്മണകന്യകയിനെക്കൊണ്ടു പോയവൻ കന്യകയുടെയ തമപ്പനാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു ബന്ധുക്കളോടും രാഷ്ട്രത്തോടും കെട്ടാൻ. വിദേഹദേശം വാഴുകിൻറ കരാളനാകിൻറ രാജാവു ബ്രാഹ്മണിയെ അഭിലഷിച്ചു ബ്രാഹ്മണനാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു ബന്ധുക്കളോടുകൂട രസാതലം പുക്കാൻ. ജനമേജയനാകിൻറ രാജാവു കോപത്തിനാൽ അശ്വമേധയാഗത്തിൽവെച്ചു ബ്രാഹ്മണരോടുകലഹിച്ചു് ബ്രാഹ്മണരാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു ബന്ധുരാഷ്ട്രത്തോടുകൂട ശാപത്തെച്ചെൻറാൻ. താലജങ്ഘനാകിൻറ രാജാവും കോപത്താൽ ഭൃഗുക്കളോടു കലഹംചെയ്തു അവരാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു നാശത്തെച്ചെൻറാൻ. ലോഭത്തിനാൽ ഐ(ള)ലൻപുരൂരവാളനാകിൻറ രാജാവു നൈമിശീയരാകിൻറ ബ്രാഹ്മണർ യാഗം ചെയ്യിൻറിടത്തുച്ചെൻറു അവരുടെയ ധനം തനക്കു പട്ടമല്ലവൻറിയെ വേണ്ടിക്കൊൾവാൻ നിനെച്ചാകി അവരാൽ ശപിച്ചു കെട്ടാൻ. സൌവീരദേശംവാഴും അജബിന്ദു ആകിൻറ രാജാവു ലോഭിച്ചു ചാതുൎവ്വൎണ്ണ്യത്തിനുടെയപ്പെരുകധനം കൊള്ളപ്പെട്ടു അവരാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു കെട്ടാൻ. രാവണൻ മാനത്താൽ പരദാരത്തെക്കൊടാതൊഴിഞ്ഞു കെട്ടാൻ. ദുൎയ്യോധനൻ മാനത്താൽ രാജ്യംകൊടാതൊഴിഞ്ഞു കെട്ടാൻ. മദത്തിനാൽ ഡംഭോദ്ഭവനാകിൻറ രാജാവു എല്ലാ പ്രജകളെയും അവജ്ഞെചെയ്തു നരനാരായണന്മാരോടു യുദ്ധത്തുക്കച്ചെൻറു കൊലൈപ്പെട്ടാൻ. ഹേഹയവംശത്തുള്ള അൎജ്ജുനൻ മദത്തിനാലെ പരശുരാമനോടു യുദ്ധംചെയ്തു കെട്ടാൻ. ഹൎഷത്തിനാൽ വാതാപിയാകിൻറ അസുരൻ അഗസ്ത്യമഹൎഷിയെച്ചതിപ്പാൻചെൻറു ചത്തുമടിഞ്ഞാൻ. വൃഷ്ണിസങ്ഘം ദ്വൈപായനനെ ഹൎഷത്താൽ ചതിപ്പാൻ നിനെച്ചു ശാപത്തിനാൽ നാശത്തെച്ചെൻറാൻ.

ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവഃ ശത്രുഷഡ്വൎഗ്ഗമാശ്രിതാഃ
സബന്ധുരാഷ്ട്രാ രാജാനോ വിനേശുരജിതേന്ദ്രിയാഃ.

ഇച്ചൊന്നവരും ഉപലക്ഷണാൎത്ഥം. മററും രാജാക്കൾ ശത്രുഷഡ്വൎഗ്ഗത്തെ ആശ്രയിത്തു ബന്ധുക്കളോടും രാഷ്ട്രത്തോടുംകൂടകെട്ടാർ അജിതേന്ദ്രിയരായിട്ടു.

---

* 'ഴ്കിൻറ രാജാവാവോൻ' ക. പാഠം.

ശത്രുഷഡ്വർഗ്ഗമുത്സൃജ്യ ജാമദഗ്ന്യോ ജിതേന്ദ്രിയഃ.
അംബരീഷശ്ച നാഭാഗോ ബുഭുജാതേ ചിരം മഹീം.

ശത്രുഷഡ്വർഗ്ഗത്തെ കളഞ്ഞു ജിതേന്ദ്രിയനായിരുന്ന ജാമദഗ്ന്യനും നാഭാഗനുടെയ മകൻ അംബരീഷനും പലകാലം ഭൂമി വാഴ്ന്താർ.

(ഇന്ദ്രിയജയത്തിൽ അരിഷഡ്വർഗ്ഗമാകിന്റ (ആറാം) അദ്ധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.)

---

൭. പ്രക. ഇന്ദ്രിയജയഃ—രാജർഷിവൃത്തം.

രാജർഷിവൃത്തമദ്ധ്യായം ചൊല്ലിന്റിതു.

തസ്മാദരിഷഡ്വർഗ്ഗത്യാഗേനേന്ദ്രിയജയം കുർവീത, വൃദ്ധസംയോഗേന പ്രജ്ഞാം, ചാരേണ ചക്ഷുഃ, ഉത്ഥാനേന യോഗക്ഷേമസാധനം, കാര്യ്യാനുശാസനേന സ്വധർമ്മസ്ഥാപനം, വിനയം വിദ്യോപദേശേന, ലോകപ്രിയത്വമർത്ഥസംയോഗേന, ഹിതേന വൃത്തിം.

ആകിന്റമൈയാൽ അരിഷഡ്വർഗ്ഗത്യാഗംകൊണ്ടു ഇന്ദ്രിയജയം ചെയ്യിതു. വൃദ്ധസംയോഗംകൊണ്ടു പ്രജ്ഞയെയുണ്ടാക്കുവിതു. ചാരരൈക്കൊണ്ടു ചക്ഷുവാക്കുവിതു. ഉത്ഥാനംകൊണ്ടു യോഗക്ഷേമങ്കൾ ചെയ്യിതു. ഉത്ഥാനമെന്റും ഉദ്യോഗമെന്റും അനുഷ്ഠാനമെന്റും പര്യ്യായം. കാര്യ്യാനുശാസനംകൊണ്ടു പ്രജകളൈ തത്താന്തമ്മുടൈയ കർമ്മത്തിങ്കൽ സ്ഥാപിപ്പിതു. കാര്യ്യമാവിതു വ്യവഹാരം. വിദ്യോപദേശവഴിമേൽ *വിനയം ചെയ്യിതു. ലോകപ്രിയത്വം അർത്ഥസംയോഗവഴിമേൽച്ചെയ്യുകൊൾവിതെന്റവാറു അമൈഞ്ഞതുറൈയക്കൊൾവിതും അമൈഞ്ഞതു അമൈഞ്ഞവരൾക്കു കൊടുപ്പിതും ചെയ്യിതു. ഹിതംകൊണ്ടും വൃത്തിയൈച്ചെയ്യിതു. ഹിതമാവിതു അപ്പോളൈക്കും മേലൈക്കും നല്ലിതു. അതുകൊണ്ടു ഇവകച്ചെയ്യിതു.

ഏവം വശ്യേന്ദ്രിയഃ പരസ്ത്രീദ്രവ്യഹിംസാശ്ച വർജ്ജയേത്, സ്വപ്നം ലൌല്യമനൃതമുദ്ധതവേഷത്വമനർത്ഥസംയോഗം ച, അധർമ്മസംയുക്തമനർത്ഥസംയുക്തം ച വ്യവഹാരം.

---

* 'പിന്നെച്ചെയ്യി' ക., 'പിന്നിച്ചെയ്യി' ഖ. പാഠം.

വശ്യേന്ദ്രിയനാ പരസ്ത്രീദ്രവ്യഹിംസൈകരം ഒഴിവിതു. ഹിംസയാവിതു പറിച്ചുക്കൊരംവിതു. അയഥോചിതമായൊള്ള ഉറക്കമും ലൌല്യമുമൊഴിവിതു. ലൌല്യം കൊതി. വല്ലസം, ഉദ്ധതവേഷം, അനത്ഥ്യരോടെ സംയോഗമെൻറിവു ഒഴിവിതു. അധമ്മസംയുക്തമായും അനത്ഥസംയുക്തമായുമുള്ള വ്യവഹാരമുമൊഴിവിതു.

ധമ്മാത്ഥാവിരോധേന കാമം സേവേത, ന നിസ്സുഖഃ സ്യാത്. സമം വാ ത്രിവർഗ്ഗമന്യോന്യാനുബന്ധം. ഏകോ ഹ്യത്യാസേവിതോ ധമ്മാത്ഥകാമാനാമാത്മാനമിതരൌ ച പീഡയതി.

ധമ്മാത്ഥങ്ങൾക്കു വിരോധംവരാതവാറു കാമം സേവിപ്പിതു. സുഖരഹിതമായുമിരാതൊഴിവിതു. എൻറിയെ ധമ്മാത്ഥകാമങ്ങളെക്കെ സേവിപ്പിതു ഒൻറാൻറിനെത്തുടർന്തിരുക്കമതു. ധമ്മാത്ഥകാമങ്കളൊക്കസ്സേറിയാതെ ഒൻറു പെരുക സേവിക്കിൽ മററവിരണ്ടിനേയും കെട്ടുത്തു തന്നെയും കെടുക്കും.

അത്ഥ ഏവ പ്രധാന ഇതി കൌടല്യഃ, അത്ഥമൂലൌ ഹി ധമ്മകാമാവിതി.

അത്ഥമൂലങ്ങൾ ധമ്മകാമങ്ങൾ എൻറു ആചാര്യനുടെയ പക്ഷം.

എൻറിന്ദ്രിയജയമാകിൻറ സൂത്രം മുടിഞ്ചിതു.

(വിനയാധികാരികത്തിൽ ഏഴാം അദ്ധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.)

---

൮. പ്രക. അമാത്യോത്പത്തിഃ.

ഇനി അമാത്യോത്പത്തിയാകിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലിൻറിതു. അമാത്യരാവോർ രാജാവിനു സഹായർ. അവർകളുടയ ഉത്പത്തിയാവിതു (കാ?ക)രണം. അതു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു—വിദ്യകരംവല്ലി വൃദ്ധസംയോഗമുണ്ടാ. ഇന്ദ്രിയജയമുണ്ടായിരുന്താലും സഹായരിൻറി പൃഥിവീപാലനമരിതാകിൻറമയാൽ അമാത്യോത്പത്തി ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സംബന്ധം.

*മൎയ്യാദാം സ്ഥാപയേദാചാൎയ്യാനമാത്യാൻ വാ, യ ഏനമപായസ്ഥാനേഭ്യോ വാരയേയുഃ. ഛായാനാളികാപ്രതോദേന വാ രഹസി പ്രമാദ്യന്തമഭിതുദേയുഃ.

മൎയ്യാദമായ് ആചാൎയ്യന്മാരെയും അമാത്യരെയും സ്ഥാപിപ്പതു. മൎയ്യാദമെൻറവാറു അതിർ. അതിക്ക്ണക്കേ അലംഘനീയമാകിൻറമൈയാൽ ഇവരളെയും മൎയ്യാദമെൻറു ചൊല്ലിൻറതു. യാവർചിലർ രാജാവിനെ അപായസ്ഥാനത്തിൽനിൻറു വിലക്കുവോർ എൻറവാറു അനൎത്ഥനിമിത്തമായുള്ള അനുഷ്ഠാനമൊഴിപ്പോർ. ഛായകൊണ്ടും നാളികകൊണ്ടും പ്രതോദം കൊണ്ടും രഹസ്യം അന്തഃപുരാദി അതിനിൽ അതിപ്രസക്തനായിരിക്കിൽ ഇവനു വ്യഥചെയ്യിതു.

സഹായസാദ്ധ്യം രാജത്വം ചക്രമേകം ന വൎത്തതേ
കുൎവീത സചിവാംസ്തസ്മാത് തേഷാം ച ശൃണുയാന്മതം.

സ്വതന്ത്രനായിരുന്ന വിജിഗീഷു തന്നെ പരതന്ത്രനാകിൻറതെന്തിനെൻറാൽ സഹായസാദ്ധ്യം രാജത്വം. ഒരുചക്രമുടയ ചാട്ട പോകത്തിലാതൊരേകണക്കേ. സഹായരഹിതനായുള്ള രാജാവിനു രാജ്യം രക്ഷിപ്പിതു അരുതാകിൻറമൈയാൽ സചിവന്മാരെക്കൊള്ളവേണ്ടും. അവർകളുടെയ ബുദ്ധി കേൾവിതും ചെയ്യിതു.

†സഹാദ്ധ്യായിനോഽമാത്യാൻ കുൎവീത ദൃഷ്ടശൌചസാമൎത്ഥ്യത്വാദിതി ഭാരദ്വാജഃ, തേ ഹ്യസ്യ വിശ്വാസ്യാ ഭവന്തീതി.

സഹായർ വിശ്വാസ്യരുമാവർ.

നേതി വിശാലാക്ഷഃ. സഹക്രീഡിതത്വാത് പരിഭവന്ത്യേനം. യേ ഹ്യസ്യ ഗുഹ്യസധൎമ്മാണസ്താനമാത്യാൻ കുൎവീത സമാനശീലവ്യസനത്വാത്, തേ ഹ്യസ്യ മൎമ്മജ്ഞഭയാന്നാപരാദ്ധ്യന്തീതി.

അല്ലവെൻറു വിശാലാക്ഷൻ. എന്തിനെൻറാൽ സഹക്രീഡിതരാകിൻറമൈയാൽ അവജ്ഞെ ചെയ്യർ. അമാത്യരാക്കവിതാരെ എൻറാൽ രാജാവിനോടൊത്തു ഗുഹ്യമാവിതു ചെയ്യ

* മുദ്രിതത്തിൽ "മൎയ്യാദാം സ്ഥാപയേത്" എന്നു തുടങ്ങി "ശൃണുയാന്മതം" എന്നതുവരെയുള്ള അംശം ഇന്ദ്രിയജയത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
†ഈ വാക്യങ്ങൾക്ക് വ്യാഖ്യാനം കാണുന്നില്ല.

പാരദാരികത്വാദിദോഷം അതുടെയവർകളെ അമാത്യരാക്കി ക്കൊൾവിതു. എന്തിനെന്‌റാൽ അവർകൾ സമാനമായിരുന്ത ശീലത്തെയും വ്യസനത്തെയുമുടയരാകിൻറമയാൽ രാജാവു തങ്ങളുടെയ മൎമ്മം അറിയുമെൻറു നിനൈച്ചു അപകാരം ചെയ്യാർ.

സാധാരണ ഏഷ ദോഷ ഇതി പരാശരഃ. തേഷാമപി മൎമ്മജ്ഞഭയാത് കൃതാകൃതാന്യനവേക്ഷേത.

രാജാവിന്നുമമാത്യർകൾക്കും ഇരുവൎക്കുമെല്ലോ ഇദ്ദോഷം എൻറു പരാശരർ ചൊല്ലുവിതു. രാജാവു അമാത്യർകൾ മൎമ്മമറിവോരെക്കണക്കേ രാജാവിനുടെയ മൎമ്മമും അമാത്യർകൾ അറിവർ. ആകിൻറമയാൽ അവർകളുടെയ അകൃതത്തെയും രാജാവിനു സഹിക്കവേണ്ടിവരും. ഇവ്വൎത്ഥത്തിൽ ശ്ലോകമുമുണ്ടു.

യാവദ്ഭ്യോ ഗുഹ്യമാചഷ്ടേ ജനേഭ്യഃ പുരുഷാധിപഃ
അവശഃ കൎമ്മണാ തേന വശ്യോ ഭവതി താവതാം.

യ ഏനമാപത്സു പ്രാണാബാധയുക്താസ്വനുഗൃഹ്ണീയുസ്താനമാത്യാൻ കുർവീത, ദൃഷ്ടാനുരാഗത്വാദിതി.

യാതൊരളവു പുരുഷൎക്കു രാജാവു തൻദോഷം ചൊല്ലുവിതു അത്തനൈവൎക്കും അക്കൎമ്മത്താലെ അവശമായെ വശ്യത. ആകിൻറമൈയാൽ പ്രാണാബാധകരങ്ങളായൊള്ള ആപത്തുക്കളിൽ ഉപകരിച്ചോർ യാവർചിലർ, തങ്ങളുടെയ ശരീരത്തിൽ നിരപേക്ഷരായ് രക്ഷിപ്പോർ യാവർചിലർ, അവരളെ അമാത്യരാക്കിക്കൊൾവിതു. അവരാംകള സ്നേഹം വിജിഗീഷുവിനിൽ ഒണ്ടെ ന്വതറിഞ്ഞമൈയാൽ.

നേതി പിശുനഃ. ഭക്തിരേഷാ ന ബുദ്ധിഗുണഃ. സങ്ഖ്യാതാൎത്ഥേഷു കൎമ്മസു നിയുക്താ യേ യഥാദിഷ്ടമൎത്ഥം സവിശേഷം വാ കുൎയ്യുസ്താനമാത്യാൻ കുർവീത, ദൃഷ്ടഗുണത്വാദിതി.

അല്ലവെൻറു പിശുനൻനാരദൻപക്ഷം. ശരീരനിരപേക്ഷമായി രക്ഷിച്ചതു ഭക്തി സേവാധൎമ്മം. അതു ബുദ്ധിഗുണമല്ല. പ്രജ്ഞാതിശയമല്ലവെൻറവാറു. എങ്ങനെയൊത്തവരളെ അമാത്യരാക്കവിതെൻറാൽ സംഖ്യാതമായിരുന്ത ദ്രവ്യോത്പത്തിയിനൈ ഉടൈയ കൎമ്മങ്കളിൽ നിയോഗിക്കപ്പെട്ടു പണ്ടുസംഖ്യയിൽ കാട്ടിൽ പെരുക ദ്രവ്യംകാട്ടുവൊർ യാവർചിലർ അവരളൈ അമാത്യരാക്കവിതു. അവരളുടെയ ഗുണമറിഞ്ഞമൈയാൽ.

നേതി കൌണപദന്തഃ. അന്യൈരമാത്യഗുണൈരയു-ക്താ ഹ്യേതേ. (പിതൃപൈതാമഹാനമാത്യാൻ കുർവീത, ദൃഷ്ടാപദാനത്വാത്. തേ ഹ്യേനമപചരന്തമപി ന ത്യജന്തി, സഗന്ധത്വാത്. അമാനുഷേഷ്വപി ചൈതദ് ദൃശ്യതേ. ഗാവോ ഹ്യസഗന്ധം ഗോഗണമതിക്രമ്യ സഗന്ധേഷ്വേവാ-വതിഷ്ഠന്തേ ഇതി.)

അല്ലവെൻറു കൌണപദന്തൻ. മററൊഴിഞ്ഞ അമാത്യ ഗുണങ്ങളില്ലാക്കൽ ധനം പെരുകക്കൊട്ടമതെ അമാത്യരാക്കുവാൻ കാരണമല്ല. ആരെ അമാത്യരാക്കുവിതെൻറാൽ പിതൃപൈതാ-മഹക്രമാഗതരായൊള്ളവരളെ അമാത്യരാക്കുവിതു. അവരാം അറിയപ്പട്ട പരാക്രമത്തെ ഉടൈയരാകിൻറമൈയാൽ. അതെ യുമല്ല, സ്വാമി അവരളെ നോക്കി അപകരിക്കിലും സ്വാമിയെ വിടാർ. സഗന്ധരാകിൻറമൈയാലെൻറവാറു പലകാലം പഴ ക്കമുണ്ടാകിൻറമൈയാൽ. മനുഷ്യരല്ലാത്ത പശുക്കളിലും പഴക്കം വിടാതൊഴിവാൻ കാരണമായ് കൊണ്ടിതു. പശുക്കളും പരിച യമില്ലാതുള്ള പശു[1]ക്കഴാത്തെ അതിക്രമിച്ചു പരിചയമുള്ള കൂട്ട ത്തിൽ കൂടക്കാണിൻറകൊണ്ടു.

നേതി വാതവ്യാധിഃ. തേ ഹ്യസ്യ സർവമവഗൃഹ്യ സ്വാ-മിവത് പ്രചരന്തീതി. തസ്മാന്നീതിവിദോ നവാനമാ-ത്യാൻ കുർവീത, നവാസ്തു യമസ്ഥാനേ ദണ്ഡധരം മന്യമാനാ നാപരാധ്യന്തീതി.

അല്ലവെൻറു വാതവ്യാധി. പിതൃപൈതാമഹക്രമാഗത രായൊള്ള അമാത്യകരം രാജാവിനെ അവഷ്ടംഭിച്ചു താങ്കരം സ്വാമിയായിയംകുവർ. ആകിൻറമൈയാൽ നീതിയുമറിഞ്ഞ പു തിയരുമായിരിക്കുമവരളെ അമാത്യരാക്കുവിതു. പുതിയ അമാ ത്യർകരം ദണ്ഡധരനായിരുന്ത വിജിഗീഷുവിനെ യമനെൻറ ള്ള ഭയമൊണ്ടായി അപരാധം ചെയ്യാരെൻറവാറു.

നേതി ബാഹുദന്തീപുത്രഃ. ശാസ്ത്രവിദദൃഷ്ടകർമ്മാ കർമ്മസു വിഷാദം ഗച്ഛേത്. അഭിജനപ്രജ്ഞാശൌചശൌര്യാനു-രാഗയുക്താനമാത്യാൻ കുർവീത, ഗുണപ്രാധാന്യാദിതി.

അല്ലവെൻറു ബാഹുദന്തീപുത്രൻ ശക്രൻ. ശാസ്ത്രം വല്ല! പ്രയോഗം വല്ലാത്തവൻ കർമ്മങ്ങളിൽവച്ചു വിഷാദത്തെച്ചെല്ലും.

1. 'ക്കഴാതേ അ' ഖ, പാഠം.

ആകിൻറമൈയാൽ അഭിജനം അന്വയശുദ്ധി പ്രജ്ഞൈ ബുദ്ധ്യതിശയം ശൌചം ഉപധാശുദ്ധി ശൌൎയ്യം ഉത്സാഹശക്തി അനുരാഗം സ്വാമിഭക്തി ഇത്തിനൈയുമുടെയവരൈ അമാത്യകളാക്കവിതു എൻറു ബാഹുദന്തീപുത്രൻ പക്ഷം.

സൎവ്വമുപപന്നമിതി കൌടല്യഃ. കാൎയ്യസാമൎത്ഥ്യാദ്ധി പുരുഷസാമൎത്ഥ്യം കല്പ്യതേ സാമൎത്ഥ്യതശ്ച.

സൎവ്വമും ഉപപന്നമെൻറു കൌടല്യൻപക്ഷം എൻറവാറു ശൌചസാമൎത്ഥ്യാദിഗുണങ്കളും പരിഭവാദിദോഷങ്കളും കീഴ്ച്ചൊന്ന സഹാധ്യായിപ്രഭൃതികളിലുപപന്നം ന്യായ്യമെൻറവാറു. എന്തിന്നെൻറാൽ കാൎയ്യസാമൎത്ഥ്യംകൊണ്ടു പുരുഷസാമൎത്ഥ്യം കല്പിപ്പതു. കാൎയ്യസാമൎത്ഥ്യമാവിതു സഹാധ്യയനക്രീഡാദികം. പുരുഷസാമൎത്ഥ്യം വിശ്വാസോപഗമപരിഭവാദികം. കേവലം കാൎയ്യസാമൎത്ഥ്യംകൊണ്ടേ അല്ല പുരുഷസാമൎത്ഥ്യം കല്പിപ്പതു സാമൎത്ഥ്യമാവിതു പ്രജ്ഞാഭിജനശാസ്ത്രസംസ്കാരശക്തികളുടെ ഉൽകൎഷാപകൎഷങ്കളാ എൻറതുക്ക പൊരുളാവിതു — സഹാധ്യായിപ്രഭൃതികൾക്ക വിശ്വാസ്യാദിഗുണങ്ങളുളവാകിൻറമൈയാൽ കളെയവുമല്ലാ, പരിഭവാദിദോഷങ്ങളുളവാകിൻറമൈയാൽ മന്ത്രിയാകവുമൊല്ലാ. പാരിശേഷ്യാൽ സാമാന്യാമാത്യമാത്രമാക്കവിതു. ഇവ്വൎത്ഥത്തിൽ ശ്ലോകം.—

വിഭജ്യാമാത്യവിഭവം ദേശകാലൌ ച കൎമ്മ ച.
അമാത്യാഃ സൎവ്വ ഏവൈതേ കാൎയ്യാഃ സ്യുൎന്നതു മന്ത്രിണഃ.

അമാത്യവിഭവങ്ങളും ദേശമും കാലമും കൎമ്മമുമിതിനൈയും കുറിട്ടു കീഴച്ചൊന്നവരാം എല്ലാരെയും അമാത്യരാക്കവിതു, മന്ത്രികളാകിക്കൊള്ളാതൊഴിവിതു.

അമാത്യോത്പത്തി സമാപ്തം.
(വിനയാധികാരികത്തിൽ എട്ടാം അധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.)

---

൫ പ്രക. മന്ത്രിപുരോഹിതോത്പത്തിഃ.

ജാനപദോഽഭിജാതഃ സ്വവഗ്രഹഃ കൃതശില്പശ്ചക്ഷുഷ്മാൻ പ്രാജ്ഞോ ധാരയിഷ്ണുൎദ്ദക്ഷോ വാഗ്മീ പ്രഗല്ഭഃ പ്രതിപത്തിമാനുത്സാഹപ്രഭാവയുക്തഃ ക്ലേശസഹഃ ശുചിൎമ്മൈത്രോ ദൃഢഭക്തിഃ ശീലബലാരോഗ്യസത്വയുക്തഃ സ്തംഭ-

ചാ*പലഹീനഃ സംപ്രിയോ വൈരാണാമകർത്ത്യമാത്യ-സമ്പദ്. അതഃ പാദാദ്ധ്ഗുണഹീനൌ മധ്യമാവരൌ.

അമാത്യസംപദ്--ജാനപദഃ എൻറവാറു വിജിഗീഷുവിന്റെയ നാട്ടിലുള്ളാൻ എൻറവാറു. അഭിജാതഃ എൻറവാറു ശുദ്ധമായിരുന്ന അന്വയത്തെയുടയവൻ. സ്വവഗ്രഹഃ എൻറവാറു നല്ലബന്ധുക്കളെയുടവൻ. താൻ വേണ്ടാവെൻറു വിലക്കിയിത്തു ഒഴിയുമവനെയും ചൊല്ലും. കൃതശില്പഃ എൻറവാറു ആനെയേററം കുതിരെഏറ്ററം തേർകൊണ്ടുള്ള യുദ്ധവുമായുധങ്കളും ചതുർവ്വിധഗാന്ധർവ്വവിദ്യെകളും വല്ലിയിരുക്കുമവൻ. ചക്ഷുഷ്മാൻ എൻറവാറു അർത്ഥശാസ്ത്രങ്കൾ വല്ലിയിരിപ്പിത്. പ്രാജ്ഞഃ എൻറവാറു സഹജമായുള്ള ബുദ്ധിയുടൈയവൻ. ധാരയിഷ്ണുഃ എൻറവാറു മറവാതെ ഒഴിയും ശീലമുടൈയവൻ. ദക്ഷഃ എൻറവാറു കട്ടിയൊരു കമ്മം ചെയ്യുമവൻറാൻ ചതുരൻറാൻ. വാഗ്ഗ്മി എൻറവാറു അഴകുതായ് യുക്തിയുക്തമായ് പറയവല്ലവൻ. പ്രഗല്ഭഃ എൻറവാറു സഭയിലും നടുക്കമെൻറിയെ പറയുമവൻ. പ്രതിപത്തിമാൻ പ്രതിക്രിയക്കും പ്രത്യുത്തരത്തുക്കും ചെയ്യവും ചൊല്ലവും വല്ലുമവൻ. ഉത്സാഹയുക്തഃ എൻറവാറു പുരുഷകാരമുടൈയവൻ താൻ ഒരു വസ്തുവിനൈ ചെയ്യക്കല്ലുമവൻറാൻ. പ്രഭാവയുക്തഃ എൻറവാറു കോശബലദണ്ഡബലമുടൈയവൻറാൻ പ്രഭുത്വമുടൈയവനായിരിക്കുമവൻറാൻ. ക്ലേശസഹഃ എൻറവാറു പാശിയുന്നാത്തുപരിയുമെൻറ ഇജ്ജാതികളൈ സഹിക്കക്കെല്ലുമവൻ. ശുചിഃ എൻറവാറു ചതുരുപധൈകളാൽ ശുദ്ധനായിരുന്നവൻ. മൈത്രഃ എൻറവാറു എല്ലാരോടും മിത്രരാകിക്കൊള്ളുമവൻ. ദൃഢഭക്തിഃ എൻറവാറു സ്ഥിരമായിരുന്ന അനുരാഗത്തെയുടൈയവൻറാൻ സ്ഥിരമായിരുന്ന സൌഹൃദത്തെയുടൈയവൻറാൻ. ശീലയുക്തഃ എൻറവാറു അകാൎയ്യങ്ങൾ ചെയ്യാത്തവൻ. ബലയുക്തഃ എൻറവാറു ഊക്കമുടൈയവൻ. ആരോഗ്യയുക്തഃ എൻറവാറു വ്യാധിയിൻറിയേയിരിക്കുമവൻ. സത്വയുക്തഃ എൻറവാറു ശൌൎയ്യമുടൈയവൻറാൻ ധൈൎയ്യമുടൈയവൻറാൻ. സ്തംഭഹീനഃ എൻറവാറു ഗൎവ്വില്ലാത്തവൻതാൻ. പ്രണതിശീലനെൻറും ചൊല്ലുവർ. ചാപലഹീനഃ എൻറവാറു അനവസ്ഥിതി ഇല്ലാത്തവൻ. സ്ഥിരപ്രകൃതി എൻറും ചൊല്ലുവർ. സംപ്രിയഃ എൻറവാറു

1 'യ്യരികില്ല' ക. പാഠം.

* 'ചാപല്യവൎജ്ജിതഃ സം' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

പ്രിയദൎശനനെൻറവാറു കണ്ടാൽ പ്രീതിവരുംവണ്ണം ഇരിക്കുമവൻ. വൈരാണാമകൎത്താ എൻറവാറു ചതുൎവിധവൈരങ്ങളെ ഒഴിക്ക വല്ലുമവൻ. എൻറിവ്വിരുപത്തഞ്ചു ഗുണങ്ങളോടും കൂട ഇരുന്ന വൻ നല്ലമന്ത്രിയാവോൻ. ഇക്കുണങ്കളിൽ നാലൊൻറു കുറെയ വൻ മദ്ധ്യമൻ. പാതിഗ്ഗുണങ്കളുടെയവൻ അധമൻ.

തേഷാം ജാനപദമഭിജനം*മവഗ്രഹം ചാപ്തതഃ പരീക്ഷേത, സമാനവിദ്യേഭ്യഃ ശില്പം ശാസ്ത്രചക്ഷുഷ്മത്താം ച, കൎമ്മാരംഭേഷു പ്രജ്ഞാം ധാരയിഷ്ണുതാം ദാക്ഷ്യം ച, കഥായോഗേഷു വാഗ്മിത്വം പ്രാഗല്ഭ്യം പ്രതിഭാനവത്ത്വം ച; ആപദ്യുത്സാഹപ്രഭാവൌ ക്ലേശസഹത്വം ച; സംവ്യവഹാരാച്ഛൌചം മൈത്രതാം ദൃഢഭക്തിത്വം ച, സംവാസിഭ്യഃ ശീലബലാരോഗ്യസത്ത്വയോഗമസ്തംഭമചാപല്യം ച, പ്രത്യക്ഷതഃ സംപ്രിയത്വമവൈരിത്വം ച.

ജാനപദാദിഗ്ഗുണങ്കളുള്ള ഇല്ല എൻററിയുമാറുള്ള ഉപായമെന്തെൻറാൽ ജാനപദമും അഭിജനമും സ്വാവഗ്രഹമും ആപ്തരെക്കൊണ്ടറിവിതു. ആപ്തരാവോർ സ്വജനങ്ങൾ. ശില്പമും ചക്ഷുഷ്മാൻ എൻറവാറു അൎത്ഥശാസ്ത്രജ്ഞാനമും സമാനവിദ്യരെക്കൊണ്ടറിവിതു. പ്രജ്ഞ അറിയുമാറു ദുൎഗ്ഗാദികൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുമിടത്തുള്ളകുശൽ കൊണ്ടറിവിതു. ധാരയിഷ്ണുത എൻറവാറു മറവാമെയും കടുകയൊരു കാൎയ്യം ചെയ്യുമിടത്തുള്ള കുശലും കൎമ്മാരംഭംകൊണ്ടു അറിവിതു കാൎയ്യം പറയുമാറുകൊണ്ടറിവിതു. വാഗ്മിത്വമും പ്രാഗല്ഭ്യമും പ്രതിഭാനവത്ത്വമും. ആപത്തിൽവച്ചറിവിതു ഉത്സാഹവും, പ്രഭാവമും ക്ലേശസഹത്വമും ഇയക്കംകൊണ്ടറിവിതു ശൌചവും മൈത്രതയും ദൃഢഭക്തിയും, കൂടിയിരിക്കുമവൎകളെ കൊണ്ടറിവിതു ശീലമും ബലമും ആരോഗ്യമും സത്ത്വം അസ്തംഭം അചാപല്യമെൻറിവ. പ്രത്യക്ഷംകൊണ്ടറിവിതു സംപ്രിയത്വമും അവൈരിത്വമും.

പ്രത്യക്ഷപരോക്ഷാനുമേയാ ഹി രാജവൃത്തിഃ. സ്വയംദൃഷ്ടം പ്രത്യക്ഷം, പരോപദിഷ്ടം പരോക്ഷം, കൎമ്മസു കൃതേനാകൃതാവേക്ഷണമനുമേയം. യൌഗപദ്യാത് തു കൎമ്മണാമനേകത്വാദനേകസ്ഥത്വാച്ച ദേശകാലാത്യയോ മാ ഭൂദിതി പരോക്ഷമമാത്യൈഃ കാരയേദിത്യമാത്യകൎമ്മ.

* 'ദമവ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

അമാത്യരുടെയ ജാനപദാദിഗുണങ്ങളെ അറിവാൻ ഇമ്മൂൻറു പ്രമാണങ്ങളെ ചൊല്ലിൻറിതെന്നുംവിഷയത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപരോക്ഷാനുമേയാ ഹി രാജവൃത്തിഃ. രാജവൃത്തിയാവിതു രാജവ്യവഹാരം ദണ്ഡനീതി[1]യിൽ ചൊല്ലിൻറതു. രാജവൃത്തി പ്രത്യക്ഷപരോക്ഷാനുമാനങ്കളെക്കൊണ്ടു ഉപപന്നമാകിൻറമയാൽ മൂൻറു പ്രമാണങ്കളും രാജവൃത്തിക്കൊള്ളാ എൻറിട്ടു മൂൻറു പ്രമാണങ്കളെ ചൊല്ലീതു അമാത്യരെ പരീക്ഷിപ്പാൻ. എങ്ങനെയിരിക്കുമതു പ്രത്യക്ഷമാവതെൻപാൽ താൻ കണ്ടതു പ്രത്യക്ഷമാവതു. പരോക്ഷമാവതു ആപ്തജനങ്ങൾചൊന്നതു. അനുമാനമാവതു ഒരു കാര്യം ചെയ്യുമതുകൊണ്ടു ഇങ്ങനെ മുടിയുമെന്നുമതു അനുമാനമാവതു. പെരുതായുള്ള പ്രയാസത്താൽ പരീക്ഷിച്ചു അമാത്യരാകിൻറിതു. എന്തിനെൻറാൽ പല കർമ്മങ്ങൾ ഉടനെചെയ്യവേണ്ടിൻറാളളവിാമയാലും പല ദേശത്തിലുളവാകിൻറമയാലും ദേശകാലവഴിമേൽ വരും പിഴയൊഴിപ്പാനായ്ത്തനക്കു പരോക്ഷമായുള്ള കാര്യങ്കൾ അമാത്യരെക്കൊണ്ടു ചെയ്യവേണ്ടിൻറമയാൽ അവരളെപ്പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളവേണ്ടിൻറതു. അമാത്യകർമ്മമെൻറവാറു് മന്ത്രികളെ കൊള്ളുമാറു.

പുരോഹിതമുദിതോദിതകുലശീലം ഷഡംഗേ വേദേ* സാമുദ്രേ ദൈവനിമിത്തേ ദണ്ഡനീത്യാം ചാഭിവിനീതമാപദാം ദൈവമാനുഷീണാമഥർവഭിരുപായൈശ്ച പ്രതികർത്താരം കുർവീത. തമാചാര്യം ശിഷ്യഃ പിതരം പുത്രോ ഭൃത്യഃ സ്വാമിനമിവ ചാനുവർത്തേത.

(പുരോഹിതം) ഉദിതോദിതകുലശീലം ഷഡംഗേ വേദേ സാമുദ്രേ ദൈവനിമിത്തേ ദണ്ഡനീത്യാം ചാഭിവിനീതം ആപദാം ദൈവമാനുഷീണാമഥർവഭിരുപായൈഃ പ്രതികർത്താരം കുർവീത. കുലമാവോ നാലുജാതി. അവെയാവോ അസ്തമിതാസ്തമിതമും ഉദിതാസ്തമിതമും അസ്തമിതോദിതമും ഉദിതോദിതമും. പുരോഹിതനാവോൻ ഉദിതോദിതകുലത്തിൽ പിറന്നവൻ. ശീലമാവിതു ആചാരം. ഇവിരണ്ടും നാലുപുരുഷാന്തരം പിഴയാതെ വരുമവൻ ഉദിതോദിതകുലശീലനാവോൻ. ആറു അംഗങ്ങളോടുകൂടിയിരുന്ന വേദങ്കളെയും വല്ലി സാമുദ്രമായൊള്ള നിമിത്തങ്കളും വല്ലി ദൈവവഴിമേലുള്ള നിമിത്തങ്ങൾ ഭൂമികമ്പാദിക

1. 'യെ ചൊ' ഖ. പാഠം.

* 'ദേ ദൈവേ നി' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

ളുടെയ നന്മതിന്മയറിഞ്ഞു ദണ്ഡനീതി രാജശാസ്ത്രമം വല്ലി ആപ ത്തുകാം ദൈവവഴിമേലും മനുഷ്യവഴിമേലുമുള്ളവിറൈറ അഥ- ൎവ്വാദിപ്രയോഗങ്കാംകൊണ്ടും സാമാദിഉപായങ്കളെക്കൊണ്ടുമൊഴി ക്കവല്ലുമവനെപ്പുരോഹിതനാക്കുവിതു. അങ്ങനെയിരുന്ത പുരോ ഹിതനെ രാജാവു എന്തുചെയ്യിതെൻറാൽ ആചാൎയ്യനെ ശിഷ്യ രിയങ്കുവോരെക്കണെക്കെ എതിരെഴുവതും അഭിവാദ്യഞ്ചെയ്യിതും ചെയ്യിതു. പിതാവിനെനോക്കി പുത്രനിരിപ്പോനെക്കണെക്കെയു മവനിൽ പാരതന്ത്ര്യമുമടക്കമുമുടയനായിരിപ്പിതു, സ്വാമിയെ നോക്കി ഭൃത്യനിരിപ്പോനെക്കണെക്കെയും. ഇങ്ങനെ ഇയങ്കിനാൽ എന്താമെൻറാൽ വിജിഗീഷുവിന്നു അജിതജയം വരും.

ഇവ്വൎത്ഥത്തെക്കാട്ടി

ബ്രാഹ്മണേനൈധിതം ക്ഷത്രം മന്ത്രിമന്ത്രാഭിമന്ത്രിതം.
ജയത്യജിതമത്യന്തം ശാസ്ത്രാനുഗമശസ്ത്രിതം.

എൻറുള്ള ശ്ലോകം. ബ്രാഹ്മണേന എൻറവാറു ചൊല്ല പ്പെട്ടിരുന്ത ഗുണങ്കളെ ഉടെയനായിരുന്ത പുരോഹിതനാൽ. ഏധിതമെൻറവാറു ശാന്തികപൌഷ്ടികാദികൎമ്മങ്കാംകൊണ്ടു പെ രുകപ്പെട്ടതു. (ക്ഷത്രം) ക്ഷത്രിയകുലം. മന്ത്രികളുടെയ പഞ്ചാങ്ഗ മായിരുന്ത മന്ത്രത്താൽ രക്ഷിതമായിരുന്ത ക്ഷത്രിയകുലം അജിതം ജയതി എൻറവാറു അലബ്ധത്തെ പ്രാപിക്കും. ശാസ്ത്രാനുഗമെ ൻറവാറു ശാസ്ത്രത്തിൽ ചൊല്ലിയ അൎത്ഥംപിഴയാതെ അനുഷ്ഠി ച്ചാൽ ശസ്ത്രമിൻറിയെയുമലബ്ധലാഭം സിദ്ധിക്കും.

മന്ത്രിപുരോഹിതോല്പത്തി മുടിഞ്ചിതു.

(വിനയാധികാരികത്തിൽ ഒൻപതാമധ്യായം മുടിഞ്ചിതു.)

ന്യ. പ്രക. ഉപധാഭിഃ ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാ- ത്യാനാം.

ഉപധാഭിഃ ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാത്യാനാം' എൻപിതു സൂത്രം. ഉപധൈ ഛലം. ശൌചമാവിതു സ്വാമിക്കു പിഴൈ ചെയ്യാമൈ. അതിങ്കുവിപരീതം അശൌചം. അവ്വിരണ്ടും ചൊ ല്ലിൻറതാവിതു അശുദ്ധരെയും കളയാതെയൊഴിവാനായി കൊണ്ടു ചൊല്ലിൻറിതു. ഉപധൈകാംകൊണ്ടു അമാത്യകളുടെയ

ശൌചാശൌചമറിയുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു—കീഴ് ജാനപദാദിഗ്ഗുണങ്ങൾ അമാത്യൎക്കു ചൊല്ലി, അഗ്ഗുണങ്ങളുളവാകിലും ഉപധാശുദ്ധി ഇല്ലാത്തവരെ അമാത്യരാക്കലാകാതെൻറിട്ടു ഉപധാശുദ്ധി ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സംബന്ധം.

മന്ത്രിപുരോഹിതസഖഃ സാമാന്യേഷ്വധികരണേഷു സ്ഥാപയിത്വാമാത്യാനുപധാഭിഃ ശോധയേത്.

മന്ത്രികളോടും പുരോഹിതനോടുംകൂടിയിരുന്നു അമാത്യകളെ സാമാന്യമായൊള്ള അധികരണത്തിൽ നിറുത്തിലുപധൈകളെക്കൊണ്ടു ശോധിപ്പിതു.

പുരോഹിതമയാജ്യയാജനേ* നിയുക്തമമൃഷ്യമാണം രാജാ അവക്ഷിപേത്. സ സത്രിഭിഃ ശപഥപൂൎവ്വമേകൈകമമാത്യമുപജാപയേത്—അധാൎമ്മികോ ഽയം രാജാ, സാധുധാൎമ്മികമന്യമസ്യ തത്കുലീനമവരുദ്ധം കുല്യമേകപ്രഗ്രഹം സാമന്തമാടവികമൌപപാദികം വാ പ്രതിപാദയാമഃ. സൎവ്വേഷാമേതദ് രോചതേ, കഥം വാ തവേതി. പ്രത്യാഖ്യാനേ ശുചിരിതി ധൎമ്മോപധാ.

പുരോഹിതനെ അയാജ്യനെ യാഗം ചെയ്യാൻ ചൊല്ലുവിതു. അയാജ്യരാവോർ വൃഷലീഭൎത്താക്കൾ. അവരെ യാഗം ചെയ്യിക്കയെൻറു പുരോഹിതനെ രാജാവു ഏകിയാൽ അവൻ അതു ചെയ്യാതൊഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവനെ ഗൌരവവുമൊഴിഞ്ഞു അൎത്ഥമും പറിച്ചുക്കൊണ്ടു കളെവിതു. അവൻ സത്രികളെക്കൊണ്ടു ശപഥപൂൎവ്വമായോരോരോ അമാത്യന്മാരെ ഭേദിപ്പിതു. ഭേദിക്കുമാറാവിതു—ഇവ്വിരാജാവു അധാൎമ്മികൻ, ഇവനെ ഒഴിഞ്ഞു മറെറാരു ധാൎമ്മികനായുള്ളോനൊരുത്തൻ ഇവനിടെ കുലത്തിലെയുള്ളോൻ ഒരുത്തനെത്താൻ അവരുദ്ധനെത്താൻ രാജ്യാൎഹനായ് കുലമുള്ളോൻ ഒരുത്തനെത്താൻ പവ്വരാലും പൂജിക്കപ്പെട്ടിരിപ്പോനൊരുത്തനെത്താൻ സാമന്തനെത്താൻ അടവികനെത്താൻ നാമേ ഒരുത്തന[1]യുപപാദിച്ചുകൊണ്ടുതാൻ രാജാവാക്കിക്കൊൾവോം എല്ലാരുമൊരുംപട്ടിതു. നിനിടെ പക്ഷം എന്തിരിക്കുമാറെൻറു ചൊല്ലുവിതു. അവനതു ചെയ്യേനെൻറു

1. 'സ്വം വാഴിച്ചു' ഖ. പാഠം.

* 'ജനാദ്ധ്യാപനേ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

ചൊല്ലുവോനാകിൽ ശുദ്ധൻ. ഇതു ധൎമ്മോപധാശുദ്ധിയാവിതു ധൎമ്മച്ഛലത്താൽ ചോദിക്കുമാറു. ഇതു ധൎമ്മപ്രധാനരിൽ ശോധിക്കുമാറു.

ഇനി അൎത്ഥോപധയെ ചൊല്ലുകിൻറതു:—

സേനാപതിരസത്പ്രഗ്രഹണേനാവക്ഷിപ്തഃ സത്രിഭിരേകൈകമമാത്യമുപജാപയേല്ലോഭനീയേനാൎത്ഥേന രാജവിനാശായ — സൎവ്വേഷാമേതദ്രോചതേ, കഥം വാ ഭവതി. പ്രത്യാഖ്യാനേ ശുചിരിത്യൎത്ഥോപധാ.

സേനാപതിയിന്നെ അസത്തായുള്ളോൻ ഒരുത്തനെ പൂജ ചെയ്യാനായ്ക്കൊണ്ടേകി അവനതു ചെയ്യാതൊഴിഞ്ഞപ്പോഴ് അവന്നെ അൎത്ഥമാനങ്കളെ ഒഴിപ്പിതുഞ്ചെയ്തു കളവിതു്. അവൻ സത്രികളെക്കൊണ്ടു, ഓരോരോ അമാത്യന്മാരെ ഭേദിപ്പിതു. ഭേദിക്കുമാറാവിതു— ഇഗ്ഗിരാജാവു ഏതുമൊൻററിവോനൊരുത്തനല്ല, ഇവനെക്കളവോ, നിനക്കും ലോഭനീയമായുള്ള അൎത്ഥം സിദ്ധിക്കും, ഇതെല്ലാൎക്കും പക്ഷം, നിനക്കെന്തു എൻറു ചൊല്ലുവിതു. അതു സംവദിയാതൊഴികിൽ ശുദ്ധൻ. ഇതു അൎത്ഥോപധയാവിതു. ഇതു ലുബ്ധരിൽ പ്രയോഗിപ്പതു.

ഇനിക്കാമോപധയെ ചൊല്ലിൻറിതു:—

പരിവ്രാജികാ ലബ്ധവിശ്വാസാന്തഃപുരേ കൃതസത്കാരാ മഹാമാത്രമേകൈകമുപജപേത് — രാജമഹിഷീ ത്വാം കാമയതേ കൃതസമാഗമോപായാ, മഹാനൎത്ഥശ്ച ഭവിഷ്യതീതി. പ്രത്യാഖ്യാനേ ശുചിരിതി കാമോപധാ.

രാജാവിന്നുടെയ അന്തഃപുരത്തിൽ നിറെപ്പട്ടുമണ്ണമുള്ള പരിവ്രാജിക ദേവികളാൽ കൊണ്ടാടപ്പട്ടുള്ളൊരുത്തി ചെൻറു അമാത്യന്മാരോരോരുത്തരെ ഭേദിപ്പിതു— രാജമഹിഷി നിന്നെ കാമിക്കിൻറിതുണ്ടു, [1]കുറെ കൂടത്തിങ്കൊള്ള ഉപായമും ചമെപ്പാൻ, നിനക്കു മഹാനായുള്ള അൎത്ഥമും സിദ്ധിക്കുമെൻറു ചൊല്ലുവിതു. അതു സംവദിയാതൊഴിയിൽ ശുദ്ധൻ. ഇതു കാമോപധൈ. ഇതു സ്ത്രൈണരിൽ പ്രയോഗിപ്പിതു്.

ഭയോപധെ ചൊല്ലിൻറതു:—

പ്രവഹണനിമിത്തമേകോഽമാത്യഃ സൎവ്വാനമാത്യാനാവാഹയേത്. തേനോദ്വേഗേന രാജാ താനവരുന്ധ്യാത്.

---

1 'കറക്കൂട' ഖ. പാഠം.

കാപടികശ്ഛാത്രഃ പൂൎവ്വാവരുദ്ധഃസ്വകാമത്ഥമാനാവക്ഷിപ്യ-
മേകൈകമമാത്യമുപജപേത് അസത്പ്രവൃത്തോƒയം രാജാ,
സാധ്വേനം ഹത്വാ അന്യം പ്രതിപാദയിഷ്യാമഃ, സൎവ്വേഷാ-
മേതദ് രോചതേ, കഥം വാ തവേതി. പ്രത്യാഖ്യാനേ ശുചി-
രിതി ഭയോപധാ.

പ്രീതിഭോജനനിമിത്തമായൊരു അമാത്യൻ എല്ലാ അമാത്യകളെയും വിളിച്ചുകൂട്ടുവിതു. അതുനിമിത്തമായ് രാജാവു് ഒൻറാത്തോരെൻറു ചൊല്ലിയവരുടെയ അത്ഥമാനങ്കളൊഴിച്ചു അവരൾക്കു അപകാരം ചെയ്യിതു്. അനന്തരം കാപടികനായൊള്ളൊനൊരു ശാസ്ത്രൻ പണ്ടേ രാജാവിനാൽ പറിക്കപ്പെട്ട അത്ഥമാനങ്കളെ ഉടെയനായിരിക്കുമവൻ അത്ഥമാനങ്കളെ പറിക്കപ്പെട്ട അമാത്യരോരുത്തരേയെ ഭേദിപ്പിതു അസത്പ്രവൃത്തനിവ്വിരാജാവു, ഇവനെക്കൊന്റു മറെറാരുത്തനെ വാഴിപ്പൊം, ഇതു എല്ലാക്കുമൊരുംപടെ, നിനക്കെന്തു പക്ഷമെൻറു വായാരിപ്പിതു്. നാൻ കൂടിടേനെൻറു ചൊല്ലുവോനാകിൽ ശുദ്ധൻ. ഇതു ഭയോപധൈ. ഇതു ഭീരുക്കളായൊള്ള ജനത്തിൽ പ്രയോഗിപ്പിതു്.

തത്ര ധൎമ്മോപധാശുദ്ധാൻ ധൎമ്മസ്ഥീയകണ്ടകശോധ-
നേഷു സ്ഥാപയേദ്, അൎത്ഥോപധാശുദ്ധാൻ സമാഹൎത്തൃസ-
ന്നിധാതൃനിചയകൎമ്മസു, കാമോപധാശുദ്ധാൻ ബാഹ്യാഭ്യ-
ന്തരവിഹാരരക്ഷാസു, ഭയോപധാശുദ്ധാനാസന്നകാൎയ്യേഷു
രാജ്ഞഃ. സൎവ്വോപധാശുദ്ധാൻ മന്ത്രിണഃ കുൎയ്യാത്. സൎവ്വത്രാ-
ശുചീൻ ഖനിദ്രവ്യഹസ്തിവനകൎമ്മാന്തേഷൂപയോജയേത്.

ഇങ്ങനെ ശോധിച്ചു ധൎമ്മോപധാശുദ്ധരെ ധൎമ്മസ്ഥീയത്തിലും കണ്ടകശോധനത്തിലും നിറുത്തുവിതു്. അൎത്ഥോപധാശുദ്ധരെ സമാഹൎത്തൃകൎമ്മത്തിലും സന്നിധാതൃകൎമ്മത്തിലും നിറുത്തുവിതു്. കാമോപധാശുദ്ധരെ ബാഹ്യാഭ്യന്തരവിഹാരം രക്ഷിപ്പാനായ്കൊണ്ടു് നിറുത്തുവിതു്. ബാഹ്യം ഭോഗിനിമാർ. ആഭ്യന്തരം ദേവിമാർ. ഭയോപധാശുദ്ധരെ രാജാവിന്നു ആസന്നകാൎയ്യങ്കളിൽ നിറുത്തുവിതു് എൻറവാറു ശരീരരക്ഷണാദികൎമ്മങ്കളിൽ നിറുത്തുവിതു്. സൎവ്വോപധാശുദ്ധരെ മന്ത്രികളാക്കുവിതു്. എല്ലാ ഉപധൈകളാലും (അ)ശുദ്ധരായുള്ളവരളെ ഖനിദ്രവ്യഹസ്തിവനകൎമ്മാന്തങ്ങളിൽ നിറുത്തുവിതു. ഇതേ അത്ഥശാസ്ത്രനിലെ [illegible]വും.

MUL
064321

ഇവ്വൎത്ഥത്തിലെ ശ്ലോകവുമൊണ്ടു—

ത്രിവൎഗ്ഗഭയസംശുദ്ധാനമാത്യാൻ സ്വേഷു കൎമ്മസു
അധികുൎയ്യാദ് യഥാശൌചമിത്യാചാൎയ്യാ വ്യവസ്ഥിതാഃ.

ശ്ലോകാൎത്ഥം കീഴ്ചൊല്ലിയതെ. ഇതു ആചാൎയ്യന്മാർ പക്ഷം.

നത്വേവ കുൎയ്യാദാത്മാനം ദേവീം വാ ലക്ഷമീശ്വരഃ
ശൌചഹേതോരമാത്യാനാമേതത് കൌടല്യദൎശനം.

കൌടല്യനു ഇതു പക്ഷമല്ല. ഇതെന്തിൻകൊൻറാതന്നെയും ദേവിയാനെയും അമാത്യരെ ചോതിപ്പാനായ്കൊണ്ടു ഇലാക്കാക്കലാകാതെൻറ ങ്ങനെ കൌടല്യൻ പക്ഷം.

ന ദൂഷണമദുഷ്ടസ്യ വിഷേണേവാംഭസശ്ചരേത്
കദാചിദ്ധി പ്രദുഷ്ടസ്യ നാധിഗമ്യേത ഭേഷജം.

എന്തിൻക്കാകാത്തിതെൻറാൽ അദുഷ്ടരായുള്ളവരളെ ദൂഷിക്കലാകാ. അദുഷ്ടമായിരുന്ത ഉദകം ജീവനഹേതുവായൊള്ളതിനെ ഏകാന്തമരണഹേതുവായൊള്ള വിഷംകൊണ്ടു പ്രതികാരസമൎത്ഥനേയാകിലും (ദുഷ്ടനെ?) ദൂഷിക്കലാകാ. പ്രതീകാരസമൎത്ഥനാകിൽ ദൂഷിച്ചാലെന്തേ പിഴൈ എൻറിൽ ഒരുക്കാൽ പ്രതീകാരമറുതാവിതുഞ്ചെയ്യാം.

കൃതാ ച കലുഷാ ബുദ്ധിരുപധാഭിശ്ചതുൎവ്വിധാ
നാഗത്വാന്തം നിവൎത്തേത സ്ഥിതാ സത്ത്വവതാം ധൃതൌ.

അമാത്യകളുടൈയ ബുദ്ധി ഇന്നാലുപധൈകളാലും കലുഷമാച്ചെയ്യപ്പട്ടിതു അദ്ധ്യവസിതാൎത്ഥത്തെ മുടിച്ചെൻറിയെ നിവൎത്തിയാതെ ഒഴിവാതുഞ്ചെയ്യും സത്ത്വമുടൈയ പുരുഷരുടൈയ ധൃതിയിൽ ആരൂഢമായിരുന്തതു. ആകിൻറമൈയാൽ ദേവിയെയും തന്നൈയും ഉപധാശുദ്ധിക്കി ഇലാക്കാക്കലാകാ.

എങ്ങനെ പിന്നെ അമാത്യകളൈ ശോധിക്കുമാറെൻറിൽ—

തസ്മാദ് ബാഹ്യമധിഷ്ഠാനം കൃത്വാ [1]കാൎയ്യേ ചതുൎവ്വിധേ.
ശൌചാശൌചമമാത്യാനാം രാജാ മാൎഗ്ഗേത സത്ത്രിഭിഃ.

---

1. 'ചാ'എന്ന മുദ്രിതപാഠം,

ആകിൻറമെയാൽ പുറം ദൂഷ്യാദികളെ ഇലാക്കാക്കിക്കൊണ്ടു ധർമ്മോപധാദികൾ നാലിലും അമാത്യകളുടെയ ശൌചാശൌചം സത്രികളെക്കൊണ്ടു രാജാവു് പരീക്ഷിപ്പിതു്.

എൻറ വിനയാധികാരത്തിൽ ഉപധാഭിശ്ശൌചാശൌചജ്ഞാനമമാത്യാനാമെന്നം സൂത്രമും പത്താമദ്ധ്യായമും മുടിഞ്ചിതു.

---

൧. പ്രക. ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിഃ—സംസ്ഥോത്പത്തിഃ.

കീഴെ അദ്ധ്യാത്തിനോടു ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിയോടു സംബന്ധമാവിതു—അമാത്യകളെ കീഴ്ചൊല്ലിവിതായാൽ അവരളെ പരീക്ഷിപ്പാനും ഗൂഢപുരുഷരെ ഇൻറി അരുതാകിൻറമെയാൽ അവരളെക്കൊള്ളുമാറുചൊല്ലിൻറിതും. അൻറിക്കെ ഉപധാശ്ശുദ്ധിയുടെയരായിരുന്ന അമാത്യവർഗ്ഗത്തെയുടെയനായിരുന്ത വിജിഗീഷു അനന്തരം ഗൂഢപുരുഷന്മാരെക്കൊള്ളവേണ്ടുമെൻറിട്ടു ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തി ചൊല്ലിൻറിതു എൻറയു സംബന്ധമാകിലുമാക.

ഉപധാഭിഃ ശുദ്ധാമാത്യവർഗ്ഗോ ഗൂഢപുരുഷാനുത്പാദയേത് കാപടികോദാസ്ഥിതഗൃഹപതികവൈദേഹകതാപസവ്യഞ്ജനാൻ സത്രിതീക്ഷ്ണരസദഭിക്ഷുകീശ്ച.

എവരാം ഗൂഢപുരുഷരാവോരെൻറാൽ കാപടികോദാസ്ഥിതഗൃഹപതികവൈദേഹകതാപസവ്യഞ്ജനാൻ സത്രിതീക്ഷ്ണരസദഭിക്ഷുകീശ്ച എൻറിവരാം. ചകാരത്തിനാൽ കുബ്ജവാമനകിരാതമൂകബധിരജളാന്ധനടനർത്തകഗായനവാദനവാഗ്ജീവനകുശീലവന്മാരെയും ഗ്രഹിക്കിൻറിതു.

പരമർമ്മജ്ഞഃ പ്രഗല്ഭശ്ഛാത്രഃ കാപടികഃ. തമർത്ഥമാനാഭ്യാമുത്സാഹ്യ മന്ത്രീ ബ്രൂയാത്—രാജാനം മാം ച പ്രമാണം കൃത്വാ യസ്യ യദകുശലം പശ്യസി തത് തദാനീമേവ പ്രത്യാദിശേതി.

കാപടികനാവോൻ പരമർമ്മജ്ഞൻ പരരുടെയ ഛിദ്രവുമറിയുമവൻ എൻറവാറു. പ്രഗല്ഭനെൻറവാറു വിളച്ചിലുടയവൻ. ഛാത്രനെൻറവാറു ശരീരമാത്രപരിച്ഛദനായിരിപ്പതു.

അവനു തനക്കൊരു സംസാരമില്ലെയാകിൻറമെയാൽ രാജാവിൻ കാൎയ്യമേ ചെയ്യും. ഇവനുക്കു കാപടികനെൻറു പേർ. ഇവനു പൊന്നുംക്കൂറയും കൊടുത്തുകൊണ്ടവനുക്കു ഇട്ടിരിക്കയും കൊടുത്തു കൊണ്ടാടി അവനൈ നോക്കി മന്ത്രി ചൊല്ലുവിതു— എന്നെയും രാജാവിനെയും പ്രമാണിച്ചു നീ യാതൊരു പിഴ രാജവിരുദ്ധമായുള്ളതും ചെയ്യുമും പരദാരാഭിമൎശനമുമെൻറി ജ്ജാതി കാൺകിലുട കേംകിലും അതുവനു ചൊല്ലുക എൻറാക്കുവിതു.

പ്രവ്രജ്യാപ്രത്യവസിതഃ പ്രജ്ഞാശൌച*യുക്തഃ ഉദാസ്ഥിതഃ. സ വാൎത്താകൎമ്മപ്രദിഷ്ടായാം ഭൂമൌ പ്രഭൂതഹിരണ്യാന്തേവാസീ കൎമ്മ കാരയേത്. കൎമ്മഫലാച്ച സൎവ്വപ്രവ്രജിതാനാം ഗ്രാസാച്ഛാദനാവസഥാൻ പ്രതിവിദധ്യാത്. വൃത്തികാമാംശ്ചോപജപേത്—ഏതേനൈവ വേഷേണ രാജാൎത്ഥശ്ചരിതവ്യോ ഭക്തവേതനകാലേ ചോപസ്ഥാതവ്യമിതി. സൎവ്വപ്രവ്രജിതാശ്ച സ്വം സ്വം വൎഗ്ഗമുപജപേയുഃ.

ഉദാസ്ഥിതനാവൊൻ ചതുൎത്ഥാശ്രമത്തിൽനിൻറുതാൻ ബൌദ്ധശൈവവ്രതത്തിൽനിൻറുതാൻ പ്രതിനിവൃത്തനായ് പ്രജ്ഞയും ശൌചമും ബുദ്ധിയുമിത്തനെയുമൊണ്ടായിരിക്കുമവൻ. (വാൎത്താകൎമ്മ) പ്രദിഷ്ടായാം ഭൂമൌ എൻറവാറു കൃഷിപാശുപാല്യവാണിജ്യകൎമ്മങ്കൾക്കു ഉചിതമായിരുന്ന ഭൂമിയിൽ ഇവ[1]ററിന്നെ ദേശം പെരുതായിരുന്ന [2]പൊന്നും അന്തേവാസികളെയുമുടയനായ് വാൎത്താകൎമ്മങ്ങളെച്ചെയ്ക. വാൎത്താകൎമ്മത്തിലൊള്ള ഫലംകൊണ്ടു എല്ലാ വേഷധാരികൾക്കും ചോറും പുടവയുമിരിപ്പാൻ ദേശമും പണ്ണിക്കൊടുപ്പിതു. വേഷധാരികളാവോർ ഭഗവന്മാരായും പാശുപതരായും ശാക്യന്മാരായും ദിഗംബരരായും ഇരിക്കുമവരളിജ്ജാതികൾ. ഇവൎക്കു ചോറും പുടവയും കൊടുക്കിൻറതു പ്രസിദ്ധി കേട്ടു മററൊഴിഞ്ഞ വേഷധാരികളും(പ്രസിദ്ധി കേട്ടു?) വരുവാൻ. വൃത്തികാമരാവോർ ഭോഗത്തിൽ ഇച്ഛൈയുടയവരാം. അവരളയും ഭേദിപ്പിതു. ഇവ്വേഷത്താലെ ഖ്യാൻറവാറു ഭഗവത്പാശുപതാദിവേഷമേ തലൈനിൻറു. രാജാൎത്ഥമാവിതു രാജാവിനുടൈയ പ്രയോജനം. അതു

1. 'ൻറി' 2. 'പോണം' ഖ. പാഠം.

* 'ചയ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

അനുഷ്ഠിക്ക. അരിചിയും ജീവിതമും കൊള്ളുന്നാറം പരദേശത്തുള്ള വാൎത്തയെല്ലാമറിഞ്ഞു അതു ചൊല്ലുവാനാ ചാതുൎമ്മാസ്യമിരിപ്പേനെ ൧൦ വുള്ള ഛരണത്താൽ വന്നുകൂട്ടുവിതു്. എല്ലാ വേഷധാരികളും രത്താന്തമ്മുടെയ വൎഗ്ഗത്തെ ഭേദിപ്പിതു ഭഗവന്മാർ ഭഗവന്മാരെ പാശുപതർ പാശുപതന്മാരെ എൻറിജ്ജാതി ഭേദിപ്പിതു. ഇവ്വേഷമേ പിടിച്ചു രാജപ്രയോജനമനുഷ്ഠിക്കവെണ്ടുമെൻറിജ്ജാതി ഭേദിക്കുമാറു.

കൎഷകോ വൃത്തിക്ഷീണഃ പ്രജ്ഞാശൌചയുക്തോ ഗൃഹപതികവ്യഞ്ജനഃ സ കൃഷികൎമ്മപ്രദിഷ്ടായാം ഭൂമാവിതി സമാനം പൂൎവ്വേണ.

ഗൃഹപതികനാവൊൻ ഉഴവുഴതു ഉഴവു പിഴെച്ചിരുന്നവൻ പ്രജ്ഞെയുടെയനായും ശൌചമുടയനായിരിപ്പിതു. അവനു ഗൃഹപതികവ്യഞ്ജനനെൻറു സംജ്ഞെ അവൻ കൃഷിക്കു ഉചിതമായിരുന്ന ഭൂമിയിങ്കൽ കൃഷി ചെയ്യിതു. സമാനം പൂൎവ്വേണ എൻറവാറു ഉദാസ്ഥിതന്നു ചൊന്നതെല്ലാമൊക്കും പ്രഭൂതഹിരണ്യാന്തേവാസികളെ ഉടെയനായ് കൃഷി ചെയ്യിച്ചുമെൻറുമുഴവുഴുതു പിഴച്ചുവൎക്കെല്ലാം ചെയ്യിൻറ കൃഷിഫലംകൊണ്ടു ചോറു കൂറയും കൊടുത്തു പ്രസിദ്ധനായിരിപ്പിതു എൻറിജ്ജാതിയെല്ലാം യോജിക്ക.

വാണിജകോ വൃത്തിക്ഷീണഃ പ്രജ്ഞാശൌചയുക്തോ വൈദേഹകവ്യഞ്ജനഃ. സ വണിക്കൎമ്മപ്രദിഷ്ടായാം ഭൂമാവിതി സമാനം പൂൎവ്വേണ.

വൈദേഹകവ്യഞ്ജനനാവോൻ വാണിയൻ പ്രവൃത്തിക്ഷീണനായിരിക്കുമവൻ. വൃത്തിക്ഷീണനെൻറവാറു വാണിയം ചെയ്വാൻ മുതലില്ലാത്തവൻ. അവൻ വാണിജ്യത്തിനു ഉചിതമായിരുക്കുന്ന ഭൂമിയിൽ വാണിയം ചെയ്തു മുന്നെ അവരുളെ കണക്കേ അനുഷ്ഠിപ്പിതു്.

മുണ്ഡോ ജടിലോ വാ വൃത്തികാമസ്താപസവ്യഞ്ജനഃ സ നഗരാഭ്യാശേ പ്രഭൂതമുണ്ഡജടിലാന്തേവാസീ ശാകം യവമുഷ്ടിം വാ മാസദ്വിമാസാന്തരം പ്രകാശമശ്നീയാത് ഗൂഢമിഷ്ടമാഹാരം. വൈദേഹകാന്തേവാസിനശ്ചൈനം സമിദ്ധയോഗൈരൎച്ചയേയുഃ. ശിഷ്യാശ്ചാസ്യാവേദയേയുഃ—

അസൌ സിദ്ധഃ സാമേധിക ഇതി. സമേധാശാസ്തിഭിശ്ചാഭിഗതാനാമംഗവിദ്യയാ ശിഷ്യസംജ്ഞാഭിശ്ച കൎമ്മാണ്യഭിജനേഽവസിതാന്യാദിശേദല്പലാഭം അഗ്നിദാഹം ചോരഭയം ദൂഷ്യവധം തുഷ്ടിദാനം വിദേശപ്രവൃത്തിജ്ഞാനം ഇദമദ്യ ശ്വോ വാ ഭവിഷ്യതീദം വാ രാജാ കരിഷ്യതീതി.

മുണ്ഡരാവോർ ഭിക്ഷുക്ഷപണകാദി. ജടിലരാവോർ ശൈവപാശുപതാദികൾ. അവരളിലൊരുത്തൻ വൃത്തികാമൻ താപസവ്യഞ്ജനനാവോൻ. അവൻ നഗരത്തുക്കരുകെ ദൂരവുമൻറിയെ ചാരവുമൻറിക്കെ ഇരിപ്പിതു. അവൻ സുലഭൻ ശിഷ്യന്മാരെയുമുളനാക്കിക്കൊണ്ടിരിപ്പതു്. അവൻ എല്ലാരും കാണ ഓരോ തിങ്ങളും ഇരണ്ടു തിങ്ങളുമെല്ലാം ശാകമും യവ(സ)മുഷ്ടിയും ഭക്ഷിപ്പിതു് ജനത്തിന്നു ബഹുമാനിപ്പാൻ. മറയിൽ തനക്കു വാസിച്ചവാറു വല്ല ആഹാരംകൊണ്ടുണ്‌പിതു. തടിയാതെ ഉയക്കത്തെ ചെയ്തിരിക്കുമവൈകൊണ്ടു. വൈദേഹകവ്യഞ്ജനനുടൈയ ശിഷ്യന്മാരിച്ചൊല്ലിയ താപസവ്യഞ്ജനനൈ സമിദ്ധയോഗങ്കളെകൊണ്ടു അൎച്ചിപ്പിതു്. സമിദ്ധയോഗങ്കളാവോ പൂൎണ്ണമനോരഥയോഗങ്കൾ. ഇവന്നു വേണ്ടുവതെല്ലാം കൊട്ടുപ്പിതു എൻറവാറു. താപസവ്യഞ്ജനനുടൈയ ശിഷ്യരും ചൊല്ലുവിതു—എങ്ങളുടയ ഗുരുക്കൾ സിദ്ധരാവിതുമൊണ്ടു സാമേധികനാവിതുമൊണ്ടു. സമേധൈയാവിതു ഒണ്ടാവാനിരിക്കും സമ്പത്തു്, അതറിയുമിവനെൻറു ചൊല്ലുമതു്. സമ്പത്തും ഒണ്ടാമോ എൻകെൻറു വിചാരിപ്പാൻ വരുമവരൾക്കു ഇവൻ ചൊല്ലുവിതു അംഗവിദ്യൈകൊണ്ടു ചൊല്ലുവിതു. അംഗവിദ്യൈയാവിതു ജ്യോതിഷത്തിൽ പുഷ്പാചകടിച്ചൈ എൻറുള്ള വിദ്യൈ. അതുകൊണ്ടും ശിഷ്യന്മാരുടൈയ അക്ഷിഭ്രൂവിലാസങ്ങളെക്കൊണ്ടും വിചാരിപ്പാൻ വരിൻറവരളുടൈയ കുലമും നലമും അറിഞ്ഞു അതിന്നു തക്കവൊറു ചൊല്ലുവിതു്. അവിററിൽ ചിലവു അംഗവിദ്യൈകൊണ്ടറിവിതു. ചിറതു ശിഷ്യരെക്കൊണ്ടറിവിതു്. മദ്ധ്യമരായുള്ളവരൾക്കു അല്പലാഭം ചൊല്ലുവിതു ചുരുങ്കത്തോ[1]ടും ധനമെൻറു ചൊല്ലുവിതു്. രാജാവിന്നു അപകാരികളായൊള്ളവരൾക്കു അഗ്നിഭയമും ചോരഭയമുമൊണ്ടെൻറു ചൊല്ലുവിതു. ദൂഷ്യരായൊള്ളവരൾക്കു വധം ചൊല്ലുവിതു. രാജോപകാരികൾക്കു തുഷ്ടിദാനം

---

1 'ടായന' ഖ. പാഠം.

ചൊല്ലുവിതു. വിദേശപ്രവൃത്തിജ്ഞാനമാവിതു ദൂരദേശത്തൊള്ള ഇയക്കമെറിയുമാറു. ഇൻറു നാളെ *രാജാവു ഇന്ന ദൂഷ്യരെ ക്കൊല്ലും (രാജാവു?) എൻറിജ്ജാതിയും ചൊല്ലുവിതു.

തദസ്യ ഗൂഢാഃ സത്രിണശ്ച സംവാദയേയുഃ. സത്ത്വപ്രജ്ഞാവാക്യശക്തിസമ്പന്നാനാം രാജഭാ†ഗ്യമനുവ്യാഹരേന്മന്ത്രിസംയോഗം ച. മന്ത്രീ ചൈഷാം വൃത്തികർമ്മഭ്യാം വിയതേത. യേ ച കാരണാദഭിക്രുദ്ധാസ്താനർത്ഥമാനാഭ്യാം ശമയേത്, അകാരണക്രുദ്ധാൻ തൂഷ്ണീംദണ്ഡേന രാജദ്വിഷ്ടകാരിണശ്ച.

ചൊന്ന ഗൂഢരായിരുന്ന സത്രികൾ കാപടികാദികളിവ ചൊന്നവണ്ണമേ ഇരിക്കുമാറു ചെയ്യിതു. സത്ത്വപ്രജ്ഞാവാക്യശക്തിസമ്പന്നരായിരുന്ത പുരുഷർക്കു രാജാവിനുടൈയ ധനം കൊൾവാൻ ഭാഗ്യമൊള്ളവാറു ചൊല്ലുവിതു. സത്ത്വസമ്പന്നരാവോർ ശൂരപുരുഷർ. പ്രജ്ഞാസമ്പന്നരാവോർ ബുദ്ധിമത്തുക്കൾ. വാക്യസമ്പന്നരാവോർ അഴകുതായ് പേശവല്ലുമവരൾ. ശക്തിസമ്പന്നരാവോർ പ്രബലശക്തിയുടയവരൾ. ഇവരൾക്കു രാജഭാഗ്യമാവിതു രാജാവിങ്കലൊള്ള ഭക്തി. രാജാവിനെ സേവിക്കുമാറു ചൊല്ലുവിതു്. നിങ്കൾ രാജാവിനൈ സേവിക്ക. സേവിപ്പവർ സമ്പത്തു കടുക വരുകിൻറതെൻറു ചൊല്ലുവിതു മന്ത്രിസംയോഗമാവിതു രാജാവിനുടൈയ മന്ത്രി നിങ്കൾപോകവന്തു ഇവനൈ ച്ചൊല്ലു ഇങ്ങനെ ഒപ്പുതെൻറു തരുമെൻറും ചൊല്ലുവിതു്. അവരൾക്കു തേററം വരുവാനായിക്കൊണ്ടു അമ്മന്ത്രികളിച്ചൊല്ലിയ സത്ത്വാദിസമ്പന്നർക്കു വൃത്തിയും കർമ്മങ്കളും വേണ്ടുമവുചെയ്തു കൊടുപ്പിതു. ഇനിമററും രാജാവിനോടു കാരണമുണ്ടായി കോപിച്ചിരിക്കുമവരളൈയർത്ഥത്താലും കൊണ്ടാട്ടംകൊണ്ടും കോപം കെടുപ്പിതു. കാരണമൻറിയേ കുപിതരായിരുന്തവരളൈ ആരുമറിയാതെ കൊൻറുകളൈവിതു. രാജാവിന്നു ദ്വേഷംചെയ്യുമവരളെയും അറിയാതെ കൊൽവിതു്.

പൂജിതാശ്ചാർത്ഥമാനാഭ്യാം രാജ്ഞാ രാജോപജീവിനാം
ജാനീയുഃ ശൌചമിത്യുക്താഃ പഞ്ച സംസ്ഥാഃ പ്രകീർത്തിതാഃ.

ഗൂഢപുരുഷർ കാപടികാദികൾ രാജാവിനാൽ പൂജിതരാവിതു അർത്ഥത്താലും മാനംകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടും കൊണ്ടാട

* 'ഇദം ഭവിഷ്യതി' എന്ന അംശത്തിനു വ്യാഖ്യമാതൃകകളിൽ ലുപ്തമായിരിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ "ഇദമദ്യശ്വോവാരാജാ കരിഷ്യതി" എന്നു മാത്രം വ്യാഖ്യാതാവിൻെറ പാഠമായിരിക്കാം. † 'വ്യ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

പ്പെട്ടിരുന്നവരാം രാജോപജീവികളായിരുന്ന അമാത്യകളുടെയ ശുദ്ധി അറിവിതു. എൻറു പഞ്ചസംസ്ഥന്മാരെച്ചൊല്ലീതു്.

വിനയാധികാരികം മുതലധികരണത്തിൽ ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിയിൽ
സംസ്ഥോത്പത്തി പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം മുടിഞ്ഞിതു.

---

൭. പ്രക. ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തൌ സഞ്ചാരോത്പത്തിഃ.

ഇവ്വണ്ണം ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തിയിൽ സംസ്ഥോത്പത്തി ചൊല്ലി. ഇപ്പോൾ സഞ്ചാരോത്പത്തി ചൊല്ലിൻറിതു. അദ്ധ്യായമിരണ്ടായ് ചെയ്വാൻ നിമിത്തമാവിതു—ഗൂഢപുരുഷരെച്ചൊല്ലിൻറതാകിലും മുന്നം ചൊന്ന ഗൂഢപുരുഷർക്കമിപ്പോൾ ചൊല്ലിൻറവർക്കും കർത്തൃഭേദം ഉണ്ടാവിതു അറിയിപ്പാനായ് പൃഥഗദ്ധ്യായം ചെയ്തിതു. കാപടികാദികളവർ ഗൂഢപുരുഷരെയും രാജാവു മന്ത്രികളോടുകൂട കൊൾവിതു "തമർത്ഥമാനാഭ്യാമുതസാഹ്യ മന്ത്രീ ബ്രൂയാൽ" എൻറു ചൊന്നമയാൽ. സത്രിതീക്ഷ്ണരസദഭിക്ഷുക്യാദികളെ രാജാവു താനെ മന്ത്രികൾകൂടാതെ കൊൾവിതു. മന്ത്രികളുടെയ ശുദ്ധിയറിവാനമിവരളെ വിടുകിൻറമൈയാൽ. മേൽ ചൊല്ലിൻറതു "താൻ രാജാ സ്വവിഷയേ മന്ത്രിപുരോഹിതസേനാപതിയുവരാജ" എൻറിജ്ജാതികളിൽ ശുദ്ധിയറിവാനായ്ക്കൊണ്ടു സത്ര്യാദികളെ വിടുമാറു ചൊല്ലിൻറമയാൽ രാജാവു താനെ സത്ര്യാദികൾക്കു കർത്താവു്. കാപടികാദികൾക്കു മന്ത്രിയോടുകൂട കർത്താവു. ആകിൻറമയാൽ ഇരണ്ടിടത്തും കർത്തൃഭേദമൊണ്ടു്. സ്വരൂപഭേദമും 'സമൃക് തിഷ്ഠന്തീതി സംസ്ഥാഃ' എൻപിതു. കാപടികാദിസംസ്ഥാ സ്വസ്ഥാനത്തിലേയിരുന്തു രാജപ്രയോജനം ചെയ്യിതു, ചാരർ എങ്കും പരിമാറി രാജപ്രയോജനം ചെയ്യിതു എൻറിങ്ങനെ സ്വരൂപഭേദമാവിതു്.

*യേ ചാസ്യ സംബന്ധിനോഽവശ്യം ഭർത്തവ്യാസ്തേ ലക്ഷണമംഗവിദ്യാം ജംഭകവിദ്യാം മായാഗതമാശ്രമധർമ്മം നിമിത്തമന്തരചക്രമിത്യധീയാനാഃ സത്രിണഃ സംസർഗ്ഗവിദ്യാ വാ.

---

* മൂലത്തിൽ ഈ ഭാഗം (സഞ്ചാരോത്പത്തി) എട്ടാം പ്രകരണമായ ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടതായിരിക്കുന്നു.

ചാരരാവോരെവരെന്നാൽ യേ ചാസ്യ സംബന്ധിനഃ. എൻറാൽ അസ്യ സംബന്ധികളുമായവശ്യം ഭൎത്തവ്യരുമായിരുക്കുമവരാം. അവശ്യംഭൎത്തവ്യാ അവശ്യം ഭൎത്തവ്യരെൻറുചൊന്നമയാൽ മററിവരലാലേതുമൊരു പ്രയോജനമില്ലയെന്നുമതു അറിയിക്കാവിതു. അവരാം ലക്ഷണവിദ്യെയും അംഗവിദ്യെയും ജംഭകവിദ്യെയും മായാഗതമും ആശ്രമധൎമ്മമും നിമിത്തമും അന്തരചക്രമുമെൻറിജ്ജാതി ഓതി വല്ലിയിരുക്കും സത്രികാം. ലക്ഷണമാവിതു വ്യാകരണംതാൻ സാമുദ്രംതാൻ. അംഗവിദ്യെയാവിതു ശീക്ഷാദിതാൻ അംഗസ്പൎശംകൊണ്ടു ശുഭാശുഭമറിയുമതുതാൻ. ജംഭകവിദ്യയാവിതു വശീകരണാന്തൎദ്ധാനാദിവിദ്യെ. മായാഗതമാവിതു ഇന്ദ്രജാലം ആശ്രമധൎമ്മമാവിതു മനവാദിധൎമ്മശാസ്ത്രം. നിമിത്തമാവിതു പൂൎണ്ണകുംഭാദികം. അന്തരചക്രമാവിതു പക്ഷികളെക്കൊണ്ടു നന്മയും തീമയുമറിയുമതു എൻറിജ്ജാതി ഓതി അറിഞ്ഞിരിപ്പിതു. സംസൎഗ്ഗവിദ്യെയും വല്ല-വിതു. സംസൎഗ്ഗവിദ്യെയാവിതു കാമശാസ്ത്രമും ഗീതനൃത്താദികളെയും വല്ലിയിരുപ്പിതു. ഇവരാം സത്രികളാവോർ.

യേ ജനപദേ ശൂരാസ്ത്യക്താത്മാനോ ഹസ്തിനം വ്യാളം വാ ദ്രവ്യഹേതോഃ പ്രതിയോധയേയുസ്തു തീക്ഷ്ണാഃ.

തീക്ഷ്ണന്മാരാവോർ രാജ്യത്തിൽ ശൂരരായുള്ളവരാം വിക്രമമുടെയവരാം ജനപദത്തിലുള്ളവരാം എൻറു ചൊല്ലീതു നഗരത്തിലൊള്ളവരളെ ഒഴിപ്പാനായ്. ജനപദത്തിലൊള്ളവരാം മൂൎഖരായിട്ടു എങ്ങും ചെല്ലുവർ. ത്യക്താത്മാനഃ എൻറവാറു ശരീരത്തിലപേക്ഷയില്ലാതവരാം. ഹസ്തിനം വ്യാളം എൻറവാറു ആനൈയെയും സിംഹവ്യാഘ്രാദികളെയും ദ്രവ്യനിമിത്തമായ് പ്രതിഷേധിപ്പർ എൻറവാറു കൊൽവരെൻറവാറു. അവരാം ധനം കൊള്ളും കൊതിയാൽ രാജാവിനുടെയ പ്രയോജനത്തെപ്പിഴയാതെ അനുരക്ഷിപ്പർ. ഇവരാം തീക്ഷ്ണരാവോർ.

യേ ബന്ധുഷു നിഃസ്നേഹാഃ ക്രൂരാശ്ചാലസാശ്ച തേ രസദാഃ.

രസദരാവോർ യാവർചിലർ ബന്ധുക്കളിലും സ്നേഹമില്ലാതവരാം ക്രൂരരുമായിരുപ്പിതു. ക്രൂരരെൻറു കൊല്ലുമിടത്തു തുനി

വുടയവരം. അലസരുമായിരിപ്പിതു. അലസരുമാവോർ ഉത്സാഹശ്ശൂന്യർ. ഇവരം രസദരാവോർ വിഷമിടുവോരെൻറവാറു.

പരിവ്രാജികാ വൃത്തികാമാ ദരിദ്രാ വിധവാ പ്രഗല്ഭാ ബ്രാഹ്മണ്യന്തഃപുരേ കൃതസത്കാരാ മഹാമാത്രകുലാന്യധിഗച്ഛേത്. ഏതയാ മുണ്ഡാവൃഷല്യോ വ്യാഖ്യാതാഃ. ഇതി സഞ്ചാരാഃ.

ഭിക്ഷുകിയാവോൾ പരിവ്രാജികയുമായ് വൃത്തികാമയെൻറവാറു ഭോഗത്തിലിച്ഛൈയുമുണ്ടായ് ദരിദ്രയുമായ് വിധവയുമായ് പ്രഗല്ഭയുമായിരിക്കും ബ്രാഹ്മണി അന്തഃപുരത്തിൽ ദേവിമാരാൽ കൊണ്ടാടപ്പട്ടുവിതുഞ്ചെയ്തു അവൾ അമാത്യന്മാർ ഗൃഹത്തിനു കൊണ്ടാടപ്പട്ടുവാൻപോവിതു പലപോണും. ഇവളെക്കൊണ്ടു മുണ്ഡകളും വൃഷലികളുഞ്ചൊല്ലപ്പട്ടിതു. മുണ്ഡകളാവോർ ശാക്യപ്പെട്ടിരിക്കും സ്ത്രീകൾ, വൃഷലികളാവോർ ശൂദ്രസ്ത്രീകളും പരിവ്രാജികയെ കണക്കേ അനുഷ്ഠിപ്പിതു. എൻറിവരം സഞ്ചാരരാവോർ.

ഗൂഢപുരുഷോത്പത്തി മുടിഞ്ചിതു.

---

൮. പ്രക. ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിഃ.

അനന്തരം ‘ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധി’ ആകിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലിൻറിതു. ഗൂഢപുരുഷരാവോർ കീഴ് ചൊല്ലിയ കാപടികാദികൾ. അവരളുടെയ പ്രണിധിയാവിതു ഒരു കാര്യത്തിൽ നിയോഗിക്കുമാറു. അതു സൂത്രത്തിൽ ചൊല്ലിൻറിതു. മുൻചൊല്ലിയ സൂത്രത്തോടു സംബന്ധമാവിതു—കീഴ് ഗൂഢപുരുഷരെക്കൊള്ളുമാറു ചൊല്ലീതു. അവരാലുള്ള പ്രയോജനം ചൊല്ലിതില്ലെ. ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിയാകിൻറ സൂത്രത്തിനാൽ ഇവരാലൊള്ള പ്രയോജനം ചൊല്ലിൻറിതുതാൻ എൻറവാറു.

താൻ രാജാ സ്വവിഷയേ മന്ത്രിപുരോഹിതസേനാപതിയുവരാജദൌവാരികാന്തർവംശികപ്രശാസ്തൃസമാഹർത്തൃസന്നിധാതൃപ്രദേഷ്ടൃനായകപൌരവ്യാവഹാരികകാർമ്മാന്തികമന്ത്രിപരിഷദധ്യക്ഷദണ്ഡദുർഗ്ഗാന്തപാലാടവികേഷു ശ്രദ്ധേയദേശവേഷശില്പഭാഷാഭിജനാപദേശാൻ ഭക്തിതഃ സാമർത്ഥ്യയോഗാച്ചാപസർപ്പയേത്.

സഞ്ചാരന്മാരെ രാജാവു തന്നുടെയ വിഷയത്തിൽ മന്ത്രിപുരോഹിതസേനാപതിയുവരാജദൌവാരികാന്തർവ്വംശികപ്രശാസ്തൃസമാഹർത്തൃസന്നിധാതൃപ്രദേഷ്ടൃനായകപൌരവ്യാവഹാരികകാർമ്മാന്തികമന്ത്രിപരിഷദദ്ധ്യക്ഷദണ്ഡദുർഗ്ഗാന്തപാലാടവികരെൻറിവരുടെയ ശുദ്ധി അറിവാനായ് ശ്രദ്ധേയമായിരുന്ന ദേശവേഷശില്പഭാഷാഭിജനാപദേശത്തെ ഉടയവരായ് ഭക്തിവഴിമേലും സാമർത്ഥ്യയോഗവഴിമേലും കൊടുത്തു വിട്ടുവിതു. സ്വവിഷയേ എൻറവാറു ചൊല്ലിയതുകൊണ്ടു മുന്നം തന്നുടെയ വിഷയത്തിൽ കൊടുത്തുവിട്ടുവിതു, പിന്നെ ശത്രുവിഷയത്തിൽ കൊടുത്തുവിട്ടുവിതു് എൻറു ചൊല്ലിൻറാർ. ഇവ്വർത്ഥം മേൽ ചൊല്ലിൻറിതു "ഏവം ശത്രൗ ച മിത്രേ ച മദ്ധ്യമേ ചാവപേച്ചരാൻ" എൻറു. മന്ത്രിപുരോഹിതസേനാപതിയുവരാജന്മാർ പ്രസിദ്ധർ. ദൌവാരികരാവോർ പ്രതിഹാരികൾ. അന്തർവ്വംശികരാവോർ അന്തഃപുരാധികാരി. പ്രശാസ്താവാവോൻ സ്കന്ധാവാരനിവേശംചെയ്യുമവൻ. സമാഹർത്താവാവോൻ അർത്ഥം കൂട്ടുമവൻ. സന്നിധാതാവാവോൻ ഭണ്ഡാരത്തിൽ നില്ക്കുമവൻ. പ്രദേഷ്ടാവാവോൻ കണ്ടകശോധനത്തിന്നു അറിഞ്ഞവൻറാൻ. നായകനാവോൻ ആയിരമും ഇരണ്ടായിരമും പടെക്കു നായകഞ്ചെയ്യുമവൻ. പൌരവ്യാവഹാരികനാവോൻ പുരമുഖ്യനെൻറും ധർമ്മാസനത്തിൽ നില്ക്കുമവനെയും ചൊല്ലും. കാർമ്മാന്തികനാവോൻ തച്ചാശെയുടയവൻ. മന്ത്രിപരിഷദദ്ധ്യക്ഷനാവോൻ പന്തിരണ്ടു കോയിലധികാരത്തിന്നു നായകഞ്ചെയ്യുമവൻ. ദണ്ഡപാലനാവോൻ ചതുരംഗംബലത്തുക്കു നായകഞ്ചെയ്യുമവൻ. ദുർഗ്ഗപാലനാവോൻ കോട്ടെ രക്ഷിക്കുമവൻ. അന്തപാലനാവോൻ രാജ്യത്തിന്നുടെയ സീമൈ രക്ഷിക്കുമവൻ. അവനൈ വീവധാദ്ധ്യക്ഷനെൻറുഞ്ചൊല്ലുവർ. ആടവികനാവോൻ അടവിരാജ്യാധിപതി. എൻറിച്ചൊന്നവരുടെയ ശുദ്ധിയറിവാൻ ചാരരൈ വിടുമാറാവിതു. ചാരരിരിക്കുമാറാവിതു ശ്രദ്ധേയദേശവേഷശില്പഭാഷാഭിജനാപദേശരായിരുക്കവേണ്ടും. ദേശമാവിതു മദ്ധ്യദേശം ഗൌഡദേശമെൻറിജ്ജാതി. വേഷമാവിതു ഒപ്പനവും പ്രലംബശ്മശ്രുതപമും ശുക്ലദശനതപമുമെൻറിജ്ജാതി. ശില്പമാവിതു ചാരരിരിക്കുമാറാവിതു മാറുപാട്ടമ്മാറു എൻറിജ്ജാതികൾ. ഭാഷൈയാവിതു പ്രാച്യർ പറയുമാററിലും ഉദീച്യർ പറയുമാററിലും

ഉള്ള ഭേദം. അഭിജനമാവിതു ബ്രാഹ്മണാദികുടിപ്പിറവി. ഇത്തന്നെയും തേററം വരുമാറു ചെയ്തുകൊണ്ടു ചാരർ ചെയ്യിതാവിതു. ഭക്തിവഴിമേലെൻറവാറു ഈശ്വരഭക്തരാകിൽ പാശുപതനായും ശൈവനായും ചെയ്യിതു, ബൌദ്ധനാകിൽ ശാക്യനായ് ചെയ്യിതെൻറിജ്ജാതി. സാമർത്ഥ്യയോഗാലെൻറവാറു കുടൈയെടുക്കക്കെല്ലുമവൻ കുടൈപിടിപ്പാനേകുവതു, പാനൈയെടുപ്പാൻ സാമർത്ഥ്യമുടയവനൈ പ്പാനൈയെടുപ്പാനേകുവിതെൻറിജ്ജാതി. ചൊന്ന ചാരന്മാരെ ദേശവേഷഭാഷാദിവഴിമേൽ സംശയം വരാതവാറു ചെയ്തുവിടുവിതു.

തേഷാം ബാഹ്യം ചാരം ഛത്രഭൃങ്ഗാരവ്യജനപാദുകാസനയാനവാഹനോപഗ്രാഹിണസ്തീക്ഷ്ണാ വിദ്യുഃ. തം സത്രിണഃ സംസ്ഥാസ്വർപ്പയേയുഃ.

ഇവർകളിൽ തീക്ഷ്ണരാകിൻറ ചാരരെപ്പുറത്തുള്ളവരുചാകമറിവാൻ അമൈപ്പിതു. അവരളറിയുമാറാവിതു കുടൈ പിടിച്ചും പാനൈ പിടിച്ചുനിൻറും വീയതെപ്പിടിച്ചുനിൻറും മെതിയടിയും ചെരിപ്പും കൊണ്ടുനിൻറും പട്ടത്തിരിക്കൈകൊണ്ടുനിൻറും അന്തോളം ചുമന്നും കുതിരൈ കാത്തുമെൻറിജ്ജാതി വ്യാപാരം ചെയ്തുനിൻറു പുറത്തുള്ള പെരുമാററത്തൈ അറിവിതു. കീഴ്ച്ചൊന്ന ലക്ഷണത്തെയുടയരായിരുന്ന തീക്ഷ്ണാതീക്ഷ്ണരൈ അമൈത്തിൻറിതാവിതു ശരീരനിരപേക്ഷരാകിൻറമൈയാൽ അവസരമറിഞ്ചു പുകത്തുവാനാവർ. അവ്വറിഞ്ഞ വ്യാപാരത്തൈ സംസ്ഥരായെയുള്ള സത്രികൾ രാജാവിന്നു അറിവിപ്പിതു.

സൂദാരാലികസ്നാപകസംവാഹകാസ്തരകകല്പകപ്രസാധകോദകപരിചാരകാ രസദാഃ. കുബ്ജവാമനകിരാതമൂകബധിരജഡാന്ധച്ഛദ്മാനോ നടനർത്തകഗായനവാദകവാഗ്ജീവനകശീലവാഃ സ്ത്രിയശ്ചാഭ്യന്തരം ചാരം വിദ്യുഃ. തം ഭിക്ഷുക്യഃ സംസ്ഥാസ്വർപ്പയേയുഃ.

സൂദാരാളികസ്നാപകസംവാഹകാസ്തരകകല്പകപ്രസാധകോദകപരിചാരക എൻറിവരൾ രസദരാവോർ. ഇവരളൈക്കൊണ്ടു വിഷം കൊടുക്കുമാറു കല്പിപ്പിതു. സൂദനാവോൻ മടയൻ. ആരാ

ളികനാവോൻ അടയുമപ്പവുമിടുമവൻ. സ്നാപകനാവോൻ കുളിപ്പിക്കുമവൻ. സംവാഹകനാവോൻ മെയ്യുട്ടി. ആസ്തരകനാവോൻ ശയനം വിരിക്കുമവൻ. കല്പകനാവോൻ കാവിതു. പ്രസാധകനാവോൻ ഒപ്പിക്കുമവൻ. ഉദകപരിചാരകനാവോൻ തണ്ണീർവെക്കുമവൻ. ഇജ്ജാതികളെക്കൊണ്ടു വിഷം കൊടുക്കുമാറു കല്പിപ്പിതു ഇവരകളെക്കൊണ്ടു കല്പിക്കിൻറിതു. ഇവരുകൾക്കു സൌകുമാര്യമുണ്ട കപ്പെട്ടു. ആഭ്യന്തരം ചാരമറിവാനായ്ക്കൊണ്ടു കുബ്ജവാമനകിരാതമൂകബധിരജളാന്ധച്ഛദ്മാക്കളായും നടനത്തകഗായനവാദകവാഗ്ജീവനകുശീലവന്മാരായും സ്ത്രീകളുമാഭ്യന്തരചാരമറിവിതു. കുബ്ജനാവോൻ കൂനൻ. വാമനൻ കുറളൻ. കിരാതരാവോർ ചിന്നുക്കൾ. മൂകനാവോൻ ഊമൻ. ബധിരരാവോർ ചെകുടർ. ജളരാവോർ കുതലൈച്ചൊല്ലപ്പറയുമവരുൾതാൻ, വിക്കിപ്പറയുമവരുൾതാൻ. വ്യവഹാരമറിയാതവരുൾ താൻ, അന്ധരാവോർ കുരുടർ. എൻറിജ്ജാതിഛലത്താൽ നിൻറു ആഭ്യന്തരചാരമറിവിതു. നടരാവോർ കൂത്തർ. നത്തകരാവോർ നട്ടകർ. ഗായനരാവോർ ഗാന്ധർവ്വകൾ. വാദകരാവോർ വംശമും മുരവമും വീണയുമെൻറിജ്ജാതിവാചിക്കുമവരുൾ. വാഗ്ജീവനരാവോർ കഥചൊല്ലുമവരുൾ, പുത്തകം വാചിക്കവല്ലുമവരുൾ. കുശീലരാവോർ എത്താക്കൾ. സ്ത്രീകളാവോർ ഒപ്പിക്കുമവരുൾ. സ്ത്രീയശ്ച എൻറുള്ള (ച)ശബ്ദത്താൽ നപുംസകാദികളും അഭ്യന്തരചാരമെൻറവാറു ഗൃഹാന്തർഗ്ഗതമായൊള്ള ചാരം വ്യാപാരമറിവിതു. അറിഞ്ഞവ്യാപാരത്തെ ഭിക്ഷുകികൾ പരിവ്രാജകാദികളും സംസ്ഥർക്കു ചൊല്ലുവിതു.

സംസ്ഥാനാമന്തേവാസിനഃ സംജ്ഞാലിപിഭിശ്ചാരാ
സഞ്ചാരം കുർയ്യുഃ. നചാന്യോന്യം സംസ്ഥാസ്തേ, വാ വിദ്യുഃ.

സംസ്ഥരുടെയ ശിഷ്യകൾ കല്പിച്ചുകൊണ്ടു ലിപികൾകൊണ്ടെഴുതുവിതുഞ്ചെയ്തു ആരുമറിയാതവാറു രാജാവിന്നു കൊണ്ടുചെൻറു കുടുപ്പിതു. സംസ്ഥർ ഒൻറോരുത്തരെ അറിയവുമൊല്ലാ. അറിഞ്ഞാൽ പിഴൈയാവിതു—ഒരുത്തനൈയറിഞ്ഞുകൊണ്ടു അവനൈപ്പിടിച്ചു വിചാരിച്ചാൽ മററു താനറിഞ്ഞവരകളെച്ചൊല്ലിക്കുടുക്കും ആകിൻറമൈയാൽ ഒൻറാരൊത്തർ അറിയാത്തവണ്ണം നില്പിതു.

ഭിക്ഷുകീപ്രതിഷേധേ ദ്വാഃസ്ഥപരംപരാ മാതാപിതൃവ്യഞ്ജനാഃ ശില്പകാരികാഃ കുശീലവാ ദാ സ്യാ വാ ഗീതപാഠ്യവാദ്യഭാണ്ഡഗൂഢലേഖ്യസംജ്ഞാഭിർവാ ചാരം നിർഹരേയുഃ ദീർഘരോഗോന്മാദാഗ്നിരസവിസർഗ്ഗേണ വാ ഗൂഢനിർഗ്ഗമനം.

ഭിക്ഷുകിക്കു അകത്തുചെല്ലൊല്ലായ്കിൽ ദ്വാഃസ്ഥപരമ്പരാ എൻറവാറു ഒൻെറാരൊത്തർക്കു ചൊല്ലി ഒടുക്കത്തേ വാതിൽ കാത്തുനില്ക്കുമവൻ പുറത്തുള്ള ജനത്തുക്കു ചൊല്ലി അങ്ങനെ അറിഞ്ഞുകൊൾകവിതു. ദ്വാഃസ്ഥപരമ്പര ഇല്ലാക്കാൽ മാതാപിതൃവ്യഞ്ജനാഃ എൻറവാറു അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾക്കത്തായയായും തമപ്പനായും മറമയൊട്ടി വൃദ്ധസ്ത്രീകളും വൃദ്ധന്മാരും അങ്ങുള്ള പട്ടാങ്ങറിഞ്ഞു പോന്തു രാജാവിന്നു ചൊല്ലുവിതു. ശില്പകാരികളായും കുശീലകളായും ദാസികളായും പെറിഞ്ഞു പുറത്തൊള്ളവർകൾക്കു ചൊല്ലുവിതു. ശില്പകാരികളാവോർ തലൈമയിർ ശിക്ഷിച്ചു മുടിക്കവും വല്ലി വായ്പ്പുണ്ണവുമിട വല്ലി ഇജ്ജാതികൾ വല്ലുമവർകൾ ശില്പികളാവോർ. കുശീലരാവോർ എത്താക്കളും ദാസികളും നാടകീയന്മാരും കൃത്തരും ഗീതംകൊണ്ടും പാഠ്യംകൊണ്ടും വാദ്യംകൊണ്ടും ഭാണ്ഡഗൂഢലേഖ്യംകൊണ്ടും ഗൂഢം ആ ചാരം പുറത്താക്കുവതു. ഗീതമാവിതു „ഇത്യുക്തപാ വനം ഗഹനം" ഇത്യാദി. പാഠ്യമാവിതു „കേചിന്നൌവ്യസനമി"ത്യാദി ഒള്ളശ്ലോകം. വാദ്യമാവിതു „ദയ്യം പിണ്ഡീ[1]ഖണ്ഡം നാസ്തി പുത്രഃ [2] പിണ്ഡീഖണ്ഡം" (?) ഇത്യാദി. ഭാണ്ഡമാവിതു ജലകുംഭാദികൾതാൻ മാതുളുങ്ഗാദിഫലംതാൻ. അവിററിൽ ഗൂഢലേഖ്യങ്ങളെയെഴുതിയിട്ടു അങ്ങനെ ചാരം നിർഹരിച്ചാലമൈയും. താങ്ങളേ പുറപ്പടുമാറുള്ള ഉപായമാവിതു ദീർഘരോഗോന്മാദാഗ്നിരസവിസർഗ്ഗങ്ങൾ ചൊല്ലിത്താൻ അകത്തിരുന്ന ചാരൻ പുറപ്പടുവിതു. ദീർഘരോഗമാവിതു കുഷ്ഠാദി. ഉന്മാദമാവിതു ഗ്രഹപീഡൈ. അഗ്നിവിസർഗ്ഗമാവിതു പുരൈ ചുടുമാറു. രസവിസർഗ്ഗമാവിതു വിഷമിടുവതു. അസ്സംഭ്രമത്തിൽ വൈച്ചു ചാരർ പുറപ്പെടുവിതു.

ത്രയാണാമേകവാക്യേ സംപ്രത്യയഃ തേഷാമഭീക്ഷ്ണവിനിപാതേ തൂഷ്ണീംദണ്ഡഃ പ്രതിഷേധോ വാ.

എൻറിങ്ങനെ ഇരുന്ന ചാരർ രാജാവിന്നു വന്നു മൂവർ പരരുടെയ വൃത്താന്തമൊൻെറാരുത്തരറിയാതെ ഒക്കെച്ചൊല്ലു

1. 'ബ്ധം നാ', 2. 'തപി' ഖ. പാഠം.

കിൽ അതു തേറുവിതു്. അവരാം പലതുടൈയും വിപരീതമായ് ഒൻറാരുത്തർ ചൊല്ലുകിൽ അവരളൈ ഉപാംശുവധം ചെയ്യിതു. അൻറിയേ പ്രതിഷേധിപ്പിതുതാൻ ചെയ്യിതെൻറവാറു അതിനിൻറൊഴിപ്പിതു.

കണ്ടകശോധനോക്താശ്ചാപസർപ്പാഃ പരേഷു കൃതവേതനാ വസേയുഃ സമ്പാതനിശ്ചാരാർത്ഥം, ത ഉഭയവേതനാഃ.

ഇച്ചൊന്നവരളൈയോ ചാരർ മററില്ലയോ എൻറു ആകാങ്ക്ഷയിൽ കണ്ടകശോധനത്തിൽച്ചൊല്ലിൻറ സിദ്ധപ്രവ്രജിതചക്രചരാദികളും ഗൂഢപുരുഷരേ, അവരളൈയും ഗൂഢപുരുഷരാക്കിക്കൊൾവിതു. അവരാം ശത്രുരാജാക്കളുടെയ ദേശത്തും അവരളുടൈയ മന്ത്ര്യാദിപതിനെട്ടു തീർത്ഥങ്ങളിലും കൃതവേതനരായ് അരിയും ജീവിതമുമമൈഞ്ഞുകൊണ്ടു ചേവിച്ചിരിപ്പിതു, എന്തിനെൻറാൽ സമ്പാതനിശ്ചാരാർത്ഥം. സമ്പാതരാവോർ ചാരർ. അവരാം സുഖമായി പട്ടാങ്ങറിഞ്ഞുപോരുവാനായും ശത്രുക്കളുടൈയ ചാരരൈ അറിഞ്ഞു തമ്മുടെയ രാജ്യം ഒററുവാൻ വരുകിൻറവരളൈ ഒഴിപ്പാനായും അവരളൈ അങ്ങിനെ നിറുത്തുവിതു. അങ്ങിനെ നില്ക്കിൻറവരളുഭയവേതനരാവോർ.

ഗൃഹീതപുത്രദാരാംശ്ച കുര്യാദുഭയവേതനാൻ.
താംശ്ചാരിപ്രഹിതാൻ വിദ്യാത് തേഷാം ശൌചം ച
[തദ്വിധൈഃ.

അവരാംമക്കളേയും ദാരങ്ങളേയും പൂജിച്ചു വശമാക്കിക്കൊണ്ടു ഉഭയവേതനന്മാരൈ വിടുവിതു. അവരാളൈക്കൊണ്ടു ശത്രുപ്രഹിതരായൊള്ള ഉഭയവേതനന്മാരെയുമറിഞ്ഞുകൊൾവിതു. ഉഭയവേതനന്മാരുടെയ ശൌചാശൌചമും ഉഭയവേതനന്മാരെക്കൊണ്ടേ അറിവിതു.

ഏവം ശത്രൌ ച മിത്രേ ച മദ്ധ്യമേ ചാവപേച്ചരാൻ.
ഉദാസീനേ ച തേഷാം ച തീർത്ഥേഷ്വഷ്ടാദശസ്വപി.

ഇവ്വണ്ണമേ ശത്രുവിനിലും മിത്രനിലും മദ്ധ്യമനിലും ഉദാസീനനിലും അവരളുടയ അഷ്ടാദശതീർത്ഥങ്ങളിലും ചാരന്മാരൈ വിടുവിതു.

അന്തൎഗ്ഗഹചരാസ്തേഷാം കുബ്ജവാമനഷണ്ഡകാഃ
ശില്പവത്യഃ സ്ത്രിയോ മൂകാശ്ചിത്രാശ്ച മ്ലേച്ഛജാതയഃ.

അവരുടെയ അന്തൎഗ്ഗഹത്തിൽ ചരിപ്പാൻ വിട്ടവിതാവിതു കുബ്ജവാമനഭണ്ഡതന്മാരെയും ശില്പംവല്ലും സ്ത്രീകരം മൂകകളായുള്ളവരളെയും നാനാജാതികളായുള്ള മ്ലേച്ഛജാതികളെയും വിട്ടവിതു.

ദുൎഗ്ഗേഷു വണിജഃ സംസ്ഥാ ദുൎഗ്ഗാന്തേ സിദ്ധതാപസാഃ.
കൎഷകോദാസ്ഥിതാ രാഷ്ട്രേ രാഷ്ട്രാന്തേ വ്രജവാസിനഃ.

ദുൎഗ്ഗങ്കളിൽ വാണിയർ സംസ്ഥരായിരിപ്പിതു. ദുൎഗ്ഗാന്തത്തിൽ സിദ്ധതാപസന്മാരിരിപ്പിതു. രാഷ്ട്രത്തിലുഴവരു മുദാസ്ഥിതരുമായിരിപ്പിതു രാഷ്ട്രാന്തത്തിലിടയരായിരിപ്പിതു.

വനേ വനചരാഃ കാൎയ്യാഃ ശ്രമണാടവികാദയഃ.
പരപ്രവൃത്തിജ്ഞാനാൎത്ഥാഃ ശീഘ്രാശ്ചാരപരമ്പരാഃ.

വനത്തിങ്കൽ വനചരശ്ശൂദ്മാക്കളായിരിപ്പിതു. ചവണരായും ആടവികരായും ഇരിപ്പിതു. ശത്രുവിനുടയ പ്രവൃത്തി അറിവാനായ്ക്കൊണ്ടു ശീഘ്രരായുള്ള ചാരപരമ്പരയെച്ചെയ്വിതു.

പരസ്യ ചൈതേ ബോദ്ധവ്യാസ്താദൃശൈരേവ താദൃശാഃ.
ചാരസഞ്ചാരിണഃ സംസ്ഥാ ഗൂഢാശ്ചാഗൂഢസംജ്ഞിതാഃ.

ഇവ്വണ്ണം ശത്രുക്കളുടെയ ചാരരെയും അജ്ജാതികളെക്കൊണ്ടേ അറിവിതു. ചാരസഞ്ചാരികളാവോർ സത്രിതീക്ഷ്ണാദികരം. സംസ്ഥരാവോർ കാപടികോദാസ്ഥിതപ്രഭൃതികരം. ഇവരരം ഗൂഢരെയാകിലും അഗൂഢരയാകിലും അഗൂഢരായ് നിൻറു?

അകൃത്യാൻ കൃത്യപക്ഷീയൈൎദ്ദശിതാൻ കാൎയ്യഹേതുഭിഃ
പരാപസൎപ്പജ്ഞാനാൎത്ഥം മുഖ്യാനന്തേഷു വാസയേത്.

വിജിഗീഷുവിനുടെയ മുഖ്യന്മാർ അകൃത്യരെയാകിലും കാരണങ്കരം കാട്ടി കൃത്യരാമാറു (ശത്രുവിന്നു?) ചൊല്ലി അവരളെ രാഷ്ട്രാന്തത്തിൽ വസിപ്പിപ്പിതു. ശത്രുവിനുടെയ അപസൎപ്പരെ അറിവാൻ. അപസൎപ്പരാവോർ ചാരർ.

വിനയാധികാരത്തിൽ ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിയാകിൻറ സൂത്രവും
പന്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ചിതു.

൯. പ്രക. സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണം.

കൃതമഹാമാത്ര്യാപസൎപ്പഃ പൌരജാനപദാനപസൎപ്പയേത്.

ഇനി അദ്ധ്യായാന്തരംകൊണ്ടു ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിവിശേഷഭൂതമായ് ജാനപദരിൽ ഗൂഢപുരുഷരെ വിടുമാറു 'സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണ'മാകിൻറ സൂത്രം ചൊല്ലിൻറിതു. മഹാമാത്രരിൽ അപസൎപ്പംചെയ്തു എൻറവാറു മന്ത്രിപുരോഹിതാദികളിൽ ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധിചെയ്തു അനന്തരം പുരത്തിലും ജനപദത്തിലുമൊള്ള ജനത്തിൽ പകലും ഗൂഢപുരുഷരെ വിടുവതു. തന്നോടൊള്ള രാഗാപരാഗമുമറിവാനായ്ക്കൊണ്ടു.

സത്രിണോ ദ്വന്ദ്വിനസ്തീൎത്ഥസഭാശാലാപൂഗജനസമവായേഷു വിവാദം കുൎയ്യുഃ—സൎവ്വഗുണസമ്പന്നശ്ചായം രാജാ ശ്രൂയതേ. നചാസ്യ കശ്ചിദ് ഗുണോ ദൃശ്യതേ യഃ പൌരജാനപദാൻ ദണ്ഡകരാഭ്യാം പീഡയതി ഇതി.

സത്രികളെ വിടുമാറാവിതു—ഇരിവർ സത്രികൾ കൂടി തീൎത്ഥങ്ങളിലും ബ്രാഹ്മണസഭയിലും [1]ചേവകർകൂട്ടത്തിലും ജനപദത്തിലൊള്ള ഊർക്കൂട്ടത്തിലും ഇരുന്നു തമ്മിലെ വിവാദം ചെയ്തിതു്. ഒരുത്തൻ സൎവ്വഗുണസമ്പന്നൻ ഇവ്വിരാജാവു എൻറ കലവച്ചു കേൾപ്പിയുണ്ടു. ഇഞ്ചുവന്തപ്പിന്നെ ഇവരുടെയ ഗുണമൊൻറും തോൻറിതില്ലെ. ഇവ്വണ്ണം നാട്ടിലും നഗരത്തിലുമൊള്ള ജനപദത്തിനെ ഇറെയും പിഴയുംകൊണ്ടു പീഡിക്കിൻറവന്നു ഒരു ഗുണമൊള്ളവാറു എനക്കു തോൻറിയതില്ലെ.

തത്ര യേഽനുപ്രശംസേയുസ്താനിതരസ്തം ച പ്രതിഷേധയേത്—മാത്സ്യന്യായാഭിഭൂതാഃ പ്രജാ മനും വൈവസ്വതം രാജാനം ചക്രിരേ. ധാന്യഷഡ്ഭാഗം പണ്യദശഭാഗം ഹിരണ്യം ചാസ്യ ഭാഗധേയം പ്രകല്പയാമാസുഃ. തേന ഭൃതാ രാജാനഃ പ്രജാനാം യോഗക്ഷേമവഹാഃ. തേഷാം കില്ബി[2]ഷമദണ്ഡകരാ ഹരന്തി, അയോഗക്ഷേമവഹാശ്ച പ്രജാനാം. തസ്മാദുഞ്ഛഷഡ്ഭാഗമാരണ്യകാ അപി നിവപന്തി—തസ്യൈതദ് ഭാഗധേയം യോഽസ്മാൻ ഗോപായതീതി. ഇന്ദ്രയമസ്ഥാനമേതദ് രാജാനഃ പ്രത്യക്ഷഹേഡപ്രസാദാഃ. താന-

---

1. 'ല്ലം ജനപദത്തിലും കൂട്ടത്തിലും ജനപദത്തിലോ' ക. പാഠം 2 'ഷംഭ', 3. 'ന്തിയയാ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

വമന്യമാനം ദൈവോഽപി ദണ്ഡഃ സ്പൃശതി. തസ്മാദ് രാജാനോ നാവമന്തവ്യാ ഇതി ക്ഷുദ്രകാൻ പ്രതിഷേധയേത്.

എൻെറാരുത്തൻ ചൊല്ലിയപ്പോൾ അതുകേട്ടു യാവചിലർ ഇ[1]വർ ചൊല്ലിൻറിതൊള്ളതേയെൻറു പ്രസംഗിപ്പോർ, അവരളെയും മുന്നം ചൊന്നവനെയുംകൂട ഇരണ്ടാമവൻ വിലക്കുവിതു—"നിങ്ങളിങ്ങനെ ചൊല്ലലാകാ. ശാസ്ത്രമറിയീർകാണാർ. പണ്ടു മാത്സ്യന്യായാഭിഭൂതരായൊള്ള പ്രജൈകൾ വൈവസ്വതൻമനുവിനൈ രാജാവാക്കി. അവനു ധാന്യഷഡ്ഭാഗമും പണ്യദശഭാഗമും യഥാദേശപ്രസിദ്ധമായ് പൊന്നും കൊടുക്കുമാറു കല്പിച്ചാർ. അതുകൊണ്ടു ഭരിക്കപ്പെട്ട രാജാക്കൾ പ്രജകൾക്കു യോഗക്ഷേമങ്കൾ ചെയ്തിതു്. അവരൾക്കു പിഴയുമിറയും കൊടുക്കാത്തവർകൾ രാജാവിനുടയ പാപം കൊൾവർ. അതെയുമല്ല പ്രജകൾക്കു യോഗക്ഷേമം [2]കെടുക്കിൻേറാരിലും പട്ടവർ. ആകിൻറമയാൽ ഉഞ്ഛഷഡ്ഭാഗം കാട്ടിൽ ഋഷികളും കൊടുപ്പർ. രാജാവിനുടെയ ഭാഗ്യമെല്ലോ കാട്ടിലിരുന്ത എങ്കളൈയും രക്ഷിക്കിൻറിതു എൻറു ചൊല്ലി രാജാവിനു പടും കൂറു താങ്ക[3]ളുപയോഗിപ്പിതില്ലേ. അതെയുമല്ല ഇന്ദ്രനൈക്കണക്കേയും യമനൈക്കണക്കേയും രാജാക്കളാമവർകൾ പ്രത്യക്ഷമേ പ്രസാദിപ്പിതും കെടുപ്പിതുഞ്ചെയ്യർ. ആകിൻറമയാൽ രാജാക്കളൈ അവജ്ഞചെയ്യുമവരളൈ ദെയ്യമും വെടിയും. ആകിൻറമയാൽ അവജ്ഞ ചെയ്യലാകാ" എൻറുചൊല്ലി ക്ഷുദ്രജനങ്കളൈ വിലക്കുവിതു്.

കിംവദന്തീം ച വിദ്യുഃ.

നാട്ടിലുള്ള ഇലരിപ്പടവാർത്തയുമറിവിതു.

യേ ചാസ്യ ധാന്യപശുഹിരണ്യാന്യാജീവന്തി, തൈരുപകുർവ്വന്തി വ്യസനേ അഭ്യുദയേ വാ, കുപിതം ബന്ധും രാഷ്ട്രം വാ വ്യാവർത്തയന്തി, അമിത്രമാടവികം വാ പ്രതിഷേധയന്തി, തേഷാം മുണ്ഡജടിലവ്യഞ്ജനാസ്തുഷ്ടാതുഷ്ടത്വം വിദ്യുഃ.

യാവചിലർ വിജിഗീഷുവിനുടെയ ധാന്യപശുഹിരണ്യങ്കളക്കൊണ്ടു ജീവിച്ചു അതുകൊണ്ടേ രാജാവിനുപകരിപ്പർ

1. 'വുചൊ' ഖ. പാഠം. 2. 'കൊ' മൂലകോശപാഠം. 3. 'ളുമുപ' ഖ. പാഠം.

വ്യസനത്തിൽതാൻ അഭ്യുദയത്തിൽതാൻ; വിജിഗീഷുവിന്റെടെയ ബന്ധുക്കളെയും ജനപദത്തെയും കുപിതമായവിറെറക്കോപമൊഴിപ്പോർ യാവർചിലർ, അമിത്രർ ആടവികർ എൻറിവരളെ വിലക്കുവോർ യാവചിലർ, എൻറിവ്വണ്ണം ഓരോ കാര്യ്യം അനുഷ്ഠിക്കും പുരുഷരുടെയ പ്രീതിയും അപ്രീതിയും മുണ്ഡജടിലവ്യഞ്ജനന്മാരറിവിത്തു.

തുഷ്ടാൻ ഭൂയഃ പൂജയേത്. അതുഷ്ടാംസ്തുഷ്ടിഹേതോസ്ത്യാഗേന സാമ്നാ ച പ്രസാദയേത്. പരസ്പരാദ്വാ ഭേദയേദേനാൻ സാമന്താടവികതത്കുലീനാവരുദ്ധേഭ്യശ്ച. തഥാപ്യതുഷ്യതോ ദണ്ഡകരസാധനാധികാരേണ വാ ജനപദവിദ്വേഷം ഗ്രാഹയേത്. വിദ്വിഷ്ടാനുപാംശുദണ്ഡേന ജനപദകോപേന വാ സാധയേത്. ഗുപ്തപുത്രദാരാനാകരകർമ്മാന്തേഷു വാ വാസയേത് പരേഷാമാസ്പദഭയാത്.

പ്രീതിപ്പെട്ടിരിക്കുമവരളെപ്പിന്നെയും പൂജിപ്പിതു പ്രീതി പെരുകുവാനായി. പ്രീതിപ്പടാതേ ഉദാസീനരായിരിക്കുമവരളയും കുപിതരായിരിക്കുമവരളയും അൎത്ഥംകൊടുത്തു പ്രസന്നരാക്കുവിതു. പ്രസന്നരാകാക്കാൽ തങ്കളിലേ പരസ്പരം ഭേദിപ്പിതു. സാമന്താടവികതത്കുലീനാവരുദ്ധരിൽനിൻറും ഭേദിപ്പിതു. അങ്ങനെ ഭേദിച്ചപ്പൊഴുതും വിജിഗീഷുവിനോടു പ്രസന്നരാകിരാതൊഴിവോരാകിൽ നാട്ടിലിറയും പിഴയും കൊൾവാനേകി ജനപദത്തോടു വിരോധം ചെയ്യിപ്പിതു. ജനപദത്തോടു വിരോധമുറച്ചപ്പോൾ ഉപാംശുദണ്ഡംകൊണ്ടുതാൻ ജനപദകോപവഴിമേൽത്താൻ അവരളെക്കൊല്വിപ്പിതു. അൻറിയേ ഇവരള്ളുടെയ മക്കളേയും ദാരങ്കളേയും കൈക്കൊണ്ടു തങ്ങളെ ആകരകൎമ്മാന്തങ്കള്ൽ വസിപ്പിപ്പതു. എന്തിനെൻറാൽ ശത്രുക്കള്ളുടെയ ഒററാക്കൾ വരാ. അവരൾക്കു ആസ്പദമാവരെൻറാള്ള ഭയത്തിനാൽ ആകരകൎമ്മാന്തത്തിൽ വസിപ്പിക്കിൻറിതു.*

ക്രുദ്ധലുബ്ധഭീതാവമാനിനസ്തു പരേഷാം കൃത്യാഃ. തേഷാം കാൎത്താന്തികനൈമിത്തികമൌഹൂൎത്തികവ്യഞ്ജനാഃ പരസ്പരാഭിസംബന്ധം അമിത്രപ്രതിസംബന്ധം വാ വിദ്യുഃ.

---

*ഇതു കഴിഞ്ഞു മാതൃകകളിൽ "...ന്ദ്ര ഗൂഢപുരുഷപ്രണിധി മുടിഞ്ചിതു." എന്നു കാണുന്നു എങ്കിലും ഈ സൂത്രം അവസാനിച്ചതായി മുൻപു കണ്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ മുദ്രിതപാഠമനുസരിച്ചു് അതു ഇവിടെ ചേൎത്തില്ല.

'സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണം' എൻപിതു സൂത്രം. (കൃത്യാഃ?) കൃത്യരാവോർ ക്രുദ്ധലുബ്ധഭീതാവമാനിതർ ശത്രുക്കൾക്ക കൃത്യരാഃവാർ ഇവരാം ശത്രുക്കളാൽ ഭേദ്യർ. കൃത്യർ തങ്കളിലെ ഒള്ള സംബന്ധമും (അമിത്രപ്രതിസംബന്ധവും) കാൎത്താന്തിക നൈമിത്തികമൌഹൂൎത്തികവ്യഞ്ജനന്മാരറിവിതു.

തുഷ്ടാനൎത്ഥമാനാഭ്യാം പൂജയേത്. അതുഷ്ടാൻ സാമ-ദാനഭേദദണ്ഡൈഃ സാധയേത്.

അറിഞ്ഞു രാജാവിനാൽ കൃതപ്രതീകാരരായപ്പോൾ തുഷ്ടരാവോരാകിൽ അൎത്ഥമാനങ്കളെക്കൊണ്ടു പൂജിപ്പിതു. അതുഷ്ടരാകിൽ സാമദാനഭേദദണ്ഡങ്ങൾ സാധിപ്പിതു്.

ഏവം സ്വവിഷയേ കൃത്യാനകൃത്യാംശ്ച വിചക്ഷണഃ.
പരോപജാപാത സംരക്ഷേത് പ്രധാനാൻ ക്ഷുദ്രകാ-
[നപി.

ഇവ്വണ്ണം തന്നുടെ വിഷയത്തിൽ കൃത്യരയും അകൃത്യരയും നയജ്ഞനായിരുന്തവൻ പരനാൽ ഭേദിക്കപ്പെടാതവാറു മുഖ്യരെയും ക്ഷുദ്രരെയും കാപ്പിതു.

എൻറിങ്ങനെ സ്വവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷരക്ഷണമെന്നും സൂത്രവും പതിമൂൻറാമദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ചിതു,

---

൧൦. പ്രക. പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ.

കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ സ്വവിഷയേ സവ്യാഖ്യാതഃ പരവിഷയേ വാച്യഃ.

'പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ' എൻപിതു സൂത്രം. കൃത്യരാവോർ ഭേദ്യർ. പക്ഷം സമൂഹം. ഉപഗ്രഹം സംഗ്രഹം. ശത്രുവിഷയത്തിലൊള്ള (കൃത്യാ)കൃത്യപക്ഷം സംഗ്രഹിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധമനന്തരാനക്രമലക്ഷണം. സ്വവിഷയത്തിൽ കൃത്യാകൃതപക്ഷോപഗ്രഹം ചൊല്ലിയിതു. ഇനി പരവിഷയത്തിൽ ചൊല്ലുകിൻറിതു എൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. (സാംബന്ധം ?)

സംശ്രുത്യാൎത്ഥാൻ വിപ്രലബ്ധഃ, തുല്യകാരിണോഃ ശില്പേ വോപകാരേ വാ വിമാനിതഃ, വല്ലഭാവരുദ്ധഃ, സമാഹൂയ പരാജിതഃ, പ്രവാസോപതപ്തഃ, കൃത്വാ വ്യയമലബ്ധകാൎയ്യഃ,

സ്വധർമ്മാദ് ദായാദ്യാദ് വോപരുദ്ധഃ, മാനാധികാരാഭ്യാം ഭ്രഷ്ടഃ, കുല്യൈരന്തർഹിതഃ, പ്രസഭാഭിമൃഷ്ടസ്ത്രീകഃ, കാരാഭിന്യസ്തഃ, പരോക്തദണ്ഡിതഃ, മിത്ഥ്യാചാരവാരിതഃ, സർവസ്വമാഹാരിതഃ, ബന്ധനപരിക്ലിഷ്ടഃ, പ്രവാസിതബന്ധുരിതി ക്രുദ്ധവർഗ്ഗഃ.

കൃത്യകളാകേണ്ടവരാരെൻറാൽ — യാവനൊരുത്തന്നു ധനം കൊടുപ്പാൻ ചൊല്ലീട്ടു കൊടാതൊഴി[1]ഞ്ഞിതു അവനും, ശില്പത്തിലും ഉപകാരം ചെയ്യുമിടത്തും സദൃശരായൊള്ളോരിരുവരിൽ യാവനൊരുത്തനെക്കൊണ്ടാടാതൊഴി[2]ഞ്ഞിതു അവനും, രാജകുലവരാൽ പുറത്തു നിറുത്തപ്പെട്ടവനും, വിവാദിൽ വല്ലിപ്പാൻ വിളിച്ചു തോല്പിക്കപ്പെട്ടവനും, രാജാവിനാൽ നടത്തപ്പെട്ടും ചെരുത്തവനും, ധനം വ്യയിച്ചിട്ടു ജീവിതം താൻ വിരിത്തി താൻ പെറാതെ ഇരുന്തവനും, സ്വധർമ്മത്തിലും ദായാദത്തിലുംനിൻറു ചെറുക്കപ്പെട്ടവനും, സ്വധർമ്മമാവിതു ദാക്ഷിണാത്യക്ക് മാതുലകന്യാവിവാഹാദികൾ; ദായാദമാവിതു ദാക്ഷിണാത്യക്കേ തമ്മാമൻധനം മരുമക്കൾ കൊള്ളുമതു; അങ്ങനെയൊള്ള ധർമ്മത്തിലും ദായാദത്തിലും ചെറുക്കപ്പെട്ടവൻ, മാനമാവിതു കുടെയുമാന്തോളമെൻറിജ്ജാതി; അധികാരമാവിതു സമാഹർത്താ സന്നിധാതാവെൻറുള്ള നിയോഗം; ഇവിററിനിൻറാഴിക്കപ്പെട്ടവനും, കുടിയിലൊള്ളവരളാൽ അധികരിക്കപ്പെട്ടവനും, ബലത്തിനാൽ സഹിക്കപ്പെട്ടിരുന്ത ഭാർയ്യയെ ഉടയവനും, ചിറയിൽ വിടപ്പെട്ടവനും, പിറർ ചൊൽകൊണ്ടു ആരായാതെ ദണ്ഡിക്കപ്പെട്ടവനും, അഗ്നിഷ്ടോമകർമ്മങ്കളെ പ്രാണിവധോരുവരുമാകിൻറമയാൽ തീയവെൻറു നല്ലകർമ്മങ്കളിൽനിൻറു ചെറുക്കപ്പെട്ടവനും, സർവസ്വം കൊള്ളപ്പെട്ടവനും, കെട്ടുണ്ടു ക്ലേശിക്കപ്പെട്ടിരുന്തവനും, കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്ത ബന്ധുക്കളൈയുടൈയവനും എൻറിവരാം ക്രുദ്ധവർഗ്ഗമാവിതു.

സ്വയമുപഹതഃ, വിപ്രകൃതഃ, പാപകർമ്മാഭിഖ്യാതഃ, തുല്യദോഷദണ്ഡേനോദ്വിഗ്നഃ, പര്യാത്തഭൂമിഃ, ദണ്ഡേനോപഹതഃ, സർവ്വാധികരണസ്ഥഃ, സഹസോപചിതാർത്ഥഃ, തത്കുലീനോപാശംസുഃ, പ്രദ്വിഷ്ടോ രാജ്ഞാ, രാജദ്വേഷീ ഭീതവർഗ്ഗഃ.

1, 2. 'വി' ല, പാഠം.

ഇനി ഭീതവൎഗ്ഗം ചൊല്ലിൻറിതു.—തന്നുടെ കൎമ്മത്തിലെ ഉപഹതനായുള്ളവനും എൻറവാറു വിജിഗീഷു ധനംകൊടുത്തവാറെ ശത്രുവിനെക്കൊൻറ യാവനൊരുത്തൻ അവൻ ശത്രു പെരുക ധനം കൊടുക്കിൽ വിജിഗീഷുവിനേയും കൊല്‌വനാമെൻറു ശങ്കിക്കപ്പെട്ടുകിൻറവനും, വിജിഗീഷുവിന്നു അന്തഃപുരാദിയൽ വിപ്രകൃതനായുള്ളവനും, ബ്രഹ്മഹത്യാദിപാപകൎമ്മാഭിയോഗമുള്ളവനും, തന്നോടു തുല്യദോഷമുള്ളവരെ ദണ്ഡിക്കക്കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടവനും, ഭൂമിപറിച്ചുകൊള്ളപ്പെട്ടവനും, ദണ്ഡോപനതനും, എല്ലാവധികരണത്തിലും സ്വാമ്യം ചെയ്തു നില്ക്കുമവനും, സഹസാ ധനം പെരുകത്തേടിയവനും, രാജാവിന്നുടെയ ദായാദരെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നവനും, രാജാവിനെ ദ്വിഷിക്കുമവനും എൻറിജ്ജാതി ഭീതവൎഗ്ഗം.

പരിക്ഷീണഃ അന്യാത്താത്തസ്വഃ കദൎയ്യോ വ്യസന്യത്യാഹിതവ്യവഹാരശ്ചേതി ലുബ്ധവൎഗ്ഗഃ.

ഇനി ലുബ്ധവൎഗ്ഗം ചൊല്ലിൻറിതു — പരിക്ഷീണനാവോൻ എല്ലാ വിഭവങ്കളിലുമില്ലെയാ ക്ഷീണിച്ചിരുന്നവനും, രാജാവിനാൽ ഇറയും പിഴയും പെരുകക്കൊള്ളപ്പെട്ടവനും, കദൎയ്യനും, വ്യസനിയും, അത്യാഹിതവ്യവഹാരനാവോൻ പെരുകക്കടമും ദണ്ഡപാരുഷ്യമുടെയവനും, ഇവ്വുറവു ലുബ്ധവൎഗ്ഗം.

ആത്മസംഭാവിതോ മാനകാമഃ ശത്രുപൂജാമൎഷിതോ നീചൈരുപഹിതസ്തീക്ഷ്ണഃ സാഹസികോ ഭോഗേനാസന്തുഷ്ട ഇതി മാനിവൎഗ്ഗഃ

ഇനി മാനിതരെച്ചൊല്ലിൻറിതു. ആത്മസംഭാവിതൻ കുലവിദ്യൈവഴിമേൽ ഗൎവിച്ചിരിക്കുമവൻ, മാനകാമനാവോൻ അൎത്ഥത്തിലപേക്ഷയിൻറി. പൂജാമാത്രമപേക്ഷിച്ചിരിക്കുമവൻ, തന്നുടെ ശത്രുവിനെ പൂജിച്ചാനെൻറു പൊറാമൈയുടെയവനായിരിക്കുമവനും, നീചരോടുക്കൂട ഒരു കാൎയ്യത്തിലേ അകപ്പെട്ടവനും, വാമപ്രകൃതിയിനാൽ അരിശപ്പെട്ടവൻ, സാഹസികനും, തനെക്കമൈഞ്ഞ ഭോഗംകൊണ്ടു സന്തോഷിയാതവനും എൻറിതു മാനിവൎഗ്ഗം.

തേഷാം മുണ്ഡജടിലവ്യഞ്ജനൈര്യോ യദ്ഭക്തിഃ കൃത്യപക്ഷീയസ്തം തേനോപജാപയേത്.

ഇവരളെ ഭേദിക്കുമാറാവിതു-മുണ്ഡജടിലവ്യഞ്ജനന്മാരെക്കൊണ്ടു യാവചിലൎക്കു യാതൊൻറഭിലാഷെ ഒള്ളതു അവരളുക്കതുകൊടുപ്പാൻ ചൊല്ലി ഭേദിപ്പിതു.

യഥാ മദാന്ധോ ഹസ്തീ മത്തേനാധിഷ്ഠിതോ യദ്യദാസാദയതി തത് സർവ്വം പ്രമൃദ്നാത്യേവമയമശാസ്ത്രചക്ഷുരന്ധോ രാജാന്ധേന മന്ത്രിണാധിഷ്ഠിതഃ പൌരജാനപദവധായാഭ്യുത്ഥിതഃ. ശക്യമസ്യ പ്രതിഹസ്തിപ്രോത്സാഹനേനാപകർത്തും, അമർഷഃ ക്രിയതാം ഇതി ക്രുദ്ധവർഗ്ഗമുപജാപയേത്.

• മദാന്ധനായിരുന്ന (ഹസ്തി) മത്തനായിരുന്ന പുരുഷനാലേ അധിഷ്ഠിതമായാൽ യാതൊൻറിനെ യാതൊൻറിനെ പ്രാപിപ്പിതു അതെല്ലാം കെടുക്കും. അവ്വണ്ണമേ ഇവ്വിരാജാവു അശാസ്ത്രചക്ഷു അന്ധൻ, അന്ധനായിരുന്ന മന്ത്രിയിനാൽ അധിഷ്ഠിതനമായിരുന്നവൻ എല്ലാ ജാനപദരെയും വധിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടാൻ. ഇവനെ പ്രതിഹസ്തിപ്രോത്സാഹനംചെയ്തിൻറി നിവൃത്തപ്പടാ. ഇവനു അമൎഷവരുമാറു അനുഷ്ഠിക്ക എൻറു ചൊല്ലി ക്രുദ്ധവർഗ്ഗത്തെ ഭേദിപ്പിതു്.

യഥാ ലീനഃ സർപ്പോ യസ്മാദ് ഭയം പശ്യതി തത്ര വിഷമുത്സൃജത്യേവമയം രാജാ ജാതദോഷാശങ്കസ്ത്വയി പുരാ ക്രോധവിഷമുത്സൃജതി, അന്യത്ര ഗമ്യതാം ഇതി ഭീതവർഗ്ഗമുപജാപയേത്.

ഭീതവർഗ്ഗത്തെ ഭേദിക്കുമാറു—യാതൊരുജാതി ഒളിച്ചിരിക്കും പാമ്പു യാവനൊരുത്തനിൽനിൻറു ഭയം തോൻറിപ്പിതു, അവനിൽ വിഷം ഉത്സൃജിപ്പിതു അവ്വണ്ണമെ ഇവ്വിരാജാവു തന്നെ നീ കൊടുത്തുകളവൈ എൻറാള്ള ദോഷാശങ്കെ നിന്നെ നോക്കി ഒണ്ടായ ക്രോധവിഷത്തിങ്കൽ വിടും. അതിന്മുന്നെ മറെറാരുദേശം നോക്കിപ്പോക എൻറു ചൊല്ലുവിതു. മറെറാരു ദേശമെൻറു തന്നുടെയ സ്വാമിയുടയ ദേശം കടാക്ഷിക്കിൻറിതു്. ഇൻറിങ്ങനെ ഭീതവർഗ്ഗത്തെ ഭേദിപ്പിതു.

യഥാ ശ്വഗണിനാം ധേനുഃ ശ്വഭ്യോ ദുഗ്ധേ, ന ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ, ഏവമയം രാജാ സത്വപ്രജ്ഞാവാക്യശക്തിഹീനേഭ്യോ ദുഗ്ധേ നാത്മഗുണസമ്പന്നേഭ്യഃ. അസൌ രാജാ പുരുഷവിശേഷജ്ഞഃ സേവ്യതാമിതി ലുബ്ധവൎഗ്ഗമുപജാപയേത്.

ലുബ്ധവൎഗ്ഗത്തെ ഭേദിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതു—നായാടിയുടെയ പശു കറപ്പിതു നായ്കുടിപ്പാൻ, ബ്രാഹ്മണക്കായ്ക്കറപ്പിതു എൻപിതോ ഭാഷയില്ലെ. അവ്വണ്ണമേ ഇവ്വിരാജാവും സത്വപ്രജ്ഞാവാക്യശക്തിഹീനൎക്കേ ഫലം പട്ടുവിതു, ആത്മഗുണസംമ്പന്നൎക്കു ഫലം പട്ടുവിതില്ലെ. എങ്കളുടെയ ഇവ്വിരാജാവു പുരുഷവിശേഷമറിയും. അവരെച്ചേവിക്ക എൻറു ലുബ്ധവൎഗ്ഗത്തെ, ഭേദിപ്പിതു.

യഥാ ചണ്ഡാലോദപാനശ്ചണ്ഡാലാനാമേവോപഭോഗ്യോ നാന്യേഷാമേവമയം രാജാ നീചോ നീചാനാമേവോപഭോഗ്യോ ന ത്വദ്വിധാനാമാൎയ്യാണാം. അസൌ രാജാ പുരുഷവിശേഷജ്ഞഃ തത്ര ഗമ്യതാമിതി മാനിവൎഗ്ഗമുപജാപയേത്.

മാനിവൎഗ്ഗത്തെ ഭേദിക്കുമാറാവിതു—യഥാ ചണ്ഡാലരുടയ കിണറു ചണ്ഡാലൎക്കേ ഉപയോഗിപ്പാനാവിതു മററൊഴിഞ്ഞ ജനത്തിന്നു ഉപയോഗിപ്പാനരുതാവിതു, അവ്വണ്ണമേ ഇവ്വിരാജാവു നീചരാലേ ഉപഭോഗിക്കപ്പെട്ടുവിതു. നിന്നെക്കണക്കൊക്കും ശിഷ്ടജനങ്കൾക്കു ഉപഭോഗക്ഷമൻ അല്ല. ഇന്നരാജാവു പുരുഷവിശേഷമറിയും അവനെസ്സേവിക്ക എൻറുചൊല്ലി മാനികളെ ഭേദിപ്പിതു്.

തഥേതി പ്രതിപന്നാംസ്താൻ സംഹിതാൻ പണകൎമ്മണാ
യോജയേത യഥാശക്തി സാപസൎപ്പാൻ സ്വകൎമ്മസു.

അവ്വണ്ണമേ മുണ്ഡജടിലാദികളാൽ ഭേദിക്കപ്പെട്ടു ഭേദം സംവദിച്ച പണകൎമ്മ സത്യശപഥാദിതാൻ അൎത്ഥദാനംകൊണ്ടുതാൻ സന്ധിപണ്ണി അവരുടൈയ സാമൎത്ഥ്യത്തുക്കുതക്കവൊറു അപസൎപ്പരോട്ടുകൂട കാൎയ്യങ്കളിൽ നിയോഗിപ്പിതുച്ചെയ്യിതു.

ലബ്ധാംശ്ച സാമദാനാഭ്യാം കൃത്യാംശ്ച പരഭൂമിഷു
അകൃത്യാൻ ഭേദദണ്ഡാഭ്യാം പരദോഷാംശ്ച ദൎശയേത്.

കൃത്യരെസ്സാമദാനങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു സ്വീകരിപ്പിതു. പരഭൂമിയിലുള്ളവരെ അകൃത്യരെന്നാക്കി ഭേദദണ്ഡങ്ങളെ പ്രയോഗിപ്പിതു. ശത്രുവിന്റെയ ദോഷങ്ങളും കാട്ടുവിതു. ചകാരത്തിനാൽ വിജിഗീഷുവിന്റെയ ഗുണങ്ങളും കാട്ടുവിതു.

എൻറ വിനയാധികാരത്തിൽ പരവിഷയേ കൃത്യാകൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹഃ എന്നും സൂത്രവും പതിന്നാലാമദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ഞിതു.

---

൧൫. പ്രക. മന്ത്രാധികാരഃ.

'മന്ത്രാധികാരഃ' എൻപിതു സൂത്രം. മന്ത്രമാവിതു കർമ്മണാമാരംഭോപായാദികാര്യങ്ങളെ നിരൂപിക്കുമതു. അതിന്റെയ അധികാരം ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം. സർവ്വോപധാശുദ്ധരെ മന്ത്രികളാക്കുമാറു കീഴ് ചൊല്ലീതു. മന്ത്രത്തിന്റെയ സ്വരൂപം ചൊല്ലിയിതില്ലെ. അതിപ്പൊഴുതു ചൊല്ലിൻറിതെൻപിതു സംബന്ധം.

കൃതസ്വപക്ഷപരപക്ഷോപഗ്രഹഃകാര്യാരംഭാംശ്ചിന്തയേത്. മന്ത്രപൂർവ്വാഃ സർവ്വാരംഭാഃ.

സ്വവിഷയത്തിലും പരവിഷയത്തിലും കൃത്യാകൃത്യന്മാരെ സ്വീകരിച്ചിട്ടിരുന്നരാജാവു സ്വവിഷയത്തിൽ ദുർഗ്ഗാദികളെയും പരവിഷയത്തിൽ സന്ധ്യാദികളുമായിരുന്ന കാര്യങ്ങളെ ആരംഭിക്കുമാറു് ആരായ്വിതു. എന്തിന്നെൻറാൽ മന്ത്രപൂർവ്വങ്ങളായ് എല്ലാ കാര്യാരംഭങ്ങളിരുപ്പതു ആകിൻറമെയാൽ.

തദുദ്ദേശഃ സംവൃതഃ കഥാനാമനിഃസ്രാവീ പക്ഷിഭിരപ്യനാലോക്യഃ സ്യാത്. ശ്രൂയതേ ഹി ശുകശാരികാഭിർമ്മന്ത്രോ ഭിന്നഃ ശ്വഭിരന്യൈശ്ച തിര്യഗ്യോനിഭിഃ. തസ്മാന്മന്ത്രോദ്ദേശമനായുക്തോ നോപഗച്ഛേത്. ഉച്ഛിദ്യേത മന്ത്രഭേദീ.

മന്ത്രിക്കും ദേശമിരിക്കുമാറു ...മറെയൊണ്ടായിരിപ്പിതു. പറെയുമതു പുറത്തു നിൽക്കുമവരാൽ കേൾക്കൊല്ലാതെ ഇരിപ്പിതു. പക്ഷികൾക്കുവേവിതു കാണവൊല്ലാത്തവണ്ണം ഇരിപ്പിതു. കിളി കാകിൽ നായ് മററു തിര്യഗ്യോനികളാൽ മന്ത്രഭേദമൊ

ണ്ടായവാറു കേൾപ്പിതൊണ്ടു. ആകിൻറമെയാൽ മന്ത്രശാല യിൽ രാജാവിനാലേകപ്പെടാതെ വച്ചു ചെല്ലലാകാ. മന്ത്രഭേദം ചെയ്യുമവൻ ഉച്ഛേദിക്കവും പടും.

മന്ത്രഭേദോ ഹി ദൂതാമാത്യസ്വാമിനാമിങ്ഗിതാകാരാഭ്യാം ഇങ്ഗിതമന്യഥാവൃത്തിഃ. ആകൃതിഗ്രഹണമാകാരഃ.

മന്ത്രഭേദം ദൂതാമാത്യസ്വാമികളുടെയ ഇംഗിതാകാരങ്ങളാലും ഒണ്ടാം. ഇംഗിതമാവിതു സ്വാഭാവികചേഷ്ടൈ അൻറിയേയൊള്ള ചേഷ്ടാന്തരം. ആകാരമാവിതു സ്വാഭാവികം ആകാരമൻറിയെ മുഖവൈവൎണ്യാദി ആകാരം. അവ്വിരണ്ടും മറൈപ്പിതു.

തസ്യ സംവരണമായുക്തപുരുഷരക്ഷണമാകാൎയ്യകാലാദിതി. തേഷാം ഹി പ്രമാദമദസുപ്തപ്രലാപകാമാദിരുത്സേകഃ പ്രച്ഛന്നോഽവമതോ വാ മന്ത്രം ഭിനത്തി. തസ്മാദ്രക്ഷേന്മന്ത്രം.

മന്ത്രാധികാരികളായയൊള്ള പുരുഷരെയും കറികൊണ്ടു ഇരിക്ക എൻറു ചൊല്ലുവിതു. എത്തനൈകാലത്തുക്ക മന്ത്രരക്ഷണം ചെയ്യിതെൻറാൽ കാൎയ്യം മുടിയുമളവു്. മന്ത്രികൾക്ക പ്രമാദമാവിതു കാൎയ്യാന്തരവ്യഗ്രതൈ. മദമാവിതു മധുപാനാദിവഴിമേൽ വരുവിതു. സുപ്തപ്രലാപമാവിതു കനാവിക്കമതുവും. കാമക്രോധാദി അരിഷഡ്വൎഗ്ഗങ്കളും, കളിപ്പും, പ്രച്ഛന്നനം, പ്രച്ഛന്നനാവോൻ മൂകബധിരവ്യഞ്ജനനായിരിക്കമവൻതാൻ കുഡ്യാദികളിൽ തിരോഹിതനായിരിക്കമവൻതാൻ അവജ്ഞൈചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കമവനും. ഇവിത്തനൈയും മന്ത്രഭേദത്തിന്ന നിമിത്തമാവോ. ആകിൻറമെയാൽ ഇവിററിനിൻറു മന്ത്രം രക്ഷിക്കവേണ്ടും.

മന്ത്രഭേദോ ഹ്യയോഗക്ഷേമകരോ രാജ്ഞസ്തദായുക്തപുരുഷാണാം ച. തസ്മാദ് ഗുഹ്യമേകോ മന്ത്രയേതേതി ഭാരദ്വാജഃ. മന്ത്രിണാമപി ഹി മന്ത്രിണോ ഭവന്തി. തേഷാമപ്യന്യേ. സൈഷാ മന്ത്രിപരമ്പരാ മന്ത്രം ഭിനത്തി.

മന്ത്രഭേദം രാജാക്കളുടെയ യോഗക്ഷേമങ്കളെ കെടുക്കും. ആകിൻറമെയാൽ ഗുഹ്യമായയുള്ള ദേശത്തിലിരുന്തു തനിയേയൊരു മന്ത്രിയോടുകൂടി മന്ത്രിപ്പിതെൻറു ഭാരദ്വാജൻ പക്ഷം. പല മന്ത്രികളോടുകൂടമന്ത്രിച്ചാൽ ദോഷമാവിതു—മന്ത്രികൾക്ക മന്ത്രി

കള്ളരായിരിപ്പർ. എൻറിങ്ങനെ മന്ത്രിപരമ്പരെ മന്ത്രഭേദത്തെചെയ്യും.

തസ്മാന്നാസ്യ പരേ വിദ്യുഃ കർമ്മ കിഞ്ചിച്ചികീർഷിതം
ആരബ്ധാരസ്തു ജാനീയുരാരബ്ധം കൃതമേവ വാ.

ആകിൻറമെയാൽ ഇവൻ അനുഷ്ഠിപ്പാൻ നിനൈക്കും ഗുഹ്യമായൊള്ള കർമ്മങ്ങൾ പരരറിയലാകാ. യാവചിലർ കാര്യ്യത്തിങ്കലാരംഭംചെയ്യോർ അവരൾമാത്രമേ അറിവിതു. അവരള്ളും അതു തുടങ്ങിയപ്പോൺതാൻ മുടിഞ്ചപ്പോൺതാൻ അറിയവേണ്ടും. മുന്നമേ അറിയലാകാതെൻറു ഭാരദ്വാജൻ പക്ഷം.

നൈകസ്യ മന്ത്രസിദ്ധിരസ്തീതി വിശാലാക്ഷഃ. പ്രത്യ-ക്ഷപരോക്ഷാനുമേയാ ഹി രാജവൃത്തിഃ. അനുപലബ്ധസ്യ ജ്ഞാനമുപലബ്ധസ്യ നിശ്ചയബലാധാനമർത്ഥദ്വൈധസ്യ സംശയച്ഛേദനമേകദേശദൃഷ്ടസ്യ ശേഷോപലബ്ധിരിതി മന്ത്രിസാദ്ധ്യമേതത്. തസ്മാദ് ബുദ്ധിവൃദ്ധൈഃ സാർദ്ധമാസീത മന്ത്രം.

ഒരുത്തനോട്ടുക്രൂടി മന്ത്രിച്ച മന്ത്രസിദ്ധിവാരാതേ എന്തിനെൻറാൽ പ്രത്യക്ഷപരോക്ഷാനുമേയയായ് രാജവൃത്തി ഇരിപ്പിതാകിൻറമൈയാൽ. അനുപലബ്ധമായൊള്ളതു അറിയവേണ്ടും. അറിഞ്ഞതു നിശ്ചയിച്ചു ദൃഢീകരിക്കവേണ്ടും. (ആത്മ? അർത്ഥ)ദ്വൈധമുള്ളടത്തു സംശയച്ഛേദനം ചെയ്യവേണ്ടും. ഏകദേശം കണ്ടതുകൊണ്ടു ശേഷമനുമിച്ചറിയവും വേണ്ടും. ഇത്തനൈയും പല മന്ത്രികളുളരാകിൽ സാധിക്കലൊവിതു. ആകിൻറമയാൽ ബുദ്ധിയുടെയവരളോട്ടുക്രൂടി മന്ത്രിപ്പിതു.

ന കഞ്ചിദവമന്യേത സർവ്വസ്യ ശൃണുയാന്മതം
ബാലസ്യാപ്യർത്ഥവദ് വാക്യമുപയുഞ്ജീത പണ്ഡിതഃ.

ആരെയും ഒരുത്തരേയും അവജ്ഞചെയ്യാതെ ഒഴിവിതു. എല്ലാരുടെയ ബുദ്ധിയും കേൾപ്പിതു. ബാലനുടയ വാക്യമും അർത്ഥവത്താകിൽ അതു കൊൾവിതു. എൻറു വിശാലാക്ഷൻ പക്ഷം.

ഏതന്മന്ത്രജ്ഞാനം നൈതന്മന്ത്രരക്ഷണമിതി പാരാ-ശരാഃ. യദസ്യ കാര്യ്യമഭിപ്രേതം തത്പ്രതിരൂപകം മന്ത്രിണഃ പൃച്ഛേത് — കാര്യ്യമിദമേവമാസീദേവം വാ യദി ഭവേത്

തത് കഥം കൎത്തവ്യമിതി. തേ യഥാ ബ്രൂയുഃ തത് കുൎയ്യാത്. ഏവം മന്ത്രോപലബ്ധിഃ സംവൃതിശ്ച ഭവതീതി.

ഇതു മന്ത്രമറിവാനുപായം, രക്ഷിപ്പാനുപായമല്ലവെന്റു പാരാശരർ ചൊല്ലുവിതു. രക്ഷിപ്പാനെങ്ങനെ ഉപായമെന്റാൽ തനക്കു അഭിപ്രേതമായിരുന്ന കാൎയ്യത്തിന്നു പ്രതി(രൂപ)കമായൊള്ളിതൊന്റു കഥയിൽത്താൻ പുരാണത്തിൽത്താൻ ഒള്ളിതൊന്റു കാട്ടി മന്ത്രികളെ വിയാരിപ്പിതു. ഇങ്ങനെയൊപ്പിതൊരുകാൎയ്യം ഇങ്ങനെ മുടിയിൽ അനന്തരമെങ്ങനെ അനുഷ്ഠിക്കുമാറെന്റു വിചാരിച്ചാലതിന്നുത്തരം അവരാം യാതൊന്റു ചൊല്ലുവിതു അതു അനുഷ്ഠിപ്പിതു. അങ്ങനെയനുഷ്ഠിച്ചാൽ മന്ത്രമറിഞ്ഞോരിലും പട്ടം രക്ഷിപ്പോരിലും പട്ടമെന്റു പാരാശരർ.

നേതി പിശുനഃ. മന്ത്രിണോ ഹി വ്യവഹിതമൎത്ഥം വൃത്തമവൃത്തം വാ പൃഷ്ടമനാദരേണ ബ്രുവന്തി പ്രകാശയന്തി വാ. സ ദോഷഃ. തസ്മാത് കൎമ്മസു യേ യേഷ്വഭിപ്രേതാസ്തൈഃ സഹ മന്ത്രയേത്. തൈൎമ്മന്ത്രയമാണോ ഹി മന്ത്രബുദ്ധിം ഗുപ്തിം ച ലഭത ഇതി.

അല്ലവെന്റു പിശുനൻ. മന്ത്രികളനുഷ്ഠിപ്പാനിരിക്കും കാൎയ്യമറികെ പരമാൎത്ഥമൊള്ളിതെന്റു താൻ പകെച്ചു വിചാരിച്ചാൽ അവ്വൎത്ഥത്തിലാദരവില്ലെയായിട്ടു നിരൂപിയാതെചൊല്ലുവർ അന്റിയേ അന്തഃകോപമുണ്ടായിട്ടു നിരൂപിയാതെ ചൊല്ലുവർ മന്ത്രം പ്രകാശിപ്പിതും ചെയ്കിന്റമെയാൽ യാവചില കൎമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുമിടത്തു കൎമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിപ്പാൻ വല്ലോർ യാവചിലർ അവരളോട്ടു കൂടിയിരുന്നു മന്ത്രിപ്പിതു. അവകളോടു മന്ത്രിച്ചാൽ മന്ത്രജ്ഞാനമും മന്ത്രരക്ഷണമും സിദ്ധിക്കുമെന്റു പിശുനൻ.

നേതി കൌടല്യഃ. അനവസ്ഥാ ഹ്യേഷാ. മന്ത്രിഭിസ്ത്രിഭിശ്ചതുൎഭിൎവ്വാ സഹ മന്ത്രയേത. മന്ത്രയമാണോ ഹ്യേകേനാൎത്ഥകൃച്ഛ്രേഷു നിശ്ചയം നാധിഗച്ഛേത്. ഏകശ്ച മന്ത്രീ യഥേഷ്ടമനവഗ്രഹശ്ചരതി. ദ്വാഭ്യാം മന്ത്രയമാണോ ദ്വാഭ്യാം സംഹതാഭ്യാമവഗൃഹ്യതേ, വിഗൃഹീതാഭ്യാം വിനാശ്യതേ. ത്രിഷു ചതുൎഷു വാ നൈകാന്തം കൃച്ഛ്രേണോപപദ്യതേ മഹാദോഷം. ഉപപന്നം തു ഭവതി. തതഃ പരേഷു കൃച്ഛ്രേണാൎത്ഥനിശ്ചയോ ഗമ്യതേ, മന്ത്രോ വാ രക്ഷ്യതേ.

അതല്ലവെൻറു കൌടല്യൻ. യാവചില കാൎയ്യങ്കളിൽ യാവചിലർ അഭിമതരായൊള്ളോരവരളോടു മന്ത്രിപ്പതെൻറിരിക്കിൽ കാൎയ്യങ്കളനേകങ്കളുളവാകിൻറമെയാൽ മന്ത്രികളും പെരുകവേണ്ടിവിട്ടു അനവസ്ഥ വരും. ആകിൻറമെയാൽ മൂവർതാൻ നാലർതാൻ മന്ത്രികളോടു മന്ത്രിപ്പിതു. എന്തിനെൻറാൽ ഒരുത്തനോടു മന്ത്രിക്കിൽ അൎത്ഥകൃച്ഛ്രമട്ടക്കമിടത്തു നിശ്ചയിക്കപ്പെടാ. മന്ത്രിയൊരുത്തനായാകിൽ ഒരു വിലക്കിൻറിയേ താൻ വാസിപ്പതു ചൊല്ലിവിതുമനുഷ്ഠിപ്പിതും ചെയ്യും. ഇരുവരോടു മന്ത്രിപ്പോനാകിൽ ഇരുവരുംക്കൂടി ഒൻറാത്തു ഇരിപ്പോരാകിൽ ഇവനൈ പരവശരാക്കുവർ. തങ്ങളിൽ വിപരീതരായിരിപ്പോരാകിൽ കാൎയ്യം കെട്ടപ്പർ. മൂവർ നാലർ മന്ത്രികളുളരാകിൽ അങ്ങനെയുള്ള ദോഷം ക്ലേശിച്ചു ഉണ്ടാവിതു. ഉണ്ടാകിലുമതു മഹാനാകെള്ള പിഴൈയായ് മുടിയും. നാലരിൽ മിക്ക മന്ത്രികളുളരാകിലുമൎത്ഥനിശ്ചയം ക്ലേശിച്ചു വരുവിതു. മന്ത്രം രക്ഷിപ്പാനും ക്ലേശിക്കും.

ദേശകാലകാൎയ്യവശേന ത്വേകേന സഹ ദ്വാഭ്യാമേകോ വാ യഥാസാമൎത്ഥ്യം മന്ത്രയേത.

ദേശകാലകാൎയ്യങ്കൾക്കൊത്തവാറു ഒരുത്തനോടുതാൻ ഇരുവരോടുതാൻ തനിയേതാൻ യഥാസാമൎത്ഥ്യം മന്ത്രിപ്പിതു.

കൎമ്മണാമാരംഭോപായഃ, പുരുഷദ്രവ്യസമ്പദ്, ദേശകാലവിഭാഗഃ, വിനിപാതപ്രതീകാരഃ, കാൎയ്യസിദ്ധിരിതി പഞ്ചാങ്ഗോ മന്ത്രഃ. താനേകൈകശഃ പൃച്ഛേത് സമസ്താംശ്ച. ഹേതുഭിശ്ചൈഷാം മതിപ്രവിവേകാൻ വിദ്യാത്. അവാപ്താൎത്ഥഃ കാലം നാതിക്രാമയേത്. ന ദീൎഘകാലം മന്ത്രയേത. നച തേഷാം പക്ഷ്യൈൎയ്യേഷാം അപകുൎയ്യാത്.

മന്ത്രമാവിതു പഞ്ചാംഗം. അംഗങ്കളാവോ കൎമ്മണാമാരംഭോപായഃ, പുരുഷദ്രവ്യസംപത്, ദേശകാലവിഭാഗഃ, വിനിപാതപ്രതീകാരഃ, കാൎയ്യസിദ്ധിഃ. കൎമ്മങ്കളാവോ സ്വവിഷയത്തിൽ ദുൎഗ്ഗാദികൾ, പരവിഷയത്തിൽ സന്ധ്യാദികൾ. ആരംഭം തുടക്കമാറു. സ്വവിഷയത്തിൽ കിടങ്കുവതിലുമെച്ചെയ്യിതുൻറിവ ദുൎഗ്ഗാദികൾക്കുപായം, പരവിഷയത്തിൽ സന്ധ്യാദികൾക്കു സംപ്രേഷണാദികൾ. പുരുഷദ്രവ്യസമ്പത് സ്വവിഷയത്തിൽ ദുൎഗ്ഗാദികൾ

ചെയ്യാൻ (പുരുഷരാവോർ) തച്ചർ കൊല്ലർ തട്ടാർ അകടതുവരെ ൻറിജ്ജാതികൾ; ദ്രവ്യങ്ങൾ ഇട്ടിയേമരമെൻറിജ്ജാതി, പരവിഷയത്തിൽ സന്ധ്യാദികളനുഷ്ഠിപ്പാൻ പുരുഷരാവോർ ദൂതസേനാപതിപ്രഭൃതികൾ; ദ്രവ്യങ്കളാവോ രത്നസുവൎണ്ണഹിരണ്യാദികൾ, ഇവ്വിരണ്ടിനുടയ സമ്പത്താവിതു ഗുണവത്തയും പെരുക്കമും. ദേശകാലവിഭാഗമെൻറവാറു സ്വവിഷയത്തിൽ ദുൎഗ്ഗാദികൾ ആരംഭിക്കുമ്പോൾ ജനപദത്തിനുടൈയ നട്ടുവത്തേവിതു താനൊട്ടുക്കത്തിൽ താൻ ദേശമാവിതു; അൻറിയെ നീർ ചുഴല ഒണ്ടാവിതു താൻ; ഇതു ദേശം, കാലം ദുൎഭിക്ഷസുഭിക്ഷാദികൾതാൻ വൎഷാശീതോഷ്ണാദികൾതാൻ. പരവിഷയത്തിൽ സന്ധ്യാദികൾ ചെയ്യുമിടത്തു ദേശമാവിതു മഹാഫലാദികൈയായൊള്ള ഭൂമി, കാലം നിയമാനാ?വ്യവസ്ഥൈ, അവ്വിരണ്ടിനുടയ വിഭാഗമാവിതു അവസരമും ക്രമീട്ടം. വിനിപാതപ്രതീകാരമെൻറവാറു വിനിപാതമാവിതു വിഘ്നങ്കൾ ദുൎഗ്ഗാദികൾ ആരംഭിക്കുമിടത്തും സന്ധിപുരുഷപ്രേഷണാദികളിലും, അവിററിനുടൈയ പ്രതികാരം പ്രശമനം. കാൎയ്യസിദ്ധിയാവിതു കൎമ്മങ്കളുടെയ ഫലം, ക്ഷയം സ്ഥാനം വൃദ്ധിഎൻറു മൂൻറും. ഇച്ചൊന്ന മന്ത്രാംഗങ്ങളഞ്ചും മന്ത്രികളോരോത്തരയെ വേറിട്ടു വിയാരിപ്പിതു. കൂട്ടിയും വിയാരിപ്പിതു. അവരൾചൊല്ലുമാറു കൊണ്ടു അവരുടെയ ബുദ്ധിപെരുക്കമറിവിതു. അനുഷ്ഠിപ്പാനിരിക്കിൻറ അൎത്ഥം മന്ത്രിച്ചു തുനിഞ്ഞാൽ കാലാതിക്രമഞ്ചെയ്യാതൊഴിവിതു. തൂലാംപോണിരുന്തു മന്ത്രിയാതുമൊഴിവിതു. യാവചിലൎക്കു രാജാവു താനപകാരംചെയ്യിതു അവരൾക്കു ബന്ധുക്കളോടുകൂട മന്ത്രിയാതെ ഒഴിപ്പിതു.

മന്ത്രിപരിഷദം ദ്വാദശാമാത്യാൻ കുൎവ്വീതേതി മാനവാഃ.

മന്ത്രിപരിഷത്തു പന്തിരുവർ മന്ത്രികളെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിതെൻറു മാനവർ ചൊല്ലുവിതു.

ഷോഡശേതി ബാൎഹസ്പത്യാഃ.

ബൃഹസ്പതിശിഷ്യർ പതിനാറുവരൈക്കൊണ്ടെൻറു ചൊല്ലുവിതു.

ഏകാ[1]വിംശതിം ഇത്യൌശനസാഃ.

ഇരുവത്തൊൻറ് ഔശനസർ ചൊല്ലുവിതു.

1. 'വിംശതിം' എന്നു മുദ്രിതപാഠം,

യഥാസാമൎത്ഥ്യം ഇതി കൌടല്യഃ.

തനക്കു സാമൎത്ഥ്യത്തുക്കുതക്കവാറെൻറു കൌടല്യൻപക്ഷം.

തേ ഹ്യസ്യ സ്വപക്ഷം പരപക്ഷം ച ചിന്തയേയുഃ. അകൃതാരംഭമാരബ്ധാനുഷ്ഠാനമനുഷ്ഠിതവിശേഷം നിയോഗസമ്പദം ച കൎമ്മണാം കുൎയ്യുഃ. ആസന്നൈഃ സഹ കാൎയ്യാണി പശ്യേത്. അനാസന്നൈഃ സഹ പത്രസംപ്രേഷണേന മന്ത്രയേത. ഇന്ദ്രസ്യ ഹി മന്ത്രിപരിഷദൃഷീണാം സഹസ്രം. സ തച്ചക്ഷുഃ. തസ്മാദിമം ദ്വ്യക്ഷം സഹസ്രാക്ഷമാഹുഃ.

അമ്മന്ത്രികൾ രാജാവിനുടെയ ബന്ധുക്കളുടെ ജനത്തിനെയും ശത്രുവിനു ബന്ധുക്കളായൊള്ള ജനത്തിനെയുമാരാഞ്ഞു അറിവിത്തു. അകൃതങ്കളായിരുന്ത ദുൎഗ്ഗാദികളുടയ ആരംഭമുമാരബ്ധങ്കളുടെയ അനുഷ്ഠാനമും അനുഷ്ഠിതങ്കളുടെയ വിശേഷസംസ്കാരങ്കൾ പ്രാസാദാദികളിൽ കളഭംതേപ്പിത്തു ചിത്രമെഴുതുവിത്തു എൻറിജ്ജാതിയും. നിയോഗസമ്പത്താവിത്തു അവിറ്റൈ അഗ്ന്യാദികളിൽനിൻറു കറികൊൾവിത്തു. ഇത്തനൈയും മന്ത്രികളനുഷ്ഠിപ്പിത്തു. ആസന്നരായൊള്ള മന്ത്രികളോടുകൂട ആരബ്ധങ്കളായൊള്ള കാൎയ്യങ്കൾ കാൺപിത്തു. ചാരത്തു ഇല്ലാത മന്ത്രികളോടു ഓലെ എഴുതിവിട്ടു മന്ത്രിപ്പിത്തു. ഇന്ദ്രനുക്കു മന്ത്രിപരിഷത്തുകൾ ആയിരം ഋഷികൾ. അവൻ അവർകളൈ ചക്ഷുവാക ഉടയനായിട്ടു കണ്ണിരണ്ടേയാകിലും അവനെ സഹസ്രാക്ഷനെൻറു ചൊല്ലുവിത്തു.

ആത്യയികേ കാൎയ്യേ മന്ത്രിണോ മന്ത്രിപരിഷദം ചാഹൂയ ബ്രൂയാത്. തത്ര യദ് ഭൂയിഷ്ഠാഃ കാൎയ്യസിദ്ധികരം വാ ബ്രൂയുസ്തത് കുൎയ്യാത്

ആത്യയികമാവിത്തു പ്രാണാബാധകരം, അങ്ങനെയുള്ള കാൎയ്യമടുത്തവിടത്തു മന്ത്രികളൈയും മന്ത്രിപരിഷത്തൈയും വിളിച്ചു വിചാരിപ്പിത്തു. പലർ യാതൊൻറു കാൎയ്യസിദ്ധികരമായി ചൊല്ലിൻറിത്തു അത് അനുഷ്ഠിപ്പിത്തു.

കുൎവതശ്ച.

അനുഷ്ഠിക്കുംപോഴും.

നാസ്യ ഗുഹ്യം പരേ വിദ്യുശ്ഛിദ്രം വിദ്യാത് പരസ്യ ച
ഗൂഹേത് കൂൎമ്മ ഇവാങ്ഗാനി യത് സ്യാത് വിവൃത-
[മാത്മനഃ.

സുബോധം.

യഥാ ഹ്യശ്രോത്രിയഃ ശ്രാദ്ധം ന സതാം ഭോക്തുമൎഹതി ഏവമശ്രുതശാസ്ത്രാൎത്ഥോ ന മന്ത്രം ശ്രോതുമൎഹതി.

അതിസുബോധം.

എൻറിങ്ങനെ മന്ത്രാധികാരമാകിൻറ സൂത്രവും പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ചിതു.

---

൧൬ പ്രക. ദൂതപ്രണിധിഃ.

ഉദ്ധൃതമന്ത്രോ ദൂതപ്രണിധിഃ അമാത്യസമ്പദോപേതോ നിസൃഷ്ടാൎത്ഥഃ, പാദഗുണഹീനഃ പരിമിതാൎത്ഥഃ, അൎദ്ധഗുണഹീനഃ ശാസനഹരഃ.

'ദൂതപ്രണിധിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. ദൂതരാവോർ നിസൃഷ്ടാൎത്ഥൻ പരിമിതാൎത്ഥൻ ശാസനഹാരകൻ എൻറു മൂൻറുജാതി. അവരുടെയ പ്രണിധിയാവിതു അവരെക്കൊടുത്തുപോക്കുമതു. ദൂതനെക്കൊടുത്തുവിടുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. കീഴ് മന്ത്രഭേദം ദൂതാമാത്യസ്വാമികളുടെയ ഇംഗിതാകാരങ്ങളാൽ ജനിക്കുമെന്നുമതു ചൊല്ലീതു. ദൂതനുടെയ വ്യാപാരമുഞ്ചൊല്ലിൻറിതെൻപിതു സംബന്ധം. മന്ത്രം നിശ്ചയിച്ച അനന്തരം ദൂതനെക്കൊടുത്തുവിടുവിതു. കീഴ്ചൊന്ന ജാനപദാദ്യമാത്യസംപത്തുക്കളെയുടയവൻ നിസൃഷ്ടാൎത്ഥനാവോൻ. നാലൊൻറുഗുണം കുറഞ്ഞവൻ പരിമിതാൎത്ഥൻ. അൎദ്ധഗുണഹീനൻ ശാസനഹരൻ.

സുപ്രതിവിഹിതയാനവാഹനപുരുഷപരിവാപഃ പ്രതിഷ്ഠേത. ശാസനമേവം വാച്യഃ പരഃ, സ വക്ഷ്യത്യേവം, തസ്യേദം പ്രതിവാക്യം, ഏവമതിസന്ധാതവ്യം ഇത്യധീയാനോ ഗച്ഛേത്. അടവ്യന്തപാലരാഷ്ട്രപുരമുഖ്യൈശ്ച പ്രതിസംസൎഗ്ഗം ഗച്ഛേത്. അനീകസ്ഥാനയുദ്ധപ്രതിഗ്രഹാപസാരഭൂമീരാത്മനഃ പരസ്യ ചാവേക്ഷേത. ദുൎഗ്ഗരാഷ്ട്രപ്രമാണം സാരവൃത്തിഗുപ്തിച്ഛിദ്രാണി ചോപലഭേത. പരാധിഷ്ഠാനമനുജ്ഞാതഃ പ്രവിശേത്. ശാസനം

---

1. 'ഹാ' ക പാഠം.

ച യഥോക്തം ബ്രൂയാത് പ്രാണാബാധേഽപി ദൃഷ്ടേ പരസ്യ വാചി വക്ത്രേ ദൃഷ്ട്യാം ച പ്രസാദം വാക്യപൂജനമിഷ്ടപരിപ്രശ്നം ഗുണകഥാസങ്ഗമാസന്നമാസനം സത്കാരമിഷ്ടേഷു സ്മരണം വിശ്വാസഗമനം ച ലക്ഷയേത് തുഷ്ടസ്യ, വിപരീതമതുഷ്ടസ്യ. തം ബ്രൂയാത് — ദൂതമുഖാ വൈ രാജാനസ്ത്വം ചാന്യേ ച. തസ്മാദുദ്യതേഷ്വപി ശസ്ത്രേഷു യഥോക്തം വക്താരഃ. തേഷാമന്താവസായിനോഽപ്യവധ്യാഃ, കിമങ്ഗ പുനർബ്രാഹ്മണാഃ പരസ്യൈതദ് വാക്യമേഷ ദൂതധർമ്മ ഇതി.

യാനമും വാഹനമും. യാനമാവിതു അന്തോളകമും ചിവിഗൈ തേർ. വാഹനം കുതിരൈ ഒട്ടകം എൻറിജ്ജാതി. പണി ചെയ്വാൻ വേണ്ടിൻറ പുരുഷരും ചേവകരും പുരുഷരാവോർ. പരിവാപമാവിതു മെത്തൈ തിരൈ [1] കോണികെയെൻറുമിവയിത്തൈനെയുമൊരുംപടുത്തുകൊണ്ടു പോവിതു. പോമപ്പോഴ് വിജിഗീഷുവിനുടൈയ സന്ദേശം പരന്നു ഇങ്ങനെ ഞാൻ ചൊല്ലുവിതു, ചൊല്ലിയതിനുത്തരം അവനിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനട്ടക്കും, അതിന്നു ഞാൻ ഇങ്ങനെ ഉത്തരം ചൊല്ലുവിതു, ഇങ്ങനെ ചതിക്കുമാറു എൻറിവ്വണ്ണമിതിനൈ ഓതിപ്പോവിതു തനക്കു ദൃഢമാവാൻ. അടവീപാലരോടും അന്തപാലരോടും രാഷ്ട്രമുഖ്യരോടും പുരമുഖ്യരോടുംകൂടക്കെട്ടുചെയ്തു് അവർകളെക്കണ്ടുപോവിതു. പടൈനിലമും പററിക്കോൾവാനല്ലവിടമും വേണ്ടിപ്പോവാനുള്ള നിലമും തന്നുടൈയ സ്വാമിക്കും പരനുക്കുമറിഞ്ഞുപോവിതു. ദുർഗ്ഗപ്രമാണമും രാഷ്ട്രപ്രമാണമും അവിററിലുള്ള ഉത്പത്തിയും ദേശത്തുള്ള ജനമിരങ്ങുമാറും അവർകൾക്കു രക്ഷയും രന്ധ്രങ്ങളും കുറികൊണ്ടറിവിതു. ശത്രുവിരിക്കുമിടത്തു അറിയിച്ചുവിളിച്ചപ്പോൾ ചെൽവിതു. തന്നുടെയ സ്വാമി ചൊല്ലിയ സന്ദേശമൊട്ടുമൊഴിയാതെ ചൊല്ലുവിതു തനക്കു പ്രാണഭയം തോൻറുകിലും. പരനുടയ (സ്വാമിയി?വാക്കി)ലും വക്ത്രത്തിലും ദൃഷ്ടിയിലുമൊള്ള പ്രസാദമുമറിവിതു. ദൂതർചൊല്ലിൻറവാക്കിനെ പൂജിക്കുമതു രാജാവിനുടയരായിരിക്കുമാറും അവനുടൈയ ഗുണങ്കൾ ചൊല്ലുമിടത്തു ഇവന്നുകേൾക്കുമതും ദൂതൻതന്നെച്ചാരത്തിരിത്തിക്കുമതും ദൂതൻതന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടാടുമതും നല്ലവസ്തുക്കൾ കൊണ്ടടത്തു ദൂതനൈ നിനൈക്കുമതും ദൂതൻതന്നൈ വിശ്വസിക്കുമതും

1. 'തോ' ഖ. പാഠം.

ഇത്തന്നെയും കുറിക്കൊണ്ടു തുഷ്ടനെൻപിതറിവിതു. ഇവിററിനുടെയ വിപരീതം കാണിൽ തുഷ്ടനല്ല എന്പതറിവിതു. അതുഷ്ടനെനോക്കി എൻറവാറു ക്രുദ്ധനാ(വോ)നാകിൽ ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലുവിതു — രാജാക്കളൊമവരാം നീയും മററുമെല്ലാരും ദൂതരെ മുഖമായുടയരായിരിപ്പിതു്. ആകിൻറമയാൽ കരപ്പോനായുതം എടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കിലും തൻസ്വാമി ചൊല്ലിപ്പോന്തന്നിതേ ചൊല്ലവേണ്ടും. ദൂതകൾ അവരൾ പുലയരാകിലും കൊല്ലലാകാ. ബ്രാഹ്മണരെയുമെല്ലാമോ ചൊല്ലവേണ്ടിൻറിതില്ലെയെല്ലോ. നിന്നുടെയ ശത്രുവിനുടെയ വാക്യമിതു. നാൻ വകൈഞ്ഞു ചൊല്ലിൻറിതൊൻറല്ല. ഇതു നാൻ ചൊല്ലിൻറതാവിതു് ദൂതധൎമ്മമെൻറിട്ടു എൻറിങ്ങനെയും ചൊല്ലുവിതു്.

വസേദവിസൃഷ്ടഃ, പൂജയാ നോത്സിക്തഃ, പരേഷു ബലിത്വം ന മന്യേത, വാക്യമനിഷ്ടം സഹേത, സ്ത്രിയഃ പാനം ച വൎജ്ജയേത്, ഏകഃ ശയീത, സുപ്തമത്തയോൎഹി ഭാവജ്ഞാനം ദൃഷ്ടം. കൃത്യപക്ഷോപജാപമകൃത്യപക്ഷേ ഗൂഢപ്രണിധാനം രാഗാപരാഗൌ ഭൎത്തരി രന്ധ്രം ച പ്രകൃതീനാം താപസവൈദേഹകവ്യഞ്ജനാഭ്യാമുപലഭേത. തയോരന്തേവാസിഭിശ്ചികിത്സകപാഷണ്ഡവ്യഞ്ജനോഭയവേതനൈൎവ്വാ, തേഷാമസംഭാഷായാം യാചകമത്തോന്മത്തസുപ്തപ്രലാപൈഃ പുണ്യസ്ഥാനദേവഗൃഹചിത്രലേഖ്യസംജ്ഞാഭിൎവ്വാ ചാരമുപലഭേത. ഉപലബ്ധസ്യോപജാപമുപേയാത്. പരേണ ചോക്തഃ സ്വാസാം പ്രകൃതീനാം പരിമാണം നാചക്ഷീത. സൎവ്വം വേദ ഭവാനിതി ബ്രൂയാത്, കാൎയ്യസിദ്ധികരം വാ.

തന്നെ വിടുമളവും നിൽപ്പിതു. തന്നെ പൂജിക്കുമതുകൊണ്ടു ഗൎവ്വിയാതെയൊഴിവിതു. പരരിൽ താൻ ബലിയനെൻറും കരുതാതെ ഒഴിവിതു. അനിഷ്ടമായൊള്ള വാക്യങ്കളെപ്പൊറെയുമതു പൊറുപ്പിതു. സ്ത്രീപാനങ്കളെ വൎജ്ജിപ്പിതു. തനിയെ ഉറങ്കുവിതു. എന്തിങ്കെൻറാൽ കനാവിച്ചും മദിച്ചും പറയുമതുകേട്ടു ഭാവം പിറററിയാതൊഴിവാൻ. കൃത്യപക്ഷരെ ഭേദിപ്പിതു. അകൃത്യപക്ഷത്തിൽ ഗൂഢപ്രണിധാനഞ്ചെയ്വിതു എൻറവാറു തീക്ഷ്ണരസദ... സാമാദിപ്രയോഗഞ്ചെയ്വിതു. താപസവൈദേഹകവ്യഞ്ജനന്മാരെക്കൊണ്ടു പ്രകൃതികൾക്കു സ്വാമിയിലുള്ള രാഗാപരാഗങ്കളും രന്ധ്രങ്കളുമറിവിതു. അൻറിയെ അവ

രളുടെയ ശിഷ്യരെക്കൊണ്ടറിവിതു. അൻറിയെ ചികിത്സക വ്യഞ്ജനന്മാർ പാഷണ്ഡവ്യഞ്ജനന്മാർ ഉഭയവേതനന്മാരെൻറിവരളെക്കൊണ്ടറിവിതു. ഇച്ചൊന്ന താപസാദിവ്യഞ്ജനന്മാരോടു സംഭാഷണമരുതാകിൽ അവരൾ ഭൈക്ഷത്തുക്കവരുംപോൺ പറെയുമതുകൊണ്ടും മദിച്ചുപറയുമതുകൊണ്ടും പിരാന്തെഴുന്തു പറയുമതുകൊണ്ടും കനാവിച്ചുപറയുമതുകൊണ്ടും പുണ്യസ്ഥാനങ്കളിലും ദേവഗൃഹങ്കളിലും ചിത്രമെഴുതിയിരിക്കുമതുകൊണ്ടും സംജ്ഞാക്ഷരമെഴുതിയിരിക്കുമതുകൊണ്ടും അൻറിയെ സംജ്ഞകളാവൊ നയനസംകോചനാദികൾകൊണ്ടും ചാരമറിവിതു. അൻറിയെ (എങ്ങ ? അരികൾ)മേൽ ഭേദ്യമായൊള്ളവരളെ ഭേദിപ്പിതു. ശത്രു തങ്കളുടെ പ്രകൃതികളുടെയ പരിമാണം വിചാരിച്ചാൽ ഇന്നിത്തിനൈയെൻറളവിട്ടു ചൊല്ലാതൊഴിവിതു. എല്ലാമിങ്ങനെയറികിൻറിതെൻറല്ലൊ ചൊല്ലുവിതു. ചൊല്ലുകിൽ കാര്യ്യസിദ്ധികരമാമാറു ചൊല്ലുവിതു.

* കാര്യ്യസ്യാസിദ്ധാവുപരുദ്ധ്യമാനസ്തർക്കയേത് — കിം ഭർത്തൃാമേ വ്യസനമാസന്നം പശ്യൻ, സ്വം വാ വ്യസനം പ്രതികർത്തുകാമഃ, പാർഷ്ണിഗ്രാഹാസാരാവന്തഃകോപമാടവികം വാ സമുത്ഥാപയിതുകാമഃ, സംസിദ്ധം മേ ഭർത്തുര്യ്യാത്രാകാലം സസ്യകുപ്യപണ്യസങ്ഗ്രഹം (വാ) അഭിഹന്തുകാമഃ, മിത്രമാക്രന്ദം വാ വ്യാപാദയിതുകാമഃ, സ്വം വാ പരതോ വിഗ്രഹമന്തഃകോപമാടവികം വാ പ്രതികർത്തുകാമഃ, ദുർഗ്ഗകർമ്മ ബലസമുത്ഥാനം വാ കർത്തുകാമഃ, സ്വസൈന്യാനാം വാ വ്യായാമദേശകാലാവാകാങ്ക്ഷമാണഃ, പരിഭവപ്രമദാഭ്യാം വാ, സംസർഗ്ഗാനുബന്ധാർത്ഥീ വാ മാമുപരുണദ്ധീതി. ജ്ഞാത്വാ വസേദപസരേദ്വാ. പ്രയോജനമിഷ്ടമവേക്ഷേത വാ. ശാസനമനിഷ്ടമുക്ത്വാ വധബന്ധഭയാദവിസൃഷ്ടോഽപി വ്യപഗച്ഛേത്. അന്യഥാ നിയമ്യേത.

തനക്കു കാര്യ്യമും സിദ്ധിയാതെ വിടുവിതുഞ്ചെയ്യാതൊഴികിൽ തന്നിലെ ആരാച്ചിതു— ഞാൻ നിനൈച്ചുപോനകാര്യ്യമും ചെയ്യിൻറിരില്ലെ, എന്നെ വിടുകിൻറിതുമില്ലെ. എന്തുകില്ലൊ നിമിത്തം എന്നുടെയ സ്വാമിക്കു വ്യസനമാകിൻറതുണ്ടു എൻറു

* ഈ വാക്യങ്ങളിൽ ചിലയിടത്തു പൌർവ്വാപര്യ്യക്രമം വ്യാഖ്യാതാവു മനസ്സിരിച്ചു ചേർത്തിരിക്കുന്നു. മൂലത്തിൽ സ്വല്പം വ്യത്യാസം കാണുന്നു.

തോൻറീട്ടൊ, അൻറിയെ തനക്കുള്ളിതൊരു വ്യസനത്തിന്നു പ്രതീകാരഞ്ചെയ്യാനായൊ, അൻറിയെ എന്നുടെയ സ്വാമിക്കു പാൎഷ്ണിഗ്രാഹനെയുമാസാരനെയുംകൊണ്ടു ദ്രോഹംപണ്ണിപ്പാനൊ അൻറിയെ ആടവികനെക്കൊണ്ടു പടൈ എടുപ്പിപ്പാനൊ, (അറിഞ്ഞറിവാനൊ?) അൻറിയെ എന്നുടെയ സ്വാമിക്കു സുഖമായ് സിദ്ധിപ്പിതൊരു കാൎയ്യം നോക്കിയൊരുംപട്ട യാത്രാകാലത്തിന്നു വിഘ്നഞ്ചെയ്യാനൊ, അൻറിയെ സസ്യങ്കളും കുപ്യങ്കളും പണ്യങ്കളും സംഗ്രഹം സംഗ്രഹമാവിതു എല്ലാററിന്നുടെയ നിചയമും (കെടുപ്പാനൊ), എന്നുടെയ സ്വാമിയുടെയ മിത്രനെയും ആക്രന്ദനെയും കൊൽവാൻ നിനൈച്ചൊ, അൻറിയെ തനക്കു ശത്രുവിനോടുണ്ടാകിൻറ വിഗ്രഹമന്തഃകോപമാടവികരെൻറിവററിന്നു പ്രതീകാരം പണ്ണുവാനൊ, അൻറിയെന്നുടെയ സ്വാമി ദുൎഗ്ഗംപുതുക്കുവിതു ബലസമുദ്ദാനമിവെക്കൂട്ടുവിതെൻറു ഇത്തനൈയുമൊരുംപടുപ്പാനൊ, അൻറിയെ തന്നുടെയ പടൈക്കു വ്യായാമയോഗ്യമായുള്ള ദേശകാലങ്കളൈ ആകാംക്ഷിച്ചിട്ടോ, അൻറിയെ മന്ത്രിയാദികളൈക്കൊണ്ടു അന്തഃകോപഞ്ചെയ്യാലുള്ള അവജ്ഞയൊ, അൻറിയെ സ്നേഹത്താൽ കൂടിയിരുക്കുമതു ഉകന്തിട്ടൊ, അൻറിയെ വിവാഹാദിസംബന്ധം അൎത്ഥിച്ചൊ, എന്നെ വിടാതൊഴികിൻറിതെൻറു വിവേകിച്ചറിഞ്ഞ് സ്നേഹത്താലാം വിവാഹാദിനിമിത്തത്തിനാൽ താൻ നിൻറതിനൊക്കിൽ നില്പിതു, അല്ലായ്കിൽ വിടാതൊഴികിലും പോവിതു. സ്വാമിയുടെയ പ്രയോജനത്തെ പ്രതിപത്തിപണ്ണി സിദ്ധിതമെൻറു തോൻറുകിൽ ഇരിപ്പിതു. തന്നുടെയസ്വാമിയുടെയ ശാസനമിവന്നു അപ്രിയമായുള്ളിതൊൻറു ചൊല്ലിയോനാകിൽ തന്നെക്കൊൽവിതുതാൻ തളയിലിടുവിതുതാൻ ചെയ്യുമെൻറു തോൻറുകിൽ വിടായ്കിലുംപോവിതു. പോരായ്കിൽ കൊൽവിതുമടിക്കിലും തളയിടുകിലുമാകിൻറമെയാൽ പോവിതു.

പ്രേഷണം സന്ധിപാലത്വം പ്രതാപോ മിത്രസങ്ഗ്രഹഃ
ഉപജാപഃ സുഹൃദ്ഭേദോ ദണ്ഡഗൂഢാതിസാരണം.

ബന്ധുരത്നാപഹരണം ചാരജ്ഞാനം പരാക്രമഃ
സമാധിമോക്ഷോ ദൂതസ്യ കൎമ്മ യോഗസ്യ ചാശ്രയഃ.

ഇച്ചൊന്ന പ്രേഷണാദികൾ ദൂതൻ ചെയ്യവേണ്ടുംകൎമ്മങ്കൾ. പ്രേഷണമാവിതു ശത്രുദേശത്തിലറിഞ്ഞ വൃത്താന്തമിങ്ങുവന്നു

ചൊല്ലുമതും സ്വാമിയാജ്ഞെഞ്ഞ അങ്കുചെൻറു ചൊല്ലുമതും. സന്ധി പാലത്വം സന്ധി ചെയ്യതു രക്ഷിപ്പിതു. പ്രതാപം ഹനുമാനേക്കണക്കെ അശോകവനികാദിയിൽ പ്രതാപം കണക്കേ ചെയ്യുമതു. മിത്രന്മാരെ സംഗ്രഹിപ്പതു, കൃത്യന്മാരെ ഭേദിപ്പിതു, സുഹൃത്തുക്കളെ ഭേദിപ്പിതു്. പടയെയും ഗൂഢരാവോർ തീക്ഷ്ണരസദാദികളെയും ശത്രുനഗരത്തിൽ പുക്കുവിപ്പിതു. കൈച്ചിറ്റൈബന്ധുക്കളെയും കന്യാരത്നങ്കളെയും കൊണ്ടുവിതു്. ചാരജ്ഞാനം ചാരമറിവിതു. പരാക്രമം അവസരംവരുകിൽ പുക്കുകെത്തുവിതു്. സമാധിമോക്ഷമാവിതു കൈച്ചിറ്റൈവെച്ച സേനാപതികൾകുമാരാദികളെ വേങ്കിക്കൊൾവിതു്. ഇത്തനെയും ദൂതന്റു കർമ്മമാവിതു. ഔപനിഷദികത്തിൽചൊന്ന യോഗങ്കൾ പ്രയോഗിക്കിൻറവരൾക്കു ആശ്രയമാവിതു.

സ്വദൂതൈഃ കാരയേദേതത് പരദൂതാംശ്ച രക്ഷയേത
പ്രതിദൂതാപസപ്പാഭ്യാം ദൃശ്യാദൃശ്യൈശ്ച രക്ഷിഭിഃ.

ശ്ലോകം സുബോധം.

വിനയാധികാരത്തിൽ പതിനാറാം അദ്ധ്യായമും ദൂതപ്രണിധിയും മുടിഞ്ഞിതു്.

---

൧൩. പ്രക. രാജപുത്രരക്ഷണം.

,രാജപുത്രരക്ഷണ'മെൻപിതു സൂത്രം. രാജപുത്രരെ വിജിഗീഷു രക്ഷിക്കുമാറുതാൻ രാജപുത്രന്മാരിൽനിൻറു തന്നെ രക്ഷിക്കുമാറു ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാത്ഥം. സംബന്ധം- ചതുവ്ണ്ണാശ്രമങ്കളെ രാജാവു രക്ഷിക്കുമാറു കീഴ്ചൊല്ലിതു. ഇപ്പോൾ തന്നെ രക്ഷിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സംബന്ധം.

രക്ഷിതോ രാജാ രാജ്യം രക്ഷത്യാസന്നേഭ്യഃ പരേഭ്യശ്ച. പൂവ്വം ദാരേഭ്യഃ പുത്രേഭ്യശ്ച.

രക്ഷിതനായുള്ള രാജാവു രാജ്യമാസന്നരായിരുന്ത പുത്രദാരങ്കളിൽനിൻറും ശത്രുക്കളിൽനിൻറും രക്ഷിപ്പോനാകിൻറമെയാൽ മുന്നം ദാരങ്കളില്പം പുത്രരിൽനിൻറും രക്ഷിപ്പിതു.

ദാരരക്ഷണം നിശാന്തപ്രണിധൌ വക്ഷ്യാമഃ.

അവററിൽ ദാരരക്ഷണം നിശാന്തപ്രണിധിയിൽ ചൊല്ലിൻറതു.

പുത്രരക്ഷണം.—ജന്മപ്രഭൃതി രാജപുത്രാൻ രക്ഷേത്. കക്കടകസധമ്മാണോ ഹി ജനകഭക്ഷാ രാജപുത്രാഃ,

പുത്രരക്ഷണമിപ്പോഴ് ചൊല്ലിൻറിതു. പിറന്നനാൾതൊട്ടും രാജാവു പുത്രരെ രക്ഷിക്കവേണ്ടും. ഞണ്ടുകണക്കേ രാജപുത്രന്മാർ ജനകന്മാരെയേ ഭക്ഷിപ്പർ.

തേഷാമജാതസ്നേഹേ പിതര്യുപാംശുദണ്ഡഃ ശ്രേയാനിതി ഭാരദ്വാജഃ.

അവരളെനോക്കി രാജാവിന്നു സ്നേഹമുണ്ടാമ്മുന്നേ അവരളെ ഉപാംശുദണ്ഡം കൊൽവിതെൻറു ഭാരദ്വാജൻപക്ഷം.

നൃശംസമ*ദുഷ്ടവധഃ ക്ഷത്രവിനാശശ്ചേതി വിശാലാക്ഷഃ. തസ്മാദേകസ്ഥാനാവരോധഃ ശ്രേയാനിതി.

അദുഷ്ടരായിരുന്ന വാലങ്ങളെക്കൊല്ലുമതു ചാലപ്പാപമും പെരുത്തു കുടിയും കെട്ടുമെൻറു വിശാലാക്ഷൻപക്ഷം. ആകിൻറമെയാൽ ഒരിടത്തുവച്ചു കാവലുമുണ്ടായ് വളക്കുമതു നല്ലതു.

അഹിഭയമേതദിതി പാരാശരാഃ. കുമാരോഹി വിക്രമഭയാന്മാം പിതാ രുണദ്ധീതി ജ്ഞാത്വാ തമേവാങ്കേ കുൎയ്യാത്. തസ്മാദന്തപാലദുൎഗ്ഗേ വാസഃ ശ്രേയാനിതി.

അതിന്നു ചാലഭയസ്ഥാനമെൻറു പാരാശരർപക്ഷം. പാമ്പിനോടുക്കൂട വസിപ്പോരെക്കണക്കെ കുമാരൻ രാജാവിനൈ നാൻ കൊൽവനെൻറു നിനൈച്ചു എന്നെക്കാക്കിൻറിതെൻ പിതറിഞ്ഞു താൻ അവസരത്തിൽ രാജാവിനൈക്കൊൽവിതു ഞെയ്യും. ആകിൻറമെയാൽ അന്തപാലനുടെയ ദുൎഗ്ഗത്തിൽ വൈച്ചു വളക്കുമതു നല്ലിതു.

ഔരഭ്രകം ഭയമേതദിതി പിശുനഃ. പ്രത്യാപത്തേൎഹി തദേവ കാരണം ജ്ഞാത്വാന്തപാലസഖഃ സ്യാത്, തസ്മാത് സ്വവിഷയാദപകൃഷ്ടേ സാമന്തദുൎഗ്ഗേ വാസഃ ശ്രേയാനിതി.

അതു നീത്തുകടായ് പിന്നിൽ വേങ്കിൻറിതു പായ്‌വാൻ, അതുകണക്കെ ഇവനൈയുമകലനിറുത്തിയാൽ ഇവനാൽ നിൻറു ഭയം വരുമെൻറു പിശുനൻ. തന്നെ അകലനിറുത്തുവാൻ കാരണമറിഞ്ഞാൽ അന്തപാലനോടുക്കൂടി രാജാവിനെ ദ്രോഹിക്കും. ആകിൻറമെയാൽ തന്നുടെയ നഗരത്തിനു ദൂരമായിരിക്കും അനന്തരമായൊള്ള രാജാവിനുടെയ ദുൎഗ്ഗത്തിൽവച്ചു വളക്കുമതു നല്ലിതു.

---

* 'ദു' എന്നു മൂലപാഠം.

വത്സസ്ഥാനമേതദിതി കൌണപദന്തഃ. വത്സേനേവ ഹി ധേനും പിതരമസ്യ സാമര്‍ത്ഥ്യാ ദുഹ്യാത്. തസ്മാന്മാതൃബന്ധുഷു വാസഃ ശ്രേയാനിതി.

അതു വത്സസ്ഥാനമെന്റു കൌണപദന്തന്‍. കന്റുകെട്ടിവെച്ചു പശുവിനെക്കറപ്പോരെക്കണക്കെ രാജപുത്രനെ നിറുത്തിക്കൊണ്ടു ഇവനുടെയ പിതാവിനെക്കറക്കിന്റമെയാല്‍ തായുടയ ബന്ധുക്കളുടെയ ദേശത്തുവച്ചു വളക്കുമതു നല്ലിതു.

ധ്വജസ്ഥാനമേതദിതി വാതവ്യാധിഃ. തേന ഹി ധ്വജേനാദിതികൌശികവദസ്യ മാതൃബാന്ധവാ ഭിക്ഷേരന്‍. തസ്മാദ് ഗ്രാമ്യധര്‍മ്മേഷ്വേനമവസൃജേയുഃ. സുഖോപരുദ്ധാ ഹി പുത്രാഃ പിതരം നാഭിദ്രുഹ്യന്തീതി.

അതു ധ്വജസ്ഥാനമെന്റു വാതവ്യാധി. അവനൈക്കാട്ടിക്കൊണ്ടു ദേവരെക്കാട്ടി ഭൈക്ഷമിരപ്പോരെക്കണക്കെയും പാമ്പുകാട്ടി ഭൈക്ഷമിരപ്പോരെക്കണക്കേയും രാജ്യത്തെ മാതൃബന്ധുക്കള്‍ ഇരന്നുകൊള്‍വര്‍. ആകിന്റമൈയാല്‍ ഗ്രാമ്യസുഖങ്ങളിവനൈ സംഗ്രഹിപ്പിച്ചു രക്ഷിപ്പിതു. സുഖോപരുദ്ധരായൊള്ള രാജപുത്രന്മാര്‍ പിതാവിനൈ ദ്രോഹിയാര്‍.

ജീവന്മരണമേതദിതി കൌടല്യഃ. കാഷ്ഠമിവ ഹി ഘുണജഗ്ധം രാജകുലമവിനീതപുത്രമഭിയുക്തമാത്രം ഭജ്യേത. തസ്മാദ് ഋതുമത്യാം മഹിഷ്യാം ഋത്വിജശ്ചരുമൈന്ദ്രാബാര്‍ഹസ്പത്യം നിര്‍വ്വപേയുഃ. ആപന്നസത്വായാം കൌമാരഭൃത്യോ ഗര്‍ഭഭര്‍മ്മണി പ്രജനനേ ച വിയതേത. പ്രജാതായാഃ പുത്രസംസ്കാരം പുരോഹിതഃ കുര്യ്യാത്. സമര്‍ത്ഥം തദ്വിദോ വിനയേയുഃ.

(അതു) ജീവന്മരണത്തോടൊക്കുമെന്റു കൌടല്യന്‍. ഉറള്‍ കൊണ്ടമരം കണക്കെ അവിനീതരായൊള്ള രാജപുത്രന്മാരെ ഉടൈച്ചായിരിക്കും രാജകുലം അഭിയോഗമാത്രത്താലെ മുറിഞ്ഞു വീഴും. ആകിന്റമെയാല്‍ രാജമഹിഷി ഋതുമതി ആകിന്നാളേ ഋത്വിക്കള്‍ ഐന്ദ്രാബാര്‍ഹസ്പത്യമായൊള്ള ചരു സാധിപ്പിതു. ബലമുണ്ടാവാനും പ്രജ്ഞൈ ഉണ്ടാവാനും ഗര്‍ഭമുണ്ടാമപ്പോള്‍ വയിറേറാമം തുടങ്കി ഒള്ള കര്‍മ്മങ്കളുഞ്ചെയ്യിതു. കൌമാരഭൃത്യന്‍ ബാലവൈദ്യന്‍. അവന്‍ ഗര്‍ഭംവളരുമാറും അവരള്‍ സുഖമായ് പ്രസ

വിപ്പാനുമുള്ള യത്നങ്ങൾ ചെയ്യിതു. പ്രസവിച്ചപ്പോൾ പുത്രസംസ്കാരങ്ങൾ ജാതകൎമ്മാദികൾ പുരോഹിതൻ ചെയ്യിതു. സമൎത്ഥനായപ്പോൺ എഴുത്തുമെണ്ണും പയിററുവിതു.

സത്രിണശ്ചൈനം മൃഗയാദ്യൂതമദ്യസ്ത്രീഭിഃ പ്രലോഭയേത്; പിതരി വിക്രമ്യ രാജ്യം ഗൃഹാണേതി. തദന്യഃ സത്രീ പ്രതിഷേധയേദ്. ഇത്യാംഭീയാഃ.

ഇനി ആംഭിശിഷ്യന്മാരുടെയ മതം ചൊല്ലിൻറിതു. സത്രികളിലൊരുത്തൻ രാജപുത്രനെ മൃഗയാദ്യൂതമദ്യസ്ത്രീകളിൽ കൊതി കൊളുത്തുവിതു. അൻറിയെ തമ്മപ്പനെക്കൊൻറു രാജ്യം കൊള്ളുമാറു ചൊല്ലുവിതു മററൊരുസത്രി അതു പ്രതിഷേധിപ്പിതു എൻറു ആംഭീയന്മാർ പക്ഷം.

മഹാദോഷമബുദ്ധബോധനമിതി കൌടല്യഃ. നവം ഹി ദ്രവ്യം യേന യേനാൎത്ഥജാതേനോപദിഹ്യതേ തത്തദാചൂഷതി. ഏവമയം നവബുദ്ധിൎയ്യദ്യദുച്യതേ തത്തച്ഛാസ്ത്രോപദേശമിവാഭിജാനാതി. തസ്മാദ് ധൎമ്മമൎത്ഥം ചാസ്യോപദിശേന്നാധൎമ്മമനൎത്ഥം ച.

മഹാദോഷം അബുദ്ധബോധനമെൻറു കൌടല്യൻപക്ഷം. പുതുക്കലം യാതൊരു ദ്രവ്യമട്ടിവെപ്പിതു അതിനെക്കുടിക്കും. അതുകണക്കെ രാജപുത്രനും നവബുദ്ധിയായെയുള്ളവൻ യാതൊൻറു യാതൊൻറു ചൊല്ലുവിതു അതു ശാസ്ത്രോപദേശംകണക്കെ കൊള്ളും. ആകിൻറമെയാൽ ധൎമ്മമുമൎത്ഥമുമേ ഉപദേശിപ്പിതു. അധൎമ്മമുമനൎത്ഥമുമുപദേശിക്കലാകാ.

സത്രിണസ്ത്വേനം തവ സ്മഃ ഇതി വദന്തഃ പാലയേയുഃ. യൌവനോത്സേകാത് പരസ്ത്രീഷു മനഃ കുൎവ്വാണം ആൎയ്യാവ്യഞ്ജനാഭിഃ സ്ത്രീഭിരമേധ്യാഭിഃ ശൂന്യാഗാരേഷു രാത്രാവുദ്വേജയേയുഃ. മദ്യകാമം യോഗപാനേനോദ്വേജയേയുഃ. ദ്യൂതകാമം കാപടികൈഃ പുരുഷൈരുദ്വേജയേയുഃ. മൃഗയാകാമം പ്രതിരോധകവ്യഞ്ജനൈസ്ത്രാസയേയുഃ. പിതരി വിക്രമബുദ്ധിം തഥേത്യനുപ്രവിശ്യ ഭേദയേയുഃ—അപ്രാൎത്ഥനീയോ രാജാ, വിപന്നേ ഘാതഃ, സംപന്നേ നരകപാതഃ, സംക്രോശഃ, പ്രജാഭിരേകലോഷ്ടവധശ്ചേതി.

സത്രികറം നിന്നടെയോമെ നാങ്കളെൻറുചൊല്ലി വിഷ്ഷ്യാദികളിൽ രക്ഷിപ്പിതു. യൌവനംപെരുതായിട്ടു സ്ത്രീകളിൽ മനസ്സ്‌വെപ്പോനാകിൽ ആൎയ്യാവ്യഞ്ജനകളായൊള്ള അസേവ്യകളായൊള്ള സ്ത്രീകളെക്കൊണ്ടു ഇരാവിരിട്ടിൽ പാഴ്പുരയിൽ ഇവനെ വെറുപ്പിപ്പിതു. മധുക്കുടിപ്പാൻ കൊതിപ്പോനാകിൽ യോഗദ്രവ്യങ്കളിട്ടു വിരസങ്കളാക്കി ഇവനൈ വെറുപ്പിപ്പിതു. ദ്യൂതകാമനാകിൽ കാപടികരായുള്ള പുരുഷരെക്കൊണ്ടു വൈരാഗ്യം ജനിപ്പിപ്പിതു. മൃഗയാകാമനാകിൽ പ്രതിരോധകവ്യഞ്ജനന്മാരെക്കൊണ്ടു ഭയപ്പെടുപ്പിതു. പിതാവിനൈക്കൊലപാൻ നിനൈക്കിൽ അതു പററുമെൻറു അവനുടൈയ ഇച്ചൈ വഴിമേലെ നിൻറു ഭേദിപ്പിതു. രാജാവിനൈ കൊല്ലാനരുതു രക്ഷൈ പെരുതാകിൻറമെയാൽ. ഇക്കാൎയ്യം തുടങ്കീട്ടു അ(റു?രു)തായ്‌വരികിൽ അമ്മയെക്കൊല്ലും. സിദ്ധിച്ചിട്ടകിൽ നരകപാതം വരും. ലോകർ നമ്മെ ആക്രോശിപ്പിതുഞ്ചെയ്യും. എല്ലാരുംകൂടി ഏകലോഷ്ടവധമും ചെയ്യിതുഞ്ചെയ്യും എൻറിങ്ങനെ ഭേദിപ്പിതു.

വിരാഗം പ്രിയഃമകപുത്രം വാ ബധ്നീയാത്. ബഹുപുത്രഃ പ്രത്യന്തമന്യവിഷയം വാ പ്രേഷയേദ് യത്ര [1]ഗർഭഃ പണ്യം ഡിംബോ വാ ന ഭവേത്. ആത്മസമ്പന്നം സൈനാപത്യേ യൌവരാജ്യേ വാ സ്ഥാപയേത്.

അങ്ങിനെ ഭേദിച്ചാലും പിതാവിങ്കൽ സ്നേഹമുമില്ലെയായ്തിരിപ്പിതു പിതാവിന്നു പ്രിയനുമായിരിക്കകിൽ അവനെത്തളെയിലിട്ടുവിതു. അൻറിയെ ബഹുപുത്രനാകിൽ പ്രത്യന്തദേശത്തിൽതാൻ കൊടുത്തു പോക്കുവിതു. യാതൊരുത്തിക്കിൽ കൊടുത്തുപോക്കിയാലവനു ഗർവ്വ വാരാതൊഴിവിതും, അവനൈപ്പണ്യമാകാതൊഴിവിതും അൻറിയെ അവനെക്കൊണ്ടുപോന്നു കെട്ടചുട്ടചെയ്യാതൊഴിവിതുഞ്ചെയ്യിതു അങ്ങു കൊടുത്തുവിട്ടുവിതു. ആത്മസമ്പന്നനാകിൽ സൈനാപത്യത്തിൽതാൻ യൌവരാജ്യത്തിൽതാൻ നിറുത്തുവിതു.

ബുദ്ധിമാനാഹാൎയ്യബുദ്ധിദ്ദുർബുദ്ധിരിതി പുത്രവിശേഷാഃ. ശിഷ്യമാണോ ധൎമ്മാത്ഥാവുപലഭതേ ചാനുതിഷ്ഠതി ച ബുദ്ധിമാൻ. ഉപലഭമാനോ നാനുതിഷ്ഠത്യാഹാൎയ്യബുദ്ധിഃ. അപായനിത്യോ ധൎമ്മാത്ഥദ്വേഷീ ചേതി ദുർബുദ്ധിഃ.

1. 'ഗർഭഃ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

ബുദ്ധിമാൻ ആഹാൎയ്യബുദ്ധി ദുൎബ്ബുദ്ധിയെൻറു മൂൻറു പുത്രവിശേഷങ്ങാം. തന്നെപ്പയിററിയാൽ ധൎമ്മാൎത്ഥങ്ങൾ അറിവിതുഞ്ചെയ്‌വിതു അവിറെറ അനുഷ്ഠിപ്പിതുഞ്ചെയ്യുമവൻ ബുദ്ധിമാൻ. അറിവിട്ടും അനുഷ്ഠിയാത്തവൻ ആഹാൎയ്യബുദ്ധി. അപായനിത്യനമായ് ധൎമ്മാൎത്ഥദ്വേഷിയുമായിരിക്കുമവൻ ദുൎബ്ബുദ്ധി.

സ യദ്യേകപുത്രഃ പുത്രോത്പത്താവസ്യ പ്രയതേത. പുത്രികാപുത്രാനുത്പാദയേദ് വാ. വൃദ്ധസ്തു വ്യാധിതോ വാ രാജാ മാതൃബന്ധുകുല്യഗുണവത്സാമന്താനാമന്യതമേന ക്ഷേത്രേ ബീജമുത്പാദയേത്. ന ചൈകപുത്രമവിനീതം രാജ്യേ സ്ഥാപയേദ്.

രാജാവു ഏകവും ഏകപുത്രനാകിൽ മക്കൾ പലരുളരാവാൻ യത്നഞ്ചെയ്‌വിതു അൻറിയെ മക്കൾമക്കളുളരാമാറു ചെയ്‌വിതു. അൻറിയെ വൃദ്ധൻതാൻ വ്യാധിതൻതാനാവോനാകിൽ രാജാവു തന്നുടെയ ക്ഷേത്രത്തിൽ മാതൃബന്ധുക്കളെക്കൊണ്ടുതാൻ തൻകുലത്തിലൊള്ളവരെക്കൊണ്ടുതാൻ ഗുണവാനായുള്ള അനന്തരരാജാവിനെക്കൊണ്ടുതാൻ പുത്രരെ ഉളരാക്കുവിതു. ഒരു പുത്രനവിനീതനായുള്ളവനെ രാജ്യത്തിൽ നിറുത്തലാകാ.

ബഹൂനാമേകസംരോധഃ പിതാ പുത്രഹിതോ ഭവേത്,
അന്യത്രാപദ ഐശ്വൎയ്യം ജ്യേഷ്ഠഭാഗി തു പൂജ്യതേ.

പല മക്കളുളരാകിൽ ഒരുത്തനെ ബന്ധിച്ചുവൈപ്പ്പിതു. പിതാവു പുത്രനിൽ ഹിതനായിരിപ്പ്പിതു തനക്ക് ആപത്തുവരാതിടത്ത് അയിശ്വൎയ്യം ജ്യേഷ്ഠന്നാമതു നല്ലതു്.

കുലസ്യ വാ ഭവേദ്രാജ്യം കുലസംഘോ ഹി ദുൎജ്ജയഃ.
അരാജവ്യസനാബാധഃ ശശ്വദാവസതി ക്ഷിതിം.

അൻറിയെ രാജപുത്രന്മാരെല്ലാൎക്കും രാജ്യം വകുത്തു കൊടുപ്പിതു. എന്തിന്നെൻറാൽ കുലസംഘം ശത്രുക്കളാൽ ജയിപ്പിതരുതു. അതെയുമല്ല രാജവ്യസനവഴിമേൽ ദ്രോഹമും വാരാ. ഒരുത്തനില്ലെയാകിലും മററവരൾ വാഴ്ന്തു നില്പരാകിൻറമെയാൽ പലകാലം ഭൂമിയെ രക്ഷിപ്പിതുഞ്ചെയ്വർ.

രാജപുത്രരക്ഷണമും വിനയാധികാരികത്തിൽ പതിനേഴാമദ്ധ്യായമും മുടിഞ്ചിതു.

൧൮. പ്രക. അവരുദ്ധവൃത്തം.

'അവരുദ്ധവൃത്തം' എൻപിതു സൂത്രം. അവരുദ്ധനാവോൻ പിതാവിനാൽ സന്നിധിയിൽനിൻറു പുറപ്പെടുകിപ്പട്ട രാജപുത്രൻ. അവൻ രാജാവിനോടു വ്യവഹരിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു— കീഴ് ആത്മസമ്പന്നനായിരുന്ത രാജപുത്രനെ സേനാപതിയാക്കുവിതുതാൻ യുവരാജാവാക്കുവിതുതാൻ ചെയ്യിതു എൻറു ചൊല്ലീതു. പല രാജപുത്രന്മാരാത്മസംപന്നരായിരിക്കിൽ ഒരുത്തനെ സൈനാപത്യത്തിനുതാൻ നിവൃത്തിയാൽ മറെറ രാജപുത്രൻ വിജിഗീഷുവാനാൽ അവൻ അനുഷ്ഠിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതെൻപിതു സംബന്ധം.

രാജപുത്രഃ കൃച്ഛ്രവൃത്തിരസദൃശേ കൎമ്മണി നിയുക്തഃ പിതരമനുവൎത്തേത, അന്യത്ര പ്രാണാബാധകപ്രകൃതി കോപപാതകേഭ്യഃ. പുണ്യകൎമ്മണി നിയുക്തഃ പുരുഷമധിഷ്ഠാതാരം യാചേത. പുരുഷാധിഷ്ഠിതശ്ച സവിശേഷമാദേശമനുതിഷ്ഠേത്. അഭിരൂപം ച കൎമ്മഫലമൌപായനികം ച ലാഭം പിതുരുപനായയേത്.

രാജപുത്രൻ കൃച്ഛ്ര[1]വൃത്തിയായിരുന്തവൻ അവനു സദൃശമൻറിയേയിരുന്ത കൎമ്മത്തിന്നു പിതാവിനാലേകപ്പട്ടു ഇരുന്തവൻ തനക്കു പ്രാണസംശയമായിരുന്ത കൎമ്മമും പ്രകൃതികോപമും മഹാപാതകാദിദോഷവുമൊഴിയ മറെറല്ലാം പിതാവു ചൊല്ലിയതനുഷ്ഠിപ്പിതു. നല്ലകൎമ്മങ്കളിൽ നിയോഗിക്കിൽ തനക്കു അധിഷ്ഠാതാവാവാനൊരു പുരുഷനെ രാജാവിനെ ഇരന്തുകേൾപ്പിതു. അവനോടുക്രുട നിൻറു രാജാവിനുടയ ആദേശം സവിശേഷമാഅനുഷ്ഠിപ്പിതു. വൈരൂപ്യമിൻറിയെ ഇരുന്ത കൎമ്മഫലങ്കളും [2]കാ്ഠച്ചയാൽ സിദ്ധിച്ച ലാഭമും പിതാവിന്നൊട്ടുമൊഴിയാതെ കാട്ടുവിതു.

തഥാപ്യതുഷ്യന്തമന്യസ്മിൻ പുത്രേ ദാരേഷു വാ സ്നിഹ്യന്തമരണ്യായ ആപൃച്ഛേത. ബന്ധവധഭയാദ് വാ യഃ സാമന്തോ ന്യായവൃത്തിൎദ്ധാൎമ്മികഃ സത്യവാഗവിസംവാദകഃ പ്രതിഗ്രഹീതാ മാനയിതാ ചാഭിപന്നാനാം തമാശ്രയേത.

1. 'ബുദ്ധിയായി' ഖ. പാഠം. 2 'കാടാച്ച' ക. പാഠം.

തത്രസ്ഥഃ ദണ്ഡകോശസമ്പന്നഃ പ്രവീരപുരുഷകന്യാസംബ-
ന്ധമടവീസംബന്ധം കൃത്യപക്ഷോപഗ്രഹം വാ കുൎയ്യാത്.

അങ്ങിനെ അനുഷ്ഠിക്കച്ചെയ്യേയും പിതാവു തന്നോടു സന്തോഷിയാതൊഴിവിതുഞ്ചെയ്യു മററൊഴിഞ്ഞപുരുഷരിലും ദാരങ്കളിലും സ്നേഹമുടെയനാവിതുഞ്ചെയ്യിരിപ്പോനാകിൽ ഞാൻ കാട്ടുപുക്കു തപസ്സുചെയ്യുൻ എനക്കു വിടതരിക എന്റു ചൊല്ലുവിതു. തളയിലിടുവിതുതാൻ കൊൽവിതുതാൻ ചെയ്യുമെൻറു തോൻറുകിൽ അനന്തരദേശത്തൊരു രാജാവു യാവനൊരുത്തൻ ധാൎമ്മികനുമായി ന്യായവൃത്തിതനുമായി സത്യവാക്കുമായവിസംവാദകനുമായി ശരണംപുക്കവരളെ കൊണ്ടാടുവിതും ഏററപ്പിതും ചെയ്യാൻ യാവനൊരുത്തനവനെ ആശ്രയിപ്പിതു. അവനെ ആശ്രയിച്ചുനിൻറു പടയും പണ്ടാരമും തേടിക്കൊണ്ടു പ്രവീരപുരുഷന്മാരുടെ കന്യാസംബന്ധമും ആടവികസംബന്ധമും പിതാവിനുടെയ കൃത്യപക്ഷത്തെ സ്വീകരിപ്പിതുഞ്ചെ(യ്യി)തു.

ഏകചരഃ സുവൎണ്ണപാകമണിരാഗഹേമരൂപ്യപണ്യാ-
കരകൎമ്മാന്താനാജീവേത്. പാഷണ്ഡസങ്ഘദ്രവ്യമശ്രോ-
ത്രിയഭോഗ്യം ദേ*വദ്രവ്യമാഢ്യവിധവാദ്രവ്യം വാ ഗൂഢമനു-
പ്രവിശ്യ സാൎത്ഥയാനപാത്രാണി ച മദനരസയോഗേനാ-
തിസന്ധായാപഹരേത്. പാരഗ്രാമികം വാ യോഗമാതി-
ഷ്ഠേത്, മാതുഃ പരിജനോപഗ്രഹേണ വാ ചേഷ്ടേത കാരു-
ശില്പികുശീലവചികിത്സകവാഗ്ജീവനപാഷണ്ഡച്ഛദ്മ-
ഭിൎവ്വാ നഷ്ടരൂപസ്തദ്വ്യഞ്ജനസഖഃ ഛിദ്രേ പ്രവിശ്യ രാജ്ഞഃ
ശസ്ത്രരസാഭ്യാം പ്രഹൃത്യ ബ്രൂയാത് — അഹമസൌ കുമാരഃ,
സഹഭോഗ്യമിദം രാജ്യമേകോ നാൎഹതി ഭോക്തും, തത്ര
യേ കാമയന്തേ ഭൎത്തും താനഹം ദ്വിഗുണേന ഭക്തവേതനേ-
നോപസ്ഥാസ്യേ ഇതി. ഇത്യവരുദ്ധവൃത്തം.

പടെയും പണ്ടാരമുമിൻറിയെ തനിയനാകിൽ പൊൻപുണപ്പിതും വെള്ളിപുണപ്പിതും മണിരാഗഞ്ചെയ്യിതും ചരക്ക് അടെക്കാ മിളകു ശംഖു മണ| മുത്തു കൂറയെൻറിജ്ജാതികൾകൂടി ധനം തേടുവിതു. പാഷണ്ഡസംഘങ്ങളുടെയ ദ്രവ്യമും അശ്രോത്രിയഭോഗ്യമായിരിക്കും[1] ദേവദ്രവ്യമും ആഢ്യരായുള്ള വിധവയുടയ

1. 'ക്കം ദ്' ക. പാഠം.

* 'ശ' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

ദ്രവ്യമും ഗൃദ്ധമായവരളോടുകൂടിനിൻറു പറിച്ചുകൊൾവിതു. ചാരത്തു പോമിറത്തുക്കലമൊട്ടും വാണിയരുടയും മദനരസയോഗമും പെണ്ണി മദിച്ചപ്പോഴായ ധനമെല്ലാം വേണ്ടികൊൾവിതു. അൻറിയെ പാരഗ്രാമികം യോഗം ദുർഗ്ഗലംഭോപായത്തിൽ ചൊല്ലിൻറജാതി അനുഷ്ഠിപ്പിതു അൻറിയെ മാതാവിനുടെയ പരിജനങ്കളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു തനക്കു വൃദ്ധിക്കു ചേഷ്ടിപ്പിതു. കാരുശില്പികുശീലവചികിത്സകവാഗ്ജീവനപാഷണ്ഡഛദ്മകളോടുകൂടത്താൻ നഷ്ടരൂപനായ് പാഷണ്ഡാദിവ്യഞ്ജനന്മാർക്കു സഖനായ് രാജാവിനുടയ ഛിദ്രങ്കളിൽപുക്കി രാജാവിനെ ശസ്ത്രരസങ്കളെക്കൊണ്ടു പ്രഹരിച്ചുതാൻ ചൊല്ലുവിതു—ഞാൻ രാജപുത്രൻ, (നാമെല്ലാം വേണ്ടികൊൾവിതു, ഞാൻ രാജപുത്രൻ?) നാമെല്ലാം കൂടി ഇവ്വിരാജ്യം വാഴ്‌വിതെൻറു ഒരുത്തനു വാഴ്‌വിതരുതു. ആകിൻറമെയാൽ രാജാവിനെ നിങ്കൾ കൊള്ളുമതിന്നിരുമടങ്കു അരിയും ജീവിതവും തരുകിൻറനെൻറു ചൊല്ലുവതു.

എൻറു അവരുദ്ധവൃത്തമാകിൻറ സൂത്രം മുടിഞ്ചിതു.

---

൧൭. പ്രക. അവരുദ്ധശ്ച വൃത്തിഃ.

'അവരുദ്ധേ ച വൃത്തിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. അവരുദ്ധനെ നോക്കി വിജിഗീഷുവിനുടെയ വൃത്തം ചൊല്ലിൻറിതു എൻപിതു സൂത്രാർത്ഥം. സംബന്ധമാവിതു—വിജിഗീഷു അവരുദ്ധാവസ്ഥയിനെ പ്രാപിച്ചുനാളിരിക്കുമാറു ചൊല്ലീതു. ഇപ്പോഴ് വിജിഗീഷു അവരുദ്ധനെ നോക്കി അനുഷ്ഠിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതു.

അവരുദ്ധം തു മുഖ്യപുത്രാപസർപ്പാഃ പ്രതിപാദ്യാനയേയുഃ, മാതാ വാ പ്രതിഗൃഹീതാ. ത്യക്തം ഗൂഢപുരുഷാഃ ശസ്ത്രരസാഭ്യാം ഹന്യുഃ. അത്യക്തം തുല്യശീലാഭിഃ സ്ത്രീഭിഃ പാനേന മൃഗയയാ വാ പ്രസഞ്ജ്യ രാത്രാവുപഗൃഹ്യാനയേയുഃ.

അവരുദ്ധനെ, മുഖ്യപുത്രർ, അവരളാവോർ അമാത്യാദിപുത്രർ, അവരൾ അപസർപ്പരായ്ച്ചെൻറു കുറുകിക്കൂടി നിനാക്കി യൌവരാജ്യം തരുവാനമെഞ്ഞാൽ നീ പോരുവോയാകിൽ

കൊണ്ടുതന്നുമെൻറു ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു പോരുവിതു. അൻറിയേ അവരുദ്ധാനുടെയ മാതാവിരാജാവിനാൽ അൎത്ഥമാനങ്കാംകൊണ്ടു പൂജിതയായിരുന്നവൾ ചെൻറു കൊണ്ടുപോരുവിതു. പോരാതെയുമൊഴിഞ്ഞു രാജാവിനോടു നിഃസ്നേഹനമായ് വധാൎഹനമായിരിപ്പോനാകിൽ ഗൂഢപുരുഷർ ശസ്ത്രരസങ്കാം പ്രയോഗിച്ചു കൊൽവിതു. അൻറിയെ പിതാ[1]വിൽ നിഃസ്നേഹനായിരിപ്പോനാകിൽ തുല്യശീലങ്കളായുള്ള സ്ത്രീകളെക്കൊണ്ടും പാനംകൊണ്ടും മൃഗയകൊണ്ടും അവനെ അതിൽ അതിപ്രസക്തനാകും അവസരത്തിൽ പിടിച്ചുകെട്ടിക്കൊണ്ടു പോരുവിതു.

ഉപസ്ഥിതം ച രാജ്യേന മദൂൎദ്ധ്വമിതി സാന്ത്വയേത്,
ഏകസ്ഥമഥ സംരുന്ധ്യാത് പുത്രവാൻ വാ പ്രവാസയേത്.

അവ്വണ്ണം കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട അവരുദ്ധൻ ധാൎമ്മികനാമേവോനാകിൽ അവനെ "എന്നിൽപിന്നെ നിന്നുടെയിതല്ലോ രാജ്യം" എൻറു സാന്ത്വനംചെയ്യുതു. ഒരുത്തനേയാകിൽ തളയിടുവിതു അധാൎമ്മികനാവിതുഞ്ചെയ്യിൽ പലമക്കളുളരാകിൽ അധാൎമ്മികനായിരുന്ത അവരുദ്ധനെക്കൊൽവിതു.

അവരുദ്ധേ ച വൃത്തിയാകിൻറസൂത്രമും പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായമും മുടിഞ്ഞിതു.

൧൯ം. പ്രക. രാജപ്രണിധിഃ.

'രാജപ്രണിധിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. പ്രണിധിയാവിതു വ്യാപാരം. രാജാവിനുടെ വ്യാപാരം ചൊല്ലുൻറിതെൻപതു സൂത്രാൎത്ഥം. "സമുത്ഥാനേന യോഗക്ഷേമസാധനം" എൻറുകീഴ് ചൊല്ലിയിതു. ഉത്ഥാനത്തിനുടെയ സ്വരൂപം ചൊല്ലിൻറിതു എൻപിതു സംബന്ധം.

രാജാനമുത്തിഷ്ഠമാനമനൂത്തിഷ്ഠന്തേ ഭൃത്യാഃ. പ്രമാദ്യന്തമനുപ്രമാദ്യന്തി. കൎമ്മാണി ചാസ്യ ഭക്ഷയന്തി. ദ്വിഷദ്ഭിശ്ചാതിസന്ധീയതേ. തസ്മാദുത്ഥാനമാത്മനഃ കുൎവ്വീത

---

1. 'പിൽ സ്സേ' ഖ. പാഠം.

നാളികാഭിരഹരഷ്ടധാ രാത്രിം ച വിഭജേത്. ഛായാപ്രമാണേന വാ ത്രിപൌരുഷീ പൌരുഷീ ചതുരങ്ഗുലാ ച ഛായാ മധ്യാഹ്ന ഇതി ചത്വാരഃ പൂവേ ദിവസസ്യാഷ്ടഭാഗാഃ. തൈഃ പശ്ചിമാ വ്യാഖ്യാതാഃ.

രാജാവു് ഉത്ഥിതനാവോനാകിൽ എൻറവാറു......സ്ഥനാവോനാകിൽ (രാജാവു?) ഭൃത്യകൾ സന്നിധാതൃസമാഹർത്തൃഹസ്ത്യശ്വാധ്യക്ഷപ്രഭൃതികളും തത്താന്തമ്മുടെയ വ്യാപാരത്തിങ്കൽ തല്പരരാവർ. രാജാവു പ്രമാദിയാകിൽ ഭൃത്യരും പ്രമാദികളാവർ. രാജാവിനുക്കു കരുമക്കേടു ചെയ്യർ. ശത്രുക്കളാൽ ഇളക്ക[1]പ്പെട്ടുവിതുഞ്ചെയ്യും. ആകിൻറമെയാൽ തന്നുടെയ വ്യാപാരം അനുഷ്ഠി......... ...രാജാവു നാഴികകൊണ്ടു പകലെട്ടുക്കൂറിട്ടുവിതു. ഇരാത്തെയുമെട്ടുക്കൂറിട്ടുവിതു. അൻറിയെ അടിഅളവു[2] നാൽ കൊണ്ടെട്ടുക്കൂറിട്ടുവിതു. ഛായാപ്രമാണമാവിതു മൂവാൾ ഒരാൾ നാൽവിരൽ മധ്യാഹ്നം എൻറീ നാലുച്ചെക്കു മുൻക്കൂർ. ഇവ്വണ്ണമെ പിൻക്കൂറു കണ്ടുകൊൾക.

തത്ര പൂവേ ദിവസസ്യാഷ്ടഭാഗേ രക്ഷാവിധാനമായവ്യയൌ ച ശൃണുയാത്. ദ്വിതീയേ പൌരജാനപദാനാം കാര്യാണി പശ്യേത്. തൃതീയേ സ്നാനഭോജനം സേവേത, സ്വാധ്യായം ച കുവീത. ചതുത്ഥേ ഹിരണ്യപ്രതിഗ്രഹമധ്യക്ഷാംശ്ച കുവീത. പഞ്ചമേ മന്ത്രിപരിഷദാ പത്രസംപ്രേഷണേന മന്ത്രയേത, ചാരഗുഹ്യബോധനീയാനി ച ബുധ്യേത. ഷഷ്ഠേ സ്വൈരവിഹാരം മന്ത്രം വാ സേവേത. സപ്തമേ ഹസ്ത്യശ്വരഥായുധീയാൻ പശ്യേത്. അഷ്ടമേ സേനാപതിസഖോ വിക്രമം ചിന്തയേത്. പ്രതിഷ്ഠിതേഽഹനി സന്ധ്യാമുപാസീത.

ദിവസാഷ്ടഭാഗങ്കളിൽ മുന്നമുള്ള ഭാഗത്തിൽ രക്ഷാവിധാനം ചെയ്യിതും ആയവ്യയംകൊൾവിതും ചെയ്യിതു. ഇരണ്ടാം ഭാഗത്തിൽ നാട്ടിലും നഗരത്തിലുമുള്ള കാര്യങ്കളാരായ്യിതു. മൂൻറാം ഭാഗത്തിൽ കുളിപ്പിതുമുൺപിതുഞ്ചെയ്യിതു. നാലാംഭാഗത്തിൽ ധനം വൈപ്പിച്ചുകൊൾവിതു. അധ്യക്ഷന്മാരൈ കാര്യങ്കളിൽ നിയോഗിപ്പിതുഞ്ചെയ്യിതു. അഞ്ചാംഭാഗത്തിൽ മന്ത്രിപരിഷത്തോടു പത്രസംപ്രേഷ[3]ണഞ്ചെയ്തു മന്ത്രിപ്പിതും ചാരരൈ

1. 'ള', 2. 'നിഴൽ' ഖ. പാഠം. 3. 'ക്ഷ' ക. പാഠം.

കൊണ്ടു ഗൂഢ്യമായ് കേട്ടറിയവേണ്ടുമവ്വം കേൾപ്പിതു. ആറാം ഭാഗത്തിൽ സ്വൈരവിഹാരന്താൻ മന്ത്രിപ്പിതുതാൻ ചെയ്യിതു. ഏഴാംഭാഗത്തിൽ ആനൈ കുതിരൈ തേർ കാലാൾ ഇവ കാൺപിതു. എട്ടാംഭാഗത്തിൽ സേനാപതിയോടുകൂട വിക്രമം ചിന്തിപ്പിതു. ദിവസശേഷത്തിൽ സന്ധ്യോപാസനം ചെയ്യിതു.

പ്രഥമേ രാത്രിഭാഗേ ഗൂഢപുരുഷാൻ പശ്യേത്. ദ്വിതീയേ സ്നാനഭോജനം കുർവീത സ്വാധ്യായം ച. തൃതീയേ തൂൎയ്യഘോഷേണ സംവിഷ്ടഃ. ചതുൎത്ഥപഞ്ചമൌ ശയീത. ഷഷ്ഠേ തൂൎയ്യഘോഷേണ പ്രതിബുദ്ധഃ ശാസ്ത്രമിതികൎത്തവ്യതാം ച ചിന്തയേത്. സപ്തമേ മന്ത്രമധ്യാസീത, ഗൂഢപുരുഷാംശ്ച പ്രേഷയേത്. അഷ്ടമേ ഋത്വിഗാചാൎയ്യപുരോഹിതസഖഃ സ്വസ്ത്യയനാനി പ്രതിഗൃഹ്ണീയാത്, ചികിത്സകമാഹാനസികമൌഹൂൎത്തികാംശ്ച പശ്യേത്. സവത്സാം ധേനും വൃഷഭം ച പ്രദക്ഷിണീകൃത്യോപസ്ഥാനം ഗച്ഛേത്.

പ്രഥമംരാത്രിഭാഗത്തിൽ ഗൂഢപുരുഷന്മാരെക്കാൺപിതു ഇരണ്ടാംഭാഗത്തിൽ സ്നാനഭോജനം ചെയ്യിതും സ്വാധ്യായമും ചെയ്യിതു. മൂൻറാംഭാഗത്തിൽ പള്ളിക്കൊട്ടുമത്തുകേട്ടു[1] പള്ളിയറ പൂകുവിതു. നാലാംഭാഗമുമഞ്ചാംഭാഗമും പള്ളിക്കിരിപ്പു ചെയ്യിതു. ആറാംഭാഗത്തിൽ പള്ളിയെഴുച്ചുകേട്ടുണർന്തിരുന്തു ശാസ്ത്രങ്കളും ഇതികൎത്തവ്യതയും ചിന്തിപ്പിതു (ശാസ്ത്രം) അൎത്ഥശാസ്ത്രം. ഇതികൎത്തവ്യതയാവിതു തത്കാലോചിതമായുള്ള കാൎയ്യം. ഏഴാംഭാഗത്തിൽ മന്ത്രികളെ കൂട്ടി മന്ത്രിപ്പിതുതാൻ ദൂതഗൂഢപുരുഷന്മാരെ പ്രേരിപ്പിതുതാൻ ചെയ്യിതു. എട്ടാംഭാഗത്തിൽ ഋത്വിഗാചാൎയ്യപുരോഹിതസഖനായ് ആശീഃസ്വസ്ത്യയനങ്കളെ പ്രതിഗ്രഹിപ്പിതു. ചികിത്സകന്മാരെയും മഹാനസികന്മാരെയും മൌഹൂൎത്തികന്മാരെയും കാൺമിതു. ചികിത്സകനെ കാണിൻറിതു തന്നുടെയ ശരീരാവസ്ഥ ചൊല്ലുവാൻ. മഹാനസികരെക്കാണിൻറിതു അൻറൻറുള്ള ആഹാരങ്കളെ കല്പിപ്പാൻ. മൌഹൂൎത്തികനെക്കാണിൻറിതു ഗ്രഹങ്കളുടെയ ശുഭാശുഭം ചിന്തിപ്പാൻ. സവത്സയായുള്ള ധേനുവിനെയും വൃഷഭത്തെയും വലത്തു വച്ചു ചൂഴ്ന്തു ആസ്ഥാനമണ്ഡപം നോക്കിപ്പോവിതു.

ആത്മബലാനുകൂല്യേന വാ നിശാഹർഭാഗാൻ പ്രതിവിഭജ്യ കാൎയ്യാണി സേവേത.

1. 'കുറിപ്പ്' ക. പാഠം. 2. 'ഴിച്ചകേ' ഖ. പാഠം.

എൻറ്റിയെ തന്നുടെയ ബലത്തിന്ന തക്കവാറു ഇരാവും പകലും കുറിട്ടു കാൎയ്യങ്ങൾ അനുഷ്ഠിപ്പിതു.

ഉപസ്ഥാനഗതഃ കാൎയ്യാൎത്ഥിനാമദ്വാരാസങ്ഗം കാരയേത്. ദുൎദ്ദൎശോ ഹി രാജാ കാൎയ്യാകാൎയ്യവിപൎയ്യാസമാസന്നൈഃ കാൎയ്യതേ. തേന പ്രകൃതികോപമരിവശം വാ ഗച്ഛേത്. തസ്മാദ് ദേവതാശ്രമപാഷണ്ഡശ്രോത്രിയപശുപുണ്യസ്ഥാനാനാം ബാലവൃദ്ധവ്യാധിതവ്യസന്യനാഥാനാം സ്ത്രീണാം ച ക്രമേണ കാൎയ്യാണി പശ്യേത്, കാൎയ്യഗൌരവാദാത്യയികവശേന വാ.

ഉത്ഥാനത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോഴ് കാൎയ്യാൎത്ഥികളായ്‌വരും പുരുഷൎക്കു വാതിൽവിലക്കില്ലാതവാറു ചമപ്പിതു. കാണ്മാനവസരമിൻറിയെ ഇരിക്കും രാജാവിനുടെയ കാൎയ്യാകാൎയ്യങ്ങൾ ആസന്നപുരുഷരാൽ വിപൎയ്യാസഞ്ചെയ്യപ്പെടും. കാൎയ്യാകാൎയ്യവിപൎയ്യാസം വന്താൽ പ്രകൃതികോപമുണ്ടാവിതുതാൻ രാജാവു ശത്രുവശത്തെ ച്ചെല്ലിതുതാൻ ചെയ്യും. ആകിൻറമെയാൽ ദേവകാൎയ്യമാശ്രമകാൎയ്യം പാഷണ്ഡകാൎയ്യം ശ്രോത്രിയകാൎയ്യം പശുപുണ്യസ്ഥാനങ്കളുടെയ കാൎയ്യം ബാലൻ വൃദ്ധൻ വ്യാധിതൻ വ്യസനി അനാഥൻ സ്ത്രീകളെൻറിവരളെല്ലാരുടെയ കാൎയ്യം കാണ്പിതും അനുഷ്ഠിപ്പിതു ഞ്ചെയ്പിതു. അൻറിയെ കാൎയ്യഗൌരവവഴിമേലും ക്രമമെൻറിയെ അനുഷ്ഠിപ്പിതു.

സൎവ്വമാത്യയികം കാൎയ്യം ശൃണുയാന്നാതിപാതയേത്
കൃച്ഛ്രസാധ്യമതിക്രാന്തമസാധ്യം വാ വിജായതേ.

എല്ലാം കാൎയ്യങ്കളിലും ആത്യയികമായുള്ള കാൎയ്യങ്ങൾ കേൾപ്പിതുമനുഷ്ഠിപ്പിതും ചെയ്പിതു. അതിന്നു കാലാതിക്രമം ചെയ്തിൽ കൃച്ഛ്രസാധ്യമാവിതുതാൻ അതിക്രാന്തമാവിതു അസാധ്യമാവിതുതാൻ ചെയ്യും.

അഗ്ന്യഗാരഗതഃ കാൎയ്യം പശ്യേദ് വൈദ്യതപസ്വിനാം
പുരോഹിതാചാൎയ്യസഖഃ പ്രത്യുത്ഥായാഭിവാദ്യ ച.
തപസ്വിനാം തു കാൎയ്യാണി ത്രൈവിദ്യൈഃ സഹ കാരയേത്
മായായോഗവിദാം ചൈവ ന സ്വയം കോപകാരണാത്.

അഗ്നിഹോത്രശാലയിൽ ഇരുന്നു വൈദ്യകളുടെയ കാൎയ്യങ്ങളും ആരാഞ്ഞിതു. തപസ്വികളുടെയ കാൎയ്യവും പുരോഹിതാചാൎയ്യസഖനായ് പ്രത്യുത്ഥാനാഭിവാദ്യങ്ങളും ചെയ്തു അവരളെ ഇരുത്തിക്കൊൾവിതും ചെയ്തു ത്രയീവിദ്യകൾ വല്ലുമവരളോടുംകൂടികാൎയ്യമാരാഞ്ഞിതു. മായായോഗവിത്തുകളുടെയ കാൎയ്യാകാൎയ്യങ്കളുമവ്വണ്ണമെ ആരാഞ്ഞിതു. താൻ തനിയെ ആരായലാകാ. തപസ്വികൾ കോപിപ്പാനടുക്കും.

രാജ്ഞോ ഹി വ്രതമുത്ഥാനം യജ്ഞഃ കാൎയ്യാനുശാസനം
ദക്ഷിണാ വൃത്തിസാമ്യം ച ദീക്ഷിതസ്യാഭിഷേചനം.

രാജാവിന്നു വ്രതമാവിതു ഉദ്യോഗം യാഗം. കാൎയ്യാനുശാസനം ആവിതു വ്യവഹാരദൎശനം. ദക്ഷിണാ ദാനം. വൃത്തിസാമ്യമാവിതു ഗുണദോഷാപേക്ഷയിനാൽ ശത്രുമിത്രങ്കളൊടൊത്തിരിപ്പിതും ദീക്ഷിതനെ അഭിഷേകഞ്ചെയ്യിതും ഇത്തിനെയും വ്രതങ്കളാവോ.

പ്രജാസുഖേ സുഖം രാജ്ഞഃ പ്രജാനാം ച ഹിതേ ഹിതം
നാത്മപ്രിയം ഹിതം രാജ്ഞഃ പ്രജാനാം തു പ്രിയം ഹിതം.

പ്രജക്കു സുഖമാകിൽ രാജാവിനും സുഖം. പ്രജക്കു ഹിതമായുള്ളതു രാജാവിനും ഹിതം. തനെക്കു പ്രിയമായുമുള്ളതല്ല രാജാവിനു ഹിതം. പ്രജകൾക്കു പ്രിയമായുള്ളതു രാജാവിനു ഹിതമാവിതു.

തസ്മാന്നിത്യോത്ഥിതോ രാജാ കുൎയ്യാദൎത്ഥാനുശാസനം
അൎത്ഥസ്യ മൂലമുത്ഥാനമനൎത്ഥസ്യ വിപൎയ്യയഃ.

ആകന്ററമെയാലെപ്പോഴും ഉദ്യുക്തനായ് മടിയാതെ അൎത്ഥവ്യവഹാരങ്കൾ അനുഷ്ഠിപ്പിതു. അൎത്ഥത്തിന്നു മൂലമാവിതു ഉദ്യോഗം. അനുദ്യോഗമനൎത്ഥമൂലം.

അനുത്ഥാനേ ധ്രുവോ നാശഃ പ്രാപ്തസ്യാനാഗതസ്യ ച
പ്രാപ്യതേ ഫലമുത്ഥാനാല്ലഭതേ[1] ചാൎത്ഥസമ്പദം.[2]

ഉദ്യോഗമില്ലായ്കിൽ പ്രാപ്തവും പ്രാപിപ്പാനിരിക്കുമതിന്നും നാശം നിശ്ചയം. ഉദ്യോഗത്തിൽനിന്റു ഫലവും പ്രാപിക്കാം.

1. 'ദ' ക. പാഠം. 2. 'ദഃ' ഖ. പാഠം.

അലബ്ധലാഭം ലബ്ധപരിരക്ഷണം രക്ഷിതവിവൎദ്ധനം വൎദ്ധിതസ്യ തീൎത്ഥേ പ്രതിപാദനമെൻറുള്ള അൎത്ഥസംപത്തു ലഭിക്കും.

വിനയാധികാരിക[1]ത്തിൽ രാജപ്രണിധിയാകിൻറ സൂത്രവും പത്തൊമ്പതാമദ്ധ്യായവും മുടിഞ്ചിതു.

---

൧൭. പ്രക. നിശാന്തപ്രണിധിഃ.

'നിശാന്തപ്രണിധിഃ' എൻപിതു സൂത്രം. നിശാന്തമാവിതു രാജഭവനം. അതിനുടെയ പ്രണിധിയാവിതു അതുഅനുഷ്ഠിപ്പാൻ ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധം—ദാരരക്ഷണം നിശാന്തപ്രണിധിയിൽ ചൊല്ലിൻറിതു എൻറു കീഴ്ചൊല്ലീതു, അതിപ്പോഴ് ചൊല്ലുകിൻറതെൻപിതു സംബന്ധം.

വാസ്തുകപ്രശസ്തേ ദേശേ സപ്രാകാരപരിഖാദ്വാരമനേകകക്ഷ്യാപരിഗതമന്തഃപുരം കാരയേത്.

വാസ്തുകരാവോർ വാസ്തുവിദ്യ വല്ലുമവർകൾ. അവരാൽ പ്രശംസിക്കപ്പെട്ട ഭൂമിയിൽ മതിലും കിടങ്ങും ഗോപുരവാതിലും പല ഇടകെട്ടും കക്ഷ്യകളുമുളവായ് അന്തഃപുരം പണ്ണിപ്പിതു.

കോശഗൃഹവിധാനേന വാ മദ്ധ്യേ വാസഗൃഹം, ഗൂഢഭിത്തിസഞ്ചാരം മോഹനഗൃഹം തന്മദ്ധ്യേ വാ വാസഗൃഹം,—ഭൂമിഗൃഹം വാ ആസന്നചൈത്യാഷ്ടദേവതാപിധാനദ്വാരമനേകസുരുങ്ഗാസഞ്ചാരം. പ്രാസാദം വാ ഗൂഢഭിത്തിസോപാനം, സുഷിരസ്തംഭപ്രവേശാപസാരം വാ. വാസഗൃഹം യന്ത്രബദ്ധതലാവപാതം കാരയേദ് ആപത്പ്രതീകാരാൎത്ഥം. ആപദി വാ കാരയേത്. അതോഽന്യഥാ വാ വികല്പയേത് സഹാദ്ധ്യായിഭയാത്.

കോശഗൃഹം ചെയ്വാൻ ചൊല്ലിൻറപ്രകാരത്തിൽ നടുവത്തു വാസഗൃഹത്തെച്ചെയ്യിപ്പിതു. അൻറിയെ ഗൂഢഭിത്തിസഞ്ചാരമെൻറവാറു പ—വർ കറിയാതവാറു ചുമരിടെപ്പുരുമാറാവണ്ണം മോഹനഗൃഹം ചുഴലപ്പണ്ണിച്ചതിനുടെയ നടുവത്തു രാജാവിനു പള്ളിയറവാസഗൃഹം ചെയ്യിതു. അ[2]മ്മോഹനഗൃഹത്തിലെ ഒരിടത്തു നിലവറെയും പണ്ണിപ്പിതു. ആസന്നമായിരുന്നു ചൈത്യദേവതതാൻ അഷ്ടദേവതതാൻ നിലവറയിൽ വാതിലു

1, 'ഷ്ഠ' ക, പാഠം. 2, 'ച്ചൊന്ന ഗൃ' ഖ, പാഠം,

മൂഴായിരിപ്പിതു. അനേകം (സൂത്രം ഗാ ? സുരുങ്ഗാ) സഞ്ചാരങ്ങളുമുളവായിരിപ്പിതു. അൻറിയെ പ്രാസാദം ഗൂഢഭിത്തിസോപാനമായ് ചെയ്യിതു എൻറവാറു പുറത്തുള്ള ജനമറിയാതവാറു ചുവരകത്തെ ഏറവുമിറങ്ങവുമായിട്ടിരിപ്പിതു. അൻറിയെ സുഷിരമായുള്ള സ്തംഭത്തിന്നുടെ ഏറവുമിറങ്ങവുമാംവണ്ണമിരിക്കും പ്രാസാദം പണ്ണിപ്പിതു. ആപത്പ്രതീകാരാർത്ഥമായ് യന്ത്രബദ്ധതലാവപാതമായുള്ള വാസഗൃഹഞ്ചെയ്യിപ്പിതു എൻറവാറു വാസഗൃഹത്തിനുടെ മേലെ ഭൂമിക യന്ത്രത്തിനാലൊരുവണ്ണം താങ്ങപ്പട്ടിരിപ്പിതു. ഇതു യന്ത്രംഞെകിഴിൽപോനുവീഴുംവണ്ണമിരിപ്പിതു. ശത്രുവിന്നു കിടക്കിൻറവൻ ചാവാൻ അൻറിയെ ആപത്തുവന്നപ്പൊഴാകിലുമമയും. അൻറിയെ ഇന്നവണ്ണമെൻറിയെ മറെറാരുജാതി പണ്ണിപ്പിതു. ഇതു ശത്രു[1]പറിച്ചുകൊാംവാനുമട്ടക്കം ശാസ്ത്രമറിഞ്ഞാൽ എൻറിങ്ങനെ.

മാനുഷേണാഗ്നിനാ[2] ത്രിരപസവ്യം പരിഗതമന്തഃപുരമഗ്നിരന്യോ ന ദഹതി, ന ചാത്രാന്യോഽഗ്നിർജ്ജ്വലതി, വൈദ്യുതേന ഭസ്മനാ മൃത്സംയുക്തേന കരകവാരിണാവലിപ്തം ച.

കോയിലെടുപ്പിക്കുമാറു ചൊല്ലി അതിന്നു അഗ്നിപ്രതീകാരോപായഞ്ചൊല്ലിൻറിതു. മാനുഷേണാഗ്നിനാ ത്രിരപസവ്യമെൻറവാറു—ശത്രുഹതനായ്താൻ കഴുവേററപ്പെട്ടുതാൻ കൊല്ലപ്പെട്ട പുരുഷനുടെയ അസ്ഥിയിൽ കല്മാഷകവേണുകൊണ്ടു കടെഞ്ഞു തീ അഥർവ്വവേദോക്തങ്ങളായുള്ള മന്ത്രങ്ങളും ചൊല്ലി മൂ[3]ൻറുതുടെ അപസവ്യമായ് ചുഴൽവിതു. അങ്ങനെ ചുഴൻറാലഗൃഹത്തെ സാധാരണം തീച്ചുടാ, എരിവിതുഞ്ചെയ്യാ. അൻറിയെ ഇടിവെട്ടിവെന്ത മരത്തിൻവെണ്ണീറും ചിതൽപുററിൻമണ്ണും കൂടി ആൽപഴത്തിൻനീരിൽ കുഴെച്ചു തേച്ചാലും മറെറാഴിഞ്ഞ തീച്ചുടാ.

ജീവന്തീശ്വേതാഗിരികണ്ണ്ടകമുഷ്കകപുഷ്പവന്ദാകാഭിരക്ഷീവേ ജാതസ്യാശ്വത്ഥസ്യ പ്രതാനേന വാ ഗുപ്തം സർപ്പാ വിഷാണി വാ ന പ്രസഹന്തേ. മയൂരനകുലപൃഷതോത്സർഗ്ഗഃ സർപ്പാൻ ഭക്ഷയതി. ശുകഃ ശാരികാ ഭൃംഗരാജോ വാ സർപ്പവിഷശങ്കായാം ക്രോശതി. ക്രൌഞ്ചോ വിഷാഭ്യാശേ

1. 'മറിഞ്ഞുകൊ' ഖ. പാഠം. 2. 'രാ' ക. ഖ. പാഠം. 3. 'ൻറുമടെ' ക. പാഠം.

മാദ്യതി, ഗ്ലായതി ജീവഞ്ജീവകഃ, മ്രിയതേ മത്തകോകിലഃ, ചകോരസ്യാക്ഷിണീ വിരജ്യേതേ. ഇത്യേവം അഗ്നിവിഷസപ്പേഭ്യഃ പ്രതികുൎവ്വീത.

ഇനി വിഷപ്രതീകാരം ചൊല്ലിൻറിതു. ജീവനി ആവിതു അടകി[1]ൻപാൽ. ശ്വേത ശങ്ഖപുഷ്പം, ഗിരികൎണ്ണകം വിട[2]ത്തൻ, മഷ്ഠൂകം ആവിതു ക്ഷാരത്തിനു കൊള്ളുമതു. ഇവിററിൻടെ മൂലമും പത്രങ്കളും കൊൾവിതു. പുഷ്പവന്ദാകമാവിതു കണവീരത്തിന്മേലുണ്ടാമിത്തിൽ. ഇവ്വുകൊണ്ടു മാല കെട്ടി ഇല്ലത്തിൽ വച്ചാൽ സപ്പങ്കളും സ്ഥാവരവിഷങ്കളും അഭിഭവിയാ. അക്ഷീബത്തിന്മേൽ ഉണ്ടാം അരശാലിലൈകൊണ്ടു മാല തൊടുത്തു ഇല്ലത്തു വച്ചാലും സപ്പങ്കളും സ്ഥാവരവിഷങ്കളുമഭിഭവിയാ. മയിൽ കീരി പൃഷതം ഇവ്വു വളത്താലും അവ്വു പാമ്പിനെ തിൻറാലും. കിളി കാകിൻ ഭൃങ്ഗരാജം ഇവ്വു വാമതാ[3]ന വിഷത്തിനുടെയാശങ്കയുണ്ടാകിൽ അഴെക്കും. ക്രൌഞ്ചം വിഷം ചാരത്തുണ്ടാകിൽ മദിക്കും, ജീവഞ്ജീവകം തളരും, മത്തകോകിലം ചാം, ചകോരത്തിനുടെയ അക്ഷികൾ വൈരാഗ്യം വരും. ചുവന്തിരിക്കുംകൺ വെളുക്കുമെൻറവാറു. എന്നിവണ്ണം അഗ്നിയിൽനിൻറും വിഷത്തിൽനിൻറും സർപ്പങ്കളിൽനിൻറും പ്രതീകാരം ചെയ്യിതു.

പൃഷ്ഠതഃ കക്ഷ്യാവിഭാഗേ സ്ത്രീനിവേശോ ഗൎഭവ്യാധിവൈദ്യപ്രത്യാഖ്യാതസംസ്ഥാ വൃക്ഷോദകസ്ഥാനം ച. ബഹിഃ കന്യാകുമാരപുരം പുരസ്താദലങ്കാരഭൂമിഃ മന്ത്രഭൂമിരുപസ്ഥാനം കുമാരാധ്യക്ഷസ്ഥാനം ച. കക്ഷ്യാന്തരേഷ്വന്തവ്വംശികസൈന്യം തിഷ്ഠേത്.

ഇരാജാവിനുടേ പിൻപക്കത്തുനിൻറുള്ള കക്ഷ്യാവിഭാഗത്തിൽ ദേവിമാർ കോവിലാവിതു. അതിന്നു പിന്നിൽ ഗൎഭിണികളായുള്ള ദേവിമാൎക്കു കോയിലാവിതു. അതിന്നു പിന്നിൽ വ്യാധിപ്പെട്ടിരിക്കും ദേവിമാൎക്കു കോയിലാവിതു. അതിന്നു പിന്നിൽ വൈദ്യകളാൽ പ്രത്യാഖ്യാതകളായുള്ളവൎക്കു കോവിലാവിതു. എൻറു നാലു കക്ഷ്യാന്തരങ്ങളുള്ളവാവിതു പിന്നിൽപുറത്തുട്ടുദ്യാനമുംഇല്ലം[4]

1. 'കൊതിയിൽ', 2. 'ത്തി', 3. 'നാ' ഖ. പാഠം. 4. 'ചവന്തി' ക. പാഠം.

പന്തിയുമുണ്ടാക്കുവിതു. ഇതിന്നുപുറത്തു കന്യാപുരമും കുമാരന്മാർ ചെറിയവിററിനും ഇരിപ്പാൻ ദേശമും കല്പിപ്പിതു. ഇനി മുന്ന മുള്ളവു ചൊല്ലിൻറിതു. ആവാസഗൃഹത്തിനിടത്തേ മുന്നല്ലുള്ള കക്ഷ്യാവിഭാഗത്തിൽ അലങ്കാരഭൂമി ചെയ്യിതു. അതിന്നനന്തരം മന്ത്രഭൂമി കല്പിപ്പിതു. അതിന്നനന്തരമുപസ്ഥാനമണ്ഡപം കല്പിപ്പിതു. അതിന്നനന്തരം കുമാരന്മാർ വലിയവരളും അധ്യക്ഷന്മാർ സമാഹൎത്തൃസന്നിധാതൃപ്രഭൃതികളുമിരിപ്പിതു. ചകാരത്തിനാൽ മറെറാഴിഞ്ഞ രാജകുലവരുമിരിപ്പിതു. ഒരോ കക്ഷ്യകളുടെയ... അന്തൎവ്വംശികസൈന്യം നില്പിതു എൻറവാറു കഞ്ചുകീയന്മാർ [1]മാറാതെ നില്പിതു.

അന്തൎഗൃഹഗതഃ സ്ഥവിരസ്ത്രീപരിശുദ്ധാം ദേവീം പശ്യേത്. ന കാഞ്ചിദഭിഗച്ഛേത്. ദേവീഗൃഹേ ലീനോ ഹി ഭ്രാതാ ഭദ്രസേനം ജഘാന, മാതുഃ ശയ്യാന്തൎഗതശ്ച പുത്രഃ കാരൂശം. ലാജാൻ മധുനേതി വിഷേണ പൎയ്യസ്യ ദേവീ കാശിരാജം, വിഷദിഗ്ധേന നൂപുരേണ വൈരന്ത്യം, മേഖലാമണിനാ സൌവീരം, ജാലൂഥമാദൎശേന, വേണ്യാം ഗൂഢം ശസ്ത്രം കൃത്വാ ദേവീ വിഡൂരഥം ജഘാന. തസ്മാദ് ഏതാന്യാസ്പദാനി പരിഹരേത്.

തന്റെ പള്ളിയറയിലിരുന്നു വൃദ്ധസ്ത്രീയിനാൽ പരിശോധിക്കപ്പെട്ട ദേവിയിനെക്കാണ്ണിതു. താൻ ദേവിമാരുടെയകോവിൽക്കു ചെല്ലാതെയുമൊഴിവിതു. ചെൻറാൽ ദോഷമാവിതു. ദേവിയിടെ ഇല്ലത്തൊളിച്ചിരിന്നു ഭദ്രസേനനാകിൻറ രാജാവിനെ ഉടപ്പിറന്നവ(നെ്യാൻ)കൊൻറാൻ[2]. തായുടെയ ശയ്യമേൽ കിടന്നു മകൻ കരൂശദേശം വാഴ്ന്ന രാജാവിനെക്കൊൻറാൻ[3]. ഇജ്ജാതിദേവിമാരുടെ കോവിൽക്കു ചെല്ലിൽ ദോഷമാവിതു. ഇനി വൃദ്ധസ്ത്രീകളെക്കൊണ്ടു ശോധിയാതെ ദേവിമാരെ വിളിച്ചാൽ ദോഷമാവിതു. കാശിരാജാവിനെപ്പൊരിമലരിൽ വിഷമിട്ടു തേനിൽ കുഴച്ചോമെൻറു ചൊല്ലിക്കൊൻറാം ദേവി വൈരന്ത്യനാകിൻറ രാജാവു വനവാസി വാഴമവനെ സ്പൎശവേധിയായുള്ള വിഷം നൂപുരത്തിൽമേൽ പൂയി അതുകൊണ്ടു തൊട്ടു

1. 'പാ' ക. പാഠം. 2, 3. 'ൽ' ക. ഖ. പാഠം.

കൊൻറാൾ ദേവി. സുവീരദേശം വാഴും രാജാവിനെ ഉടഞാണ്മേൽ വിഷം തേച്ചു കൊൻറാൾ ദേവി. ജാലൂഥനാകിൻറ (രാജാവു?) അയോദ്ധ്യയിലുള്ള രാജാവിനെ ദേവി കണ്ണാടിയുടെ അരികു മയിർവാൾ കണക്കേ ക്രൂർചമച്ചു കടയിച്ചു കൊണ്ടുചെൻറുഉറങ്ങച്ചെയ്യേ്ത്ത കഴുത്തമൂന്നുകൊൻറാൾ. വിഡൂരഥനാകിൻറ രാജാവിനെ തലമയിരിൽ ഗ്രന്ഥശസ്ത്രം വച്ചുകൊണ്ടു ചെൻറു കൊൻറാൾ. ആകിൻറമെയാൽ ഇച്ചൊന്ന ആസ്പദങ്കൾ വ്യാപാദനകാരണങ്കൾ അവിറ്റൈറപ്പരിഹരിപ്പിതു.

മുണ്ഡജടിലകുഹകപ്രതിസംസർഗ്ഗം ബാഹ്യാഭിശ്ച ദാസീഭിഃ പ്രതിഷേധയേത്. ന ചൈനാഃ കുല്യാഃ പശ്യേയുരന്യത്ര ഗർഭവ്യാധിസംസ്ഥാഭ്യഃ. രൂപാജീവാഃ സ്നാനപ്രഘർഷശുദ്ധശരീരാഃ പരിവർത്തിതവസ്ത്രാലങ്കാരാഃ പശ്യേയുഃ. അശീതികാഃ പുരുഷാഃ പഞ്ചാശത്കാഃ സ്ത്രിയോ വാ മാതാപിതൃവ്യഞ്ജനാഃ സ്ഥവിരവർഷവരാഭ്യാഗാരികാശ്ചാവരോധാനാം ശൗചാശൗചം വിദ്യുഃ. സ്ഥാപയേയുശ്ച സ്വാമിഹിതേ.

മുണ്ഡന്മാരോടും ജടിലന്മാരോടും കുഹകന്മാരോടും ദേവിമാൎക്ക സംസർഗ്ഗമൊഴിപ്പിതു. കുഹകരാവോർ വശീകരണവൈരൂപ്യവിദ്വേഷണോച്ചാടനാദികളനുഷ്ഠിക്കുമവരൾ. പുറത്തുള്ള ദാസികളോടും സംസർഗ്ഗമൊഴിപ്പിതു. ഛാന്ന ജനമും കാണാതവാറു ചെയ്യിതു പെറുന്നാളും വ്യാധിപ്പട്ടുന്നാളും ഛാന്നാളുമെൻറി. രൂപാജീവകളായുള്ള സ്ത്രീകൾ മാച്ചും തേച്ചും കുളിച്ചും ശുദ്ധശരീരകളായ്ക്കുറയും വീഴ്തും ആഭരണവുമണിഞ്ഞു് ഇരാജാവിനെപ്പരിചരിപ്പിതു്. എണ്ണതു (പ്രക്ക) പുരുഷരും [1]അൻപതു പുക്ക സ്ത്രീകളും മാതൃപിതൃവ്യഞ്ജനന്മാരായ് സ്ഥവിരരായുള്ള വർഷവരന്മാരും കോയിലകത്തേ ഉൺപിതുമുറങ്കുവിതും ചെയ്യിതു. അവരോധസ്ത്രീകളുടെയ ശൌചാശൌചമറിവിതു. സ്വാമിയുടെയ ഹിതത്തിങ്കൽ നിറുത്തുവിതും ചെയ്യിതു.

സ്വഭൂമൌ ച വസേത് സർവഃ പരഭൂമൌ ന സഞ്ചരേത്
ന ച ബാഹ്യേന സംസർഗ്ഗം കശ്ചിദാഭ്യന്തരോ വ്രജേത്.

ദേവിമാരും മറ്റൊഴിഞ്ഞ അന്തർവ്വംശികപ്രഭൃതികളും

1. 'എൻപ' ഖ. പാഠം.

തത്താന്തമെക്കമെഞ്ഞ ഭൂമിയിങ്കലേ വസിപ്പിതു. തമെക്കമെഞ്ഞിരാതെയിരുന്ത പരഭൂമിയിൽ പരിമാറാതുമൊഴിവിതു. പുറത്തൊള്ള ജനത്തോടു അകമ്പടിയിലുള്ള ജനം സംസൎഗ്ഗമൊഴിവിതു.

സൎവ്വം ചാവേക്ഷിതം ദ്രവ്യം നിബദ്ധാഗമനിൎഗ്ഗമം
നിൎഗ്ഗച്ഛേദധിഗച്ഛേദ് വാ മുദ്രാസങ്ക്രാന്തഭൂമികം.

എല്ലാ ദ്രവ്യമുമാരാഞ്ഞു ഇന്നവിടത്തു നിൻറു വരിൻറിതു ഇന്നവിടത്തുക്കു പോകിൻറിതു എൻറു കുറിച്ചു ഓരോ ഭൂമികൾ തോറും മുദ്രയുമിട്ടുകൊണ്ടു പൂകുവിതും പുറപ്പടുവിതും ചെയ്യിതു.

വിനയാധികാരത്തിൽ നിശാന്തപ്രണിധി ആകിൻറ സൂത്രമും ഇരിപതാമധ്യായമും മുടിഞ്ഞിതു.

---

൨൧. പ്രക. ആത്മരക്ഷിതകം.

'ആത്മരക്ഷിതക'മെൻപിതു സൂത്രം. ആത്മരക്ഷ ചൊല്ലിൻറതെൻപിതു സൂത്രാൎത്ഥം. സംബന്ധം 'രക്ഷിതോ രാജാ രാജ്യം രക്ഷതി' എൻറു കീഴ് ചൊല്ലീതു. അവിടത്തു ആസന്നരായുള്ള പുത്രദാരങ്കളിൽനിൻറു രക്ഷിക്കുമാറു ചൊല്ലീതു. ഇപ്പോൾ മറ്റെറാഴിഞ്ഞവരളിൽനിൻറു രക്ഷിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതു.

ശയനാദുത്ഥിതഃ സ്ത്രീഗണൈൎദ്ധന്വിഭിഃ പരിഗൃഹ്യേത, ദ്വിതീയസ്യാം കക്ഷ്യായാം കഞ്ചുകോഷ്ണീഷിഭിൎവ്വൎഷവരാഭ്യാഗാരികൈഃ, തൃതീയസ്യാം കുബ്ജവാമനകിരാതൈഃ, ചതുൎത്ഥ്യാം മന്ത്രിഭിഃ സംബന്ധിഭിൎദ്ദൌവാരികൈശ്ച പ്രാസപാണിഭിഃ.

ശയനത്തിൽ നിൻറു എഴനീററവാറേ വില്ലുമമ്പും പിടിച്ച സ്ത്രീകൾ ചെൻറു രാജാവിനെച്ചൂഴൽവിതു. രണ്ടാം കക്ഷയിൽ ഛല്ലമ്പരമിട്ടു തലെയും പൊതിഞ്ഞു വരുഷവരന്മാരുമ

ഭ്യാഗാരികന്മാരും രാജാവിനെച്ചുഴൽവിതു. മൂൻറാംകക്ഷയിൽ കുബ്ജവാമനകിരാതന്മാർ ചുഴൽവിതു. കുബ്ജവാമനന്മാർ പ്രസിദ്ധർ. കിരാതരാവോർ യവനകമ്മാദികൾ. നാലാംകക്ഷയിൽ മന്ത്രികളാലും സംബന്ധികളാലും ദൌവാരികന്മാരാലും പ്രാസപാണികരായിരുന്നവരലാൽ ചൂഴപ്പട്ടവിതു.

പിതൃപൈതാമഹം മഹാസംബന്ധാനുബന്ധം ശിക്ഷിതം[1] കൃതകമ്മാണം ജനമാസന്നം കുർവീത, നാന്യതോദേശീയമകൃതാത്ഥമാനം സ്വദേശീയം വാപകൃത്യോപഗൃഹീതം. അന്തർവ്വംശികസൈന്യം രാജാനമന്തഃപുരം ച രക്ഷേത്.

അങ്ഗരക്ഷകരെച്ചൊല്ലിൻറതു. പിതൃപൈതാമഹരായിരിപ്പിതു. കുടിപ്പിറവി പെരുതായിരിപ്പിതു. കൃതവിദ്യരായിരിപ്പിതു. ദൃഷ്ടകമ്മാക്കളായിരിപ്പിതു. എൻറവാറു പലമുറെയും കാണപ്പട്ടന ചേവകത്തെയുടയരായിരിപ്പിതു. അങ്ങനെത്തവരളൈ സമീപവത്തികളാക്കി ഇരിപ്പിതു. അന്യദേശീയർ അകൃതാത്ഥമാനരായിരിക്കുമവർകളെ അങ്ഗരക്ഷകരാക്കലാകാ. സ്വദേശത്തിലൊള്ളോരേയാകിലും യാവർചിലരെ മുന്നമപകാരംചെയ്തു പിന്നെ സ്വീകരിച്ചിതു അവരളെയുമാകാ. അന്തർവ്വംശികസൈന്യം രാജാവിനെയും അന്തഃപുരത്തേയും രക്ഷിപ്പിതു.

ഗുപ്തേ ദേശേ മാഹാനസികഃ സവ്വമാസ്വാദബാഹുല്യേന കമ്മ കാരയേത്. തദ് രാജാ തഥൈവ പ്രതിഭുഞ്ജീത പൂവ്വമഗ്നയേ വയോഭ്യശ്ച ബലിം കൃത്വാ.

ഗുപ്തമായുള്ള ദേശത്തിരുന്നു പെരുമടെയനെല്ലാക്കമ്മങ്കളും ആസ്വാദിച്ചു അനുഷ്ഠിപ്പിതു്. രാജാവു താൻ അമൃതുചെയ്യുമ്പോഴും മുന്നം ആസ്വാദിപ്പിച്ചുകൊണ്ടേ അമൃതു ചെയ്തിതു. മുന്നം വൈശ്വദേവംപണ്ണി പക്ഷികൾക്കുമിട്ടു അമൃതുചെയ്തിതു. അവ്വിരണ്ടും വിഹിതാനുഷ്ഠാനാത്ഥമായും വിഷപ്രതീകാരമായുഞ്ചെയ്തിതു.

അഗ്നേജ്ജ്വാലാധൂമനീലതാശബ്ദസ്ഫോടനം ച വിഷയുക്തസ്യ, വയസാം വിപത്തിശ്ച. അന്നസ്യോഷ്മാ മയൂരഗ്രീവാഭഃ ശൈത്യമാശുക്ലിഷ്ടസ്യേവ വൈവണ്ണ്യം സോദക-

1. 'തമന്തരക്ഷതം കു' എന്നു മുദ്രിതപാഠം.

ത്വമക്ലിന്നത്വം ച. വ്യഞ്ജനാനാമാശുശുഷ്കത്വം ച ക്വാഥഃ ശ്യാമഫേനപടലവിച്ഛിന്നഭാവോ ഗന്ധസ്പർശരസവധശ്ച. ദ്രവേഷു ഹീനാതിരിക്തച്ഛായാദർശനം ഫേനപടലസീമന്തോർദ്ധ്വരാജീദർശനം ച. രസസ്യ മദ്ധ്യേ നീലാ രാജീ, പയസസ്താമ്രാ, മദ്യതോയയോഃ കാലീ, ദധ്നഃ ശ്യാമാ, മധുനഃ ശ്വേതാ. ദ്രവ്യാണാമാർദ്രാണാമാശു പ്രമ്ലാനത്വമുത്പക്വഭാവഃ ക്വാഥനീലശ്യാവതാ ച. ശുഷ്കാണാമാശു ശാതനം വൈവർണ്യം ച. കഠിനാനാം മൃദുത്വം മൃദൂനാം കഠിനത്വം ച തദഭ്യാശേ ക്ഷുദ്രസത്ത്വവധശ്ച. ആസ്തരണപ്രാവരണാനാം ശ്യാമമണ്ഡലതാ തന്തുരോമപക്ഷ്മശാതനം ച. ലോഹമണിമയാനാം പങ്കമലോപദേഹതാ സ്നേഹരാഗഗൌരവപ്രഭാവവർണസ്പർശവധശ്ച. ഇതി വിഷയുക്തലിങ്ഗാനി.

വിഷംപട്ടതു തീയിലിടിൽ പുകെയും ജ്വാലയും കറുക്കും. ചെപ്പട്ടുവിതുംചെയ്യും. പക്ഷികളുണ്ണിച്ചാൽ (ചാകും). ചോററിനുടെയ ആ[1]വതിയും കറുത്തിരിക്കും. മയിലുടെ കഴുത്തു കണക്കേ കട്ടുക ആരും. ഞമിണ്ടിയോരെക്കണക്കെ വണ്ണമും കെടും. നീർ പോരാതെയിരിക്കും [2]വേകാതേയുമിരിക്കും. കറികളുടെ വറളും ചീയും കട്ടുകി മലിനങ്കളുമാം, നരെയുമുണ്ടാം, കൂട്ടുമതു കറിയിൽ കൂടാതേയുമിരിക്കും. പുരിഞ്ചോരെക്കണക്കേ ഗന്ധസ്പർശരസങ്കളും കെടും. യൂഷാദിദ്രവ്യങ്കളിൽ ഹീനമായ് താൻ അതി(രി?രി)ക്തമായ് താൻ ഛായതോൻറും. കടൈഞ്ഞോരെക്കണക്കേ നരയുമുണ്ടാം. പാടയുമുണ്ടായ്തോൻറും. സീമന്തമായ് താൻ പകുത്തുതോൻറവുംചെയ്യും [3]ചെപ്പെലിലം വരയുമുളവായ് തോൻറും. നെയ്യിലുമെണ്ണയിലുംവരെ നീലമായിരിക്കും. പാലിൽ ചുവന്നിരിക്കും. മദ്യത്തിലും തണ്ണീരിലും വരെ കറുത്തിരിക്കും. തയിരിൽ ശ്യാമമായിരിക്കും. തേനിൽ വെളു[4]ത്തിരിക്കും. ദ്രവ്യങ്കളാർദ്രങ്കളായൊള്ളവു കട്ടുകിവാട്ടുവിതും ചെയ്യും. പഴുന്നൊരെക്കണക്കെ [5]ഞെങ്കവിതുംചെയ്യും. നീലശ്യാമത്തെയുമുണ്ടാം. ശുഷ്കമായിരുന്ത ദ്രവ്യങ്കൾ കട്ടുകിപ്പൊടിയാം. നിറംകെട്ടുവിതും ചെയ്യും. കഠിനങ്കളായുള്ള [6]ഉഡ്ഡുപ്രഭൃതികൾ മൃദുക്കളാം. മൃദുക്കളായുള്ള ഘൃതപൂരപ്രഭൃതികൾ കഠിനങ്കളാം. വിഷ

1. 'മ' ഖ. പാഠം. 2. 'വേകയും', 3. 'ച്ചേവിലം' ക. പാഠം. 4. 'പ്പായിരി' ഖ. പാഠം. 5. 'ഞെൺകൺവിതും' ക. പാഠം. 6. 'ഉഖപ്ര' ഖ. പാഠം.

യുക്തങ്ങളായുള്ള ആഹാരങ്ങളുടെയ സമീപത്തിൽചെല്ലും പിപീലികാദികൾ ചാവിതുംചെയ്യും. ആസ്തരണങ്ങളിലും പ്രാവരണങ്ങളിലും വിഷം പട്ടകിൽ കറുത്തൊളള്ളാ ചില മണ്ഡലങ്ങളുളവാം. നൂൽപുടവയിൽ വിഷംപടിൽ അവററിനുടയ നൂൽ പിഞ്ചിവിഴും. പഞ്ചിയിൽ വിഷംപടിൽ തുയ്വു കെട്ടും. കമ്പലാദികളിൽ പടിൽ മയിർ കഴിയും. ലോഹമയങ്ങളായുള്ളവിററിൽ വിഷംപടിൽ ചേറുതേച്ചാരെക്കണക്കെ തോൻറും. മണികൾ മേൽപട്ടകിൽ മാച്ചുപെട്ടോരെക്കണക്കെ തോൻറും. സ്നിഗ്ദ്ധതയും കെട്ടും. രാഗതയും കെട്ടും. ദീപ്തിയും കെട്ടും. നിറങ്കെട്ടും. പണ്ടുള്ള സ്പൎശ്മും കെട്ടും. എൻറിങ്ങനെ വിഷയുക്തങ്ങളുടെയ അടയാളം ചൊല്ലിയിതു.

വിഷപ്രദസ്യ തു ശുഷ്കശ്യാവവക്ത്രതാ വാക്സങ്ഗഃ സ്വേദോ വിജൃംഭണം ചാതിമാത്രം വേപഥുഃ പ്രസ്ഖലനം വാക്യവിപ്രേക്ഷണം ആവേശഃ കൎമ്മണി സ്വഭൂമൌ ചാനവസ്ഥാനമിതി.

ഇനി വിഷമിട്ടമവനിരിക്കുമാറു ചൊല്ലിൻറിതു. വിഷമിട്ടമവനുടെയ മുകം വരളുവിതുഞ്ചെയ്തു ശാവൈനിറമുമാം. വാക്കു തട്ടും. വിയൎക്കും മൂരിനിവിരും. ഏത്തനെയും പെരുക വിയൎക്കും ഇടരുവിതും ചെയ്യും. മററുജനം പറയുമതു കുറികൊണ്ടു നോക്കുവിതും ചെയ്യും. ഉഴറുവിതുംചെയ്യും തന്നുടെയ കൎമ്മങ്ങളിൽ.

തസ്മാദസ്യ ജാങ്ഗലീവിദോ ഭിഷജശ്ചാസന്നാഃ സ്യുഃ.

ആകിൻറമെയാൽ ജാങ്ഗലീവിത്തുക്കളാവോർ വിഷവിദ്യൈവല്ലുമവരളും വൈദ്യകളും എപ്പൊഴും രാജാവിനുടെയ സമീപത്തിലുളരായിരുക്കവേണ്ടും.

ഭിഷഗ് ഭൈഷജ്യാഗാരാദ് ആസ്വാദവിശുദ്ധമൌഷധം ഗൃഹീത്വാ പാചകപേഷകാഭ്യാം ആത്മനാ ച പ്രതിസ്വാദ്യ രാജ്ഞേ പ്രയച്ഛേത്. പാനം പാനീയം ചൌഷധേന വ്യാഖ്യാതം.

വൈദ്യർ മരുന്തറയിൽ നിൻറു അവരളാൽ ആസ്വാദവിശുദ്ധമായ് കൊടുക്കപ്പെട്ട ഔഷധംകൊണ്ടുപോന്തു അരൈച്ചവനും പചിച്ചവനും താനും ആസ്വാദിച്ച രാജാവിനു കൊടുപ്പിതു. പാനമും പാനീയമുമവ്വണ്ണമേ ശോധിച്ചുകൊണ്ടു കൊടുപ്പിതു.

കല്പകപ്രസാധകാഃ സ്നാതശുദ്ധവസ്ത്രഹസ്താഃ സമുദ്രമുപകരണമന്തർവംശികഹസ്താദാദായ പരിചരേയുഃ.

കാവിതിയും [1]ഒപ്പിക്കുമവനും കുളിച്ചു ശുദ്ധമായുള്ള വസ്ത്രങ്ങളുടുപ്പിതുംചെയ്തു കയ്യുംകഴുകി മുദ്രാസഹിതമായുള്ള ഉപകരണങ്ങളെ അന്തർവംശികൻ കൈയിൽനിൻറു കൊണ്ടു രാജാവിനെപ്പരിചരിപ്പിതു.

സ്നാപകസംവാഹകാസ്തരകരജകമാലാകാരകർമ്മ ദാസ്യഃ കുര്യുഃ, താഭിരധിഷ്ഠിതാ വാ ശില്പിനഃ. ആത്മചക്ഷുഷി, നിവേശ്യ വസ്ത്രമാല്യം ദദ്യുഃ, സ്നാനാനുലേപനപ്രഘർഷചൂർണ്ണവാസസ്സ്നാനീയാനി ച സ്വവക്ഷോബാഹുഷു ച. ഏതേന പരസ്മാദാഗതകം ച വ്യാഖ്യാതം.

സ്നാപകൻ സംവാഹകൻ ആസ്തരകൻ രജകൻ മാലാകാരൻ എൻറിവരളുടെയ കർമ്മങ്ങൾ പരീക്ഷിതങ്ങളായുള്ളവ ദാസികളനുഷ്ഠിപ്പിതു. അൻറിയേ ദാസികളാൽ അധിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ട സ്നാപകാദി ശില്പികളനുഷ്ഠിപ്പിതു. വസ്ത്രമാല്യങ്ങൾ രാജാവിനു കൊടുക്കുമ്പോൾ തങ്ങൾ കണ്ണിലൊപ്പി കൊടുപ്പിതു. കൺ വിഷം പൂകിൽ കടുകക്കിളരും. സ്നാനമാവിതു ഗന്ധാമലകാദി, അനുലേപനം ചന്ദനാദി, പ്രഘർഷം പഞ്ചകഷായാദി, [2]ചൂർണ്ണവാസം പടവാസാദി, സ്നാനീയം ശിരഃസ്നാനാദി ഇച്ചൊന്നവിത്തിനെയും തമ്മുടെയ [3]മാററത്തും കൈമേലും തേച്ച പിന്നെ രാജാവിനു കൊടുപ്പിതു. പരദേശത്തിൽനിൻറു വരും ഭക്ഷ്യഭോജ്യങ്കളുമിവ്വണ്ണമേ കൊടുക്കുമാറു.

കുശീലവാഃ ശസ്ത്രാഗ്നിരസവർജ്ജം നർമ്മയേയുഃ. ആതോദ്യാനി ചൈഷാം അന്തസ്തിഷ്ഠേയുഃ, അശ്വരഥദ്വിപാലങ്കാരാശ്ച.

കുശീലവന്മാർ ശസ്ത്രാഗ്നിരസവർജ്ജിതങ്ങളായിരുന്തവകൾ ഇവനു നർമ്മങ്കൾ ചെയ്തിതു. ഇവരളുടെയ ആതോദ്യങ്കളും കോയിലകത്തേ ഇരിപ്പിതു. കുതിര തേർ ആനൈ എൻറിവററിനുടെയ അലങ്കാരങ്കളും കോയിലകത്തേ ഇരിപ്പിതു.

മൌലപുരുഷാധിഷ്ഠിതം യാനവാഹനം ആരോഹേത്, നാവം ച ആപ്തനാവികാധിഷ്ഠിതാം. അന്യനൌപ്രതി-

1. 'ഉഴിക്കു' ഖ. പാഠം. 2. 'പൂ' ക. ഖ. പാഠം. 3. 'മെയ്ത്തും' ക. പാഠം.

ബദ്ധാം വാതദ്വേവഗവശാം ച നോപേയാത്. ഉദകാന്തേ സൈന്യമാസീത. മത്സ്യഗ്രാഹവിശുദ്ധം അവഗാഹേത. വ്യാളഗ്രാഹപരിശുദ്ധമുദ്യാനം ഗച്ഛേത്.

യാനവാഹനങ്ങൾ മൌലപുരുഷാധിഷ്ഠിതങ്ങൾ മേലേറുവിതു. ആപ്തനായുള്ള നാവികനാൽ അധിഷ്ഠിതവുമായ് മറെറാരു തോണിയോടുകൂടപ്പുരളാത്തവാറു കെട്ടിയിരിക്കും തോണിമേലേറുവിതു. കാററുകൊണ്ടു പുരട്ടും തോണിമേലേറാതൊഴിവിതു. കടക്കുമ്പോൾ ഇരണ്ടു കരയിലും പടയുംനിറൈവിതു. മത്സ്യഗ്രാഹകരാവോർ കൈവത്തകാദികൾ. അവരാൽ ചോതിക്കപ്പെട്ട നീരിൽ കുളിപ്പിതു. വ്യാളഗ്രാഹകരാവോർ വ്യാഘ്രാദി പിടിക്കുമവരാം അവരാൽ ശോധിതമായിരുന്ത ഉദ്യാനംപുകുവിതു.

ലുബ്ധകൈഃ ശ്വഗണിഭിരപാസ്തസ്തേനവ്യാളപരാബാധഭയം ചലലക്ഷപരിചയാത്ഥം മൃഗാരണ്യം ഗച്ഛേത്.

കുറവരാലും നായാടികളാലും അലക്കടെത്തപ്പട്ട സ്തേനവ്യാളപരാബാധഭയങ്കളെ ഉടൈച്ചായ് ചലലക്ഷങ്കളിൽ പരിചയപ്പെടുവാനായ് മൃഗയാരണ്യത്തിൽ ചെൽവിതു.

ആപ്തശസ്ത്രഗ്രാഹാധിഷ്ഠിതഃ സിദ്ധതാപസം പശ്യേത്, മന്ത്രിപരിഷദാ സാമന്തദൂതം. സന്നദ്ധോƒശ്വം ഹസ്തിനം രഥം വാƒƒരൂഢഃ സന്നദ്ധമനീകം ഗച്ഛേത്.

ആപ്തരായുള്ള ശസ്ത്രഗ്രാഹകരാലധിഷ്ഠിതനായ് സിദ്ധതാപസന്മാരെക്കാൺപിതു. മന്ത്രിപരിഷത്തിനാലധിഷ്ഠിതമായ് അനന്തരരാജാവിനെ ഉടെയരുത്തനെക്കാൺപിതു. സന്നദ്ധമായ് കുതിരമേലാക തേർമേലാകയേറിച്ചെൻറു സന്നദ്ധമായുള്ള പടൈ കാൺപിതു.

നിര്യാണേ അഭിയാനേ ച രാജമാർഗ്ഗമഭയതഃ കൃതാരക്ഷം ദണ്ഡിഭിരപാസ്തശസ്ത്രഹസ്തപ്രവ്രജിതവ്യങ്ഗം ഗച്ഛേത്. ന പുരുഷസംബാധമവഗാഹേത. യാത്രാസമാജോത്സവപ്രവഹണാനി ച ദശവർഗ്ഗികാധിഷ്ഠിതാനി ഗച്ഛേത്.

താൻ ദേശാന്തരത്തിന്നു പോംപോണും വരുംപോണും അരശപെരുംതെരുവിലിരണ്ടരുകും കാവലേകി ദണ്ഡഹസ്തരാല

കല നിറുത്തപ്പട്ട (അസ്ത്ര്യ)ഹസ്തരെയും പ്രവ്രജിതരെയും [1]അന്ത്യ (വ്യ്യ)ങ്ഗരെയുമകടെച്ചാൽ പോവിതു. പുരുഷരുടെയ ഞെരുക്കിൽ ചെല്ലാതെയുമൊഴിവിതു. യാത്രെകളാവൊ ദേവതാദിവിശേഷങ്ങളെ നോക്കിപ്പപ്പൂനാളിൽ ചെല്ലുമതു. സമാജം കൂട്ടം. ഉത്സവം ഇന്ദ്രോത്സവാദി. പ്രവഹണം ഉദ്യാനഭോജനാദികൾ. ഇവിററിൽ ചെല്ലുംപോൺ ദശവൎഗ്ഗാധിഷ്ഠിതങ്കളാകിച്ചെല്'വിതു. ദശവൎഗ്ഗരാവോർ പതുപ്പത്തുച്ചേവകൎക്ക് നായകം ചെയ്യുമവരൾ. അവരളൈക്കൊണ്ടു അധിഷ്ഠിപ്പിച്ചു ചെൽവിതു.

യഥാ ച യോഗപുരുഷൈരന്യാൻ രാജാഽധിതിഷ്ഠതി
തഥാഽയമന്യബാധേഭ്യോ രക്ഷേദാത്മാനമാത്മവാൻ.

യാതൊരുജാതി യോഗപുരുഷന്മാരെക്കൊണ്ടു വിജിഗീഷു മററൊഴിഞ്ഞ രാജാക്കളെ അധിഷ്ഠിപ്പിതു ബാധിപ്പിതെൻറ്വാറു അവ്വണ്ണമെ യോഗപുരുഷന്മാരെക്കൊണ്ടു ശത്രുക്കൾ ബാധിക്കും. ആ ബാധിതകളിൽനിൻറു തന്നെയും അപ്രമത്തനായി രക്ഷിപ്പിതു.

വിനയാധികാരത്തിൽ ഇരുപത്തൊൻറാമദ്ധ്യായവും ആത്മരക്ഷിതമാകിൻറ സൂത്രവും മുടിഞ്ഞിതു.

വിനയാധികാരികം മുടിഞ്ഞിതു.

ശുഭം ഭൂയാൽ.

---

1. 'കന്യ്യ' ക. പാഠം.

LIST OF MALAYALAM PUBLICATIONS FOR SALE.

ശ്രീമൂലം മലയാളഭാഷാഗ്രന്ഥാവലി.

		രൂ.	ച.	കാ.
No. 1	ഗുരുദക്ഷിണപ്പാട്ട്	0	7	0
No. 2	ശതമുഖരാമായണം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	7	0
No. 3	ഭദ്രോൽപത്തി (കിളിപ്പാട്ട്)	0	10	0
No. 4	പാർവ്വതീപരിണയം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	12	0
No. 5	പടപ്പാട്ട് (കിളിപ്പാട്ട്)	0	14	0
No. 6	കല്യാണസൌഗന്ധികം (ഭാഷാചമ്പു)	0	6	0
No. 7	പ്രഹ്ലാദചരിതം (ഹംസപ്പാട്ട്)	0	5	0
No. 8	ഗിരിജാകല്യാണം (ഗീതപ്രബന്ധം)	1	0	8
No. 9	വ്യവഹാരമാല (സ്മൃതിഗ്രന്ഥം)	3	1	8
No. 10	ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഭാഷാ (ഗദ്യം) ൧-ാംവാല്യം	1	0	8
No. 11	കൃഷ്ണലീല (ഗീതപ്രബന്ധം)	0	4	0
No. 12	വിംശതി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	7	0
No. 13	മോക്ഷദായകം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	8	0
No. 14	ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഭാഷാ (ഗദ്യം) ൨-ാംവാല്യം	1	7	10
No. 15	ഭാഷാരാമായണചമ്പു (ബാലകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 16	പാർവ്വതീപാണിഗ്രഹണം (ആര്യവൃത്തം)	0	4	0
No. 17	പ്രൈഷം (ഭാഷ്യഭൂഷിതം)	0	7	0
No. 18	ഭീഷ്മോപദേശം (ഹംസപ്പാട്ട്)	0	12	0
No. 19	ഭാഷാരാമായണചമ്പു (അയോദ്ധ്യാകാണ്ഡം, ആരണ്യകാണ്ഡം, കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 20	ഭാഷാരാമായണചമ്പു (സുന്ദരകാണ്ഡം, യുദ്ധകാണ്ഡം, ഉത്തരകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 21	വിഷ്ണുഗീത (ഹംസപ്പാട്ട്) (രണ്ടാം പതിപ്പ്)	0	14	0
No. 22	തത്ത്വമസിവ്യാഖ്യാനവും തത്ത്വമസിമഹാവാക്യക്കട്ടിളയും	0	4	0
No. 23	ബ്രഹ്മാനന്ദവിവേകസമുദ്രം	0	4	0
No. 24	കണ്ണശ്ശഭാരതം (ഒന്നാംഭാഗം)	0	14	4
No. 25	രണ്ടുഭാഷാചമ്പുക്കൾ	0	4	0

ശ്രീവഞ്ചിസേതുലക്ഷ്മീഗ്രന്ഥാവലി.

	രു.	ച.	കാ.
No. 1—വൈദ്യമഞ്ജരി	1	7	10
No. 2—ജാതകപദ്ധതി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	21	0
No. 3—ഭാഷാജാതകപദ്ധതി	1	0	8
No. 4—പ്രശ്നഭാഷ	0	5	0
No. 5—മുഹൂർത്തപദവി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	10	0
No. 6—ബാലശങ്കരം (പൂർവ്വഭാഗം)	0	14	0
No. 7—ആര്യഭടീയം ഗീതികാപാദം (സവ്യാഖ്യാനം)	0	4	0
No. 8—രസവൈശേഷികം (വൈദ്യം) (ഭാഷ്യസഹിതം)	2	1	0
No. 9—ജ്യോത്സ്നിക (വിഷവൈദ്യം)	0	14	0
No. 10—തന്ത്രയുക്തിവിചാരം (വൈദ്യം)	0	10	10
No. 11—പ്രശ്നസാരം	0	14	0
No. 12—കൌടലീയം (ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം) (൧ാം-ഭാഗം)	1	0	8

23 FEB 1943